

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**KEŞFÜ'L ĞUMEM Fİ TARİHİ'L ÜMEM
ADLI ESERİN 1-100. VARAKLARININ
TRANSKRİPTİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hazırlayan

Feyzullah SÜRMELE

Danışman

Doç. Dr. Yahya BAŞKAN

MALATYA 2019

T.C

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANA BİLİM DALI

KEŞFÜ'L ĞUMEM Fİ TARİHİ'L ÜMEM
ADLI ESERİN 1-100. VARAKLARININ
TRANSKRİPTİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Hazırlayan

Doç. Dr. Yahya BAŞKAN

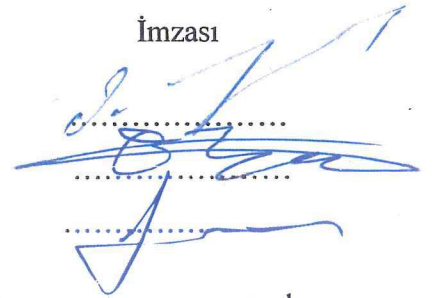
Feyzullah Sürmeli

Jürimiz tarafından 13 Eylül 2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu yüksek lisans tezi oy birliği ile başarılı bulunarak Tarih Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı ve Soyadı

İmzası

1. Prof. Dr. Orhan Yazıcı
2. Dr. Öğrt. Üy. Özcan TATAR
3. Doç. Dr. Yahya BAŞKAN (Danışman)

İNönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.....tarih vesayılı
kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KUBAT

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Yahya Başkan danışmalığında Yüksek Lisans tezi olarak hâzırladığım Keşfü'l Ğumem Fi Tarihi'l Ümem Adlı Eserin 1-100. Varaklarının Transkripti başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmazsınızın hâzırladığım ve yararlandığım bütün kaynakları hem metin içinde hem de kaynakça da usulüne uygun biçimde belirttiğimi şerefimle doğrularım.

Feyzullah SÜRMEĻİ

ÖNSÖZ

Mısır, Suriye ve Hicaz'da 1250-1517 yılları arasında hükmetmiş Memlûk Devleti sadece Mısır'daki Türk tarihi açısından değil Gazze'den Diyarbakır'a Şâm'dan Anadolu'ya kadar siyasi teşekküller kurmuş olan diğer Türk devlet ve beylikleriyle olan münasebetleri bakımından da önem arz eder. Memlûkluların Cekemiyet anlayışının diğer Türk devletlerinden farklı olması tarihimiz ve kültürümüzde istisnai bir yönetim anlayışını ortaya çıkarmıştır. Memlûkluler, Bahri Memlûkler (1250-1382) ve Burci Memlûkler (1382-1517) olarak Osmanlılar'ın Mısır'ı fethine kadar geçen sürede Türk kültürünün yerleşmesinde etkili olmuştur.

Bu çalışmamızda Mısır merkezli bir hâkimiyet tesis eden Memlûklar (1250-1517) hakkında Leysi Çelebi tarafından Kanuni Sultan Süleyman döneminde Arapçadan Osmanlı Türkçesine çevirisi yapılan eseri günümüz Türkçesine transkribe ettik.

Son olarak Memlûk Tarihi kaynaklarına ulaşılmasında yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğrt. Üyesi Murat Zengin ve konunun tespiti ile tezin hâzırlık safhasında büyük bir özveri ile çalışmamı takip eden, çalışmanın hâzırlık aşamasında yardımını esirgemeyen danışmanım saygıdeğer hocam Doç. Dr. Yahya Başkan hocama samimi duygularıyla şükrânlarımı sunarım.

Malatya 2019

Feyzullah SÜRMEİ

ÖZET

Mısır, Suriye ve Hicaz'da 1250-1517 yılları arasında hükmetmiş Memlûk Devleti sadece Mısır'daki Türk tarihi açısından oldukça önemlidir. Memlûkluler, Bahri Memlûkler (1250-1382) ve Burci Memlûkler (1382-1517) olarak Osmanlılar'ın Mısır'ı fethine kadar geçen sürede Türk kültürünün yerleşmesinde etkili olmuştur. Leysi Çelebi'nin Osmanlı Türkçesine çevirisini yaptığı Keşfü'l Ğumem Fi Tarihi'l Ümem Adlı Eserin Transkripti Memlûklu tarihi açısından bizlere ayrıntılı ve oldukça önemli bilgileri aktarmaktadır. Ayrıca bu eser Anadolu şehirleri Beylikleri ve Mısır Memlûk Devleti'nin iç meseleleri hakkında bizlere bilgiler vermektedir.

Anahtar Kelimeler : Anadolu, Mısır, Beylikler, Keşfü'l Ğumem.

ABSTRACT

Memluks State, ruling in Egypt Syria and Hedjaz in 1250-1517, is very importatn only in terms of Turk History in Egypt. Memluks as Bahri Memluks and Burci Memluks, had been effective in setting Turkish Culture until Ottomans Egypt.

Keşfü'l Ğumem Fi Tarihi'l Ümem translation handwritten work, whom Leysi Çelebi trasnlated to Ottoman Turkish, is relaying yo us very important and detail information. Oy give to us informatioan about internal matters of Anatolian Beylics and Egypt Memluk State.

Key Words : Anatolia,Egypt, Beylics, Kaşfu'l Gumem Fi Tarihi'l Ümem Trasnlation Manuscript.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ	1
KEŞFÜ'L ĞUMEM Fİ TARİHİ'L ÜMEM ADLI ESERİN 1-100 VARAKLARININ TRASKRİPTİ.....	1
SONUÇ	118
KAYNAKÇA.....	122
EKLER	124

KISALTMALAR

- bkz. : Bakınız
- DİA. : Diyanet İşleri Ansiklopedisi
- FSM. : Fatih Sultan Mehmet
- Haz. : Hâzırlayan
- KKEFD. : Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi
- Nşr. : Neşreden
- s. : Sayfa
- S. : Sayı
- TM. : Türkiyât Mecmuası

GİRİŞ

Tarihin ortaya çıkışı hakkında kabul görmüş düşünceleri incelerken, tarihi geçmişte olan siyasi, sosyal, dini ve kültürel koşullar ve kişilerle o çağın insanının dünyaya bakışını göz önünde bulundurmak gerekir. Toplumsal hayatta ve siyasi alanda meydana gelen gelişmeler, tarih ilminin seyrinde de değişmelere sebep olmuştur. Osmanlı ve Memlûk Tarih yazıcılığı da işte bu şartlar altında oraya çıkmış ve kendi çağının siyasi, sosyal, dini ve kültürel ortamından etkilenmiştir. Osmanlı tarih yazıcılığı XIV-XV. yüzyıllar arasındaki durumu daha çok yöneticilerin hayatını, siyasi ve askeri başarıları esas alınmış,¹ kaleme alınan eserlerin niteliği ve sayısı iktidarda olan padişaha göre değişiklik göstermiştir.

Osmanlı tarih yazıcılığı, devletin kuruluş tarihine nazaran bir buçuk asır sonra kaleme alınmıştır.² Bu döneme ait Türkçe kaynakların olmaması gibi yabancı kaynaklar da oldukça sınırlıdır. Kuruluş döneminde eserlerini kaleme alan Pachymeres, Nicephoras, Kantakousenos gibi Bizâns Tarihçileri ve İbn Batuta, İbni Said, El-Ömerî gibi Arap seyyahları ve coğrafyacılarının eserlerinde Osmanlı beyliği hakkında verilen bilgiler oldukça kısıtlıdır.³ Osmanlı tarihçiliği geniş ölçüde bakıldığında Arap ve Fars tarih yazıcılığı etkisinde kalmıştır. Daha sonraki dönemlerde kendi tavır ve tarzını oluştursa da Arap ve Fars etkileri devam etmiştir.⁴

Osmanlı tarihine ait Türkçe eserler beyliğin kuruluş devrinden ziyade XV. yüzyıl başlarından itibaren kaleme alınmıştır. XIV. yüzyıla ait bilgi veren ilk Türkçe eser olan Yahşi Fakih'in Menakıbnâmesi⁵ ne yazık ki bugün mevcut değildir. Yahşi Fakih, Orhan Gazînin imamı İshak Fakih'in oğludur.⁶

¹ Fuat Köprülü, **Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu**, Ankara 1884, s.5.

² Abdülkadir Özcan, "*Osmanlı Tarihçiliğine ve Tarih kaynaklarına Genel Bir Bakış*", **FSM İlimi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi I**, İstanbul 2013, s.272.

³ Erhan Afyoncu, **Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi ve Araştırma Rehberi**, İstanbul 2007, s.19.

⁴ Uğur Akbulut, "*Kuruluş Dönemi Osmanlı Tarihçiliği ve Tarih Yazma Gerekseleri*," **KKEFD/XV**, Erzurum 2007, s.357.

⁵ Franz Babinger, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, (nşr., Coşkun Üçok), Ankara 1992, s.11.

⁶ E. Afyoncu, **Tanzimat Öncesi...**, s. 19.

Bununla beraber Yahşi Fakih'in Osmanlı ailesinin tarihini yazacak kadar bilgiye sahip bulunması babasının hanedan ile yakınlığını da göstermektedir.⁷

Günümüzde elimizde mevcut bulunan en eski Osmanlı kaynağı XV. yüzyıl başlarında yazılmış olan Ahmedî'nin İskender-nâmesinin sonuna eklenmiş Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman'dır.⁸ Manzum olarak kaleme alınan eserde, Büyük İskender menkıbesinden hareketle felsefe, ilahiyat, tıp ve tarihten bahsedilir. Sekiz bin beyitten oluşan ve mesnevi türünde kaleme alınan eserin yalnız Emîr Süleyman'a sunulan Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman bölümdeki üç yüz kırk beyiti Ertuğrul Gazî'den Yıldırım Bâyezid devri ortalarına kadar olan dönemler hakkında bilgi verilmektedir. Kaynak 1390'da telif edilmiş daha sonra müellif 1410 yılına kadar eklemeler yapılmıştır.⁹

II. Murad (1421-1451) devri Osmanlı tarih yazıcılığının başladığı dönem olup Arapça ve Farsça eserlerin tercüme yapılmıştır.¹⁰ Bunların yanı sıra Ahmedî'den sonra gelen ve ilk dönem kaynaklarından olan, Hz. Âdem'den itibaren başlayan peygamberlerin, halifelerin kronolojik listeleri ile Selçuklu, Osmanlı, Karamanlı tarihine ait bilgiler veren Saray Takvimleri¹¹ ile bir şehrin yahut kalenin fethedilmesi veya bir savaşın kazanılmasını anlatan Gazâvatnâme¹² türünde eserlerde önemli bir yer tutmaktadır.

XV. yüzyıla kadar ilk Osmanlı kronikleri incelendiğine eserlerde Osmanlılar hakkında yer yer malumat bulunmaktadır. Osmanlı tarihi hakkında en geniş bilgiyi veren eser II. Murad döneminde kaleme alınan

⁷ Haşim Şahin, "Yahşi Fakih", **DİA/XLIII**, İstanbul 2013, s.181.

⁸Hüseyin Akyüz-Kübra Önal, "Osmanlı Tarih Yazıcılığı ve Tarihleri", <https://www.academia.edu>, s.2.

⁹ E.Afyoncu, **Tanzimat Öncesi...**, s.20; Günay Kut, "Ahmedî," **DİA/II**, İstanbul 2007, s.165-167; V. L. Menage, "Osmanlı Tarihçiliğinin Başlangıcı", **Tarih Enstitüsü Dergisi IX**, 1978, s.229.

¹⁰ Akdes Kurat, "Bizânsın Son ve Osmanlıların İlk Tarihçileri", **TM/III**, İstanbul 1935, s. 187.

¹¹ E. Afyoncu, **Tanzimat Öncesi...**, s.20; Erhan Afyoncu, "Osmanlı Siyasi Tarihinin Ana Kaynakları: Kronikler", **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi I**, İstanbul 2003, s.102-103.

¹²Geniş bilgi için bkz., Agah Sırrı Levend, **Gazavâtnameler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavâtnâmesi**, Ankara 1956; Mustafa Erkan, "Gazavâtnâme", **DİA/XIII**, İstanbul 1996, s.439-440.

Aşıkpaşazade'nin (1393-1481) Tevarih-i Al-i Osmân'ıdır. Eserde padişahların özellikleri, ilk Osmanlı uleması, fukahâsı, sulehâsı, meşâyihî ve vezirleri hakkında geniş geniş bilgiler yer almaktadır. Bununla beraber Osmanlı devletinin kuruluşunda önemli rol oynayan Gazîyân-ı Rum, Ahiyân-ı Rum, Abdâlan-ı Rum ve Bacıyân-ı Rum hakkında ilk bilgilere bu eserde yer verilmiştir.¹³

II. Murad dönemi kaleme alınan bir diğer önemli eser Kâşifi tarafından kaleme alınan Varna ve II. Kosava savaşları hakkında geniş bilgilerin yer aldığı Farsça yazılan Gazavât-ı Sultan Murâd bin Mehmed Hân'dır.¹⁴(1456)

Fatih (1451-1481) dönemi, Osmanlı tarihi boyunca gerek siyasi gerek askeri alanda oldukça önemli bir yere sahiptir. Devlet siyasi ve askeri başarılarına paralel olarak sosyal ve kültür alanında geliştiği bir dönem olmuştur.

XV. yüzyıl başlarında Timur'un Anadolu seferi ve sonrasında meydana gelen siyasi istikrarsızlığa rağmen, bu yüzyıl çerisinde Osmanlı Devleti'nde önemli gelişmeler yaşanmıştır. İstanbul'un fethi, Anadolu ve Balkanların bir bütün haline gelmesi halk ve padişahlar tarafından hanedana karşı merak uyandırmıştır. Bunun sonucuyla ilk müstakil tarih eserleri ortaya çıkmıştır.¹⁵ Bu dönemde üç önemli eser teşkil etmektedir;

Fatih döneminde kaleme alınan ilk eser Şükrullah'ın Behçetü't-Tevarihi'dir (1388-1464). Şirvan'da dünyaya gelen, 22 yaşında Osmanlı hizmetine giren ve II. Murad tarafından çeşitli diplomasi hizmetlerinde istihdam edilen Şükrullah, Fatih devrinde Farsça yazdığı eserini Vezir-i a'zam Mahmud Paşa'ya sunmuştur. Eserin on üçüncü bölümü Osmanlılara ayrılmıştır.¹⁶

¹³ Feridun M. Emecen, "Osmanlı Kronikleri ve Biyografî", **İslâm Araştırmaları Dergisi III**, İstanbul 1999, s.85; Abdülkadir Özcan, "Aşıkpaşazâde", **DİA/IV**, İstanbul 1991, s.6-7; Hüseyin Nihal Atsız, **Aşıkpaşaoğlu Tarihi**, İstanbul 1970, s.

¹⁴ Erhan Afyoncu, **Tanzimat Öncesi**..., s.22.

¹⁵ Uğur Akbulut, "Kuruluş Dönemi...", s.360.

¹⁶ Abdülkadir Özcan, "Fatih Devri Tarih Yazıcılığı ve Literatürü", **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi XIV**, İstanbul 2003,s.56; Samet Arıker, "Osmanlı Tarih Yazıcılığı", **Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi VIII**, Iğdır 2015, s.205.

Fatih devrine ait bir diğ er eser 1465'te bitirilen Enveri (1451-1512) tarafından Mahmud Paşa'ya sunulan mesnevi tarzında yazılmış 3730 beyitten oluşan Düstûrnâmedir. Eseri konusu itibariyle üç kısma ayırmak mümkündür. Üç bölümden oluşan kitabın birinci kısmı peygamberler tarihi ve Moğollara kadar İslam devletleri, ikinci kısım Aydın oğulları ve Umur Bey'in gazaları üçüncü kısım ise kuruluş tan Fatih devri ortalarına kadar gelen olayları anlatmaktadır. On dokuzuncu kitap Fatih devrine kadar olan olayları, yirminci kitap, 1465'e kadar Fatih devrini ve yirminci ikinci kitap ise Sadrazam Mahmud Paşa'yı konu almaktadır.¹⁷ Enveri'nin Teferrücnâme adlı eseri ise kayıptır.¹⁸

Fatih döneminde kaleme alınan bir başka kaynak Fatih'in son veziri azamı Karamanî Mehmed Paşa tarafından kaleme alınan Tevârîh-i Selâtinü's Osmâniye adlı Arapça eserdir. Eser kuruluş tan 1479 yılına kadar olan kısa tarihi ele almıştır.¹⁹ Fatih döneminde tarihi kronikler alanında asıl önemli gelişme yarı resmi saray tarihçiliğ in yani *Şehnâmeciliğ in* başlamasıdır.²⁰

Osmanlı tarih yazıcılığ ının esaslı bir şekilde başladığı XV. yüzyılda ilk tefarruatlı bilgileri veren kitaplar II. Bâyezid (1481-1512) dönemde yazılmıştır. Osmanlı tarihinin ilk dönemlerine ait bilgileri Ahmedi, Şükrullah, Enveri gibi tarihçiler eserlerinde kısım kısım yer verirken Aşıkpaşazade'nin Tevarih-i Al-i Osman'ının tamamı Osmanlı tarihi hakkında bilgi vermektedir.²¹

II. Bayezid devrinin bir diğ er önemli kaynağ ı Mehmed Neşri'nin Cihânnümasıdır. Dünya tarihi olarak kaleme alınan kroniğ in yalnızca Osmanlı tarihi kısmı günümüze ulaşmıştır.²²

¹⁷ Abdülkadir Özcan, "Düstûrnâme-i Enveri", **DİA/X**, İstanbul 1994, s.49-50.

¹⁸ Erhan Afyoncu, **Tanzimat Öncesi**..., s.23.

¹⁹ Yusuf Küçükdağ, "Karamanî Mehmed Paşa", **DİA/XXIV**, İstanbul 2001, s. 449-451; Erhan Afyoncu, **Tanzimat Öncesi**..., s.23.

²⁰ Abdülkadir Özcan, "Osmanlı Tarihçiliğ ine ve Tarih kaynaklarına Genel Bir Bakış", **FSM İlimi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi I**, İstanbul 2013, s.274.

²¹ Abdülkadir Özcan, "Aşıkpaşazâde", **DİA/IV**, İstanbul 1996, s.6-7; Abdülkadir Özcan, "II. Bayezid Devri Tarihçiliğ i ... s.143.

²² E.Afyoncu, **Tanzimat Öncesi**..., s.22; Samet Arıker, "Osmanlı Tarih Yazıcılığ ı", **İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi VIII**, İğdır 2015, s.207; Abdülkadir Özcan, "Neşri", **DİA/XXXIII**, s.20-22.

Fatih dönemi tarihçisi olarak bilinen Dursun Bey eserini II. Bayezid döneminde yazmıştır. Dursun Bey Tarih-i Ebü'l Feth adını verdiği eserde şahit olduğu hadiseleri ağır ve süslü bir dille kaleme almıştır. Eser İran tarih yazıcılığında sıkça görülen *methiye* türünün tarihimizde yazılmış ilk örneğidir.²³

Şimdiye kadar bilinen en eski mensur Osmanlı tarihi müellifi Oruç b. Adil²⁴'in Oruç Bey Tarihi olarak bilinen eser başlangıcından Fatih'e kadar Osmanlı tarihini içerir.²⁵

II. Bayezid devrinde yazılan ve günümüze ulaşan eserlerden biri de Kemal isimli müellifin 1490 yılına kadar gelen olayları manzum bir şekilde anlattığı Selâtin-nâme veya Tevârîh-i Âl-i Osman adını verdiği eseridir.²⁶

II. Bayezid döneminde sadece bir olayı konu alan; Anonim Menâkıb-ı Sultan Bayezid, Firdevsi'nin Kutbnâmesi ve Suzi Çelebinin Gazânâmesi gibi kaleme alınan eserler *monografi* türünde yazılmıştır.²⁷

Osmanlı devletiyle çağdaş olan Memlûkler (1250-1517), iki buçuk asır boyunca devam eden Cekemiyetleri döneminde birçok tarihçi yetişmiş ve pek çok eser kaleme alınmıştır. İslâm tarihinin hiçbir dönemi tarih kaynaklarının zenginliği bakımından Memlûkler dönemiyle mukayese edilemez. Bu dönem İslâm ilimler tarihinde “ansiklopediler çağı” olarak meşhur olmuş önceden yaygın olan umûmî tarih çalışmaları devam etmiştir. Bu dönem tarihçileri tarih yazıcılığında kendinden önceki dönem Memlûk tarihçilerin eserlerine yeni malumatlar ekleyerek “*zeyl ekleme geleneği*”ni oldukça sık kullanmışlardır. Bu dönemde Hz. Muhammed (a.s.)'in hayatını konu alan “Siret” geleneği yoğun bir şekilde devam etmiştir.²⁸

²³ Mertol Tulum, “*Dursun Bey*”, **DİA/X**, İstanbul 1994, s.6-7; Erhan Afyoncu, **Tanzimat Öncesi**..., s.24; Tursun Bey, **Târih-i Ebü'l Feth**, (haz., Mertol Tulum), İstanbul 197, s.57.

²⁴ Franz Babinger, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, (nşr., Coşkun Üçok), Ankara 1992, s.25.

²⁵ Abdülkadir Özcan, “*Oruç b. Âdil*”, **DİA/XXXIII**, İstanbul 2007, s.425-426; ; Erhan Afyoncu, **Tanzimat Öncesi**..., s.26.

²⁶ Erhan Afyoncu, **Tanzimat Öncesi**...,s.27.

²⁷ A.Özcan, “*Osmanlı Tarihçiliği*...”,s.275.

²⁸ İsmail Yiğit, **Memlûkler**, İstanbul 2008, s. 326.

Eyyubî hanedanının Hama Emîri İsmail b. Ali Mahmud el-Melik el-Müeyyed (1273-1332) Dımaşk'ta doğdu ve büyüdü. Tarih, coğrafya, edebiyat, tıp, felsefe ve heyet ilimlerine temayüz etti. *el-Muhtasar fi Tarihi'l-Beşer* adlı eserinde İbn'ül-Esir'in büyük ciltler halindeki eserinin bir özetini sundu. Eseri, yaratılıştan 1329 yılına kadar geçen olayları anlatan umumi İslâm tarihi mahiyetindedir.

Yukarı Mısır bölgesinde dünyaya gelen Nüveyri Ahmed b. Abdülvahhâb el-Kuraşî (1278-1333) hadis, tarih ve edebiyat alanlarındaki eğitimini burada tamamladı. Gençlik yıllarında müstensihlik daha sonra kâtiplik, muhtesiblik ve Nazıru'l Ceyşlik gibi önemli idari, mali ve askeri görevlerde bulundu.²⁹ Nüveyrî'nin tek eseri, Sultan Muhammed b. Kalavun'a ithaf ettiği *Nihâyetü'l-ereb fi fînîni'l-edeb* isimli otuz bir ciltlik ansiklopedik çalışmasıdır. Müellifin uzun süren devlet hizmeti esnasında önde gelen Memlûk devlet adamlarını yakından tanıma fırsatı elde etmesi, onlarla dostluk kurması, anlattığı olayların bir kısmını yaşaması veya yaşayanlardan doğrudan nakletmesi Memlûk tarihi açısından önem taşımaktadır. Eser beş ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kâinatı tasvir eden müellif yeryüzü, gökler ve yaratılış sebebi, yıldızlar, gezegenler, bulutlar, yağmur, kar, şimşek -ve yıldırım gibi tabiat olayları hakkında bilgi vermektedir. İkinci bölümde Hz. Peygamber ve sırayla, cömertlik, yiğitlik, cesaret, tevazu yanında haset ve cimrilikle ilgili çok sayıda nakilde bulunulmuştur. Ardından hükümdarlıkla ilgili bahislere yer verilmiş, hükümdarlığın şer'î ve örfî şartları, hükümdarda bulunması gereken özellikler, halkın ve hükümdarın karşılıklı vazifeleri, devlet erkânının riâyet etmesi gereken vasıflar hakkında bilgi vermektedir. Üçüncü bölüm hayvan türleri, faydalı ve zararlı kuşlar, balıklar ve haşerat hakkında geniş bilgi içerir. Bitkilere ayrılan dördüncü bölümde çeşitli bitkiler, meyveler, çiçekler ve kokulara dair bilgi verildikten sonra o dönemde İslâm ülkelerinde meşhur olan bahçelerden, yetiştirilen çiçek türlerinden bahsedilmiş ve şairlerin bu konudaki tasvirlerine yer verilmiştir. Kitabın en hacimli bölümü olan beşinci bölüm tarihe ayrılmıştır. Eserin XI-XXXI. ciltlerini kapsayan bu bölümde Nüveyrî herkesin tarih bilgisine muhtaç

²⁹ İ.Yiğit, **Memlûk**...,s.336.

olduğunu söylemiştir. Bu bölümde önce peygamberlerin hayatını ele alan Nüveyri Hint, Çin, Türk devletleri, Mısır'da kurulan devletler ve Arap kabileleriyle ilgili bilgi aktardıktan sonra islam devletleri ve Moğollar'ın İslâm dünyasını istilasını geniş biçimde ele almış, daha sonraki ciltlerde 1331 yılına kadar Memlûkler tarihine yer vermiş, son cildi Yemen'e tahsis etmiştir.³⁰

Hz. Ömer'in neslinden gelen Umerî (1301-1349) Dımaşk'ta doğdu ve ilköğrenimini burada tamamladı. İbn Fazlullah, ilk tahsilinden sonra gittiği Kahire'de Kemâleddin İbn Kādî Şühbe, Kādılıkudât Şemseddin el-Mizzî, Kādılıkudât Şehâbeddin İbnü'l-Mecd, Burhâneddin el-Fezârî, Takıyyüddin İbn Teymiyye, Şemseddin el-İsfahânî, Kemâleddin İbnü'z-Zemlekânî, Şemseddin İbnü's-Sâiğ gibi büyük âlimlerden dersler aldı. Öğrenimini tamamlayınca Kahire'de kadılık görevine getirildi.³¹

Umeri Sultan el-Melikü'n-Nâsır Muhammed b. Kalavun'un üçüncü saltanatı sırasında (1309-1341) Memlûk sarayına girdi. Divânü'l-İnşâ riyasetinde çalışarak bu görevi sırasında resmi yazışmalar hususunda önemli yenilikler icad etti. Umeri bu görevi sırasında ilmi çalışmalarına devam ederken coğrafya, topoğrafi ve tarih ilmiyle oldukça alakalı idi. Şâm bölgesi, Anadolu, Hicaz ve birçok islam ülkelerini dolaşarak buralar hakkında araştırmalar yaptı. Nüveyri'nin ilk temsilcisi olduğu ansiklopedi türünde eserin ikinci temsilcisidir. Mesâlikü'l-ıbsâr fî memâlikü'l-ımsâr müellifin en önemli çalışması olup ağırlıklı olarak tarih ve coğrafyadan bahseden ansiklopedik bir eserdir. Daha sonra gelen müelliflere asırlar boyu kaynaklık etmiştir. İki ana kısma ayrılan yirmi yedi cüzlük eserin birinci bölümünde karalarla denizlere, ikinci bölümünde milletlere ve tarihlerine yer verilmiştir. Umeri'nin diğer eserleri; Muhtasarü Kalâidi'l-ıkyan, et-Ta'rif bi'l-mustalahi'ş-şerif, Memâlik ubdâdi's-salîb, ed-Dâire beyne Mekke ve'l-bilâd, Fevâdilu's-semer fî fedâili âli Umer'dir.³²

³⁰ Mustafa Öz, "Nüveyri Ahmed b. Abdülvehhâb", **DİA/XXXIII**, İstanbul 2007, s.304-306.

³¹ Şemseddin Günaltay, **İslâm Tarihinin Kaynakları**, İstanbul 1991, s.443; Abdülaziz el-Alevi, "İbn-i Fazlullah el-Ömeri," **DİA /XIX**, İstanbul 2009, s.483-484.

³² İ.Yiğit, **Memlûk**.....s.339.

Hafız, müfessir, fâkih ve müverrih olan İbn Kesir, İsmail b. Ömer el-Kuraşi (öl:1373) Öğrenimini Dımaşk'ta tamamlayarak Burhaneddin Fezâri, ibn Kadı şuhbe, el-Mizzi ve ibn Teymiyye gibi meşhur âlimlerden ders aldı. Tefsir, hadis, fıkıh ve tarih alanında değerli eserler yazan, yaşadığı asrın kutbu olan ibn Kesir, ibn Hacer gibi meşhur âlimler hocalık yapmıştır. En önemli eserleri; el-Bidaye ve'n-Nihaye, Câmiu'l-Mesânid, el-Fuşûl fî sîreti'r-Resûl, Sîretü Ebî Bekr es-Sıddîk, Sîretü 'Ömer b. el-Hattab, Sîretü Mengliboğa, Tabakâtü'l-fukahâ'i'ş-Şâfi'ıyyîn, et-Tekmîl fî ma'rifeti'ss-ssikât ve'z-zu'afâ' ve'l-mecâhîl dir.³³

Güney Arabistan menşeli Kinde kabilesinden olan İbn Haldun (1332-1406) Endülüs'te yaşayan ailesinin Tunus'a göçmesinden sonra 1332 yılında Tunus'da dünyaya geldi ve eğitimini burada tamamladı. Fas, Tunus, Cezayir, Gırnata ve Tilemsen gibi yerleri dolaştı. Hafsî Sultanı II. Ebû İshak'ı vesâyeti altına alıp bütün yetkileri elinde toplayan Vezir İbn Tafragîn, İbn Haldûn'u sultanın "alâmet kâtipliği" görevine getirdi. Bu görevinden sonra kâtiplik ve kadılık görevlerine devam etti. Gırnata sarayında görevli olduğu sırada Kastilla kralının övgüsünü aldı. Ardından Beni Ahmer sarayında bir süre kaldıktan sonra Bicâye sultanının daveti üzerine tekrardan Kuzey Afrika'ya geçti. Burada sultan tarafından en yüksek devlet mertebesi olan hacibliğe tayin edildi. Devlet yönetiminde ki görevleri tamamlayınca kendisini bütünüyle ilmi çalışmalara verdi. 1374-1378 yıllarında Cezayir'in Oran şehrinde ünlü eseri "Mukaddime"sini kaleme aldı. 1382 yılında Tunus'tan ayrılıp Memlûklerin başkent Kahire'ye geçti ve Sultan Berkûk'un teveccühünü kazanarak 1384'de Maliki başkadılığa getirildi. Bir süre sonra hac vazifesini yerine getirmek için görevden ayrıldı. Hac vazifesinden sonra Kahire'ye geldi 1399'da tekrar kadılığa atandı.

Lübâbü'l-Muhassal fî usûli'd-dîn. İbn Haldûn'un Safer 752'de (Nisan 1351) tamamladığı eser, Fahreddin er-Râzî'nin el-Muhassal'ının kısaltılmış şekli olup bedîhiyyât, ma'lûmât, ilâhiyyât ve sem'ıyyât adlı dört bölüm ve bir hâtimedden meydana gelir. Şifâ'ü's-sâ'il li-tehzîbi'l-mesâ'il. İbn Haldûn'un bu

³³ Abdülkerim Özeydın, "İbn Kesir, Ebü'l-Fidâ", **DİA XX**, İstanbul 1999, s.132-134.

eseri Mukaddime'den önce 1372-1374 yılları arasında Fas'ta iken yazdığı kabul edilmektedir. Kitâbü'l-İber (Kitâbü Tercemâni'l-İber) ve dîvânü'l-mübtede ve'l-haber fî eyyami'l-Arab ve'l-Acem ve'l-Berber ve men-âssarahüm min-zevi's-Sultani'l-ekber. İbn Haldûn'un bir dünya tarihi niteliği taşıyan bu eseri önsöz ve giriş mahiyetinde kaleme aldığı ve "mukaddime" adını verdiği bölümle üç kitaptan oluşan yedi ciltten meydana gelir. Müellif girişte tarih ilminin önemine, tarih yazımında takip edilen usullerin araştırılmasına, tarihçilerin düştükleri hatalara, sahip oldukları asılsız kanaatlere ve bunların sebeplerine temas etmiş, tarih ilminin kapsamlı bir tarifini yaparak kendi tarih anlayışını ortaya koymuştur. İbn Haldûn'un Mukaddime olarak bilinen meşhur eseri el-İber'in birinci kitabıyla bu önsöz ve girişten meydana gelir. İbn Haldûn'a haklı bir şöhret kazandıran, İslâm ve hatta dünya düşünce tarihinin en özgün eserlerinden biri olan Mukaddime'ye bu adı İbn Haldûn vermemiştir. el-İber'in altı ana bölüme ayrılan I. cildi zamanla Mukaddime diye anılır olmuştur. el-İber'in ikinci kitabı, başlangıçtan İbn Haldûn'un zamanına kadar kavimlerin ve hânedanların, başta Araplar olmak üzere onlara komşu olan Nabatîler, Süryânîler, Farslar, yahudiler, eski Mısırlılar, Yunanlılar, Rumlar, Türkler ve Franklar gibi milletlerin tarihini kapsar. Eserin II-V. ciltlerini oluşturan bu kitapta İbn Haldûn kısaca Hz. Peygamber, Hulefâ-yi Râşidîn, Emevîler ve Abbâsîler, Doğu İslâm dünyasındaki diğer müslüman hânedanların tarihine de yer vermiştir. İbn Haldûn, el-İber'in fazla özgün kabul edilmeyen bu bölümünü yazarken geniş ölçüde Taberî ve Mes'ûdî gibi tarihçilerin verdikleri bilgileri aktarmakla yetinmiştir. el-İber'in üçüncü kitabı, Berberîler'in ve Zenâteliler'in tarihini ele alan bir Kuzey Afrika (Mağrib) tarihi olup eserin VI ve VII. ciltlerini oluşturur. Bu bölümde İbn Haldûn, Doğulu İslâm tarihçilerinin fazla bilgi sahibi olmadıkları için eserlerinde yeterince yer vermedikleri Mağrib tarihiyle ilgili çok değerli bilgiler verir. Ayrıca bu bilgilerin büyük bir kısmı şahsî gözlemlerine, sözlü rivayetlere ve günümüze ulaşmamış bazı belgelere dayanmaktadır. İbn Haldûn, el-İber'in son cildine "et-Ta'rîf bi'bni Haldûn mü'ellifi hâze'l-kitâb" başlığı altında kendi biyografisini de eklemiştir. İbn Haldûn, son şekliyle "et-Ta'rîf"i ayrı bir kitap

olarak düşündüğünden et-Ta'rîf bi'bni Haldûn mü'ellifi'l-kitâb ve riḥletühû ğarben ve şarḳen şeklinde adlandırmıştır. İbn Haldûn, et-Ta'rîf'te sadece kendi hayatına dair bilgi vermekle yetinmeyip şahit olduğu veya içinde yaşadığı içtimaî, siyasî, tarihî, edebî ve kültürel faaliyetler hakkında geniş açıklamalar yapmıştır. Görev yaptığı hânedanlıklar, devlet düzeni ve saray hayatına dair verdiği bilgiler Mukaddime'deki teorilerini aydınlatıcı, el-İber'deki bilgileri tamamlayıcı mahiyettedir. Bu eserde yer alan bazı resmî yazışmalar, fermânlar, hükümdarlar arasında teâtî edilen mektuplar tarihî birer belge niteliğindedir. Başta Lisânüddin İbnü'l-Hatîb olmak üzere İbn Haldûn'un dostlarına, devlet adamlarına, âlimlere, şairlere, ediplere yazdığı mektuplar da o çağdaki içtimaî, siyasî ve edebî hayat hakkında değerli bilgiler ihtiva etmektedir. Şiir yazmaya da heves eden İbn Haldûn 380 beyit kadar şiirini bu eserine almıştır. Kamhiyye, Zâhiriyye ve Sargatmışiiyye medreselerine müderris tayin edilmesi dolayısıyla yaptığı açış konuşmaları, hitabeleri, verdiği ilk dersler onun nesir ve hitabet kabiliyeti hakkında bir fikir vermektedir. İbnü'l-Hatîb ile mektuplaşmaları

Gırnata sultanının veziri İbn Zümrek ile Gırnata Kadısı Ebü'l-Hasan el-Binnî'nin ona yazdıkları iltifat ve övgü dolu mektuplar o dönemin edebiyat, sanat anlayışı ve dostluk ilişkileri konusunda bilgi vermesi bakımından önemlidir. İbn Haldûn, et-Ta'rîf'i uzun bir zaman dilimi içinde yazdığından eserde yer yer tekrarlara rastlanır. Müellifin eserde izlenimlerine ve duygularına çok az yer verdiği görülmektedir. et-Ta'rîf ayrıca, İbn Haldûn'un Mukaddime'de söz konusu ettiği tarih ve toplumla ilgili görüşlerinin oluşum biçimini ve niteliğini anlamaya yardımcı olması bakımından önem taşır.³⁴

Memlûk döneminin en büyük tarihçilerinden olan Kalkaşandi, Ahmed b. Ali (1355-1418) Kahire'nin yakınlarında bulunan Kalkaşende'de dünyaya geldi. Ülkesinde ve İskenderiye'de çeşitli âlimlerden hadis, fıkıh, edebiyat okudu. Fıkıhta icazet aldı ve fıkıh okuttu. Bazı idari görevlerde bulundu. Müellifin en meşhur eseri XIV ciltten oluşan Subh el-Âşâ'dır. Divanü'ül inşâ, kitabet dini ve müsbet ilimler, Mısır coğrafyası, Mısır tarihi, şehirleri,

³⁴ Süleyman Uludağ, "İbn Haldûn", **DİA/XX**, İstanbul 2009, s.8-12; İ.Yiğit, **Memlûk**...,s.339.

paraları, ölçü ve tartı aletleri, devlet teşkilatı devletlerarası yazışmalar gibi çok geniş konular ele alındığı ansiklopedidir. Müellifin diğer eserleri; Kalâidu'l-Cûman, Nihayetü'l-ereb fi Ma'rifet Kabâili'l-Arab, Kaside fi Medhi'n-Nebi, Dav'su's-subhi'l-müsfir dir.³⁵

Memlûkler döneminde ün kazanmış tarihçilerin en meşhuru hiç şüphesiz Takıyuddin Ahmed el-Makrizi (1365-1441) dir. Bugünkü Lübnan'ın Ba'lebek şehrinin Makârize semtinden Mısır'a göç eden bir aileye mensuptur. Sultan Berkûk'un yakınları arasında yer alan Makrizi kadılık, müderrislik, muhtesiblik, hatiplik ve imamlık görevlerinde bulundu.

Makrizi'nin en önemli eseri Mısır-Kahire tarihinden, kültür hayatından, çeşitli kurumlardan bahseden "el-Mevaiz ve'l Gtibar fi Zikr el-Hıtat ve'l-Âsâr adlı eseridir. Makrizi bu eserinde Mısır ve topoğrafyasından, tarihinden, şehirlerinden, sokaklarından, caddelerinden, çarşılarından, camilerinden, saraylarından, medreselerinden ve tersanelerinden bahsetmiştir. Makrizi'nin diğer eserleri; Kitabu's-Sulûk fi Ma'rifeti Düvel el-Mülûk, İttîâzu'l-Hûnefâ fi Ahbari'l-Ehimmeti'l-Fatımiyyin el-Hulefa, el-Mukaffa fi Teracimi ehli Mısır ve'l-Varidine İleyha, İmtâu'l-Esma bi Mâli'r-Rasuli mine'l-Ebnai ve'l-emvâl ve'l Hafede ve'l Meta, İgaset el-Ümme bi Kesf el-Ğamme, Şüzûr el-Ukud fi Zikr el-Nukud³⁶ dir.

Müverrih, fakih ve muhaddis olan Bedreddin Mahmud b. Ahmed el-Ayni (1360-1451) Ayıntab'da dünyaya geldi. Ayıntab, Behesni, Malatya ve Halep'de eğitimini tamamlayan Aynî Dımaşk, Kudüs ve Kahire'ye giderek bir müddet burada kaldı. Sultan Berkûk tarafından Makrizi'nin yerine Kahire muhtesibliğine tayin edildi. Fıkıh ve hadis müderrisliği yaptı. Ayni, İkdü'l Cumân'ı insanlığın yaratılışından miladi 1446 yılına kadar geçen olayları anlatır. Diğer eserleri; Umdeti'l-Kâri fi şerhi Sahihi'l-Buhari, Tarihu'l-

³⁵ Ramazan Şeşen, **Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı**, İstanbul 1998, s.205; İ.Yiğit, **Memlûk**....,s.346; Ramazan Kazan, "el-Kalkaşandi'nin Subhu'l-a 'şa Adlı Eseri ve Edebi Özellikleri", **Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi III/VIII**, İstanbul 2003,s.109.

³⁶ İ.Yiğit, **Memlûk**....,s.346-347; Eymen Fuat Seyyid, "Makrizî", **DİA/XXVII**, İstanbul 2003, s.448-451.

Ekâsire, Nuhbetü'l-Efkâr, er-Ravdu'z-Zâhir fi Sireti'l-Meliki'z-Zâhir Tatar dir.³⁷

Memlûk sultanı Berkûk'un memlûklerinden Emîr Tağriberdi'nin oğlu olan Ebu'l-Mehasin Cemâleddin b. Tağriberdi (1411-1469) 1411 yılında Kahire'de dünyaya geldi. Tağriberdi Kadı'l Kudat Celeleddin Bulkini tarafından yetiştirilerek eğitimine burada tamamladı en-Nücumu'z-Zâhire fi Mısır ve'l-Kahire: Yazarın en değerli eseri olup, Mısır'n Amr b. As tarafından fethedilmesinden başlayarak 1453 yılına kadar geçen olayları anlatır. Her yıla ait olayları anlatırken o yıl vefat eden büyüklerin biyografilerini, karakterlerini gösterecek bir şekilde yazmıştır. Müellifin diğer eserleri; Havâdisü'd-Duhûr fi Mede'l-Eyyam ve's-Şuhûr, el-Menhelü's-Sâfi ve'l-Müstevfi Ba'de'l-Vâfi, Mevridü'l-Letâfe fi men Veliye's-Saltana ve'l-Hilâfe, ed-Delîlü's-Şâfi 'ale'l-Menheli's-Sâfi, el-Bahrü'z-Zâhir fi 'İlmi'l-Evâ'il ve'l-Evâhir, Nüzhetü'-Re'y fi't-Târîh dir.³⁸

Kahirede dünyaya gelen Sehâvi Şemseddin Muhammed b. Abdurrahman (1427-1497) birçok hocadan fıkh, tefsir, hadis, nahiv, mantık alanında ders alarak eğitimine tamamladı. Bazı tekke ve medreselerde müderrislik yaptı. 200 civarında eser kaleme alan Sehavî dönemindeki âlimlere yazdığı tenkitleriyle meşhurdur. ed-Davu'l-Lâmi fi âyâni'l-karnit-tasi Hicri 9. asırda yaşayan ulema, kudat, sulehâ, ûdebâ, şuara, hulefa, umera, vüzera ve diğer meşhurların hal tercümelerini yazmıştır. Müellifin diğer eserleri; el-ilan bi't-Tevbih li-men zenme't-tarih, et-Tibru'l-Mesbuk, el-Cevahiru'd-Durer fi tercümeti ğeyhul İslam İbn Hacer, el-Kavlu't-Tâm fi fadli'r-remyibi's-sihâm dir.³⁹

1442'de Dımaşk'ta doğan Nuaymi Ebu'l-Meafir Abdulkadir b. Muhammed (1442-1521) Fâkih, muhaddis ve Dımaşk tarihçisidir. Tasavvufa intisab etmiş, müderrislik yapmış ve Memlûkler döneminde Dımaşk'taki

³⁷ İ.Yiğit, **Memlûk**...,s.349-350; Ali Osman Koçkuzu, "Aynî Bedreddin", **DİA/IV**, s.271-272.

³⁸ İ.Yiğit, **Memlûk**...,s.351; Mustafa Çuhadar, İsmail Yiğit, "İbn Tağriberdi", **DİA/XX**, İstanbul 2009, s.385-388; Erkan Göksu, *İbn Tağriberdi ve Tarihçiliği*, **Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi XXVI**, İstanbul 2008, s.76.

³⁹ İ.Yiğit, **Memlûk**...,s.353; Cengiz Tomar, "Sehâvî Şemseddin", **DİA/XXXVI**, İstanbul 2009, s.313-316.

medreseler hakkında yazdığı eserleriyle İslâm kültürüne büyük katkıda bulunmuştur. En önemli eseri ed-Daris fi Tarihi'l-Medâris: Dimaşk tarihi hususunda hicri V-X. Asırlar arasında bu şehirde bulunan Daru'l-Kur'an, Daru'l-Hadis, medrese, hankâh, zaviye, ribât ve camileri teker teker anlatmış ve bu kurumlarda görev yapan hocaların tercüme-i hallerini yazdığı eser olup diğerleri; Tezkiretü'l-İhvan fi Havadisi'z-Zaman, et-Tebyin fi Teracimi'l-Ulemâ-i ve's-Salihin, İfadetü'n-Nakl fi'l-Kelam ale'l-akl, el-Unvân fi mevâlid ve vefeyâti ehl-i zaman, Tuhfetü'l-berere fi'l-ehâdisi'l-mutebere dir.⁴⁰

Memlûklerin son dönem tarihçilerinden olan İbn İyas Muhammed b. Ahmed (1448-1524) Kahire'de doğmuş ve eğitimini burada tamamlamıştır. Zamanın meşhur âlimlerinden ders almış Makrizî, İbn Tağriberdi ve Sehavi'nin tarih ekolünün son temsilcisidir.

En önemli eseri “Bedâiu'z-Zuhûr fi Vekâii'd-Duhur”dur. XV. asrın başları için yegâne Arapça kaynak konumundadır. Eser, Eyyubiler'den başlayarak Memlûk sultanı Kayıtbay dönemine kadar geçen hadiseleri anlatan mufassal Mısır tarihidir. Öncelikle hükümdarların yaptığını sonra diğer hadiseleri anlatır. Makrizî, İbn Tağriberdi ve Sehavi'nin Mısır tarihine ait eserlerin devamı niteliğinde olup diğer eserleri; Nüzhetü'l-Ümem, Neşku'l-Ezhar fi Acâibi'l-Aktâr, Ukûdu'l-Cumân dır.⁴¹

Bu çalışmada ele alınan Muhammed Bin İbrahim Zâhir el-Hanafi tarafından yazılan Keşfü'l Ğumem fi Tarihi'l Ümem El Yazması eserin Arapça'dan Osmanlı Türkçesine tercümesini yapan Leysi Çelebi, Kanuni Sultan Süleyman dönemi Osmanlı müverrihlerindedir. Leysi Çelebi (Hamza Bin Ali) Hicri 823 senesi Muharrem'inin 15'nde dünyaya gelmiştir.⁴² Aydın vilâyeti ulemalarından Nureddin Hamza'nın oğlu olan Leysi Çelebi, Hocazâde Efendi'den dersler almıştır. Bir süreliğine Divân'da görev yapan

⁴⁰ İ.Yiğit, **Memlûk**...,s.354; Cengiz Tomar, “Nuaymi”, **DİA/XXXIII**, İstanbul 2007, s.221-222.

⁴¹ İ.Yiğit, **Memlûk**...,s.357; Muhammed Razûk, “İbn İyâs”, **DİA/XX**, İstanbul 1999, s.97-98.

⁴² Şehabettin Tekindağ, “Konya ve Karaman Kütüphanelerinde Mevcut Karamanoğulları İle İlgili Yazmalar Üzerinde Çalışmalar” **İstanbul Üniversitesi Tarih Dergisi**, S.32, İstanbul 1979, s.118.

Leysi Çelebi daha sonra görevinden azl edilmiştir. Bursa'ya yerleşen Leysi Çelebi, Karesi vilâyeti ve Bigâ'da bir câmi ve bir zâviye inşâ etmiştir. Hicri 913 yılında vefat eden Leysi Çelebi kale içinde inşa ettirmiş olduğu zaviyede defn edilmiştir.⁴³

Leysi Çelebi oğlu Pir Ahmet Çelebi ile karıştırılmaktadır. Pir Ahmet Çelebi tarafından Bursa'da babası adına bir vakfiye yaptırmıştır. Bu vakfiye bir muallimhane olup son zamanlara kadar varlığını sürdürmüştür.⁴⁴

Leysi Çelebi tarafından Osmanlı Türkçesine çevirisi yapılan Keşfü'l Ğumem Fi Tarihi'l Ümem El Yazması Eser 1422-1438 tarihleri arasında, Memlûkluların Karamanoğulları ve Osmanlılar ile olan münasebetleri hakkında bizlere bilgi vermektedir.⁴⁵ Konya Koyunoğlu Şehir Müzesi Kütüphanesinde 13379 numara ile kayıtlı olan eserin Arapça nüshası Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde yer almaktadır.

Trasnkribe ettiğimiz eserin bazı yerlerinin okunamayacak kadar tahrif olması ve sayfalarının bir kısmının zaman içerisinde kullanılamaz hale gelmesi buradaki kelimelerin okunamamasına sebebiyet vermiş olup bu kısımlar üç nokta (...) ile belirtilmiştir olup okuyup da emin olduğumuz kelimelerin yanına soru işareti (?) konularak bu kelimeler belirtilmiştir. Ayrıca Keşfü'l Ğumem Fi Tarihi'l Ümem adlı el yazması eserin başında ve sonunda eksikliklerin olması konu bütünlüğünü bozmaktadır. 316 varak 632 sayfa olan eser Nesih yazı türünde yazılmıştır. Biz bu eserin ilk 100 Varaklık kısmını Transkribe ettik.

⁴³Baldırzade Selisî Şeyh Mehmed, **Ravza-i Evliya**, (nşr., Mefail Hızlı-Murat Yurtsever), Bursa 2000, s.147.

⁴⁴<http://bgc.org.tr/ansiklopedi/p%C3%8Er-ahmet-celebi-mevl%C3%A2n%C3%A2-.html>
Erişim Tarihi : 20.10.2019

⁴⁵ Ş., Tekindağ, “*Konya ve Karaman...*”, s.188.

KEŞFÜ'L ĞUMEM Fİ TARİHİ'L ÜMEM ADLI ESERİN 1-100 VARAKLARININ TRASKRİPTİ

(1-a) Sultan? anın tarafından erişdi ol Ramazân'ın evâhirinde gine Emîr Südûn Mardanî? Kâhiri'de bulunub kaydu bendle İskenderiyye zindanına irsal olundu ve gene ol târihden ... Mir Fâhirüd'din Mâcid bin Ğurâb kabz olunub Cemâlüd'din Yusuf ustâdar eline teslim olundu ve gene ol târihde Nevrûz Hâfîzî'ye hükm-i şerif irsal olunub i'tâb olunub denildi ki üç defa'dır sana irsâl-ı mersûm olunub Kûdüs'e gelmek emr olunmuşdı ... hükme itâat olunmayub iltifât olunmadı ve el'ân mersûm-ı şerif vasıl olduğu gibi te'hîr ve terahî göstermeyüb gelüb Diyârı Mısır'a gelmek ardınca olasın illâ sana 'ıkâb-ı 'azîm ve 'azâb-ı elim olunur bilmiş olasın didi çün bu kerre dâhi hükmü Sultan Haleb'de hükmü yanında Nevrûz-ı Hâfîzî'ye geldiye aslen iltifât ve 'itibâr itmedi ve ordan gâsıd-ı Sultaniye ve râhmler idüb haşûnetler idüb zecr ve kahırla gönderdi ve elinden geleni diriğ itmesün benim ana itâatim emri tamam olmuşdur didi emmâ bu tarafda Sultan gene Vezir-i Fâhired'din bin Ğurâb'ı hâbsden ihrâc idüb hil'ât giydirüb gene vezir-i müyesser edindi ve gene ol târihde saaîd-i Mısır'da bir derecede tâ'ûn-ı 'azîm vâkî' oldu ki ekser şehirler harab olub kimesne kalmadı emmâ bu tarafda Sultan Nevrûzî Hâfîzî'ye Mısır'a gel deyü hükm gönderüb ne vakt gelür ola derken haber geldi ki varan kâsıda ve rahem? idüb zecrû kahırla yanından ihrac itmiş anın hâli ol vechle emmâ bu cânibden Sultan Nevrûz hususunda mütefekkir iken gene haber geldi ki Nâib-i Haleb Cekem nihâyetde tekebbür ve tecebbür üze olub cemî' umûrda ve vâz-'i selâtin üzredir ve ekser umûr ki andan sadr olur Sultan'a muhalafete dalâlet ider el-hâsıl anın emrinde gaflet üzre olunursa memleket elden gider denledi çün Sultan Melik Nâsır Ferec bin Berkûk Hân bu haberi istimâ' idüb ... kendün gitdi ahir çare da ol vechle fikr olundu ki Niyâbet-i Haleb'den ve Trablûs'dan (2-a) Cekem 'azl olunub Haleb Demirdaş Muhammedî'ye ve Trablus 'Allan Yahyâvî'ye vireler bu hususlar için i'lâm itmeğe ümerâ-i Mısır'dan irsal olunmayub Nâib-i Şâm Şeyh'in adamlarına hükm irsal olundu tâ ol varub bu kaziyeleri ol ümerâya i'lâm ide Mısır beylerinden gönderilmediği zîrâ ol ümerâ Saî'diyye cenginde soyulub nesneleri kalmamışdı Sultan anlara merhamet idüb bir ulucak kimesne gönderdi hele bâri ol Şâm Nâibi'nin adamına haber gelüb dâhi Cekem'in 'azli haberi ve Demirdaş'ın Haleb'e ve 'Allan'ın Trablus'a niyâbeti haberin gelüb anlara î'sâl itmeden Niyâbet-i Şâm Emîr-i Şeyh'le Nâib-i Haleb Cekem Hama'yla

Hums beyninde rastan? denilen makamda bir kıtâl-ı ‘azîm ve cidâl-ı cesim eylediler kabil-i ki ta’bîr ve takrîr degildi niçeler helâk olub gitdi ve niçeler mecrûh olub kendüden gitdi el-hâsıl namdar beylerden ‘Allan Yahyavî düşdü ol ‘Allan ki Niyâbet-i Trablus verilmişdi ve henüz haber varmışdı ve Nâib-i Safed Emîr Tulu bin ‘Ali Paşa düşdü vesâir ümerâdan ve küberâdan bi-hâd ve bi-aded kimesne düşdiler sayir ecnâd hud-ı ‘idde? ve hadde gelmezdi emmâ rivayet olunduğu ‘Allan Yahyavî ve Tulu eksi? bile ceng günü ele gelüb Melik Cekem huzuruna getürdiler ve Sultan tarafından bir tavâşî dâhi vardı Nâib-i Şâm hıdmetmetinde olduğunda bile kıtâle gelmişdi ol iki emîriyle ol dâhi bile tutulub hükmün önüne getirdiler mecal virmeüyüb emr eyledi ki üçünün dâhi boynun urdılar ve tenların hâke kardılar el-hâsıl ol sene ki sekiz yüz dokuzuncudur hükmü ümerâ-i kebirden üç emîr katl eyledi ikisini bunlar ... ve bir dâhi Dokmak Muhammedî ki Haleb cenginden ele getürüb anlar dâhi boynun urdular emmâ Nâib-i Şâm Şeyh’inin hâli ğayet mukedder? olub tutmaya takatı kalmayub hezimet-i kabihıyla münhezim ve münkesir olub Dımaşk tarafına firâr idüb Haleb ve lâdin-i? Dımaşk (2-b) ve irtifâkın müstahkem ile tâ varub ümerâ-i Mısriyesiyle muharebe idüb Darü’l Mülk-i Mısır’ı anların ellerinden alub zabt idüb ol diyârı dâhi bu diyârı rabt idivüz andan sonra emr-i Esendemir? malûmdur ki cemî’ ‘alim bizden her esendemir? didiler ve bunlar hükmü hayli murâd idinirlerdi velâkin hükm dâhi ol hiyleden gafil degildi zîrâ ‘arif kimesne idi cahil degildi hele ‘akibetin görürüz diyüb bâtının da murâdın mezmûr eyleyüb kimesneye dimedi velâkin zâhiren anlara rızâ’ gösterüb sözlerin kabul itmek sûretinde Trablus’dan hurûc idüb taraf-ı Dımaşk’a ‘azm itmek sûret idüb Haleb’e gitdi ve gelüb Hama’ya geldik de Nâib-i Hama Melik-i ‘Allan istikbâl idüb hürmet bi-hadd ve ‘izzet bi-hadd eyleyüb niçe eyyam-ı ziyafet ve riâyet idüb ahir tekadim-i ‘itâya tuhâf? ve hedâya ‘arz-ı ‘izzetinde ‘arz eyleyüb kendüyle her kande olsa muâvenete ittifâk idüb Haleb’e bile gitdiler ve gelüb Haleb Nâib-i Demirdaş’la niçe zaman mukatelele idüb ahirü’l emr Nâib-i Haleb münhezim olub bazı ümerâsın bile ölüb gene Diyâr-ı Türkistan’a harb olub ol tarafa gitmeye rağbet oldu emmâ Melik Cekem Nâib-i Hama ‘Allan’la Haleb’e dâhil olub maksûdlarına vasıl oldular ve Nâib-i Haleb Demirdaş’ın cemî’ emvâl ve esgâlin ve biĝâl ve cemâl ve hayûl-ı hısâlin Emîr-i ‘Allan’a ‘itâ eyledi ve dâhi sana neler virem deyü söyledi el-hâsıl ‘Allan’ı her vechle arz eyledi ve Niyâbet-i Hama’i ana gene mukarrer eyleyüb ol vilâyetde bir karar eyledi ve kendüsü Haleb ve Humus’a ve anlara tâbi olanlara ve

Trablus'a Cekem olub dimağına sevdây-ı saltanat geldi ve cevfi dimağına gururu yol buldu ve ol Cekem olduğu vilâyetlerin reâyasıyla siret-i hâsene üzerine olub râiyetin (3-a) pirlerin atası civânların birâderi ve sıbyânın veledi menziline tenzil eyleyüb anların her birisi ile vech-i meşrûh üzre mu'âşeret eyledi ve dûaya lisânlarında anın hakkından hükm-i Cekem ve mâ? zulm câri olurdu ve 'adaleti her ferde sâri olurdu bes Cekem'i Haleb'de müstemir-i Cekem oldu ve niçe zaman hükmü hükümet kaldı tâ ol zama'nâ degin Nâib-i Şâm Mir Şeyh Mahmudî Sûdûn-ı Hazmzavî ile Sûdûn-ı Zârifi ana irsal idüb 'arz-ı muhabbet eyleyüb Mısıriyet'tin mukatelelesine bile varmasın iltimâs eyledi ol iki Emîr-i Dımaşık'dan hurûc idüb Cekem-i Trablus'da destûr? eyleyüb Trablus'a gitdiler ve anlar gitdükinden sonra Mir Şerif Alad'din'i dâhi Haleb'e gönderdi zîrâ Demirdaş Muhammedî anda fikr iderlerdi ana dâhi muhabbetler 'arz eyleyüb Mısır muharebesine bile varmağa muvafâkat taleb eyledi ve ana dâhi hayli temellük tebasûs eyleyüb tevaddu' tarîkiyle söyledi zîrâ bundan evvel Demirdaş mezbûrun Nâib-i Şâm Şeyh'iyle Yeşbek Şâ'ban'ıye mektûbu gelüb sizinle her hususda itdifâkım ve irtifâkım vardır eger Mısır'ı zabt itmek murâd idinürsenüz bende sizlerinle muvâffik bilirsiz dimişdi ve her ne katkı taleb idesiz hidmetinüzde hazır bilesiz dimişdi ol ecilden bunlar dâhi mektûb gönderüb murâdlarını söylediler ve 'arz-ı muhabbet eylediler inşâllâh ne vechle olduğu vaktinde beyân oluna ibtidâi' hurûc-ı Nâib-i Şâm Mir Şeyh Mahmudî ez taât-ı Sultan ve muharebe kerden bâ-Nâib-i Safed Bektemûr Calık çün Nâib-i Şâm taâtı Sultan'dan hurûc-ı mukarrer eylediyse de ana kast eylediği evvel emîrden Şâm tarafında Sultan'a tâbi olan Kılâ-i Hısni zabt idüb andan sonra Mısır'a gide ol sebebden ümerâ-i Şâm'dan ve Yeşbek'e tâbi olan ümerâdan ba'zın da ihrâc ve ifrâz idüb Kal'â-ı Safed üzerine gönderdi zîrâ Nâib-i Safed Bektemûr (3-b) Sultan cânibinden Safed nâibi idi ol ümerâ ki ol zaman 'asâkir-i vâfire ve çüyüş-i mütekesir berriyle Safed üzre gönderdi evvel Mir-i Tımrâz Nâsır-ı Sâni Çerkes Kasımî salis-i sūdûn tarîki bu üç serdârî serasker eyleyüb vechi meşrûh üzre Safed üzre irsal eyledi anlar dâhi ol 'asker-i ibn-i eb-i? hile? Safed tarafına çün 'azm eylediler emmâ menazillerinden birisinde müşâvere idüb Safed'a ne vechle vara ve ol kal'âyâ ne sûretle gireler birbiriyle danışdılar âkibet emîrleri ana câri oludı ki Bektemûr mezbûra bir hıd'? ideler zîrâ hisâr cengine biz de kudret yokdur ve anın kal'âsın zabt etmege kuvvet yokdur bes lâzım olan bizlere oldur ki ana bir hile idüb hisârdan kendüyü ihrac idevüz anda tarikikasın? üzre kal'âyâ gidevüz didiler emirlerin bu reâyâ mukarrer eylediler ki Melik Bektemûr'ın otlakda olan

huyûl-i bigâlin ve ebikâr-u cemâlin süreler Bektemûr'a haber olub 'akablerine düşdük de bâ'-zen kemîn idüb bâ'-zen dâhi eşikâre koydular ol zâhirde olanların üzerlerine geldikde kimin idüb bâ'-zen dâhi aşkâr-ı kuyular ol zâhir de olanların üzerlerine geldik de kemîn erenleri dâhi zâhir olub üzerine düşeler ve her cânibinden üşeler bu hîle ile Bektemûr'u öldüktürelere ve anı aradan götürelere ve ol vechle maksûdların bitürelere anlar bu fikr üzere gelmek de ol taraftan Bektemûr dâhi bunlardan hâber alub ve hîlelerin bilüb anların gelüb otlakdan ol hayvanatı serdiklerinde asla 'itâb? itmedi ve ol sürülen davar ardınca gitdi ve makamından hareket itmedi çün ümerâ-i mezbûr ol 'asker-i mevfûr beriyye gördüler ki Nâib-i Safed Bektemûr otlakdan sürülen davara mukayyed olmadı ve bunları i'tibâra almadı bildiler ki Bektemûr bunların hîlesin bilmiş ve etdikleri hıdân' haberdar olmuşdu anlar dâhi nâ-çâr olub ol sürdükleri davarı olub gene Dımaşk'a döndüler ve nâibü'l el-murâd? vesâir ile (4-a) gene gitdiler varub Nâib-i Şâm'da ne olduğun haber itdiler çün Nâib-i Şâm bu mikdâr 'asker gönderdüb kendü maksûdı ile gelmediğin gördü ğam ve gazabınca ria' başına urdu ve ol gazabla hemân yerinden durdu 'azimi yerak ve yasak görüb cümle 'asâkirin mükemmel müsellâh eyleyüb ve hisâr için dâhi müdâfâ'-i mekâhilleri hâller ve mütâresleri? ve mancınıklar bile olub ve sinikzenler ve lağımzenler bulub el-hâsıl çün hâric-i adden mütecâviz âlât-ı hisâr ve esbâb-ı sürûcdâr olub kendüsü bile olub ol hisârın üzerine gitdi cünûd-i kararı ve cüyûş-i bi-simâr ile sene-i mezbûrî Şâ'bân'ının on yedisinde Dımaşk'dan hurûc idüb Safed üzere 'azm itdi ve kendünün 'asker-i ibn-i hinden? ve safûf çün köhneden gayrı sâbıku'z-zikri Kara Yusuf Türkmâni kendüye tâbi' olan cem-i ğafirle ve Sultan-ı Bağdad Sultan Ahmed'in dâhi anda mahbûs-ı cemâat-ı kesiresi vardır anlar dâhi böyle vesâir Türkmân'dan ve 'Urbân'dan eşhâs-ı nâ ma'dûd cemî' olub ol cemle dâhi ol zaman Nâib-i Şâm Mir Şeyh Mahmudî bile Safed üzere bile gitdiler ve Dımaşk'dan hurûc-ı zamanın da münâdiler nidâ itdirüb her kimesne nehb-ü ğarete ve kesb-i ticarete gitmek murâd idinür benimle Diyâr-ı Mısır'a 'azm itmeye hâzır olsun ve benim Diyâr-ı Mısır'a ideceğim hâle nazır olsun didi çün bundan ihlâyık? meyânına düşdü üzerine nâ-mahsur ve nâ-mevfur eşhâs üşdi ve ol zaman hemân muhârebe-i hisâra münasib ve kam-ı kal'â cidâra mülâyim olan âlât ve esbâb-ı sad-ı cemâlü çün cibâle çekerdi ve ol gün ki Dımaşk'dan Safed üzere 'azm idüb çıkdı Tanboğa-i (4-b) 'Osmanî Nâib-i Safed'dendi ve fırsat ve nusret kendünün olmağa mukarrer eyledi ve halâyık anın ol derecede gururun degildi ve bil-cümle çün ol tanıtarak ve tarakla ve ol ğalğale ve

çıkacaklı? Safed üzre geldi derhâl Nâib-i Safed Bektemûr kâsıd saldu ve kâsıd dilinden dedi ki yâ Bektemûr gel bana anda ve istikbârı kâvî hâlif ve idbâr-ı sözüm kabul eyleyüb bana kal'âyı teslim eyle bana muvâfakat ve murâfakat ile tâ varub Diyâr-ı Mısır'a zabt eyleyüb Vilâyet-i İslâm'a 'umûmen Cekem olduğu zamanı seni envâ'-i riâyet ve himâyet idüb mukarrib ve hâzretim ve lâyı-ı gurbetim eyleyem ve sana malûmdur ki el'ân Memâlik-i İslâm-ı Sultan'dan gayrı ve hüküm ve handan biridir bizler dâhi bu ümerâ-i irtikâbımız zarûridir zîrâ emr-i saltanat muhâtal olub ahvâl-ı ümmet-i mücemmil ve mühmel oldu ve kendü Sultan isimli müstemi emmâ Cekem İnâl beydir imdi kel biri bize muâvin ve müzâhir ol tâ Diyâr-ı İslâm-ı zulm-i zâlimlerden ihlâs idüb kanun-ı din-i Muhammedî ve ayn-ı? millet-i Ahmedî ne olursa icrâ olundın ol olsun şöyle ki vâris-i memleket oluna zamanla hükmü hükümet ve zabt vilâyet-i kudret ve kuvvet gelirse gene teslim olundu ve ilel-ebed ümmet-i Muhammed bir mülâzımınca Gerger'de eger sözümüz kabul idüb bizim muvâfakatımız ve murâfakatımız üzre olursan ahû temiz? muhkem-i müeyyid ve müveyid ve müşeyyid olur el'ân ve katkın hâzır ol âhir-i nedâmet kaydı itmez dimişdi çün kâsıd dilinden Nâib-i Safed Bektemûr bu kelâmâtı degildi velâkin asıl iltifât ve itibar itdi ve cevâb-ı sevâb bu vechle ve didi ki var Nâib-i Şâm Mir Şeyhî diğêr nâ-mazbûd ana merbût (5-a) kelâmât-ı kosun bundan 'arz-ı saltanat da ayak uzatmaktır ve hîle ve hudâyla ol makamı gözetmekdir ve illâ elhamdülillâh Hâzret-i Sultan'ın ne şeyden 'aczi vardır ve İnâl dâhi ne iderse fermân-ı Sultan berriyle ider Ehl-i İslâm mâbeynlerinde muhalafet ve mûhâmereti kosun madam ki Sultan sıhhatdedir dir ben andan yüz döndürmem yokdur ve eger bu kâziyye üzre leyh iderse anınla bizim aramızı seyf ve sinândan ğayrı nesne fâsl eylemez didi ve zecren ve kahren kâsıdı taşraya çıkardı ve hisârın burç-ı barusın mahkûm idüb her cânibine ceng iden vâzî' idüb harb ve kıtâle ve darb ve cidâlle intizârda kaldı emmâ bu cânibin Nâib-i Şâm çün kâsıdı gene geldi ve andan haber ne olduğun bildi derhâl yat ve yerâğa gördü ve 'askerin ol menzilden kaldurub hisâr üzre vardı ve emr eyledi ki hisârı ihâta eylediler ve cevânib-i erbâasından cenge aheng itdiler ve kal'â halkı dâhi burç-ı barû üzerlerinden anların üzerlerine taşlar ve neftler atdılar ve Bektemûr dâhi anların harb ve darbından bağlayub? münzecir olmayub kal'âya yürüdüklerin gördü ol dâhi kıtâle bel bağlayub hisâr üzre muhkem durdu ve kal'ânın her tarafından yâ der kimesneler vâzî' idüb anlara isti'mâlatları eyledi ve anlar dağiler ve bağilerdir bağileri ve hâzreti Sultan'a 'asiler ve yağiler deyu söyledi ve Sultan'a 'isyanlarından ve

tuğyanlarından ğayri dâhi el'ân bizim üzerimize geldiler ve bize taadî ve ehli ve 'iyâlimize tecâvüz idüb daru diyârımızı harab itmek isterler inne mitâne? şühedâyî ve inne 'atifâ-i? sâ'adiye? didi dâhi ve hak sübhanehu ve te'âli bizim nâsırımız ve nazarımızdır nefsimiz ve malımız ehlimiz ve 'iyâlimiz üzerine gelene tâifeyi defî' (5-b) Muhammedî dâhi bile gidüb ve bakıc? hâlet üzre gelüb Dımaşk'a dâhil olub andan Nâib-i Şâm ikâmet itmeğe havf idüb Dımaşk'dan fi'l-hâl hurûc idüb tâ remleye? degin gitdi 'arz-ı Sultan huzuruna gelüb cemâlin? Nevrûz Hâfîzîyla itdiği ve evzî' nâ-makule 'arz ide çün ol Dımaşk'dan gitdi Hakem'in ser-askeri olan Nevrûz gelüb Dımaşk'da dâhil oldu ve şehri Dımaşk'ı Cekem'den zabt idüb vilâyet anın derdeyü şehri içinde münâdiler nidâ itdirdi ve çün seraskeri Cekem gelüb Dımaşk'a 'askerle dâhil oldu üçüncü günde Cekem kendüsü dâhi hizmet tam berriyle gelüb Dımaşk'a dâhil olub ehli Dımaşk'a emân çığırdub her kimesne bir kimesneden hayf gördüyse gelsün 'arz eylesün didi ve eger şöyle ki bir ahd bir ahdı te'addi ile mecâl virilmeyüb başı kesildü veyâhud asılur didiler şehri içinde nidâ itdirdiler halâyık dâhi bu haberi işdüb kimesne kimesneye te'addi ve tecâvüz itmez oldu zîrâ bundan sabıkada dâhi Cekem'in Haleb'de siyâseten istimâ' itmişlerdi hatta Haleb'de iken kendü hâsından birisi reâyadan birisinin tarlası içine atın ithâl idüb oturmuşmuş hakem anı istimâ' idüb getirüb siyâset idüb esvâk-ı Medine-i tavâf itdürüb andan ol at otruduğu tarlada tarla da selb itdirmişdi bes çün Dımaşk'a geldi nidâ itdirdi tecâvüz ve te'addi olunmaya diye andan sonra cündi tâyfasından ba'zı kimesne reâyâden tarlasın içine atın dâhil idüb Cekem'e şikâyet olunub derhâl getirüb sen yasak tutmazmısın diye selb itdirdi vesâir zâleleme andan ibret tutdu ol siyâseti 'asker halkı görüb mezalim-i mehayifden el çektiler hatta şürb-i? hamrdan? dâhi ferağat itdiler ana gâh segrân ile elimizden bir hata çıka deyü bes andan sonra halâyık dillerden hükmü Cekem ve mezâlîm dimeğe (6-a) şöret tutdu el-hâsıl tarîk-ı selâtin 'adil her ne olursa Cekem riâyet itdi ve anların eserince gitdi bes ol ecliden Diyâr-ı Dımaşk'a Cekem'in savlet? ve zilleti? şevket-i sâtvet-i şöret dutub 'azîmü'l şân kuvvetü'l bûrhân olub her kimesne gavl ve fâilinden rızâ gösteririr oldılar zîrâ niçe zaman zulmden yanmışlardı bir mikdâr âsûde hâtır oldular bunların hâlleri bu yüzden olub kaldılar emmâ bu taraftan çün ahbâr dâhi Diyâr-ı Mısır'a erişdi tâkatleri tâk olub havf-i hükm-i cemî' cevâniblerin aldı ve dehşeti her endamlarına yol buldu hemân ol gündün sâbık Kûdüs'e giden Melik Tekriverdi taleb itmeke kâsıd gitdi bundan evvel çok Mısır'dan gittilerdi çün ol dâhi çıkub gitdi 'akibeti zarurî olub gene taleb

itmeke ‘adem saldılar zîrâ hükmün heybetinden mütehâyyir oldular varub anı bulub gene Mısır’a getirdiler hemân geldikin gün taraf-ı müyesser de makam gösterdiler tâ cümlenin üzerine tasaddur ide ol dâhi geçub karar itdi Sultan kerimisini ‘akd-ı nikâh itdikden sonra fikr-i ol vechle olundu ki Nâib-i Şâm Şeyh’e ‘adet-i kâdimesi üzre gene Niyâbet-i Şâm için teşrif-i irsal olunub bile ‘alat-ı esâb-ı emvâl-i irsal oluna tâ ol cihetle Cekem’in ve Nevrûz’un mukabelesine ve mukâtelesine kâdir ola bes sekiz yüz dokuzuncu yılın Muharrem’in on birinde zikr olan üzre mal-i silâh vesâir esâb ve teşrif-i Niyâbet-i Şâm Şeyhî mezbûra irsal olunub Cekem’in kâm-ı ve kâhrında tahrîk itdiler kâsîd henüz dâhi Mısır’dan Şâm tarafına hurûc itmedin kâsîd geldiği Şeyhî mezkûr Medine-i Belise? geldi dinledi çün bu haber Mısır’a geldi cemî’ ümerâ-i Mısır’a istikbâline emr olundu ve hem matbah-ı Sultan’ı ol tarafı hurûc itdi tâ varub ana mülâkat olduğumuz menzilde ziyafet oluna ve hem ol günlerde Hâcibü’l Hüccâb (6-b) güzel ‘acemi kayd ve bend olundu bâis oldu şimdi ki meger ol yıl mahal-i şerife emri-i hac olmuşdu ve ol düşmüşdü ki her cemel başına bir dinâr olub hâcîların murâd idündükleri suyu satmış çün Sultan bu haberi bilüb anı mahbûs-ı huzuruna getirüb ‘itâb ve ‘ikab idüb iki yüz bin dirhemin olub hâbs itdirüb ol dâhi gene hâbisten firâr idüb cemî’ esbâb-ı hazîne-i emrine zabt olundu emmâ bu tarafda kaza-i hükm ana eriştiği çün Dımaşk’da bir zaman karar idüb kabl-ı ‘umûr-ı Dımaşk’ı mukarrer idüb ve Niyâbetin Nevrûz Hâfîzîye bildürüb ol hâli de Hama kazasından haber geldi ki bir kuşdan Allah’ımme ensâreküm avazesim istimâ’ itdiler deyü halayık-ı Diyâr-ı Şâm bu haberi istimâ’ idüb Cekem meyilleri ziyâde oldu ve cumhûr reâya itimâtına bile bağladılar Cekem’in dâhi günden güne heybet ve şevketi cüret ve celâleti ziyâde olmaya başladı el-hâsıl Medine-i Dımaşk’ı ‘adliyle ma’mûr ve halkını bezliyle mesrûr eyledi emmâ bu tarafda nihâyetde kıtlık ve kâht hâddin tecâvüz eyleyüb hatta Kahire’de at bulunmaz oldu hususân kâvin? atı asla bulunmaz oldu ve bil cümle Mısır halkı ol cihetden dâhi belâyı azime ve ğınay-î cesime dudâş oldular bu halde Şeyh dâhi Nevrûz elinden Dımaşk’dan kaçub gelüb Mısır’a gelüb Yeşbek Şâ’ban’ı ve ekser ümerâ-i ‘azm-i istikbâline çıkdılar mülâkat olundukda gördüler ki sâbıka Niyâbet-i Haleb’e virilüb hükm iletdürmedigü Demirdaş Muhammedî dâhi bile ve Nâib-i Gazze Hayır Bey bil bile Hâcibü’l Hüccâb Dımaşk Tanboğa-i ‘Osmanî bile ve sâbıkda Nâib-i Hama olan Yunus Hâfîzî bile ve Nâib-i Kerek Südûn-ı zârifi bile ve Tenkizboğa’yı hattati bile el-hâsıl bu tâ’dad olunan ümerâ-i Nevrûz Hâfîzî hükmü elinden Hama ile Humus beyinde

arz-ı destinde hezimet bulub andan firârla Dımaşk'a gelüb andan hükmün ser-askeri Nevrûz-ı akablerinden erişüb anlar Dımaşk'da dâhi karar idemeyüb firâr idüb Dimliye gelüb anda dâhi sükûn idemeyüb Âhir Mısır Sultan'a gelüb (7-b) ümerâ-i Mısır'ın istikbâl idüb bu cümle ümerâ getürüb huzur-ı Sultan'a irşâd virüb anlar dâhi Sultan o günde yer öpüp Sultan her birisine nihâyet murâtın da ağz üzere ihtirâm idüb haturların teselli eyleyüb her birisi Mısır'da bir makam-ı şerifde nüzûl itdürüb ziyafetleri ve riâyetleri ve himâyetleri buyurulurdu bunlar bu halde yan? ve cemîn? üzere emmâ Kerek ve Safed câniblerinden kâsıdlar gelüb 'asker hüküm 'umûmen rımliden ana rûsûn? zabt idüb belki bu tarafa gelmen üzere der didiler bes ümerâ-i Mısır'ın havf-ı hükmeden endâmları niyâzlarından düşdü bu emrin çaresi ne ola diye çok zaman müşâvere eyleyüb âhir ile didiler ki bu hususda fikr sayub bu vechle der ki gene 'adet-i kadimesi üzere Niyâbet-i Şâm için Şeyh mezbûru hi'atleyüb ve Niyâbet-i Haleb'in Demirdaş mezkûru hil'atleyüb bunlar ümerâ-i Mısır'dan bir mikdâr kimesne ve 'asâkiri sultaniyeden dâhi bir mikdâr kimesne ifrâz olunub zım olunub ol cânibe gönderile didiler hem ol vechle olunub Şeyh mezbûru Sultan ve efrânım ve ihsan idüb ve Demirdaş Muhammedî dâhi ol vechle idüb bunlarda hil'at-ı sefer dâhi buyrulub anlar dâhi hi'at-ı koyub Sultan'ın elin öpüp Rebiü'l Evvel ol günü yevm-i ellisine iki günü yevm-i ellisinde ve sekiz yüz dokuzuncu senede Şeyh mestûrla Demirdaş mezkûr Mısır'dan kendü yoldaşlarıyla hurûc idüb Ridâniye'de nüzûl itdiler andan ol Mısır beylerinden bunlara muâvenet ve müzâheret için gönderilen düdâr-ı kebir-i Südü'n Hamzâvî ve Emîr-i silâhı tanıdı ve bunların tevvâbı? o ihzârı cümle ol gün Sultan elin öpüp inâm ve ihsanın olub Mısır'dan hurûc idüb Ridâniye'de nüzûl itdiler bir kac günde anda ikâmet idüb râi? bunun üzere mikdâr olduğu bu zıkr olunan ümerâyı Ridâniye'de nüzûl itdiler anlar karavul yerine olub Sultan dâhi 'azîmeti tam biriyle akablarından hurûc idüb Diyâr-ı Şâm'a 'azm iden hem ol vechle olub anlar Ridâniye'den kalkub Şâm tarafına tevci idüb (7-b) Sultan Melik Nâsır dâhi cümle ümerâsını ve erkân-ı küberâsını ayâmı biriyle Kal'â-i Cebel'den nüzûl idüb Ridâniye muhâyyem-i Sultan'dan cülûs itdi Sultan Melik Nâsır 'asâkirle Şâm tarafına gitmesi bu defa'yla üçüncü olmuşdu evvelinin kıtâl-i temir-i? her? vâhi? ikinci kıtâl-ı Timûr'a bu üçüncü kıtâle Cekem'e hurûc oldu emmâ Ridâniye'de sene-i mezbûrda beyân olunan on ikinci gününe degin ikâmet itdi zîrâ şehri misâfirin sekizinde Kal'â-i Cebel'den nüzûl idüb durmadı Ridâniye'de sakin olub tarafi Şâm'a rihlet itdi 'asâkir ve efra' ve cünûd mütekasırı biriyle ol tarafi tutub

kendü Diyâr-ı Mısır'da saltanatın tarafına niye niçün Tımrâz Nâsır'ı hil'âtlayüb ve Kal'â-i Cebel'de dâhi ümerâdan ve ecnâdın hayli kimesne koyub gitdi ve Şehr-i Mısır'ı cevr-i cühelâdan ve zulmü zâlimden ihsân-ı vechle hafz-ı harâset-i üzere olan didi ve her birisine envâ'-i itâlar eyleyüb niçe muâhad-ı keriyeler eyledi anların dâhi her birisi Sultan eyleyende yüz hâkına erüb Sultan yoluna can ve baş oynayalım didiler emmâ ol gün ki Sultan Ridaniye'den rihlet itdiyüm cumâ' idi ol seferi her kişi nâ-meymûn derdiler zîrâ Ahmed Hanbel'den mir? ve yedir ki? demiş hiçbir kimesne cumâ' günü sefer itmek vâkî' olmaz illâ ki kerbi gödüğü emri görse gören ve ol seferde meşakkat ve zahmete erse görün demiş bes Sultan'ın dâhi cumâ' gün hurûcun nâ-ma'hûd nâ-meymûn gördiler hele bâri çün Ridâniye'den hil'âtde Dımaşk'a varınca rihlet de sürât itdi gelüb mezbûra Rebiü'l Âhir'in yedinci günü Dımaşk'a dâhil oldı ve Sultan'ın kimesneden halayık-ı Mısır'a varulub Şehr-i Dımaşk'ı tezyin itdiler ve gelüb darü'l saâdete nüzûl idüb ol gün anda ikâmet itdi ve 'asâkiri 'azîmi ile Haleb kâsına Dımaşk'dan hurûc itdi bu taraftan hükmü Sultan'ın geldiğin istimâ' idüb Dımaşk'dan Haleb'e firâr itmişdi Dımaşk'dan Haleb kâsıd itdükün istimâ' idüb andan dâhi (8-a) firâr idüb Fırat'ı ana rû geçdi? ve Nevrûz Hâfîzî bile alub ve Temirboğa'yı mestûb bile gidüb ve ümerâ-i Şâm'dan bir cemâat dâhi bu cümle Sultan Melik Nâsır'dan havf idüb Haleb'i terk idüb Fırat'ı ana rû geçdi? bes Sultan gelüb devlet-i 'izzetle Kal'â-i Haleb'e nüzûl idüb anda karar idüb ümerâdan bâ'-zın hükm talebine gönderdi varub bir zaman taleb itdiler emmâ bi-fayda gene 'âyede? oldılar bes Sultan dâhi çün hüküm bulmadı gene tahtgah-ı Mısır'a 'azm eyledi ve Cekem'den 'avz-ı niyâbeti Haleb'i Emîr-i Âhir Çerkes Kasımîye verdi ve Niyâbet-i Trablus'ı Melik Südûn Tağciri? bildürüb Haleb'den çıkub Dımaşk'a dâhil oldu çün Sultan Haleb'den hurûc itdi hemân ol gün Sultan kullarından bir tayfa 'avâm-ı Haleb'le itdifak idüb Nâib-i koyub gitdigi Çerkes Kasımî'nin evin basub garet itdiler ol halde iken gene Cekem tarafından Nevrûz Hâfîzî gelüb Haleb'in karîb bir menzilde nüzûl idüb Çerkes Kasımî istimâ' idüb Haleb'den firâr eyleyüb Nevrûz kaçdığun işidüb ardına düşdü ol dâhi seyrinde sâ'y eyleyüb gelüb Sultan'a erişüb Dımaşk'a bile dâhil oldı ve Nevrûz-ı Sultan'ın esbâbın getüren biğâle ve cemâle rast gelüb nehb-i ğaret eyledi zîrâ Sultan'ın sürât-ı seyrinden müfârekat idüb kalmışdı hale beri çün Sultan gelüb Dımaşk'da darü'l saâdete nüzûl idüb iki ay kararı itmek için 'asâkeri Mısriye'de nidâ itdiler ve 'asâkeri mensûrun atabegisi olan Yeşbek Şâ'abanî dâhi Dımaşk'a geldi velâkin marîd oldı ve anınla Demirdaş Muhammedî bile verâse-i

nevbet olunub beşbây bu halde iken Sultan'a gene haber geldi ki Nevrûz Hâfîzî Hama'ya gelüb Cekem-i Haleb geldi deyü vaktâkim Sultan Melik Nâsır bu haberi istimâ' idüb ğayret ve hamiyet nârına yandı derhâl hemân sene-i mezkûr Cemaziye'l Âhir'inin on altısın da nidâ itdirüb şol kimesnenin ki atından ve âlatın da ilğâr (8-b) kudreti ve istig'câl kuvveti yokdur varsın Mısır'a gitsün ve Sultan'la atı ve âlâtı kendü yarar kimesne gitsün didirdi andan yevm-i mezbûra Sultan bir sehl 'askerle Dımaşk'dan Hama cânıbına hurûc idüb ekser 'asâkir Mısır'a gitmedi tesarih ve istihcâl itdiler hele bari Sultan gelüb ılğarla Karalar denilen şehre geldi ve andan gene hemân sürâtle 'ayede? olub Dımaşk'a dâhil oldu ol hâlde ki ekseri 'askeri kendüden mufârakat itmişler Nâib-i Şâm Şeyh bir niçe ümerâyla Sultan'dan mufârakat idüb kalmışlar hele çün Dımaşk'a gene dâhil oldu velâkin hemân akablerince Şeyh mezkûr ol kendüyle kalan ümerâyla gene Dımaşk'a gelüb andan Safed tarafına gitdi anlar Demirdaş bile ve Tanboğa bile çün anlar gitdi Sultan Melik Nâsır dâhi kendüye tâbi olan ümerâyla gene Mısır'a 'azm idüb gitdi gelüb Kudüs'e gelüb ümerâsına nazîr idüb gördü ki Devâdâr-ı kebir sūdûn Hamzâvî ve anın niçe beyler dâhi Sultan'dan mufârekat idüb Dımaşk'da kaldılar zîrâ ba'zı hususdan Sultan'a muğâzib? oldılar ol ecilden tahallûf idüb kaldılar andan gene hurûc idüb Safed tarafına gittiler ve anda olan emvâl ve isgâl-i Sultaniyeden hayli nesne ğaret eylediler andan Devâdâr-ı Kebir-i Sūdûn Hamzâvî vilâyet-i Safed müstevli olub andan kendü kendüden vâli oldu Nevrûz Hâfîzî çün Sultan'ın Dımaşk'dan gitdükin istimâ' idüb Dımaşk'ı zabt idüb bir mikdâr 'askere Özbek devârdarla Sūdûn Muhammedî ser-asker eyleyüb tâ Rimle? tarafına irsal eyledi varub ol vilâyetleri zabt ideler bunlar gelmekde bu taraftan ümerâ-i Mısıriye'den bir kaç kimesne gelüb Nevrûz yanına geldiler Nevrûz dâhi ol beylere gayet de 'igzâr-ı ikrâm ve nihâyetine iclâ-u ve ihtirâm itdi ol beyler ki Mısır cânıbından (9-a) geldi birisi İnâl Bâ-î İbn-i Kaçmas ve bir dâhi Yeşbek bin Özdemir idi hayli zamandan Kahiriye'de kendüleri pinhân itmişlerdi çün Sultan Şâm tarafına gitdi 'asker içre bile gelmişlerdi andan çün gene Sultan Mısır'a gitdi gelüb Nevrûz yanına geldiler Dımaşk'da ol dâhi vechi meşrûh üzre anları riâyet ve himâyet idüb Melik Cekem anların geldiklerin bildirdi bunların halleri bu vech üzre Nevrûz-ı Dımaşk'da savurulub? almakda ve Cekem Haleb'e tertibi saltanat itmekde Sultan Melik Nâsır dâhi Kûdüs'den gelüb Kahire'ye geldüb geldü gine Mısır ziyet olunub gene serir-i saâdetine cülûs eyledi velâkin bi-fâide ber sefer sefer olmuş oldu belki zararın haddi hasrı yoğdu zîrâ emvâl ve

isgâl gidüb Şâm vilâyeti elinden gidüb ve ‘adâd-ı defî’ refî’ oluna deyü varub belki varmaduğundan varmaduğu evveli ve âhri olub kendüye bu derecede ‘arz-ı eksüklüğü vâkî’ oldı bes Sultan geldikten dokuz gün sonra Demirdaş Mumammedî’ Nâib-i Haleb ve Südûn İbn-i Zâv Nâib-i Gazze Sultan’ın ardınca gelüb Mısır’a geldiler ve Südûn Hamzâvî ve Şeyh Nâib-i Şâm Safed’e kaldılar ve ol vilâyete vâli oldılar didiler anlar dâhi Mısır’da kaldılar emmâ bu tarafda Südûn Hamzavî’ ol vazâ’ ikdâm eyledi ki Nâib-i Şâm Şeyh’le Nevrûz arasında sulh idüb anları barışdura bu hususda sâ’y-i bi-dirîğ ve cehdi beliğ eyleyüb mekâtib-i adide irsal eyleyüb Nevrûz’dan bu mânâyı iltimâs itdi Nevrûz dâhi bu mânâyı rızâ’ gösterüb Sultan Haleb Melik-i ‘Adil Cekem’i dâhi bildirdi bunlar dâhi bunun üzre dâhi Nevrûz’a Cekem’den müsâliha için haber gelmedi bu tarafda Südûn Hamzâvî ile Nâib-i Şâm Şeyh Safed’de sakin olub Nevrûz’dan müsâlihi için haberi tevakkûf iderlerken meger bir gün Südûn Hamzâvî kal’âya Safed’den hurûc idüb seyrâna gitdi hemân bunu Şeyhî mezkûr görüb yerinden kalkub Hamzâvî’nin (9-b) cemî’ tecemmülâtın kabz idüb Kal’â-ı Safed’i zabt eyleyüb anda müstâkil oldı mezbûru’l-zikr Hamzâvî dâhi bu mânâdan haberdâr olub hemân ol seyrân eyelegi menzilden firâr idüb ancak kendü nefisin hılas idüb Dımaşk’a düşdü gelüb Nevrûz’un huzuruna erişdi Nevrûz dâhi Hâmzavî’nin geldiğini nihâyet de ğıbtâd ve sürûr-ı ve ferhât-ı huburla toldı anlar Şâm’da emmâ izhâr-ı padişâhı gerden Cekem’i der tahtgâhı Haleb Mısır’da Sultan Melik Nâsır tahtında Haleb tarafından haber mütevakkıf iken nâgâh haber geldi ki Nâib-i Haleb cekem’i ‘umûmun Diyâr-ı ‘Arabistan’ı zabt idüb sekiz yüz dokuzuncu yılın Zilkâde’sinin on birinci günü Haleb’de saltânatın izhâr idüb Melik ‘Adil Ebû’l Feth Abdullah bin Cekem berriyle mülâkkab olub Fırat’dan tâ Serhâddi Gazze’ye değin adına hutbe okudub Nevrûz Hâfızîyi Nâib-i Şâm edinüb sâir memâlik-i mahrûse dârü’l mülklerinin her birisine kendü tarafından nâibler koyub cumhûr-ı reâya özün Sultan bilüb vilâyet-i hân bildiler her diyârda adına hutbe okundu velâkin Safed degil zîrâ Safed-i sâbıkda Nâib-i Şâm olan Şeyh Südûn Hamzâvî’nin elinden alub kendüsü anda sükûn olub gene anda hutbe Sultan adınadır didiler Nâib-i Şâm Nevrûz Hâfızı Melik ‘Adil Sultan Cekem’e ‘arzı daşt irsal eyleyüb Niyâbet-i Safed’i Bektemûr Calık’ı delk? idüb ol dâhi rızâ’ gösterüb Bektemûr mezbûr Niyâbet-i Safed için hil’âatlanub ol dâhi Safed’e gelmek dedir didiler bu haberi istimâ’ idüb Sultan Melik Nâsır’ın aklı başından gitdi ve hayret-i dehşetden yükün tutdı ‘ardından kendü avdetinde bu hâlde canından bile ‘acizlik getürürken gene bir haber cansuz bir eser-i

dildûz gelüb evâmir-i Şâm'dan mekâtib-i 'adide berriyle kâsıdlar gelüb ümerâ mektûblarının iş bu vechle yazmışlar ki ey Sultan-ı a'zam ve ey hâkan-ı muâzzam kâni gayret ve niceri? ve vardı hâmiyet ki ki Vilâyet-i Şâm beyi behişt-i- asa (10-a) ve dil-i areyâr ki atan Sultan Berkûk'dan irsale hâzretine intikâl itmişdür elden varub Cekem beyi bir nâm ve nişâni bilirsiz kimesne gelüb gasb idüb nâm-ı şefirifinüzden hutbe ve sikke refî' idüb hâzretinüz cânibinden mevlâ olan ümerâ-i defî' idüb kendü ve tevâbî' ve livâhassın nasb idüb kendüye Sultan-ı 'Adil deyü lakab urdurub sizin adunuz Diyâr-ı 'Arab'da yâd olunmaz oldu imdi 'al-i hazretinden tevâkku olunan oldur ki bu intikâmı hüküme komayub bu tarafa istikcâlle sâye-i saâdetinüz salmağa ikdâm ve ihtimâm buyurula tâ biz bendelerin bâri huzuru saâdet asarında can ve baş virevüz demişler andan Sultan Melik Nâsır bu haberi dâhi istimâ' idüb ümerâ-i Mısıriye'ye yarak ve yasak üzre olan tâ hemân Diyâr-ı Şâm'a 'azm itsem gerek deyü tenbih olundu fermân-ı ameden ve meşâyığ-ı 'urbân ez-cânib-i hüküm vüzerâ-i kerden Sultan Melik Nâsır ez-dest-i ruzgâr bu hâlde iken gene Diyâr-ı Mısıriyet'de olan meşâyih-i 'Arabı Cekem tarafından mektûblar gelüb şimden sonra ben ki Sultan-ı 'Adil olub ebu'l-Feth Cekem İbn-i Abdullah'ım Vilâyet-i 'Arabistan benim olub amme yerler de hutbe nâm-ı şerifim ve derâhim de sikke ismi münifim üzre olub her kimesne beni Sultan bilüb vilâyete hân bildiler hatta hevâ yüzünden tayrân iden tayrlar dâhi Allah'ümme ensârıl hükm deyü nidâ idüb 'ulemâ ve sülehâ isitmâ' itdiler imdi sizler dâhi şimden sonra beni kendünüze Sultan bilüb hazâyân-ı Sultaniye'ye 'aid olacak emvâli bâb-ı saâdetime irsal idüb âhir kimesne dâhil ve teâruz eylemeye eger şöyle ki bu vechle olmaya 'azâb-ı elim ve ukâb-ı 'azime dudâş olursuz dimiş bu mekâtib bulnub getirüb Sultan Melik Nâsır'a 'arz olunub yüregi parenelüb cikeri yarelendi ve bu dehr-i sitemkârın kâhırından kâmeti dutâ oldu ve bu 'asr-ı civârın kadrinden bi-ser ve bi-pâ oldu ne belâdır bu benim başım da gâh tahtdan müfârakat gâh kırân ve hem râhdan câ? 'ade?t gâh gurbet ve hâsretle cigerim pür hûn ve gâh derd-ü ve müsibetle hâlim diger gûn deyüb yüzüne destmâlin olub hây hây ağladı ol kadar ağladı ki işidenlerin cigerin dağladı oturub duran (10-b) erkân ve ayân didiler ki şehriyârı 'al-i makam ve ey Şâh-ı diyâr-ı zül ihtirâm hatır diye mûkatır gerekdir koma ki bu zamanın her bir hâli bu tarikle dergâh-ı gû-gülmek ve gâh ağlamak birledir bunun binâsı bu berdâr-ı pür inkılâb ve bir hâneyi pür ızdırabdır sizlerden evvel bu menzilgâheyi bi-bekâya nüzûl idüb gene rıhlet idenlerden itibâr idüb ahvâl-ı ruzgâr bu minvâl üzre olduğun bilüb hücûm-ı ğumum bu fikri sayib berriyle defî' idüb hâtıra

vâkî' olan ğubâr-ı refî' itmek gerek biz bendeler sizin 'izze huzurunuzda söz söylemek nâ-tasavvurdur velâkin 'al-i hâzretinden işâret olursa Cekem veyahûd Nevruz Hâfîzî pür sitem kim olur varalım ol memleket olduysa biz anın hanûmanın harab idüb emvâl ve isgâlin zabt idüb başın tâht-ı saâdet rahtın ayağına salalım el-hâsıl buyur ki varub hakkından gelelüm didiler bunun emsâl-i kelimât-ı berriyle hatır-ı Sultan'a bir mikdâr teselli virdiler gene bunlar bu hâlde bilâd-î Şâm'a 'azm-ı tedârikinde iken nagâh Şâm beylerinden haber bu vechle geldi ki Dımaşk Cekem'den kâsıd gelüb andan mersûm Cekem'i bu vechle idi ki Südûn-ı Hamzâvî gene 'adet-i kâdime üzre Diyâr-ı Mısır'a Devâdar olub ve Emîr İnâl bin Kaçmas dâhi 'adet-i kâdime üzre Emîr-i Ahur-ı Kebir ola ve Melik Yeşbek bin Özdemir 'adet üzre râs olunub ola ve Melik Nevruz Niyâbet-i Dımaşk üzre müstemir ola ve Nevruz bu tarîk üzre hil'ât gelüb önüne? giyüb yer öbdü ve Dımaşk'ı tezyin idüb tabl-ı beşâretler çaldırdu didiler hemân bu haberi istimâ' itdikden sonra Sultan'ın kararı kalmadı ve sabır itmek elinden gelmedi kâsd eyledi ki istihcâlle gene Şâm tarafına hurûc ide emmâ ümerâ-i Mısır didiler ki ey pâdişahı 'âlem penâh lâyık oldur ki bir mikdâr tehir oluna tâ-bu şehrin tâûn-ı bir mikdâr tahfif oluna didiler emmâ Sultan'ın bunların sözlerine iltifât itmeyüb elbet de Şâm tarafına hurûc itmek gerek diyüb sene-i mezbûre Zilhicce'sinin evvelinde sefer emrine mübâşeret eyledi andan (11-a) yigirmi beşinde ilgâr ol padişah taraf-ı Şâm'a hurûc idüb gitdi ve yigirmi dokuzunda memâlik-i Sultaniye'ye nâfaka ihsân olunub her birine otuz bir misgâl altun ve biner akçe verilüb memâlik-i kâlildir deyü olmakdan ibâ eylediler ba'zı ümerâ Sultan dilinden bunlara söyleyüb arz' itilder anlar dâhi varub kendü ve maslahatlarına gitdiler âhir-i emr bunun üzre mukarrer oldu ki Sultan hemân çıka beşarat-i ameden Sultan Melik Nâsır ez merdân Cekem ez dest-i Bekr bin Vâil ve ol halde gene Sultan'a kâsıd gelüb haber getirüb beşârat itdi ki Cekem Diyâr-ı Bekr'den mâktul olub şerû şurdân 'alemden götürdü akibet kendüsü bilmedi ki ol hâle yetürdi ve Şâm vilâyetine sığmaz iken bir hufre-i hâke râzı olub rüzgâr anın maksûdun bitürdi didiler ve sekiz yüz dokuzuncu yılın Zilkâde'sinin on yedisinde Diyâr-ı Bekr'den 'Amed denilen şehirde Bekr İbn-i ve Vâyil elinden zâhm yiyüb helâk oldı didiler Sultan Melik Nâsır bu haber pür ibri istimâ' idüb rüzgârın inkılâb ve ızdırâbına ibrete ve bu dehr-i devârın tağayyürât ve tebeddülâtına hayrete varub 'akibet bizim dâhi hâlimiz buna erişse gerek diyüb Cekem'in ruhuna duâ idüb sebebinden istifsâr eyledi ol gelen kâsıd dâhi Sultan huzurunda ne yüzden olduğun taktir eyledi ve ne vechle

olduğun söyledi katl-ı Cekem'e bâis bu vâki' olmuşdu ki meger Şehr-i Haleb'de sâkin olub anda tasaltûn idüb ekser nüvvâb-ı Diyâr-ı Şâm ana itâat itdiler ve her taraftan pâyitahtına yüz sürmeye gtdiler emri 'azîm ve kâdr-i zâhim olub 'asâkiri kesir ve ecnâd-ı cemî' ğafîr olub herkes kendüden havf ider olub hatta Sultan-ı Mısır Melik Nâsır kıtâlîne hurûca mübaşeret itmişdi emmâ Cekem bilâd-ı Şâmiy'yi mübâderet itmişdi hatta ol kadr ğûrur gelmişdi ki 'alem de kimesne kendüye 'azim ve bir âhd-ı 'adu hasım olmaya kâdir degil tasavvur idüb Diyâr-ı Mısır'ı kendü elinde tahâyyül iderdi ve Mısır'ı almağı nihâyet de asân mülâhaza idüb ve hemân elinde bilüb Diyâr-ı şarkı kendünün idinmek murâd idindi ve ol vilâyetin ... yanında ümem-i mihmândan olub itetem-i murâd andan oldı ve Medine-i Haleb'den 'asâkiri mevîr ve cünûd nâ-mahsûrla ol tarafa teveccüh idüb Emîr 'Osman bin Tur 'Ali ki ana Kara Yülük derlerdi ol zaman Âmedin Cekemi oldı ve 'umûmen Diyâr-ı Bekr'in sürûr-ı ser-dâr ve diliru ve dilâveri oldı ana memleketi teslim eyleye yâhûd vardım deyü haber irsal eyledi ol dâhi ol günlerde Amed'de karar itmişdi bes Cekem ol 'asâkirini şumarla Haleb'den hurûc idüb Bire üzerine düşdü ve hemândem 'asâkiri her taraftan ol kal'âya erişdi el-hâsıl muhâsıra kılub bir zaman mukâtele eyledi cebren ve kahren darben ve harben alub Nâib-i Melik'i gizli katl itdi ve kendünün ve şevketi ve selâbeti etraf-ı vilâyeti münteşir olub gtdi ve Sultan Diyâr-ı Bekir'e Kara Yülük dâhi ol haberi istimâ' idüb Melik Cekem'den havf itdi hemândem izzü elçi irsal idüb taht-u ve hedâya ve tekâdimü 'itaya irsal idüb memleket senindir ve ben dâhi senin nayibinim ve sana mutî' ve münkâdim velakin tevâkku iderim ki devlet ve 'izzetle gene dönüb ve dârü'l mülke gidesin andan her ne dilersen bana emr idesin didi ve şimden sonra bu diyârda dâhi hutbe ve sikkesinin nam-ı şerifine olsun ve hem emvâl ve esgâl ve biğâlî cemâl-ı 'izan ve ağnam ve dâhi her ne ki emr olunursa bâb-ı saâdetine irsal ideyin didi emmâ Cekem bu ma'nâyâ râzı olmayub sen gelesin benim 'arz-ı huzuruma gelsin ve ben ol diyârı kendü kullarımdan bir kimesne irsal idem ve seni dâhi bir vilâyete nasb idem didi ol dâhi râzı olmayub hemân Cekem ol diyârın üzerine 'azm idüb tâyyi menzil kat-ı merâhil idüb gtdi âhir gelüb Şehr-i Mardin kurbuna yetdi ve anda bir niçe gün ikâmet idüb 'asâkirin dinlendürüb ecnâdın eylendirdi andan Medine-i Mardin'nin Hâkimi Meliki Zâhir gelüb (12-a) Cekem'e gelüb kendünün hâcibi feyyâzı dâhi ve 'asâkir ve ecnâdın dâhi cümle huzur Hâkme'e bile getürüb tâ'zim ve tekriminde fevkü'l had idüb Medine-i Amed'e degin bile getdi emmâ Kara Yülük mesfûr-ı kıtâl-ı Cekem'e yeraklanub gelmesine

intizarda iken Cekem dâhi ol derya misâlinde cüyûşla çıka gelüb alaylarla bağlanub saflar düzüldü andan hemân göz açturmayub Amed'in üzerine düşdü andan Kara Yülük dâhi bunun bu derecede ikdâmın görüb derhâl yanında olan 'asâkir-i vâfire berriyle haric-i Âmid'e Cekem'le mülâkat itdi iki taraftan bir birinin üzerine depüp gözlerine ğubâr serpip ceng ve cidâle giriştiler harb-ı kıtâle duruşdular iki cânibten dâhi 'aşikâne uruşdular ol gün ol derecede kıtâl-ı şedid ve cidâli medid oldu ki diller tâkririnde kâsır ve eller tâhririnde mütekâsır idi Cekem ol vechle ikdâm ve ithimam eyledi ki cenûd ve cüyûşun iğrâ ve istimâlından gayrı kendüsü âlâtı harble arasta ve esbâb-ı darble pirâste olub bir esb-i felekgerd ve cihân-ı nuret? üzre süvâr olub alay-ı hasma debdi eyle depdi ki mârekenin gerdü ğubarın düşman üzerine sepdi ve niçeleri atdan yıkub boyunlarına kement dakdı çün ol tarikle cengde sâ-i belîğ ve cehdini diriğ eyledi düşman tarafının yüzleri dönmeğe başlayub darb ve hâriblerin şulesi sönmeğe başladı anı görüb anın ve cânibden Kara Yülük dâhi çün gördü ki 'askerinde eser-i ve hezimet var kendüsü hemân at depip Melik-i Cekem üzerine düşdü Cekem dâhi anın geldiğin görüb at başın ol yana döndürdü emmâ öyle vardı ki Kara Yülük Cekem'in satvet ve selâbetin ve şevket-i şehametın görüb cesâret ve celâdedine takat getirüb üzerine varmağa veyâhut anın gelmesine durmağa ikdâm idemedi bes hemân 'ğubâr-ı inhizâm üzerlerine düşüb tar-ı intikamdan (12-b) 'akılları şaşdı hemân kendüsü at başın çevirüb Amed'in tarafa firâr idince 'umûmen 'asâkiri târumâr olub kimisi Kara Yülük ardına düşüb kimisi dâhi sahralara kaçub niçe dağlar ve bölgeler aşdı ve kiminin harâret birle bâğrı boşdu vesâirin dâhi üzelere cülûsun? uşdu ve bil-cümle âlât ve esbâb-ı yat ve yerak nâm ve nâmus döküb can ve baş halâsına duruşdular ve devletlû anlar oldu ki bir makam-ı menasiba irişdiler hele bari çün Kara Yülük bazı 'asâkiriyle gelüb ol hezimetle Âmid'e düşdü hisâr kapuların bağladub Cekem'le hisâr üzerinden harb itmeke mübâşeret itdi emmâ bu tarafda Cekem şirü jıyan bebr-ı beyâban gibi? ektürüb? ve kemirüb? gâh ol ve gâh bu tarafa at salub hasmının baş ve canın alub Kara Yülük taifesini haru haşın manenden de at ayağı altında kılub cesaret ve besâlet gösterirken bir alayı Kara Yülük cemâati önüne rast gelüb anların üzerlerine debdi anlar dâhi Âmed'in bostanı arasına firâr idüb Melik-i Cekem'e dâhi ardlarından erişmeke gasd idince hemân ol bostan arasına erişdi emmâ tâ buğazına degin balçığa girişdi meger ol Cekem'in öğüne gelüb ol tarafa firâr iden cemâat hile ve hudâ 'arz idinüb Cekem'i ol bostan içine çekmek murâd idinmişlerdi zîrâ ol bostan arasına sular salub niçe gün idi ki ol su ol yerde akardı güyâ

hemân bir deryây-ı kile dönmüşdi maksûd oldu ki Cekem veyahut anın ‘askeri ol tarafa gelüb atlar balçık içinden kalalardı ol ğarazından idi ki birkaç günden evvel ol tedâriki itmişlerdi zîrâ bu Kara Yülük hile berrîyle mâruf-ı dahl-i ‘aririyle mevsûf idi fesâd ve fiten bâbında mâhir ‘inâd ve ahın üzerinde zâhir idi meger ve hile bişesi ve fikru zâlik? endişesi idi ‘arif ahbar-ı mülûk vâkif-ı esrar sülûk idi çün gördü ki Cekem cengden mürâcâat idüb (13-a) müsâdakat göstermez ol su’yı ol havaliye saldı ki ol tarîkden Cekem’i sâ’y iden tâ varub sonra başın kesmedikde hem dâhi ol vechle olub Cekem ol balçıkın içünde kalub belki bir deryâ gibi ol balçığa dalub niçe idüb kalacağın bilmedi ol makama düşdükünden sonra çıkmağa gene yol buldu bes ğâh ol tarafa düşüb ve ğâh bu tarafa düşerken Kara Yülük taifesi çün Cekem’i tevâbile metmûde-i balçığa kardılar kaldıkları şenâyiâ’ recm için etrâfdan sen ki bârân itdiler kerrû? fere? mecal olmaduğı bâisden Cekem’i hayran itdiler zîrâ üzerine ahcâr ve ağcârı bi-evrân? itdiler ol hâlde Cekem bi-takat iken bâ’zı terâkimin Kara Yülük’eye cemâatinden hükm olduğun bilmezdi üzerine bir taş pirân idüb gelüb cephesine dokunub ve cebesin iki şak idüb kan yüzüne ve gözüne örtüb ol hâlde yüzünün kanın eliyle silerken kendüsün zabt itmeye mâlik olmayub ol tayn-ı kin içine Karadağ mânende Cekem namdadır yıkıldı ve ziver-i ‘akıl ve cân bedeninden mufârakat idüb yabana döküldi andan ol darb iden Türkmânâ sâir rûfâkası dâhi mürâfakat idüb Cekem’in üzerinden düşdüler ve başın kesüb canın hâke saçdılar ve Cekem’in ol cânibde olan halkını helâk itdiler ve andan ‘asâkir tarafına getürüb ol kazıye-i i’lâm itdiler ve Cekem’in düşdüğü haberi halka ifhâm itdiler çün bu haber suîznâki Cekem’i ‘askeri istimâ’ itdiler hemândem yerakların tutdular ve kâdir olanlar dağulub gıtdiler zîrâ baş gidüb ayakdan kudret gitdi ol ecilden sâir ‘askerden kuvvet gitdi anlar bu müsibet başlarına gelüb hâyran-ı ser-gerdân olub canu baş hılâs itmeyene ne çâre fikr ideceklerin bilmezlerken Kara Yülük tâifesi üzerlerine düşüb katl ve ğaret ve ‘üserâ-i ğârete meşğul olub cümle Cekem ‘askerin emvâl ve esğâlleri ve biğal-i cemâlleri dâhi ve hârgâhları ve bâd nigâhları (13-b) ol cemâat eline düşüb bunların ekser maktûl metrûh ve niçelerin meşrûh mecrûh idüb ve niçelerin bend-i belâyâ salub ve niçelerin kaydu ‘inaye düşürüb Cekem çerisine bir derece de hezimet-i kâbiha ve bir müsibet-i kâziha ve bir vâka-i vegiha oldu ki tâ’bir ve tâkrîre kâbiliyet ve tafsîl ve tâhrire takat yetiŝecek degil hatta ol dereceye erişdi ki Cekem çerisinden ğayet ‘aklül kâlil kimesne hılâs olub menâsa? erişdi çün ölen ölüb esir olan esir olub mağreke de kimesne kalmadıysa Kara Yülük hisârdan nâzil olub katli mâbeyninde Cekem’in

gövdesarayub bulub Diyâr-ı Mısır'a Sultan Melik Nâsır irsal eyledi ve hemişe düşmanın bu vechle hakâret olub başı tahtının ayağına düşsün deyü mektûb ile söyledi ve bu vakada Cekem'le ayân-ı mülûkdan sâhib-i Mârdin Melik Zâhir maktûl olub Cekem yoluna cân verdi ecel-i mülûki rüzgârdan idi ve bir dâhi Hâcibü'l Hüccâb Haleb Melik Nâsır-d'din maktûl oldu ve bir dâhi Melikü'l Kumûl? Nâib-i 'Ayıntab maktûl oldu emmâ Temirboğa-i mestûb ve Gümüşboğa'yı 'İsevî memâlikden birisyle kaçub Hâleb'e düşdiler ve kıssa-i Cekem dâhi bu makamda nihâyete erdi ve âleme Sultan olan derken balçık içine bir Türkmân elinde baş verdi emmâ Şeyh Mâhmudî ki Nâib-i Şâm der sâbıka-i Cekem'in ser-askeri elinden firâr idüb Safed kal'âsına düşüb Sûdûn Hamzâvî ile Safed'a Cekem olub Sûdûn-ı Hâmzâvî Şeyhî mezbûr-ı Nevrûz Hâfızî ile ve Cekem'le barışdırmak üzre iken nâgâh Sûdûn seyrâna çıkub Safed'i Şeyh mestûr zabt idüb Sûdûn haberdar olub Dımaşk'a Nevrûz yanına firâr itmişdi çün ol vakt Nâib-i Şâm Şeyh Sûdûn-ı Safed'den kaçırdı kendüsü anda müstâkil Melik olub kalmışdı bu kıssâ-i sabıkdabeyân olmuşdu hele (14-a) bâri çün sene-i mezbûrdan Zilkkadde'sinin evâilinde Kal'â-i Safed'den yat yarak görüb Gazze'de Nevrûz Hâfızî canibinden varub zabt iden ümerânın üzerlerine gitdi ol kâsda ki varub ayakları üzerlerine düşüb cemî' tecemmilât ve cümle esbâb ve âlât ve 'umûmen mâl ve menâl her neleri varsa ğarat idüb anları kimin kâtl ve kimin esir hür ve hâkir eyleye ol ümerâ ki ol zaman Cekem tarafından Gazze ve Ramallâh Kûsd ve Katyâ Şubun ve Kerek ve ol diyârlarda olan kâsiyyâd ve kırât ne varsa zabt idüb itâat idenlerine Cekem koyub itâat itmeyene neheb ve ğaret idüb diyârların hârab ve yabâb idenlerden bu cânibden Nevrûz Hâfızî birle hükm gelüb ittifâkla Mısır üzerine gideler anların birisi İnâl bin Kaçmas ve birisi Sûdûn-ı Hamzâvî ve birisi Yeşbek bin Özdemir Yunus Hafızî Nâib-i Hama ve Sûdûn Karnas ve bir niçe bunların emsâli dâhi idiler anlar dâhi Gazze üzre bu cenâbdan Nâib-i Şâm Şeyhî kendüyle olan cemâtle Safed'den 'azm idüb anlar Gazze'de gafil yaturken sene-i mezkûrda Zilhicce'sinin dördüncü günü yevm-i hâmisde üzerlerine düşüb bir niçesin helâk idince anlar dâhi at arkasına gelüb kıtâl ve cüdâl ve mübâşeret ve ol hususda bir birinden mübâdered idüb başların kesüb ve kanlar döküb vecibe ve cevşenler sökölüb bir katl-ı şedid ve bir cüdâl-ı medid oldu ki kabil-i tâvsif ve târif degildi âhirü'l emer ol cengde İnâl Bey bin Kaçmas ve Yunus Hâfızî ve Sûdûn Kırmâs bu cümlelerin başları kesilüb niyâziye degildi Sûdûn-ı Hamzâvî'ye'nin Şeyh Nâib-i Şâm gözün çıkarub andan sonra tutub kayd-u bend olunub habse salundu ve sâlefü'l-zikr Yeşbek bin Özdemir

Dımaşk tarafına firâr itdi ve Nâib-i Şâm Melik Şeyh Memâlikin Sultaniye'nin birkaç yüz ele götürüb efendi göze 'isyân (14-b) ve tuğyan idermisiz deyü niçe 'tâb itdikden sonra dokuz neferin meyanlarından ekser bakdurub ve on bir neferin suya ğark itdirdi ve ümerâ-i memâlikinden emsâl olunanları gene 'azâd idüb anlara yaramazlık itmedi ve ol imsâl olunan Sultan kullarının sâirleri kayd-ı bendle Sultan Melik Nâsır gönderdi andan kendüsü Şeyh'e gene Safed'e 'aid ve râcî' oldı gelüb Safed'e daîl olub sükûn idüb 'ayş ve işrete mayîl oldu zîrâ düşmandan bir mikdâr intikâm alub mesrûr ve mebrûr oldu ol hâlde iken kâsıd gelüb i'lâm idüb didi ki yâ Emîr-i Nevrûz Hâfîzî ki tağallûb vechle dârü'l Melik'in Dımaşk'ı zabt idüb anda karar itmişdi sacî' Cekem-i Diyâr-ı Bekr'de Kara Yülük elinde helâk olduğın istimâ' idüb gine Hâzret-i Sultan Melik Nâsır'ın itâatine dâhil olub istiğfâr ve 'itizar yüzün hâkka ermez didiler bu mânâdan Nâib-i Şâm Melik Şeyh ferç olub âlemin inkılâbın 'acebleyüb bir zaman fikre vardı andan gene taraf-ı Haleb'den kâsıd gelüb i'lâm itdi ki ol vakit ki hükmü cenginden hılâs olanların birisi dâhi Temirboğâ-i mestûb olub Kara Yülük elinden 'üryân ve büryân kaçub Haleb'e düşmüşdü kâsıd eyledi ki refiki hükm beyi Haleb'e tağallûb tarikle Cekem ola Türkemân tâifesiyle kıtâl ve cüdâl niçe zaman müstemir olub hurub ve durub mütemadi olub Âhirü'l Emîr ana erişdi ki nefsu'l Emîr Haleb'e Cekemi olub Allân hükmü hükümet üzre didiler ve hükmün andan evvelan mevcûdun cümle zabt idüb kullarına hükm itdi didiler ve ol ecelden ğayet derecede tekbir ve tecirsuretini gösterdi ve evvelden bu mertebe-i isterdi didiler Nâib-i Şâm Şeyh'in bu haber semâna dâhil olacak kâsıd eyledi ki yanında olan 'askerle Haleb üzerine 'azm eyledi velâkin bâ'zı (15-a) 'akîl ve dâna kimesneler sabır gerekdir yâ emir didiler r ol dâhi bir mikdâr tavâkkuf sûretini gösterib Sultan tarafına göz ve kulak olub kaldı emmâ bu taraftan Sultan ümerâsına ol vechle emr eyledi ki sefer-i hümâyûn için esbâb-ı ihzâr ideler hemân vâktinize hazır olun benim âlât ve esbâbu tecemmülâtım yerlü yerinde ilk sefere hücûm garibdir didi anlar dâhi 'askakir-i Sultaniye'yinin 'iddesini tek mil ve tecmil idüb Sultan'a 'arz eylediler vaktâkim sekiz yüz onuncu senesinin Muharrem'in altıncı günü yevmü'l sinin olduysa resm-i sefer-i sultani'ye üzre Memâlik-i Sultaniye'ye tefrik-i cemâl ve tevzî' intikâl olundu tâ Sultan'la bilâd-ı Şâmiye'ye 'azm ideler ve şehriyâr hıdmetinde Şâm'a gideler çün sene-i mezbûre Muharrem'inin onuncu günü yevm-i cumâ' olduysa Diyâr-ı Bekr'den Kara Yülük'ın kapucusı başlıya Melik Cekem'in Hâcibü'l Hüccâb Haleb'in başları geldi Sultan ol baş getürenlerin her birisine hil'ât geydirüb ol başları Şehr-i

Mısır'ın sokaklarında gezdirüb tarîk-i müstakimden hurûc ve dâib-i kâdimden ivicâc iden kimesnenin başı kesilüb başına gelmeden ve tevâbi ve levâhıkının belleri bükülmekden ve yaş makamına gözlerinden kân dökülmekden 'arî olub beri olmasun didiler bunda eyle ol başları gezdirdiler andan bâb-ı züveyle de ol başları asa kodılar andan Kal'â-i Cebel'de tabl-ı beşâret urulub 'âlim ve evliyâ ve dahli işâretler cihânı zelzeleye götürdü ve ol sürûr-ı birle Kahiriye donandı ve hâlayık-'iğşu 'işrete bir niçe gün müdâvim ve mülâzım oldı ve çün Muharrem-i mezkûrun on dokuzuncu günü oldıysa bargâh-ı Sultan'ı ve müdevver-i hâkanı gine devâniye de kuruldu ve etrâfına orduy-ı hümâyûn uruldu çün Muharrem'in yigirmi birinci günü oldıysa ümerâ-ı Mısıriye'den caliş-i (15-b) Sultan'ı Şâm tarafına hurûc idüb girdiler ol zaman karavula gidenin birisi atabeyi 'asâkiri mansûre Yeşbek Şâ'abanî ve Emir Tekriverdi Melik Baygut ve dâhi sâir ümerâdan bir tâife dâhi bile Muharrem-i mezkûrun yigirmi beşinde Ridâniye'den Dımaşk tarafına rıhlet idüb girdiler ve Hâzret-i Sultan dâhi yigirmi sekizinde yevm-i isneyinde cemî' 'asâkir-i İslâm ve ekâbir-i erkân ve ümerâ-i devlet ve vüzerâ-i hâzret berriyle Kal'â-i Cebel'den kalkub Ridâniye'de nüzûl itdi ve Şâm tarafına gitmeye niyet itdi emmâ Sultan Melik Nâsr'ın Şâm tarafına ilğâr tarîkiyle getmesi bununla dört oldu Sâdiye muharebesinden gayri ve anda Ridâniye'de dört gün ikâmet olunub sene-i mezbûre Safer'inin ikinci günü ol yerden kalkub Şâm canibine 'azm eyledi emmâ bu taraftan bilâd-ı Şâm'ıyyenin ahvâl bu vechle oldu ki çün Nâib-i Şâm Melik Şeyh varub Gazze'de Cekem'in ve Nevrûz Hâfizî'nin ümerâsın kimin katl ve ğaret ve kimin esirandır zincir-i hâkaret idüb emvâl ve esgâllerin biğâl ve cemâllerin nükûd ve arûzların esliha ve emti'âllerin alub gene Safed'e gelüb karar idüb Sultan canibine intizârda iken ki tâ gele varub Diyâr-ı Dımaşk'ı Nevrûz elinden ve Haleb'i Temürboğa'yı Mastûb elinden olub ol vilâyetleri gene zulmü zâlemeden 'ari ve cevr-i cehilden beri eyleyüb Sultan'ın 'Adli bezlin tekrâr şâyi' zâyi' iderler ol fikirde Safed kal'âsında sakin ve mütemekkin iken kâsıd gelüb haber bu vechle getürdigine gafil oturusun oş Nevrûz Hâfizî Dımaşk'dan senin kasduna hurûc idüb belki el'ân göz buyurub? urûc itmişdir ve sana ol mertebe de gazabı var ki ol gazabdan gözleri görmez olub hiçbir kimesne haber virmez olmuş el-hâsıl gaflet zamanı değildir belki ferâset ve fitnet zamanıdır didiler Şeyh egerçi bu haberi istimâ' itdi velâkin Nevrûz'la mukabele itmek (16-a) endişesi hatrından gitdi zîrâ Gazze'de Nevrûz'un ümerâsıyla ceng idüb at kâtırı yormuşdu ve 'askeri aramışdı? savâb ol vechle fikr eyledi ki Kal'â-i Safed'den

hurûc itmeye varub anınla mukâbil olub mukâteleye gïtmeye bes ol fikr üzerine olub Sultan'a kâsıd salub 'alel tacil gelmesin tevâkku itdi ve Nevruz'un Safed üzerine geldüğün i'lâm eyleyüb 'arz itdi çün Nevruz gelüb Safed'e gelüb hisâr-ı niçe eyâm muhâsara idüb Şeyh içëruden ol taşradan muharebe itdi çare bulmayub 'aciz olub ve Sultan'nın gelmesinden dâhi haber alub gene Dımaşk'a 'azm itdi ve gelüb Dımaşk'a gelüb Sultan'a tahf ve hedâyalar berriyle elçi irsal idüb istiğfâr ve itizâr idüb âmân diledi ve her nesne ki ben kuluna Sultan buyurur mutî' münâkadım ve hem Sultan'ın fermânıyla Nâib-i Şâm Şeyh'e muvâfakat ve murafâkat iden ve bilâd-ı Şâm'a Sultan kimin nasb iderse râzı olub anlar gele müttefik ve mürtefik olayın hemân Sultan'dan tazarru' olunun oldur ki cerâyim-i mâziyeden ötürü ben kuluna 'itâb ve 'ikâb itmeyüb ab-ı 'affuyla 'isyânım mülevvesâtın setr ide diyü niçe bunun emsâli zîrâat ve istiknat idüb mektûbun tamam eyledi ve bir kelâmata kâdir ve cevâbın mahazır kimesneyle Sultan'a gönderdi bir mektûb dâhi Nâib-i Şeyh'e irsal idüb andan dâhi 'itizâr idüb mektûbun gönderüb Sultan'dan Haleb niyâbetin taleb itdi vermek iltimâsın eyledi evvel mektûbun ki Şeyh'e geldi asla mektubuna iltifât ve i'tibâr itmedi zîrâ Sultan gelmekle kuvvet tutdu hem fırsatda esir ve mürüvetde kâsır ve kuvvet de mütekâsır idi ve hemân ol gice Safed'den kalkub Garb-ı Dımaşk'a nüzûl itdi ol gice Nevruz Hâfizi'den çok kimesne (16-b) Şeyh'in geldiğün bilüb Şeyh'e kaçdı eger ümerâdan ve eger sâyir 'asâkiri ecnâdın eşhâs ve efrâdın andan Nevruz dâhi Şeyh'in geldiğün istimâ' idüb kubbe-i Yelboğa'ya gelüb andan nüzûl itdi ve ol yerden dâhi kalkub Haleb tarafına gitdi ve Nâib-i Şâm Şeyh dâhi gelüb Dımaşk'dan mümanâsız müdâfasız karar itdi ve emmâ Sultan Melik Nâsır vaktâkim Ridaniye'den kalkub Şâm tarafına 'azm itdi Tımrâz Nâib-i Gaybe idüb ümerâdan dâhi hayli kimesneyle koşub Mısır tarafın sefâreş idüb gitdi sene-i mezbûre Sâfir'in yigirmi ikisinde Dımaşk'a yetdi Nâib-i Şâm Şeyh istimâ' idüb istikbâl itdi ve gelüb Dımaşk'da darü'l saâde de nüzûl idüb Camiî' Ümeyye de cumâ kıldı andan Kazâ-ı Dımaşk'ı cümle kabz idüb ve dâhi Vezir-i Dımaşk'ı ve kâtibü'l serrin cümle kâbz idüb ihânetler ve hakâretler eyledi Cekem'e ne cihetle itâat itdiğün deyü söyledi ve bunların her birisinin üzerine emvâl-i kesire tahmil idüb fil-hâl tahsil itdirdi çün sene-i mezbûre Sâfer'inin yigirmi beşinci günü olduysa Sultan buyurdu ki sâbıkû'l zikr Nâib-i Şâm Şeyh imsâk idüb emir-i kebir Yeşbek Şâ'banî dâhi imsâk idüb kâydu bendle Dımaşk kal'âsında hâbse saldılar emmâ Sultan bunun vazından 'âlem-i mütehâyir oldular biz buna Nâib-i Şâm Şeyh Sultan yolunda bu mikdâr zamandır ki

gâh esir olur ve gâh mâl-ı menâl gidüb cümleten Diyâr-ı ‘Arab Cekem’in taht-ı itâatine dâhil olub ol bu derecede muhâlefet ve müşâceret idüb Cekem Beyi kimesne karşı durdı ve cümle Şâm diyârında vakî’ olan mesâcide Cekem adına hutbe okunub Şeyh Mesfûr Safed’de Sultan adına hutbe okıdı ve Cekem’in ser-askeri Nevrûz Hâfızîye’nin bu derecede (17-a) tahkir idüb Gazze’de Bozdoğanlı ümerâsının kiminin başın kesüb kimin esir idüb bu mikdâr emvâl-ı esgâllerin alub yararın güzide kılub Sultan’a gönderdi ve bir dâhi Cekem-i Diyâr-ı Şâm’a ‘umûmen hükm idüb cümle ümerâ-i Şâm ana mutî’ olub ol varub Sultan’ın ‘izzi huzuruna varub pâ-y-ı tâhtına baş koyub Sultan dâhi matbah-ı Sultan’ın ana karşı gönderüb cümle ümerâsın ana tâ’zim için istikbâle gönderüb getirüb kendüsü bu derecede ‘izâr ve ikrâm itmişken şimdi bi-günâh-ı imsâk idüb hâbse saldıguna halk cihân-ı cümle bi-huzur oldular ve bir dâhi Yeşbek Şâ’abanî egerçi ki sâbıkda niçe husumet itdi emmâ âhir gene tahta gelmesine ol sebep olmuşdu ve Sâaded’din bin Ğurâb onda bulub götürüb tekrâr serir-i saâdetine cülûs itdirüb Sultan-ı mansûr beyleriyle bu mikdâr ceng ve cüdâl itmişken el-hâsıl ol iki emiri habs itmek Sultan’ın evkât-ı ihtilâfına nisbet olundu ve Çerkes Kasımî ol gün Divân-ı Sultaniye gelmişdi ol iki emir kabz olunduğu haberin istimâ’ idüb hemân saat ol dâhi firâr itdi ve ardınca varub kimesne erişmedi ve bu hâli görüb Şeyh’in tevâbi’ levâhıkı cümle Dımaşk’dan firâr itdiler cemâat-i Yeşbek’iye dâhi anların ardlarından yetdiler ve Şâm’da kimesne kalmayub firâra yüz tutdular vaktâkim Sâfer’in yigirmi altısı vakî’ olduysa Sultan Melik Baygut’a Niyâbet-i Şâm virüb hil’âtledi Şeyh mezbûrdan ‘avz-ı ol kal’â da mahbûs olmak eclinden ve Devadâr Tenem’i Fâris-ı Dımaşk’ın Hâcibü’l Hüccâblığın buyurub hil’âtledi ve ‘Ömer Sayd-ı Bâni’ye Niyâbet-i Hama virilüb hil’ât karar itdi ve Sâdred’din bin ‘Ademiye Kâdiü’l Kudât hânifiye ... olunub hil’ât geyüb el öpüp karar itdi ve Şeyh birle Yeşbek Kal’â-i Dımaşk’da (17-b) mahbûslar âhir bir gice Nâib-i Kal’â-i Emîr Mantuk tazarru ve tâhanün eyleyüb hallerin söylediler bizim ne günâhımız vardır anun yoluna bu mikdâr zamandır duruşuruz ve i’dayla uruşuruz şimdi halimize nâzır eyle ve lütuf eyle bizi bu hâbisten âzad eyle didiler ol dâhi bunların sözleri makûl olduğun anlayub bu bizim saltanatımıza avfunla su getirün birazcık diyüb ne olursa olsun sene-i mezkûra Rebiyü’l Evvel’in üçüncü günü ikisin bile hasbiden ihrâc idüb her kande gidersenüz gidin didi emmâ Mantuk yanında olan memâlik-i Sultaniye’ye şöyle didi ki Sultan emr itmiş bir mahbesden bir mahbese dâhi aldurun didi anlar dâhi Mantukun sözünü tasdik idüb sözünün Mantuku bu sandular andan çıkarub

kal'âdan indürüb âhir kendüsü dâhi bile firâr itdi Sultan'a haber erişmedi tâ anlar murâdı idindikleri makama varmayınca ve hâle çün ol gün oldu ki gicesinde firâr itdiler Sultan Melik Baygut'ı tâliblerine gönderdi hemândem Baygut dâhi kendü tevâbiyle râkib olub anları talib oldı emmâ hic haber ve anlardan eser dâhi bilmedi zîrâ Şeyh Dımaşk'da pinhân olub Yeşbek dâhi nâ-bedit oldı Baygut anlardan kimesneye erişmedi Nâib-i Kal'â Mantukdan gayrı ol Mantuk ki anları ol hâbisden itlâk itmişdi ve kendüsü dâhi anlarınla bile getmişdi velâkin sakilü'l habs olduğu bâisden kaçmayub Baygut ana erişdi çün Mantuk gördü ardından Baygut erdi hemândem cenge girdi ve bir saat ikisi arasında ceng ayağa durdu emmâ Mantuk gayetde lâhim ve şehim idi takat getürmeyüb yoruldu Baygut kabz idüb mecal virmeyüb barış kesdi at meyamina asub huzuru Sultan Nasır'a getirdi emr eyle ki seküye sancub şehrin sokakların gezdiler ve andan (18-a) sonra kal'â bedeninde asa kodular ve gelene ve gidene i'bred olsun didiler bes bu hal üzre olub 'acaba bu kaçanlar ne yere gitdi ola derken kâsıd gelüb bu haberi götürdü ki ol firâr iden 'ümerâ Hums'da olurlar ve ol uc beyin yanlarında binden ziyâde Fars cemî' olub emmâ Şehr-i Hums'un halkının halleri ğayet de harâb zîrâ Çerkes Kasımî bir yerden Şeyh bir yakadan ve Yeşbek bir taraftan halkdan emvâl taleb iderler egerçe üçü mütteliklerdir velâkin her birinden ötürü mâl sallarlar didi çün Sultan bu haberi istimâ' itdi hayret-i cemî' cevânibin tutdı derhâl Haleb'de Melik Nevrûz Hâfizî'ye hüküm gönderib Şeyh'in ve Yeşbek'in ve Çerkes Kasımî'nin muhâriblerine emr eyledi gelenlerin haklarından gelsek Niyâbet-i Dımaşk'ı ihsân idüb Melik Sülemiş'le taklid ve teşrifin irsal itdim didi ve ümerâdan bir cemâat dâhi sana muâvenet ve müzâharet için irsal itdim didi ve hem hemândem Sülemiş'le hil'ât ve tâklid ve teşrif ist'igcâlleri irsal olunub ol dâhi gelüb Haleb'e erişüb hilâti ve tâklid teşrif-i Niyâbet-i Dımaşk'ı Nevrûz Hâfizî'ye virüb ol dâhi hemân hil'âti arkasına geyüb yüz yere urub Sultan'ın evâmiriyle kîtâle emrine vesâir emrine dâhi cümlesine itâat idüb rıza gösterdi emmâ mektûb yazub huzur-ı Sultan'a geldüğüne 'itizâr eyledi zîrâ bende tarafından vâkî' olan tefridatdan gayet hâya ve evvel geçen tefsîratdan istihyâ iderin didi ve hatırım havfdan hâli degildir emmâ Hâzret-i Sultan dârü'l mülk-i Mısır'a 'azm-i şerif buyuracak bin bende varub anda varub Sultan ne buyurursa semân ve tâaten didi ve hem ben kulı ol cemâat-i cehâlet-i asare gittim kifâyet iderin âhir kimesne muâvenet çün irsal eylemek lâzım degildir didi bes Nevrûz'un 'itizârın Sultan kabul buyurub eyle (18-b) olsun didi emmâ bu tarafda çün Nevrûz Sultan'a ol vechle i'tizâr mektubun irsal itdi hemândem kendüsü Haleb

diyârına Sultan itâat iden ümerâ-ı yanına cemî' idüb âlât-ı kıtâl ve esbâb-ı cidâl mütemmim ve mükemmel ekinlerine? arâste ve pirâste eyleyüb Hums üzre Yeşbek Şâ'abanî ve Nâib-i Şâm Şeyh ve Çerkes Kâsimî kıtâline fermân-ı Sultan üzre 'azm eyledi gelüb anlar gafil halk-ı Hums'a emvâl-ı müsâdere ve muâkabe idüb emvâl-i tâhsil eyleyüb Sultan mukâtelelesine istikdâd tâhsil ve kudret tekml iderken Nevrûz Hâfizî üzerlerine urub bir niçe kimesnenin başların kesüb ve niçesin mecrûh idüb ve bir niçesin dâhi firâr itdiler andan Nevrûz mezbûr Sultan'a yazub ol vechle 'azm eyledi ey padişâh-ı 'âlem ve ey şâh ben-i 'âdem 'izze huzur ki 'arz-ı bende ki oldur ki ol ümerâ ki hâzret-i saltanat-ı penâhunuzden firâr idüb Hums üzre gelüb ol vilâyetin halkına teâddiler ve tecâvüzler idüb emvâl ve esgâllerin alurlarmış imdi bu halisü'l ubûdiyetünüz tarafına hükmü vacibü'l inkıyadınız? varid olub mazmûn-ı derbârında ol bu taraftan hârbîn olan ümerânın kıtâline varub haklarından gelesen ve kâdir olursan başların alasan bu hususda benim riâyetim ve himâyetim bulasın deyü buyurulmuş es-semî' tâate diyüb bu cânibde olan eşan-ı saâdet-i aşiyân itâatinde sâfi olan kullar gözle itdifâk ve irtifâk idüb hâzret-i saltanat penâhın himmeti ve inâyet-i rahmânın muâveneti ve resul-i 'aliyel selâm mucizât-ı berekâtında mâhrusa-i Haleb'den ilğar idüb üzerlerine düşüb ümerâdan sekiz neferin ele getürüb kaydu bendle huzur-ı şerife irsal olunub bir niçesi muhârebede maktûl olub sâirleri gene hezimetle firâr idüb (19-a) târumâr oldular Sultan Melik Nâsır bu ahbârdan nihâyet mertebede mesrûr ve mebrûr olub Nevrûz'dan ve rüfekâsından hoş hâtır oldu ol zaman ele giren ümer Melik Allân Emîr Canım ve Emîr İnâl Celâlî ve Emîr Çakmak Âlâyî ve Emîr Ebnâyî Türkmâni ve zikr-i asnebayi? Emîr-i Ahûr Melik Çakmak Nâib-i Kerek bu cümle ta'dâd olunan ümerâ ol muhârebe üzere ele gelüb mukâyyet ve mezbuhza? olunub 'izze huzur-ı şehriyâra irsal olundu dimiş hem vâki' hâl ol cümle gelüb erişdiler Sultan ol gelen ümerâ mahbûsini zindan-ı Dımaşk'a mescûnin kıldı anların fitnesinden beri oldu andan Diyâr-ı Mısır'a 'âdem salub Nâib-i saltanat Tımrâz Nâsırı imsâk idüb kâydu bendle Kal'â-i Cebel'e burucundan bir burcda hâbs oluna ve Sûdûn-ı Tayyâr andan 'avz-ı ıstâblı sultaniyeden bâb-ı silsilede Nâib-i Saltanat olub sükûn ide deyü emr itdi andan Sultan Melik Nâsır sene-i mezbûre Rebiü'l Âhir'inin dördünde yevm-i erbâda darü'l sâadeyi Dımaşk'dan Dımaşk'dan kalkub tenezzüh-i murâd idünüb Rebiye? teveccüh idüb anda bir mikdâr ı'sret eyleyüb gene dârü'l saâdetye 'aid ve racî' oldu andan ol sabah esb-i saâdete süvâr olub beynen nehirinde olan meydân-ı merdând ümerâ ile bir mikdâr tob ve çevgân oynadı andan ol

gün Dımaşk'dan Diyâr-ı Mısıriye'ye 'azm üzre harim-i Sultan hurûc eyledi andan Sultan ol ayın yedinci yevm-i sebt de zindân-ı Dımaşk'a mâhbus-ı mescûn olan ümerâ kendüyle bile olub 'azm-i Diyâr-ı dârü'l mülk-i Mısır idüb getdi ve zindânı Safed'e mahbûs olan Südûn Hamzâvî dâhi anda getürülüb bile olub gitti ve dâhi emir Akbâr ve Südûn Şemsi bu cümle dâhi mâhbus yanınca bile olub gitdi ve Nevrûz Hâfizî gelince Dımaşk'a ol esir olan ümerâyı getürüb Bektemûr Calık Nâib-i Gaybe oldu ol Bektemûr ki bundan evvel Nâib-i Trablus olmak üzere hil'ât-ı Sultan'ı getmişdi hele bâri (19-b) çün Sultan Dımaşk'dan hurûc idüb Nâib-i Dımaşk Nevrûz gelince Bektemûr Calık Nâib-i Gaybe oldu hemân ol gün sâbika-i Sultan'dan Dımaşk'dan firâr idüb sonra Hums'dan Nevrûz'dan firâr idüb hâlas olan Emîr Şeyh Yeşbek Şâ'abanî ve Çerkes gelüb Dımaşk'ı basa düşüb Bektemûr Calık elinden Bektemûr'i kaçırıp alub kaçurub Dımaşk'a malik olub derhâl halâyıka cevrû cefâya tâatdi inâye-i salik oldular bes sâbika Nâib-i Şâm olan Şeyh ol kendüyle olan beylerle erbâb-ı Dımaşk'ın kemini 'azlû kemini nasb idüb Şehr-i Dımaşk içüne gene bir fitne ve aşüb düşdi ol halde ki dâhi Sultan iki konak gitmedi idi el-hâsıl erbâb- Şâm'ın kiminden emvâl ve kiminden hayûl alub Bektemûr Calık ne diyâra gitdi ola derken haber geldi ki Bektemûr mezbûr Ba'libek'e varub anda nüzûl itmiş ve yanında halkı dâhi kıllat üzre imiş deyü Nâib-i Şâm Şeyh ve Yeşbek Şâ'abanî ve Çerkes Kasımî istimâ' idüb Yeşbek ve Çerkes ardınca gidüb Şeyh mezbûr Dımaşk'da kaldı çün Yeşbek ve Çerkes Ba'libek'i karib varub Bektemûr anların gelmesinden haberdar olub Hums cânibine gitdi ve Yeşbek ve çün Çerkes Bâ'libek'i gelüb ol makamda Haleb'den Nevrûz dâhi 'asâkir-i vâfire ve cüyûş mütekâsire berriyle gelüb Ba'libek'in bağları üzre nüzûl idüb Dımaşk'a getmek da'iyesinde iken hemân Yeşbek Şâ'abanî ve Çerkes Kâsımî kendülerle varan tevâbi' ve levâhık berriyle Nevrûz'ın üzerine düşdiler Nevrûz dâhi bunlarınla mukâtelele idüb ahirü'l ümerâileri münhezim ve münkesir eyleyüb öğünden ikisi bile kacmak da'iyesinde iken Nevrûz mezbûr Yeşbek mezkûrun üzerine düşüb mecal virmeyüb depeledi andan Çerkes dâhi depelenüb kanların hâke sepeledi ve anların rüfekâsından bâ'zı kendülerle katl olunub bâzî dâhi esir oldular el-hâsıl sene-i mezkûre Rebiü'l Âhirin on üçünde cumâ da cemâat-i Yeşbek (20-a) Şâ'abanî ve Çerkes Kâsımî ve anlar eğerse refikleri Nevrûz Hâfizî elinden can ve baş didiler ve ol cemâat ki Nevrûz'un eline girdi anları habse salub ekâll men el-kalil? kimesne hâlis bulub firâr itdiler ve ol muâarakadan? münteşir olub gitdiler emmâ bu tarafda Şeyh mezbûr-ı Dımaşk'ı

Bektemûr elinden aldım ve Yeşbek ve Çerkes anın ‘akabince saldım ‘akibet anlar Bektemûr’a gitdiler ve bu hâdiseyi Nevrûz istimâ’ idüb Şâm sevdâsı hatırından çıkar didi evlâ diyüb fikr eyleyüb eshâbına söylerken kapusunda ğalebe zahr idüb ne evlâ derken ol Ba’lebek’i Nevrûz elinden hezimetle firâr iden tâifeden bazı’ gelüb başlarına gelen kazıyye-i Şeyh’e söylediler ve Yeşbek Şâ’abanî’nin ve Çerkes Kâsımî’nin yoldaşlarından gelen cemâat-ı kesirenin Nevrûz elinde helâk olub bâ’-zısı esir olub zinciridir kendiler didi ne gafil olursan evş-i? Nevrûz gelüb erişdi didi hemân bu haberi Şeyh işidüb Dımaşk’dan firâr itdi ol şehirden hurûc idüb hemân ol saat Nevrûz gelüb Dımaşk’a dâhil itdi ve kıtâlesiz ve cidâlesiz Melik olub bu haberi Sultan’a i’lâm için ba’zı kimesne irsal idüb ol dâhi Sultaniye ‘arisde? bulub ‘arz eyledi ve bu haberden Sultan gayt-ı hâz eyledi varın muhabir-i vâfir-ı en’âm ve ihsân eyleyüb Nevrûz’dan şükrân gösterdi ve bundan sonra Şeyh’in emri asandır didi andan Sultan Melik Nâsır seyrinde mücced olub Mısır’a varmakda mücebbid oldı ve Rebiü’l Âhir mezkûrun yigirmi dördünde gelüb Mısır’a dâhil oldu ve varmakda on sekiz Emîr-i Kebir kâydu bendle çekilirdi ve İnâl Bey bin Kacmas ki Nevrûz tarafından hükmü emriyle gelüb gaza-ı zabt itmişdi ol hâlde iken Safed’en Şeyh çıkub ilğarla varub o beyleri basub katl idüb birkaç beyân-ı katlinde ola gelüb habse salunub biri nice anda helâk olmuşdu ol maktûl olunan birisi dâhi İnâl (20-b) Bay bin Kacmas idi Gazze’de defn olunmuşdu Sultan’ın akrabasından olurdu medfenden? ihrâc idüb Mısır’ı alub gitdi zîrâ anı Şeyh depelediginden haberi yoğdu hele bâri çün Mısır’a geldi Kal’â-i Cebel’e tulû’ idüb ol on beyi Kal’â-i Cebel’den bir burc da habs itdirdi ve çün şehri mezbûrun yigirmi altıncı günü olduysa Sultan emr eyledi ki guzât-ı Mısır yanına cemî’ olub Südûn Hamzâvî’nin arakât ne deminde hükm iderler göre vâkî’ hâl mezâhib-i erbâânın guzat-ı huzur-ı Sultan’da cemî’ olub bu husus suvâl olundukda arâkat demine fetvâ verdiler ol sebebeden ki bi-günâh ‘hayli adem katl itmişdir bes ol ecilden bunun katli helâldir diyüb hükm eylediler ol dem hemân Südûn Hamzâvî katl olunub anımla Temirboğa-i Devâdâr ve Emîr Ekber’di ve Çakmak Esnebay? ve Asnabay? ve Emîr-i Ahûr bu cümle dâhi katl olundular ve Emîr İnâl ve Südûn Şemsi ve Çakmak ‘Allâyi ve niçe bunların emsâli ümerâ dâhi Kal’â-i Cebel’de mahbûs kaldılar andan ol ayın yigirmi yedisinde Sultan için divân-ı ‘aliye sanub maktûl olan beylerin merâtibin huzurunda hıdmetde olan ümerâya tâ’yin eyleyüb anlar hâsların dâhi anlara bildirdi ve hem ol günlerde Nevrûz Hafızînin kâsıdı gelüb Yeşbek Şâ’abanî nevk? ve Çerkes Kâsımî’nin ve Hâcibü’l

Hüccâb'ın Dımaşk-ı Faris'in başların getürdü andan Sultan ol Kal'â-i Cebel'de mahbûs-ı bâki kalan beyler sicn-i İskenderiye'ye irsal eyledi andan Sultan Melik Nâsır libâsı cülûsuyla muhâfef-i râkib olub ümerâ-i Mısıriye'den Emir Karaca 'iyâdet itdi andan Cemâled'din ustâdâr ana varub anın pişkeşin kabul itdi andan gene râkib olub beyn-el-kastrinde Medrese-i Tahiriyye'de dedesi emir İnsiy? ziyâret itdi ve anın üzerine ba'zı vakf idüb andan ... olub Emir Yeşbek'i (21-a) ras-ı nûbe ana geldi ve adna nüzûl itdi andan râkib olub güzel 'acemi denilen emrin öne vardı ol zaman ol Hâcibü'l Hüccâb idi andan gene Kalâ-i Cebel'e 'azm eyledi gelüb serir-i saâdete nüzûl itdi Makrizi'den mervidir ki dimiş Melük Türk'den bir zamanda kimseden vâkî' olmuşdur ki libâs-ı cülûsuyla Kal'â-i Cebel'den nüzûl idüb Kahriye'de ba'zı muvâzâ' vara illâ Melik Nâsır bin Sultan Zâhir Berkûk'da vâkî' oldu dimiş ve Vallahi a'lemü hakikâtü'l hâl andan sonra sene-i mezbûrî Cemâzie'l Evvel'inin on dokuzunda Emir Tavk? hazinedâra hil'ât buyuruldu Yelboğa-i Nâsiri'den 'avz-ı Emîr-i Meclis olmak üzre ol gazab olunub kabz olunmak eclinden ve Emir Kardem? dâhi hil'âtlendi Tavk'ı? mesfûrdan 'avz-ı hazinedâr olmak üzre ve andan sonra Cemâzie'l Ahir'in on altısında Melik Südün bin Zad kabz olunub kaydu bendle zindan-ı İskenderiye'ye irsal olunub anda habs olındı emmâ Nevrûz Hâfizî Dımaşk'da hıfz ve hırâset-i reâyâ üzre sâ-i ve ol hukuk-ı kemâl derecede rayî' olub hükmü hükümet de emmâ ol zaman ki Ba'lebek'in üzerinde sâbika Nâib-i Şâm olan Şeyh Yeşbek Şâ'abanî ve Çerkes Bektemûr üzre ilgâr idüb idüb Bektemûr adnan firâr idüb Yeşbek ve Çerkes ol ikisi bir mikdâr 'asker birle Nevrûz Hâfizî'ye mülâkat idüb kıtâl idüb Nevrûz ol iki emirin başın kesüb anların tevâbih ve levâhıklarından niçe kimesnelerin dâhi başların kesüb sayir târumâr olub ba'zı Dımaşk üzre firâr idüb andan Nâib-i Şâm Şeyhî haber virüb Nevrûz Haleb'den Emr-i Sultan'ı birle Şâm'a geldüğün yolda Yeşbek ve Çerkes birle mukâtele idüb anların başları kesüb sayir yoldaşları hezimet olub her birisi bir yana gidüb Şeyh dâhi bu haberi istimâ' idüb ... çaldın biri Nâib-i Şâm Nevrûz'a her zaman mekâtib gönderüb tazarû' (21-b) ve temellük idüb gene beni lütf ile kabul eyleyemem itdügüme kalma derdi âhir zîrâat ve istikânet ol kadar eyledi ki Şeyh mezkûrun Nevrûz mezbûr 'özü'n kabul idüb sene-i mezbûre-i Receb'inin yigirmi altısında Dımaşk'dan hurûc idüb Haleb tarafına teveccüh eyledi tâ varub Haleb'de Şeyh mestûrla musâlaha ideler ve ikisi ittifâk berkideler bes çün Şeyh Nevrûz'un geldiğün istimâ' idüb nihâyet-i mertebede mesrûr olub hemândem Nevrûz Hâfizîn'in istikbâline kalkub bir iki konak menzil gidüb mülâkat idüb muâneka

ve musâfaha idişüb evzâ-i sâbıkaya itibâr itmeyüb ol bâbdan mukâleme terk olunub mâbeyinlerinde muhâlesât üzre musâlaha vâkî' oldu andan Nevrûz sâlifü'l zıkr Bektemûr Calık'ı Şeyh hâtrın reâyâ itmek için kabz idüb kayıdla hâbse saldı bunun birle Bektemûr mezbûr Nevrûz mezkûrun ihlâs-ı ıstıgâsından idi hemân Şeyh'in himâyet-i hâtrı çün vâdi? zindan-ı Dımaşk'a salınmak hele bâri çün musâlaha emri tamam olundu andan kalkub Nevrûz'la Şeyh Dımaşk'a dâhil oldılar Nevrûz Trablus'u Şeyh'e virüb kendüsü Dımaşk'da kaldı ve Şeyh dâhi Dımaşk'da on gün karar idüb andan gene makam-ı kefâleti Trablus'a gitdi emmâ bu fiten zamanında Dımaşk'da müsâderâ-ı muâkkâbat bi-hâd olub 'azl'ü nasf bi-'add oldu evkâf-ı erbâbından hurûc idüb ahârlara intikâl itdi ve Mısır'da ve Şâm'da bilad-ı kesire harab olub gitdi 'asâkirin bir vilâyetden bir vilâyete intikalinin kesretinden ve ümerânın bir hasdan bir hâsa 'avdetinin ve fârtından Nevrûz'la Şeyh'in hâlleri bu vechle nizâm ve intizâm tutub kaldılar emmâ bu tarafda Sultan-ı Mısır Melik Nâsır bu haber pür 'ibrî istimâ' idüb nihâyet mertebede rencide hâtr olub gayet derecede (22-a) hâr işdi? zâmir oldu Nevrûz'un Şeyh'e bu keyfiyet üzre ikrâm ve ihtirâm itdügin 'acebledi ('ucûbladı) zîrâ Nevrûz Sultan'ın bu derecede hükmü eclinden mebguzı olub Cekem Diyâr-ı Bekr'de maktûl olub Nevrûz Sultan'ın mağlûbu olmuşken gene getirüb Şâm beyi memleket-i 'azm-i vilâyet-i kebrinün? nâibin eyleyüb riâyetler ve himâyetler idüb görünsene diyüb Şâm'da koyub getmiş iken gene Şeyh ki Sultan'ın düşmanı olub ana bu mikdâr muhâlafetler kılub sâbıkda tafsil olunan üzre mübâyenetler itmiş iken getirüb Sultan'ın hatırından ferağat idüb anı riâyet itdüki ve bundan gayri Sultan bu vechle kendü ta'zim ve terkim idüb Dımaşk'dan Haleb'e tâklid ve teşrifin irsal idüb anı kabul itmişken iken gene Sultan'a 'isyân idüb düşmanın riâyet itdikden gayri Trablus'a getirüb ol Sultan'ın 'adusı olan kimesneye virüb Sultan nasb itdüki nâibi andan giderüb gene bu vechle fitne ve aşbâ bâis olduğu hadden müteceviz Sultan'a tekeddür ve 'idden mütebâid tazaccür virdi ve bir dâhi bu ki Şeyh'in emri gayetde telâşı bulub zâ'afa ermişken memâlikilinin ve eshâbının her birisi bir tarafa tağulub getmişken ve kesret-i isfârla mâl-i menâli ifnâ olmuşken ve ol dereceye varub yiyecek bulmaz olub ve başın sokacak bir (m) evi bulmaz olmuşken Nevrûz getirüb gene kudret ve kuvvetine sebep olduğu Sultan-ı Mısır Melik Nâsır'ı hâyret ve dehşet saldı ve ğamûm ve hemûmla doldu ve âlâm ve eskâm her endâmına yol buldu zîrâ gene memâliki yanına geldi ve Trablus Bey'i vilâyet-i Sultan Emir Nâsır oldu ve bil-cümle Sultan'ın gene Mısır'dan Şâm tarafına irtihâline ve

intikaline daî' düşdü bu hâlde iken sene-i mezbûre Şâ'banının on birinde Sultan sâbıkan zıkr olunan Nâib-i (22-b) Saltanat Tımraz Nâsır'ı ki habs olunmuşdu ol günde anı gene hâbisten ihrâc idüb 'avf eyledi ol dâhi gelüb gene ehil-ü 'iyâline mülâkat idüb bir mikdar zindânü'l men ferâmuş itdi bunların bu hâlde iken taraf-ı Dımaşk'dan gene huzur-ı şehriyâra kasıd gelüb ol haberi getürdüğü Şeyh mezbûr-ı hatrûn riâyet itmek için Nevrûz-ı mesfûr Bektemûr Calık'ı imsâk idüb zindân-ı Dımaşk'da habs itmişdi sekiz yüz onuncu senenin Ramazan'ının onuncu günü yevm-i erbâada Kal'â-i Dımaşk'dan kaçub hılâs oldu ve andan Safed'de varub andan dâhi Gazze'ye geldi didi Sultan bu hâlde inkılâbad-ı rüzgâra taaccüb iderken gene Nevrûz Nâib-i Trablus eyledi ki Şeyh'in Sultan'a tazarru nâzmesi gelüb kendün cemaâtinden Sultan'ın rız'âsın taleb itmiş ve hâzret-i Sultan'ın 'âli hâzretinden tevâkku olunan oldur ki cerâyim-i sâbıkiye ve muâyib-i salifiye itibâr buyurmayub hûn-ı 'affiyle bu bendelerini ğani kılub intisâb ve ihtisâsla nâm-u nişanımız sen-i? kabûl? Sultan asla iltifât itmedi ve ol dâhi durmayub bu tarz üzre mektûblar irsal idüb bu minvâl üzre zîrâatler isâl eyledi âhiri'l 'ömr Sultan râzı olub Niyâbet-i Şâm için hükmü şerif irsal olundu tâ 'adet-i kadimesi üzre gelüb gene Dımaşk'da nâyib ola taklid-i Emîr Tanboğa-i Beşlik? ve Şeyh mezkûrun memlûk-i Tanboğa-i Sakl? ve kadü'l kudât Necmed'din oldun ve kadü'l kudât Sadre'din bunların her birisi Dımaşk'da kadı nasîb olunmuşlardı ol ecilden Şeyh'in taklid ve teşrifîyle Dımaşk'a degin bile gitdiler andan sonra Bektemûr Calık için Sultan Cekem buyurdu tâ Nâib-i Trablus ola 'âdeti üzre bir hükm dâhi Yeşbek bin Özdemir'e yazıldı Niyâbet-i Hama için bes Sultan'ın rusul-i Şeyh'e vesâir ne deryadan 'ubur idüb varub her birisi (23-a) vasıl oldular ve Şeyh'e murâkkab denilen makamda erişdiler şol halde ki evvelini ahvâlınden muğayyer olub mâl ve menâlden hâdım ve hâşmden esliha ve emtiâdın nesne kalmamış gelüb zıkr olunan mevzûda mülâki olunub Niyâbet-i Dımaşk beşâret eylediler ve şimden sonra Sultan'a 'isyân itme deyü söylediler âhir Şeyi Sefih'nin bunları cevâbı bu vechle oldu ki bana Niyâbet-i Dımaşk gerekmez ben Nevrûz'a 'asi olmazım bana bu mikdâr ihsân eyleyüb mertebe-i mevte vermişken beni gene ihyâ eyleyüb Trablus'a nâib eyledi didi ve 'alel husus benim anıla mukâteleye iktidârım yokdur dedi ve bunlardan hil'ât-ı Sultaniyye olub hemândem Dımaşk'a Nevrûz Hâfızî'ye gönderdi ve bildirdi ki gör bana Sultan ... lidi ve teşrifî irsal idüb Niyâbet-i Dımaşk'ı 'itâ eylemiş velâkin ben senin tâ'tin üzre bakım didi çün Nevrûz'a bu haber geldi şad-ı hurrem olub şehr-i Dımaşk'ı tezyin eyleyüb tabl-ı beşâret ve dehlî

işâret çaldırub ‘âlem-i etrâfın ve lev? lih?-i cihân inkâfi zelzeliye getürüb bir niçe zaman ‘iyşu ‘işret ve zevkü sohbet müstemir ve muttasıl olub Şehr-i Dımaşk bu yüzünden dâhi revnâk tutdu andan çün sekiz yüz on birinci yılın Muharrem’inin evveli vâkî’ olduysa Nevruz Dımaşk’dan hurûc idüb Bektemûr Calık’ın kıtâline ‘azm eyledi ve Bektemûr dâhi bu haberi istimâ’ idüb Nevruz’un mukâtelesini yeraklandı ikisi bir makamda mülâkat idüb birbiriyle kıtâl-ı ‘azim cidâl-ı cesim idüb niçe başlar kesilüb kanlar dökülüb ve niçe köyler harab olub zirve-i? evde yandan o kadar ceng oldu ki ‘âlem vusâtı iki tarafın dâhi gözlerine tünek oldu iki hâsım bir birisinden mağlûb olub her birisi bir tarafa teveccüh eyledi ve Nevruz Gazze tarafına ‘azm eyledi ‘arz ol idi ki Medine-i Gazze’yi zabt ide zîrâ Sultan Melik Nâsır istimâ’ itmişdi ki Sûdûn-ı Tellî Muhammedî Nevruz cânibinden Gazze’ye (23-b) nâib olmuşdi ol dâhi Tanboğa-i ‘Osmanî nâib nasb idüb ba’zı ümerâ dâhi muâveneti için irsal itmişdi tâ varub Gazze’den Nevruz nasb eyledi ki Sûdûn’u ihrâc idüb düşerse anınla mukâtele ideler ve Tanboğa-i ‘Osmanî anda nâib olub andan geçüb Safed’e varub Sultan cânibinden anda nâib olan kimesneye müzâheret ve muâvenet idüb anda Nevruz tarafından olan kimesneleri defî’ ve refî’ idüb gamî’ ve kalî’ eyleyeler ol ümerâ ki Mısır’dan ol zaman Gazze tarafına irsal olundular Tanboğa idi ki Niyâbet-i Gazze ana verildi ve bir dâhi Başbay ras-i nevbete alınub ve bir dâhi Sûdûn Bakca? ve bir dâhi Doğan Hüseyinî ve bu cümle Mısır’dan hurûc idüb Gazze’ye Sûdûn Muhammedî’nin kıtâline varub andan Safed’e varalar ve andan Sultan cânibinden olan kimesnelere muâvenet ve müzâheret idüb Nevruz tarafından olan kimesneleri defî’ ve refî’ ideler çün gelüb ‘arişe? geldiler haber aldılar ki Bektemûr Calık birle Melik Canım bin Hasan Şâh Safed’den hurûc idüb Gazze’ye gelüb Sûdûn Mumammedî münhezim eyleyüb Dımaşk’a firâr itdürüb Gazze’ye mâlik olmuşlar çün mezbûr Sûdûn Muhammedî Dımaşk’a varub Nevruz’a mülâki olub Bektemûr’la Canım’ın Gazze’ye gelüb kendünün elinden Gazze’yi alub mâlik olub kendü kaçub Dımaşk’a geldüğün i’lâm idüb derhâl Nevruz gene ‘asker koşub Gazze’ye Bektemûr’la Canım mukâtelesine gönderüb Nevruz dâhi ‘akablerinca gelmekdedir didiler sâbkü’l zikr Bektemûr Calık ve Canım Gazze’de bu haberi istimâ’ idüb hemân gene Gazze’den ikisi bile hurûc idüb Safed’e gitdiler çün Mısır’dan irsal olunan Başbay ve rüfekâsı ‘arişe? bu haberleri istimâ’ itdilerse hemân gene Mısır’a rücû’ itdiler ve Gazze ve Safed’i almak daiyesi ferâmuş olunub Sûdûn-ı Muhammedî ve Nevruz’dan havf idüb ol kazıye-i yâbâna itdiler varub Mısır’a gitdiler zîrâ gördiler ki

Nevrûz'un (24-a) mukâbelesini ve mukâtelesine kadir olmazlar kesret-i cemâat ve kuvvet ve takatleri olmadığı ecilden gelüb bu kazıyyeden Sultan'a i'lâm itdiler Sultan dâhi Nevruz'a ve Şeyh'e gayet de gazab üzre olub bir mikdâr sükût idüb İskenderiyye zindanında olan İnâl Mikâr ve Emîr 'Allân'ı ihrâc idüb Mısır'a getürdü bu esnâda Sultan Melik Nâsır'a haber geldiki Nevruz mezbûrla Şeyh mezkûr mâbeynlerinde fitne vâkî' olub iki taraf birbiri kâsdına ikdâm idüb Şeyh mesfûr Kariyeteyn denilen makama nüzûl idüb Nevruz mestûr dâhi ana karîb makamın nüzûl olub ana mektûb irsal idüb gel bu kitâlden ferâğat eyle gene ikimiz musâdakat ve muhâlasat üzre olub her yerde murâfakat üzre olalım kân-ı sâbıkda sana Trablus niyâbetin verdüğümde benimle bu mikdâr muâhede idüb kısm yâd idüb artık senin benim mâbeyninde muhâmeret ve müşâceret olmaya demekden niçün mürâcaat idersin deyü bu minvâl üzre niçe defâ' mekâtib gönderdi velâkin Şeyh buna râzı olmayub der ki bana Sultan Niyâbet-i Dımaşk'ı virdi elbetde ben makam-ı niyâbetim ve mevzû'-ı kefâletime giderin ve bilcümle ikisinin meyânlarında itdifâk bozulub ol gice yârendesi kitâl itmek niyetine yatub Şeyh ol gice Nevruz'a hiyle tarîkiyle yatsudan sonra ol yerden 'askerin kaldırub seherle Nevruz haberdar olmasın deyü Dımaşk tarafına 'azm idüb kalkaduğı konakda bi-hadd ve bi-add meşayile nirân vâzî' eyleyüb meşâirini uran? nasb eyleyüb tâ bu vechle Nevruz'a hıdâ' ide kendü Nevruz bi-haber iken Dımaşk'a gidemem ol vechle olub Nevruz dâhi Şeyh'i menziline tasattur idüb ekseri leyl-i geçince haber almadı çün gecenin nisfından ziyâdesi geçüb Nevruz dâhi haber bildi ki Şeyh kendüsüyle muhâdâ' idüb Dımaşk'ı alub zabt (24-b) itmeye gitmiş hemân fil-hâl Şeyh'in ardınca Nevruz dâhi süvâr olub ılgâr eyleyüb Dımaşk'a duhûl de Şeyh'den Nevruz sebgât itdi zîrâ Şeyh tarafı Dımaşk'dan bir tarîk-i e'vec sülûk itdi çün Nevruz andan evvel gelüb Dımaşk'a dâhil olub ana muntâzır kaldı ol dâhi gelüb gördiki Nevruz kendüden evvel gelmiş ve kendünün hilesinden haber almış Şeyh dâhi gelüb haric-i Dımaşk'a nüzûl idüb mâbeynlerinden niçe ahvâl câri olub âhir ana erişdigi tarafından kitâl ve cânibinden cidâl mukarrer oldu emmâ Nevruz tarafında 'asâkir-i vafire ve cenûd mütekâsire vardı ve hem ümerâdan dâhi Nâib-i Hama Yeşbek bin Özdemir bile idi ve Şeyh'in halkı kâlil idi zîrâ niçe zaman olmuşdu ki başında şedâyid ve 'avâyid eksik degildi ol ecilden ashâbı mufârekat itmişlerdi ve hâzır olanlar dâhi gelmeden ibâ ider didi emmâ bu mikdâr vardı ki Şeyh kâbl-i Sultan'dan müvelli olub Bilsince-i? sancak-ı Sultan vardı ve hem Bektemûr Calık ve Seyyidü'l Kebir ve dâhi bir niçe ümerâ Şeyh'in 'akabinden

gelüb erişmekde idi ve bil-cümle iki taraftan tâ rahmadiye? iştiâl eyleyüb al-i müdârebe iştiğal buldu ve şaşa denilen makamda bir katl ‘azim ve bir cüdâl cesim baş kaldurub niceler başından çıkub kan dökdü ve niçeleri metbu-ı ve niçeler tâb-i ihsandan? bilen bükti el-hâsıl gene güşteler meyân-ı mârekede peşteler oldu kiminin eli ve ayağı düşüb kiminin ‘aklı şaşdı hele ‘akibetü’l emr Nevruz Hâfızî’ye canibine hezimet düşüb kendüsü ve bâki kalan ‘askeri Haleb tarafına firâr itdiler ve şeyh dâhi kendü tevâbiıyla Nevruz’un ardınca gitdiler Nevruz dâhi kendüye tâbi olan ümerâ ile gelüb ceng yerinden Dımaşk’a dâhil oldular bir gice anda kaldılar andan Haleb tarafına revân oldılar ve çün Nevruz Dımaşk’da hurûc eyledi hemân ‘akabinden gelüb Bektemûr Calık ve Seyyidü’l kebir dâhil olub (25-a) münâdiler salub şeyh tarafından emânla nidâ eylediler ve şimden sonra Nâib-i şâm gene şeyh’dir deyü söylediler anda anların ‘akâblerince şeyh dâhi gelüb Dımaşk’a dâhil oldu ve darü’l sâadiye nüzûl itdi andan darü’l sâadeden hurûc idüb kubbe-i Yelboğ’a da nüzûl idüb sâbıka Trablus’da iken Mısır’dan Sultan irsal idüb de kabul itmeyüb Nevruz’un hatırın gözetdi ki hil’ât kendü de bile idi anı Emr-i Sultan üzere ol makamda giyüb gene darü’l sâadiye gelüb nüzûl itdi andan Nevruz tarafından olan ümerâyı kabz itdürüb kiminin başın kesüb kiminin dâhi emvâlın alub kimin dâhi habse saldu andan Emîr Demirdaş Muhammedî Dımaşk’da şeyh’e ve gelüb şeyh dâhi ana ‘izâz ve ikrâm idüb bir zaman kendüyle olub andan Bektemûr Calık ve Demirdaş Muhammedî’ye şâm ‘asâkirinden vâfir ‘asker zam eyleyüb Nevruz Hâfızî ile mukateleleye irsal eyledi bu cümle kuzâyanın ahbâr-ı hazreti Sultan-ı Mısır Melik Nasır huzuruna erişüb mesrûr olub ‘işu işrete düşdü andan Nâib-i şâm Emîr şeyh’e mektûb irsal idüb şükrânı ‘arz eyledi ve Nevruz Hâfızî itdügün emirlerini gayetde ferhât ve habr ve ğabetât? ve serûre erişdirdi yüzün ağ olsun İnşâllâh bunun mukâbelesinde sana niçe inayet ve riâyetlerin vakî’ ola didi zîrâ Sultan Nevruz tarafından kâhr-ı ‘azîm ve zecr-i elim vakî’ olmasaydı zîrâ Niyabet-i Dımaşk’ı ana virdi asla şeyh’e iltifât itmedi ve Sultan bunun mukâbelesinde Nevruz’dan hayli istikâmet ve muhâlifin üzerinde muâvenet ve müzâheret ide derdi âhir ol vechle itdigi şeyh’i götürüb kendüye refik idünüb Sultan üzere hurûc itdi ol ecilden olmuşdu ki ana Sultan hayli bi-huzur olmuşdu inkisârına ferh olduğımız yıl terh olduğundan olmuşdu ve şeyh anın tâatında (25-b) hemân birkaç gün olub gene Sultan tâatına ‘ayid oldu ve Nevruz’la fil-hâl muhârebe kıldı Sultan ol ecilden şeyh’in kâderin bildi ve derhâl gene nâib oldu Nevruz mezbûrdan ‘avz-ı bâ’-zın bazına musâllat eyleyüb bu tarikle şerlerinden hılâs

oldı çün zaman-ı tarihi sekiz yüz on birinci seneye erişdi ol senenin Cemaziyü'l Evvel'inin on birinci günü Sultan Melik Nâsır ümerasın yani Melik Baygut'ı imsâk idüb habse saldı ve anınla Emir Südü'n Bakca? ve Emîr Kara Yeşbek ol cümle 'ahz olunub kaydu bendle sicn-i İskenderiye'ye irsal eyledi ve ba'zı beylerden dâhi ol imsâk itdügün ümerânın makamlarına karar itdürüb hil'âtledi anlar ol halde kalub bu tarafda ümerâ-i Şâm ahvâl ol vechle oldı ki vaktâkim Nevrûz Hâfızî Dımaşk'dan Şeyh havfundan hurûc idüb Haleb'e vardıysa anda dâhi karar itmeğe nefsine emin olmayub Haleb'den dâhi hurûc idüb Malatya üzerine gitdi zîrâ ol zamân da Haleb'de Temîrboğa mestûb olurdu evvel Nevrûz Hâfızî'ye gelüb Temîrboğa mezkûr istikbâl idüb Nevrûz'a muvâfakat itmek sûretin gösterüb sonra gene Sultan'a mutî olmak fikrin idüb Nevrûz ele götürmek kâsdın idüb Nevrûz dâhi bu kaziyeden haberdar olub Haleb'i terk idüb Malatya tarafına gitdi ve gelüb Malatya'da karar itdi andan bu taraftan Temîrboğa-i mestûb Haleb'i Emîr Korkmas İbn-i 'Ahî Demirdaş'a verüb teslim idüb kendüsü kal'âyı Haleb'den nazil oldı andan ol halde iken bir tarafta Nevrûz Malatya'da sakin olub bu rüzgârın fikrinde hayran durub ne idüb ve ne kalacağın bilmezken yanında olan adamlarından bir gürûh Dımaşk'da Şeyh yanına firâr itdiler ve Nevrûz'ı Malatya'da koyub getdüler ol Dımaşk'a kaçan ümerâdan birisi Emîr Südü'n Muhammed Tellî idi ki sâbika Nevrûz ana Niyâbet-i Gazze virüb (26-a) Nâib-i Safed Begtemûr Calık varub adamların kâtl idüb kendüsün kaçurub Dımaşk'a düşürmüşdi Şeyh havfundan Nevrûz'la Malatya'ya dekin bile gitmişdi bu defa' Malatya'da Nevrûz'dan Dımaşk'a firâr itdi ve biri dâhi Südü'n Yusufî idi ümerâdan bu ikisi gelüb Dımaşk'a Şeyh yanına gelüb haber virdiler ki Nevrûz Antakya'dan firâr itmek murâd idünür didiler çün Naib-i Şâm Şeyh bu haberi istimâ' itdi hemândem 'asâkir-i vafire biriyle Dımaşk'dan kalkub Nevrûz murâd idünüb gidüb 'Amik'den geçüb giderken nagâh Nevrûz'un akabinden erişüb ashab-ı Nevrûz'dan hayli kimesne kabz idüb kendü gene 'Amik'e gelüb Nevrûz'un talebine 'asker saldı kendü anda olurken haber geldi ki Nevrûz ve Yeşbek bin Özdemir ve biraz cemâat dâhi imsâk olunub kaydu bend eylediler deyü Şeyh bu haberden ferh olub Sultan'a derhâl kâsıd gönderdiği Nevrûz'ı rufekâsı kabz olındılar deyü Hâzreti Sultan dâhi bu haberi istimâ' idüb Naib-i Şâm'dan bi-hâd şükürler eyledi gene şükran-ı mektûbın gönderdi ve hil'ât-ı hâs gönderdi andan bu senede Medine beğliğın dâhi ve Yenbû' beğliğın ve hâlis beklerin? ve Safed beylekin ve bunların emvâl ve tevâbiin cümle Emîr-i Mekke Hasan bin Aclân'a virüb Kâbe'i şerife zâm itdi ve bunun i'lâm

içün kâsîd gönderüb tevkiî' padişahı bile gönderildi bundan evvel ümerâ-i Mekke'den bir kimesneye nasib olmuş degildi andan bu halde iken gene Sultan'a haber gelüb Nevruz Hâfîzî kâbz iden Türkemân cemâati gene kayd ve benden olub ıtlâk ve irsal itmişler ve Temirboğa-ı mestûb-ı herûb idüb Şeyh havfindan terk-i diyâr itmiş ve Nevruz dâhi halâs oldıktan sonra Kal'â-i Rûm'a firâr itmiş ve Nâib-i Şâm Şeyh yanından bir tâife firâr idüb Nevruz yanına gitmişler Şeyh dâhi ol kaçan cemâatin 'akâblerine düşüb gene kabz itmek murâd (26-b) idünüb erişmeyüb gene Dımaşk'a 'aid oldı ve gelüb Dımaşk'a tekrar gelüb Melik Yeşbek 'Osmanî ol firâr iden cemâatden tahayyûl eyleyüb kabz idüb hâbse saldı bes bu ahbâr-ı Sultan istimâ' idüb gene ğamnâk ve elemnâk olub bir zaman baş aşağı salub hayrete varub acibdir ki bizim zamanımız da hiç fitne münkâti olmadı derken haber geldi ki ey Sultan-ı 'azam ve ey hâkan-ı muazzam bilmiş ve 'agâh ol ki Nâib-i Şâm Şeyh hazretine 'asidir ve huzur-ı şerifinle mukabele idüb mukâtele itmeğe kâsıdır denildi emmâ bu haber hakikat degildi Şeyh'in 'adasından nakl olmuşdı çün Sultan bu vechle Şeyh'den kazıyye nakl olındıysa hemân gene Şeyh tarafına münâkıs olub Sultan'a ğammaz itdüklerin bildi ve bu hususdan havf idüb hayran oldı derhâl kuzât-ı Dımaşk'ı ve 'ayan-ı Dımaşk'ı cemî' idüb anların yanında kâsem idüb didi ki ben Sultan'ın itâatinde bâki ve dâim inkıyadında vafî' ve gaimim didi ve kızzat dâhi bunun üzere mahzâr yazub kadı Necmüd'din 'Ömer bin Yahya birle irsal olunub ol dâhi gelüb mahzâr-ı mezbûrı Mısır'da Sultan huzurına getürüb 'arz eyleyüb Şeyh'in dâhi bu hususda bile mektûbun bile götürüb envâyı tazarru'at ve temellûgad idüb ben Hâzret-i Sultan'a mutim-i? bana bu isnâd düşman sözdür ve bana bu kazıyye iftirâdır didi ve ol ümerâ-i Nevruzî'ye tehir olunub irsal olınmadığı bir 'ahir kazıyyeden olmuşdır 'isyandan degildir didi bu kazıyenin aslı buydu ki meger bundan ol Sultan-ı Naib-i Şâm Şeyh'e hükmü şerif irsal idüb ol Nevruz'dan kabz olunan ümerâ-i bu tarafda irsal it dimşdi ol dâhi irsal itmekten tehir itmişdi 'İsyân isnâdına bâis ol beyleri irsalde tehir olmuşdı ol ecilden Nâib-i Şâm Şeyh Sultan'a mektûb gönderüb igtizâr idüb tehir olındığı isyan-ı icâlden degildir deyüb Sultan'a tazarru' ve temellük (27-a) idüb itâat üzre bâki olmağa huzur-ı kuzatda kâsem idüb mahzâr-ı küttâb olunub kendü mektûbun-ı igtidânıyla Sultana irsal idüb Sultan dâhi Şeyh mesfûrın itîdarına itibar itmeyüb hayz-ı kabulünden vakî' olmayub Sultan'ın 'ğazâbı müştred olub Şâm diyârına seferin ihtimâmın izhâr' idüb Şeyhi mestûr hususunda ikdâmın 'ısdâr itdi ve ümerâ nasihatıyla bir mikdâr hurûc-ı tehir olunub

mektûbu Şeyh'e cevâb yazılıb ol taleb olunan ümerâ-i 'ale'l ta'cil bu tarafa irsal idesin bundan haber varması ve andan ol begler gelmesi cümle yigirmi altı gün ola andan bir saat geçmeye ol takdirce övrün mevkî' ecâtımda vakî' olur illâ ol müddetden tecavûz oluna hemân bilmiş ve agâh olasın ki üzerine varırım ve hanumânun harab idüb akıbed başın almayınca ferağat itmezem eyle bilesin zîrâ bir niçe defa' senin cerayimin 'afv itdim ve sen temellük itdi gene itimad idüb gelüb gitdim emmâ bu defâ ol vechle tasavvûr itmeyesün deyüb gene Şeyh'in gelen kâsıd Necmed'din birle irsal olındı bes kâsıd-ı mezkûr risâlet-i mesfûre gelüb Dımaşk'da Şeyh'i mezbûr edâ eyledi hemân Şeyh de bu vechle Sultan'ın itâbnâmesin okuyub el-semû ve'l tâ'â deyüb fil-hal ol taleb olunan ümerâ-i teşhiz idüb irsal itmeye mübaşeret itdi ve ol emrin üzerine mübâşir ve mübâdir iken nagâh kendüye bu vechle haber gelüb didi ki Remle kâşifi? Tanrıvermiş Remle'den firâr itdi bir ahâr kâşif gelüb hem Kudüs'e Nâib-i 'ahir gelüb Sultan'ın vilâyet-i Şâm'a isticâlle hurûc-ı haberin virdi hattı karyeler maslaklar ve tabiller cemâl üzerine berkitmişdi ve ol cemâller birbirne kıtâl olub derkinmişdi didiler vaktâkim Nâib-i Şâm Şeyh bu haberi istimâ' itdiyse ol irsal olunacak ümerâ-i irsal itmeden ferâğat eyledi ve kendü hassıyla müşâvere idüb söyledi ve didi ki bu Melik Nâsır bizi âkibedü'l merkûmuz ve insâf ideyin dimez (27-b) bes bizler elân lâzım velâbüd olan odur ki hemân Nevrûz Hâfızî'ye kâsıd salub anınla musâllaha idüb Sultan'la mukabele idevüz didi ol müşâvere itdüki ümerâ dâhi bu keziye sevâbdır akıbed-i Sultan'a virilecek bu cevâbdır didiler derhâl Nevrûz'a kâsıd gönderüb musallaha için mektûb yazub ve hem altı bin dinâr-ı surğ bile irsal itdi çün Nevrûz'a bu Haber varub ol dâhi buna meyl eyledi ve Dımaşk'a gelmek yerağında oldı ve Nâib-i Şâm Şeyh'e uş vardım didi bu halde sefer yerakında iken bu tarafda Nâib-i Haleb Demirdaş Muhammedi'ye Nevrûz'la Şeyh'in itdifakı Sultan mukatelesinde itdifakı haberi gelüb Nevrûz'ın mukâtelesine ikdâm idüb teayif-i Türkmândan ve cemâati 'Araban'dan mevfûr ve nâ-mansûr 'asker cemi' eyleyüb Nevrûz üzre gitmek hâl bu haberi Nâib-i Trablus Bektemûr Calık istimâ' idüb bi-tavâkkûf 'asâkiri Trablus'ı cemî' idüb Nâib-i Haleb'in muâvenetine ve muzâharetine kâsd idüb Trablus'dan Haleb'e 'azm eyledi ve bu tarafdan Nâib-i Antakya dâhi ol tarafın bahadırların cemî' idüb murâfakat-ı Nâib-i Haleb'e ikdâm idüb 'azm eyledi ve bil cümle Sultan-ı Mısır Melik Nasır'a mutî' ve münâkad olan ümerâdan vesayir ecnadın Haleb üzre bi-şomar ve bi karar-ı cünûd ve cüyûş cemî' oldı ol kâsıd ki Nevrûz'la Nâib-i Şâm Şeyh'in mukâtelesine gideler andan

Nâib-i Haleb Demirdaş Muhmmmed karındaşı ‘oğlı Tekriverdi ki ana Seyyidü’l Sağır dirlerdil ol zaman Haleb’in atabegisi idi ‘Asâkiri Türkmândan ve ‘Araban’dan cemî’ kesir ve cemî’ ğafir birle Mer-cidâbık denilen sahraya irsal eyledi andan kendüsü Bektemûr Calık berriyle cenûd nâ-mahsûr ve cüyüş-ı mevfürla Haleb’den Nevrûz kâsdına ‘Ayıntab üzere ‘azm idüb gitdiler zîrâ ol zaman Nevrûz ‘Ayntab üzre olırdı ve Türkemân çerisinden ve kendüye tabi olanlardan üzerinde cemî’ vâfir (28-a) ve cenûd-ı mütekâsir vardı bes çün sâbıka mezkûr olan Naib-i Haleb’in birâderzâdesi ol kendüyle olan Türkmânla ve yanına gelen ‘Urbanla ‘Ayıntab üzere Nevrûz’un üzerine ilğar eyledi atmesinden mukâddem ve Nevrûz dâhi bu haberi istimâ’ idüb ‘Ayıntab’dan kalkub Maraş üzre gitdi ve birâderzade-i Naib-i Haleb Tekriverdi dâhi göz açdurmayub üzerine düşdi Maraş üzerinde iki taraftan buluşub birbirinin üzerine alt saluşub virişüb oluşub bir kıtal-ı ‘azim ve bir cidâl-ı cesim ayağa bindi ki zebânlar tâkırinde kâsır ve benânlar tâhririnden mutekâsır idi emmâ fırsat Tekriverdi tarafına vâkî’ olub Nevrûzî’yenin niçesin kılıçdan geçürüb ve niçesin esir idüb kâydu bendle saldılar ve ol âlât ve esbâbların aldılar ve Nevrûz’un çün başına bu vakâ vakî’ oldı ve üzerine hezimet yol buldı ve ol mekândan firâr idüb gitdi bes ‘asâkir-i Naib-i Haleb ‘Ayıntab’a müstevli oldı Naib-i Haleb bu kazıye-i ‘istimâ’ idüb karındaşı ‘oğlına mektûb gönderüb tâhsin ve aferin eyledi ve enâm ve ihsân ile duyuldu anda kendüsü gene Haleb’e ‘aid oldı ve bu hususu yazub Sultana ‘arz eyledi ve Sultan dâhi bunun istimâ’ından nihâyetde hurrem ve muhterem olub Naib-i Haleb Demirdaş’a mektûb gönderüb o begi ol uş akâbından bilad-ı Şâm’a varmakdayım didi ve bu haberden sonra Sultan’ın ihtimâmı ziyâde oldı ve ‘asâkirinin ikdâm ziyade oldı Diyar-ı Şâm’a hurûca tâ ol zamanâ degin ki sekiz yüz on ikinci yılın Muharem’minin yedinci günü karavûl Sultaniye için tâ’yin olunan o murâd-ı ümerâdan hurûc idüb nüzûl itdiler ol begler ki karavûla tâyin oldılar birisi atabegi ‘asâkir-i Mısriye Tekriverdi bin Yeşboğa’e ve Akbây tarzâtâ? ‘reisü’l nevbö ve Emîr-i Meclis Tavk? ve Doğan Hüseyin ve İnal minkâr ve Gümüşboğa ğayri Yeşbek Musâvî ve bunlardan ... (28-b) niçe dâhi ümerâ-i tabl hanatdan ve işrâtdan ümerâ ilğar için karavûl olmak sûretinde zaman-ı mezkûrede ‘Ridâniye’de nüzûl itdiler ve andan ol Muharrem’in on birinde bâki ‘asâkir ve erkân ve ecnâd ve ‘ayan birle Hâzreti Sultan dâhi Kal’âyı Cebel’den kalkub Ridaniye’de bargâh-ı Sultaniye’de nüzûl idüb ol gün hemân karavûl beylerine ol makamdan rihlet emr olunub anlar dâhi bermucib emr-i Sultani ol yerden kalkub Şâm tarafına ‘azm itdiler andan Sultan Emîr Arğûn’a hil’ât

buyurub Naib-i Gaybe eyledi ve emr eylediki bâb-ı silsilede istâbil-ı Sultan’ide sakin ola ve mukbil-i Rûm-ı hil’âtlayüb kal’âyı Cebel’de sakin olmak emr olındı ve Yelboğa-i Nasıriye hil’ât buyrulub Kâhiriye’de sakin olub halâyıkın mâ-beynlerinde hükmü hükümet ile ol vechle emr olındı ve andan sonra Sultan dâhi devlet ve sâadet ile Muharremi mezbûrun on dördünde Ridâniye’den kalkub bilad-ı Şâm’ı murâd idünüb gitdi ol gelmekde bir taraftan Naib-i Şâm Şeyh Sultan’ın Mısır’dan Şâm tarafına hurûcun istimâ’ itdiyse ol sabîkâ Sultan taleb idüb bu tarafa irsal eyle deyüb irsal itmedü ki ümerâ-i Nevrûz’ın yarar olunan bendelerin alub hil’ât giydirdi ol beylerin birisi Südüñ Muhammedî ve birisi Südüñ Yusufî ve birisi Emîr Tog? bunlar anlardır ki bu defa’ Şeyh’in ‘isyanına ve Sultan’ın Şâm’a gelmesine bâis olmuşlardı ve bil cümle çün Şeyh’in ‘isyana mukârrer oldı andan erbâb-ı Şâm’ın ekâbir-i ‘ayanın musâderata ve ‘ukubâta başlayub Müselmânlarla haddin hâric teâddiler ve ‘adden mütecâviz tecâvüzler eyleyüb emvâl ve itdikâllerin ve aruz-ı hayüllerin ve eslihâ ve imtiâların kabz idüb ahz eyledi anın hali ol vechle Sultan dâhi kat-ı menâzil ve tayyi meâahil edüb Gazze’ye gelüb andan Emîr Tanboğa-ı ‘Osmanî ‘azl idüb Safed’e Naib eyledi ve Emîr-i Âhur Tani Sâni (29-a) İnal’i andan avz-ı Naib-i Gazze eyledi emmâ bu taraftan Naib-i Şâm Şeyh Sultan henüz Gazze’ye gelmezden evvel Südüñ-ı Muhammedî ve Devâdî Şah’i kendü tarafından Gazze’ye göndermişdi vaktâkim çaliş-i Sultan Gazze’ye geldiye ol iki emîr gitdi Şeyh cânibine münhezim oldılar ve Sultan’ın Gazze’ye geldüğünden Şeyh’e haber virdiler ve ol dâhi bundan evvel Sultan’ın mukâtelelesinde ikdâm itmişdi vaktâkim Gazze’ye geldüğünden haber bildiyse tâbiat-ı müteğâyir ve ‘azası mütedâ’di ve kuvvâsı müteze’zi olub derhâl tarîkden gene ‘ayit ve racî’ olub Darya denilen köye gelüb nüzûl itdi ve ol köyde haber gelüb didiler ki uş Nâib-i Safed Korkmas bin Ahî Demirdaş Safed’den karar idüb sana geldi didiler bu haberin istimâ’ Şeyh’e şecâat virdi Mukâtele-i Sultan’a ikdâm idüb zîrâ Nâib-i Safed gelüb eyle haber virdi ki Sultan’ın ağleb-i ‘asâkirinin havatırı kendüye müteğâyir olmuşdır bes hemân Sultan’la mukatelele itmek lazımdır didi Şeyh ikdâm ide dururken gene takât götürmeyüb herûb itmek üzerine oldı Nâib-i Safed Kandarî gördü fâide itmeyüb firârı mukârrer itdi ve ol makamdan kalkub gitdi zîrâ Sultan’dan hâvfi ziyâde idi ve gene ol sâatde Nâib-i Hama Canım ‘asâkir-i Hama ile gelüb muâvenetine gelüb Nevrûz’un gelmesini i’lâm itdi ve bu mikdâr ‘asâkir ki bizim vardır Sultan bize mukâbele idemez bunun biriyle ki Sultan’ın ‘askeri Sultan’dan i’râz itmişler didi velâkin Şeyh’e hiç cenge ikdâm idemedi

belki hemân Dımaşk'dan hurûc üzre oldu ve Sultan dâhi Gazze'den kalkub sene-i isneyni işrû ve semân-ı mie Sâfer'inin evvel günü Lücûn'a? nüzûl eyledi emmâ Sultan'nın otağında kelâm-ı kesir bu vechle aldı ki memâlik-i tâhiriye'nin kalpleri müteğayirdir Sultan'a ba'zı ba'zıyla (29-b) kelimât idüb esâret-i fitneye ikdâm iderler denildi zîrâ memâlik-i Haleb'iyye bizim üzerimize takdim idüb anlar ihsân ve itâya kesret üzredir bizlere kâller üzredir derler esâret-i fitneye illetleri budur didiler vaktâkim ol gice Lücûn'da sabahlâdıysa andan kalkub beyabane nüzûl itdi ol gün vakt-ı mâğribe degin sâkin oldu emmâ 'asker içinde didi ve kovdı kesred tutdı ve Sultan'ın ızdırab-ı ğlki ve fert tutdı ve ol gice Sultan ızdırâb ve inkılâbdan sabah olunca bi-huzur oldu ve hayret ve dehşet her canibîne yol buldu çün ol gice sabah oldu Sultan gördü ki Nâib-i Gaybe olan Tımrâz Nasırî ve 'oğlı Korikosu? ve Emiri-i İnâlü'l münkâr ve Emîr Kara Yeşbek ve Emîr Sûdûn Hamzavî gurûh dâhi ümerâdan ve memâlik-i Sultaniye'den bir tâife Nâib-i Şâm Şeyh'e firâr itmişler ve Sultan'ı koyub ana gitmişler Sultan nihâyetde müteğayir oldu emmâ bunların sebebi firâr-ı ol olmuşdu ki ol gice Akboğa-i Devâdar Yeşbek'i Sultan'a bildirdi ki şu cemâati esaret fitne murâd idünürler didi Sultan bu haberi istimâ' idüb Kitâbü'l Şerifûllah ve Cemâled'din ustâdarı bu iki razdaşın taleb eyleyüb bu haberi i'lâm idüb didi ki tâife-i Kahiriye'nin murâdları Ahiret-i? fitne imiş bes bu haber 'asâkir mâ-beyninde mutedâvil olub mutedâyir oldu siz ne dersiniz deyincek emir bunun üzre mukârrer oldu ki vakt-i ğurûbda Sultan ol fitne kâsdın eyleyen tâifenin üzerlerine kimesneler irsal idüb kabz itdüre çün emr bunun üzere oldıysa Cemâlid'din ustâdar 'izer idüb Sultan huzurundan taşra çıkınca ol cemâate adam gönderüb bu kaziye-i i'lâm itdi ve Sultan sizi kabz ider deyü anlara haber gitdi ve ol (30-a) Cemâlüd'din hâin sâbıkü'l-zıkr Tımrâz'a ve refiklerine bu haberi i'lâm itmeden gayrı altun dâhi gönderdi hem anlara ve hem Nâib-i Şâm Şeyh'e anlar dâhi çün bu haber geldi hemândem Sultan bizi imsâk itmeden başımız hılâs itmek gerek ve Nâib-i Şâm Şeyh'e degin gitmek gerek deyüb hemân 'alat ve esbâbların tevâbilerin ve levâhıkların cemî' idüb ol gice vâkt-i ışada Dımaşk tarafına revân oldılar ve gelüb Dımaşk'da Şeyh'e vasıl oldılar ve anınla müttefik olub kaldılar emmâ bu taraftan vaktâkim Sultan çerisinden hurûc itdiler ol zaman ekâbir-i ümerâdan kimesne yoğdı Sultan yanında zîrâ çalişe gitmişlerdi çün Sultan bu hususda hayran olub Fetullah mezbûrla Cemâled'din mezkûru gene taleb idüb anlarla müşâvere idüb ne vechle itmek gerek didi ve ol firâr iden cemâat ne vechle olmak gerek didi zîrâ Cemâled'din-i mezkûrın hiyânetinden

haberi yoğdı Fetullah işâret itdiği bu makamda sabit ol ne ileri ve ne gerü gitmek gerek didi ve ol hâin-ü bedâyin yani Cemâlûd'din-i bi-din hemân gice olacak râkib ol giceyle gene Mısır'a 'ayid olmak gerek didi zîrâ anın murâdı Sultan'ın emrin ifsâd idi emmâ inayettûllah olub Fetûllah kelâmına meyl eyleyüb ol yerde sakin olmak üzre rey-i mukârrer idüb ol fikr üzre karar itdi ve ol gün ol makamda olub yâredesi kalkub Dımaşk tarafına 'azm itdi ve 'asâkirin alub ol cânibe teveccüh itdi ve ol halde huzur-ı Sultan Nasır'a bu haberi erişdirdiler ki hemişe düşman mukâbelinden münkesir ve münhezim olsun Nâib-i Şâm Şeyh 'al-i hâyetinden havf ve hırasla doldı hemândem darü'l mülk Dımaşk'dan harib oldı ve ol makamdan Busra denilen diyâra gidib ol menzili talib oldı didiler (30-b) bes Sultan bu haberi meserred isâlden mebrûr olub gelüb Kesved? denilen makama nüzûl itdi ve ol makamda dâhi Melik Allân ve bir cemâat-i kesire dâhi Sultan 'askerinden Şeyh'e firâr itdi ve her konak da Sultan Melik Nasır tarafından Şeyh cânibine giden kimesnelere hadden hâric ve 'adden mütecâvizdi velâkin Sultan giden gelenden bâki olmayub giden gitsün ben gayet hakka tevekkül idüb dururun derdi ve ol mevzudan dâhi 'Aliyyü'l Sihr kalkub ol gün Dımaşk'a duhûl idüb darü's sa'âdiye nüzûl itdi ve hemân ol saat Şehabü'd-din Ahmedü'l Hasbani kabz itdürüb Tanboğa-i Sakl dinilen emire teslim buyurdu mezbûr Şehabed'dini imsâk buyurduğuna bâis ol vakî' olmuş dı ki Sultan'ın mukâtelesine fetvâ vermişdi ve anın muhârebesin helâl görmüşdi ol ecilden kaydu bend olunub Sicin-i Dımaşk'a salındı ve anın bir refiki dâhi vardı İbnü'l Mesâbanî? derlerdi anı dâhi kabz itmek emr olunub taleb olunub Şeyh'le gitmiş bulundu andan Sultan kal'âyı sâbibe dizdârına hükmü şerif irsal buyurdu tâ anda ba'zı mahsûs alınmış ümerâ vardı anlar ifrâc olunub ıtlâk oluna ol hâbsden ihrâc olunan ümerânın birisi Emîr Argûn ve birisi Sûdûn Zârif ve bir dâhi Melik Selman bu üç Emir-i Ahir? olunub hil'ât giydürölmek emr olındı andan Emîr Zeynelüd'din 'Ömer Hindibane hil'ât buyuruldı Hâcibü'l Hüccâb Dımaşk olmak üzre ve Melik Berd beye hil'ât buyuruldı Niyabet-i Hama'ya zîrâ Hama Nâib-i Canım Şeyh'le gitmişdi anlar dâhi hil'ât giyüb el öpüp makam-ı kefâletlerine gitdiler andan Sultan buyurdu ki Nevrûz Hâfiyî'ye Niyâbet-i Haleb için tâklid ve teşrif irsal oluna ve sâbıka vakî' olan cerayiman 'avf itdim denile ve Nâib-i Haleb Demirdaş Muhammedî'ye gel bâb-ı (31-a) saâdete gel denile hem dâhi ol vechle olub Nevrûz'a tâklid ve teşrif irsal olundı ol halde iken Nâib-i Trablus Begtemûr Calık Dımaşk'a gelüb 'asâkiri Trablus'un Bilsince gelüb cünûd-ı Sultan'a munzım oldı emmâ Begtemûr mezbûr bilad-ı Trablus'a ve Hams'a tâûn-ı ekber

vâkî' olub helâyık-ı berrin hazân-ı manenden de döküldü ve niçe hanumân harab olub yıkıldı ve niçe ata ve ananın belleri büküldü zîrâ benin ve benâtları Diyâr-ı Kuristan'a? çekildi didi bunlar bu halde iken Nâib-i Haleb Demirdaş Muhammedî Dımaşk'a geldi ve Sultan ana nihâyet mertebde 'izâz ve ikrâm ve gayet derecede hürmet ve ihtirâm itdi ve hil'ât-ı has giydürdi ve Begtemûr Calık ki Nâib-i Trablus'dur ana dâhi Nihâyet-i Dımaşk virilüb hil'ât giydürülüb Sultan'ın elin öpüp 'umur-ı reâyayı görüb gözetmege mübaşeret itdi ve Demirdaş Muhammedî'ye Niyâbet-i Trablus için hil'ât giydürülüb el öpdi zîrâ anın Nâib-i Dımaşk'a gitdi emmâ Demirdaş'a Trablus ki itâ olındı zayme-i Haleb olunub verildi zîrâ bu Demirdaş Nâib-i Haleb olub anın niyâbetin Nevruz'a virilmişdi Nevruz gelüb kabul itmedi ve Şeyh muâvenetinden gitmedi Sultan dâhi gene Haleb'i Demirdaş'a mukarrer tutub Trablus'ı dâhi zam itdi andan sonra Cemâlid'din ustadârdan ba'zı eshâb-ı Şeyh'e bir kaziye vâkî' oldı ol idi ki bu Cemâlid'din mezbûr kadı Nasurid'din bin Barezî imsâk idüb darb-ı şedid ve 'azâb-ı medid eyledi ba'zı emvâl-i eclinden ki karındaş Şemsed'din'in olub kadı mezbûra düşmüşdü ve bundan sonra dâhi Cemâlid'din mezkûr kadı Şerefed'din bin Şehâb Mahmûd Çelebi kâtl eyledi ol zaman Şerafid'din'in mesfûr-ı Dımaşk'ın Kâtibü'l Serriydi kâtl olunmasına bâis Cemâlid'din-i mezkûr'ın sâbıkda ana bir kini vardı emmâ bu kaziyelerden mezkûr (31-b) Sultan hayli ve rahm eyledi egerçi madrûb ve maktûl ikiside tevabî'-i Şeyh'den idi velâkin ol mertebeye istihkâkları yoğdı ol ecilden Sultan'a hoş geldi ve bil-cümle çün sene-i isney işrû semân-ı mie Rebü'l Evvel'in ikinci günü yevmü'l isneyinde Hâzreti Sultan'ın 'asâkir-i mevfûr nâ-mahsûr-ı 'âlât-ı harble araste ve esbâb-ı darble pirâste olub şevket-i selâbet-i satvet ve şecâat-ı berle Dımaşk'dan düşman tarafına hurûc idüb Kisve denilen makamda nüzûl idüb bârgâh-ı Sultani anda örülüb şeyhriyârın gelmesine muntazır kaldılar bu taraftan Sultan-ı 'al-i şan dâhi cüret ve celâdet-i zâhirinden peyda ve şevket-i şehamet bâtınından havâyid-i? emvâk-ı hakani ve 'izzet-i kamrânî birle mükemmel ve müsallâh müveccih ve mübehih-i? darü'l mülk Dımaşk'dan hurûc idüb bârgâh-ı hümayyununa nüzûl idüb serâ perde-i meymûnuna duhûl itdi ve ol gıce devlet ve 'izzet birle anda karar idüb sahradan düşman cânibine göc buyrulub evvel emîrden mukâddemü'l cüyûş çaliş irsal olunub sâir 'asâkiriyle Sultan dâhi âheste ve aheste giderken haber geldi ki karavûl-ı Sultan'ı çaliş düşmanı berberle mülâkat idüb kıtâl-ı şedid ve cidal-ı medid oldı ahirü'l emr cemâat-i şahıyyeden bir kimesne 'ahz olunub kaydu bend olındı anı görüb Şeyh Kâra Vulî hezimet bulub firâr itdiler denildi andan

Sultan dâhi ol haberi istimâ' idüb ol menzilden Şeyhr-i mezbûrın dördüncü günü çarşenbe gün kalkub gelüb nısf-ı nehârda kariye-i hakde nüzûl idüb tenâvül-i taâm olacak mikdârı anda karar idüb derhâl tabl-ı rihlet çalınub 'asâkirle Sultan süvâr olub istig'câl (32-a) ve izâc üzre buyurub gelüb vakti ğurubda Nâhiye-i Havr'andan Kerek-i Betine denilen mevzîâ gelüb anda nüzûl idüb ol gice ol makamda karar idüb gene hin-i temin sahrada kalkub ol gün yürüyüb gelüb Busra'ya erişdiler ve anda ol gice karar idüb Şeyh mestûrun yakinen haberin bildiler ki Sultan'ın Dımaşk'dan hurûc-ı haberün bilüb hemândem Busrâ'dan kalkub Serhâd denilen medineye 'azm eyledi yanında olan ümerâ ol mikdâr söylediler ki bunda Busra'da sabit olalım ve bunda Sultan cemâatle mukabele eyleyüb mukâtele idelim zîrâ bizim 'askerimiz anlardan vafirûyât ve yerağımız mahkûm ve mütekessir anlar gele şimdi mukabele itmeyecek yâ-ne zamanda olursa gerek didiler ve bu husus üzre ikdâm ve ihtimâm ibrâm ve ilzâm ide gördüler çare olmadı ki tura belki hemân Kal'â-i Sârhâd deyüb gitdi ve ekser 'askeri Busra'da kalub 'ahr-i ardından gitmek üzre oldılar ol derecede istig'cal eyledi ki tevâbî' bile yürümekde kâdir olmayub ve gelüb şol zenûn? çeri resminde olub gurûh gurûh ardından gitdiler çün Melik Nasr'ı Sultan'ı Mısır Şeyh'in bu vechle haberin aldı dönüb Kâtibü'l Serrine didiki ben size didim ki Şeyh'in zaaf-ı kalbi ta'bîre kâbil değildir ve hirâs ve havfî tâkrîre kâbil değildir ol bizimle mukabele itmez zîrâ ben anun ahvâlin gayet eyü bilerin deyü Sultan söyledi ve eger anınla yüz bin güzide mukatil olaydı ol benimle mukabele itmeğe kadir degildir ol ciheden ki anın kalbi benim havfumla dolmuşdur ve benim satvet ve selâbetim dehişti anın cemî' endâmına yol buşmuşdur didi ümerâsına ol zaman Sultan-ı Mısır bu vechle (32-b) tâkrir eyledi anda ümerâyı Şeyh'den Melik Barsbay ve Emîr Sakıb? Yusufî Sultan'a gelüb elin öpdiler Sultan dâhi anlara envâ'-i riâyet ve himayet ve 'add eyleyüb tahsin ve aferin eyledi andan kalkub mukabele-i Serhâd'a? karye-i 'ayune? nüzûl itdi hemândem Sultan cünûdı Şeyh ceyûşla birbirine mülâkat idüb harb ve kıtâl ve ceng ve cüdal ayağa bindi ve nar-ı hirâsla Şeyh'in yüreki yandı ol gün Şeyh tarafından iki emîr maktûl olub ve bir niçesi esir olub ve bir niçesi dâhi mecrûh ve meşrûh oldılar ve Sultan cemâatinden dâhi birkaç kimesne mecrûh olub birkaç kimesne dâhi Şeyh tarafına firâr itdiler ve ol gice Sultan ol kariyede karar idüb vakt-ı fecrde 'asâkir-i zafer rehberinde ol vechle nida itdirdi ki vay ol kimesnenin başına ki hayme ve harbgâhında bar-ı begâhından birisini bile getüre belki hemân yararına süvâr olub eline yetkin alub esbâb ve esgâlin bunda döküb yedi gün çeküb düşman tarafına bu keyfiytle 'azm itsem

gerek ve ol gafletde iken üzerine yetsem gerek didi bes her kimesne semân ve taâten deyüb vechi m'emûr üzre Şeyh tarafına yürüdü ve kendüsi heybet ve selâbetle minâvil-i mezbûr üzre 'askerinin önünde giydirdi ve 'asker dökülüb kalmışdı hemân kendü Sultan berât-ı koşum yer 'askerden ilerü giderdi ve ümerâ kendüye tâ'n idüb dirlerdi ki düşman 'askerine kömekle? varsın gerek tevâkuf eyle ki 'askerin gelsün derlerdi Sultan asla ol seylinlerin sözlerine itibâr ve iltifâd itmezdi siz kendü halinizde olın ben hasmım bilürüm eger benimle ol hıdmedkâr kalsaydı ol on kimesne ile ben Şeyh'e (33-a) mülâki olub mukâtele iderdim ben Şeyh'i ne kimesnedir gayet eyü bilürüm derdi âhir gelüb düşman gaflet üzere iken basdı Şeyh dâhi haber bilüb cemâatin tertib eyleyüb Sultan'ın mukâbelesine geldi ol vechle ki Sultan'dan firâr iden kimesneleri bir alay idüb Tımraz Nasır'i anlara baş olmuş ve kendü Şeyh kalbde kendünün havâsı ve itimad ve itikâd eyledüğü kimesneler ile durmuş çün Sultan Melik Nâsır Şeyh'in üzerine çıkub geldi hemân evvel emîrden ol kendünden Şeyh'e firâr iden Tımraz Nasır'i alâyına at debdi eyle debdiki Sultan'ın atı ayağı ol meydanın Hakan-ı Tımraz alâyının gözlerine sebdi ve bir vechle dokundığına mecal virmeyüb Tımraz'ın alayın târûmar eyledi andan kalb üzere yürüyüb Şeyh'e ele götürmeye ikdâm ve ihtimâm eyledi ve Şeyh Sultan'ın gülşen gördü ve taraf-ı kal'âya takahhûr itdi ve ardın ardın kal'âya gitdi ve Sultan dâhi Şeyh çeküldügünce yürüdü ol gidüb ol gelmekde tâ kal'â-i barûsı depine geldiler velâkin Şeyh'in ekser 'askeri uğrun uğrun dağılub Şeyh sehl kimesne ile kaldı âhirü'l emr giderek Cani Beg hisâr-ı Sârhâd gâh dâhilinden ve gâh hâricinde olurken bil-küllîye Şeyh hâricden ferağat idüb 'alat ve esbâb emtiâ ve akşa 'aruz ve hıyâl ol makamda terk eyleyüb hisârın dâhiline duhûl itdi ve Sultan Mısır Melik Nâsır dâhi dilir-u dil'aver behaduru serdârlarıyla gelüb Şeyh'in tecemmûlat-ı mezkûresin bil-küllîye ihâta eyleyüb sehâddin ekser mevzîna hâkim olub camii' Serhâd dâhi Sultan elinde olub ashâb-ı Sultan alayı münâdiye (33-b) saûd eyleyüb minâre üzerinden megâhil-i nûftla ve müdâfâi' savtla Şeyh'in kendüsün ve tevâbın atarlardı ol havâlinden anları kaçurub bir birisine katarlardı halleri mükedder olub Şeyh tâyir ve tevbihle 'ashâbına itâle iderdı ve siz bana Sultan berle kîtâle işaret eyledünüz deyü anları malâmat eylerdi el-hâsıl Şeyh tarafı nihâyet mertebede zebûn olub ne idüb ne kalacağın bilmez oldı ve Sultan Şeyh'in ol derecede zâafın müşâhade eyleyüb hemân bir cümle-i münkire idüb Şeyh'in üzerine gitdi Şeyh ol halı görüb nam ve nâmûsu hâke urub inhizâm-ı tam berriyle münhezim olub ancak yigirmi bin mikdârı kimesne ile hılâs bulub kaçub kal'âyı Serhâd'ın içine

girüb kapuların muhkem itdürüb der-u divârın mustâhkem itdürüb anda kaldı ve kendünün sâyir ashabı dâhi kaçub kal'âya dâhil olabilen olub olamiyan hezimet bulub her birisi bir tarafa gitdi ve Şeyh kal'ayı Serhâda nihâyetde halet-i kâbiha üzere tuluğ idüb Sultan 'askeri Medine-i Serhâd'ın cevânib-i erbeâsın ihâta idüb kondılar ve kendülerü ümerâ-i 'ızâm Sultan zül-'ihtirâm gelüb huzur-ı şerifinde hâke yüz urub nusret ve fırsât mübâreklediler bes andan 'asâkari Sultaniye'nin o başının destleri dıraz oldı ehl-i Serhâd'ın üzerlerine eger celildir eger hâkirdir eger sağıyirdir ekber-i kesir hiç bir ferdin tecâvüz itmeyüb emvâl ve eshâbların isgâl ve esvâbların ğaret idüb niçesine hakâret itdiler bes Serhâd ehl-i bu hali görüb erbâb-ı Şeyh'in ve kendü Şeyh'in üzerlerine zebân-ı melâmet ve lisân (34-a) nedâmet kûşâde kılub ta'ğirat ve tevcihât idüb didiler ki elinüzden gelmeyecek emre ikdâm etmenin ma'nâsı nedir kendüni harâb idib bu mikdâr Müselmânları dâhi harâb itdik dileriz ki Hâk-ı Sübhana ve teâlâsini ve tevâbını harâb ve yabâb idüb nam-ı nişâânını nâ-bedid eyleye didiler ve kişi kendü kadar oldığı figle mübâşeret idüb andan mübâderet itmek gerek dediler sen hod bir şom-ı meşûm olduğun efâl ve evzândan zâhir ve sesin kabahatına delil gene senden sadır idi didiler el-hâsıl Şeyh mezbûra ol kadar itâle eylediler ki yüregın yakdılar bir bu ki Sultan'ın elinde zebûn bir bu ki halkın dilinden dün bir bu ki mahzûn ve mağbûn olub ne idüb ne kalacağın bilmez oldu bunun berriyle ol Sultan'dan i'râz idib kendüye gelen ümerâ dâhi biz seni adam tasâvvur eylerdik sen hod hiç bir nesneye yaramazmışsın bu denlü? cürât-i celâlet berriyle Mısır Sultan'ına mukabele ve mukatelele kasdın itmek ne olmaz işdir didiler andan sonra hemân Şeyh'i terk idüb alay olub taraf-ı Dımaşk'ı tutub kendiler ol vakt Dımaşk'a firâr iden ümerâdan birisi Tımrâz Nâsırı ve Südü'n-ı Bakca ve Südü'n-ı Celb ve Südü'n-ı Muhammedî Temirbogâ-i mestûb ve Emîr Allân bu cümle cemâat cemî' ğafir ve cemî' kesirle Dımaşk'a 'azm idüb Serhâdı koyub gitdiler ve sâbıkül-zikr Rebiü'l Evvel'in dokuzuncu günü yevm-i isneyinde gelüb Dımaşk'a geldiler andan 'umûmen avam-ı Dımaşk'a itdifak idüb ol ümerâ-i Dımaşk'a duhûle komadılar bunlarınla kıtâl-ı 'azim itdiler ve sâbıkan Serhâd'a istimâ' itdikleri mekrûhden ziyâde istimâ' itdiler ve bunlara hadden haric-i malâmet itdiler anlar dâhi Dımaşk'a dâhil olmağa kâdir olmayub fezâhat ve kahât berriyle Dımaşk'dan dönüb Kerek tarafına gitdiler ol zaman anların halleri ihsâr-ı ahvâl (34-b) ve inhas-ı evzâ-ı üzerine idi bir bu ki Sultan'ın mağzûbi ve bir bu ki alât ve esbâb emvâl ve eskâl ve esvâb hâdmı haşem uruz ve huyul bu cümle talan olub uryân ve güryân ve büryan

olduklarından gayri bir başların sokacak yer bulamazlar vardıkları şehirlerin âvâmı bunları şehre varmağa koymayub taş ve ağaçla karşı çıkarlar ve itdikleri evzâ-i başlarına kâkârlar ol kadar nedâmet geldi bunlara ki almalarına râzı oldular ve bil-cümle Dımaşk'dan niçesi maktûl olub ve niçesi daha mecrûb olub niçesi dâhi esir olub andan bâki kalanlar kimisi tâhir-i Dımaşk'da kaldı bir tâife dâhi Hama'ya gitdiler ol cümle fezâhat ve hüsrân ve nühûset ve noksan üzere olub nâr-ı nedâmet cigerlerin yandırmış ve tevcihât ve tâğyirât benizlerin güle döndürmüştü ol hâletle ki zikr olundu tarumar oldılar anların halleri ol vechle olındı ki beyân olındı emmâ ol zaman ki sabıkân zikr olınan üzre Serhâd üzerinde Sultan Melik Nâsır'ın devlet-i kahiresi zuhûr idüb Şeyhi münhezim ve münkesir eyleyüb kendisün yigirmi mikdâr kimesne ile kâl'â Serhâd'de düşürüb baki ümerâsı tâvsir olunan üzere olub her birisi bir diyâra gitdi bu tarafından Sultan ol zafer ve nusreti görüb şükr için hâke yüz urub dönüb gene bâdgâh-ı hümayununa gelüb cülûs idüb kendünün erkân-ı devleti ve âyân hâzreti dâhi gelüb vech-i sâbık üzere huzur-ı Şehriyârda yer öpüp zafer mübarek olsun didiler ve hemişe düşmanın hezimet-i ve kıht-u ve kabahât ve fezihâtdan hâli olmasun didiler andan Sultan dâhi bunların her birisine tahsin ve aferin idüb ancak olur sizlerden bu gün sadır olan selâbet ve celâdet bir ferdden zahûr bulmuş degildir ve sizler ettigünüz şecâat ve cesaret-i retsem-i dasitândan sabır olmuş degildir deyüb bunlara istimalatlar eyleyüb (35-a) her birisin safâ hatır eyleyüb işu işretde olub andan Sultan Melik Nâsır 'asâkir-i Sultaniye'nin atabegisi olan Melik Tekriverdi'ye hitâb idüb diye ki ata zîrâ Sultan dâima ana ata derdi baba demek ma'nâsına ben sana demedim ki ben Nâib-i Şâm Şeyh'i bulurun ne derecede kimesne eger yüz bin mukatelele olsa ben ana on kişiyle varurum didimdi hem ol vechle oldımı didi andan Şeyhi mezkûrı nihâyet derecede müzemmet eyledi ve anın hakkında lâyıık olmayan çok söz söyledi andan atabegi mezbûr dâhi didi ki ey Sultan-ı 'azâm bu cümle kaziye ki vâkî' oldu 'al-i hâzretinin saâdetdir o mehâbet ve selâbetdir emmâ Şeyh hâzretinin hizbinden olub nazar-ı kimyâ hâsiyetinin meşmul olaydı şecâat ve şehâme det ana degin kimesne muâdil ve mümâsil olmazdı emmâ kalbinde olan rub-i hazer ve hirâs-ı hatır ve havf-ı hazer ve huzur-ı şerifin ana gazabı lâ-cerm anı bu keyfiyyet üzere nesnelere düşür didi emmâ hakikat-i hâl budur ki ol vâkâ da Sultan Melik Nâsır'dan sadır olan şecâat ve ikdâm ve cesaret ve ihtimâm andan ruz-ı haşre degin dillerde dastan olacaktır hususan ekser ümerâ-i ızâmı memâlik-i kiramı Cemâled'din ustadâr itdifâk itmişlerdi ki ta bir gice Sultan'ı basub kâtl ideler bu haber

Sultan'a yetşüb kendi nefsinde ihtirâz üzere olub ve havâsından her kişi ana işaret itmişlerdi ki Şeyh'in mukatelelesinden ferâğat idüb bir hile fikir eyledi ki tâ ol hile sebebiyle mâbeyninde musâlaha vâki olub gene kendü Diyâr-ı Mısır'a gide anlardan birini istimâ' itmeyüb iltifât itmedi anlar cevâb-ı minvâl ve sâbık üzre eger anın yüz bin mukâtili olsa on hıdmetkârı varub anınla kıtâl idredim derdi ihtimal var senin 'askerin Şeyh'e rücû idüb yanında kimesne kalmaya dine on kimesne dâhi kalmaz mı yanımda (35-b) bu nihâyet-i emr-i 'azim dirki bir padişâhın 'askeri kendüye muhalefât üzere iken bir mikdâr mülük-i adide berriyile mukatele itmek murâd idine hususan ol mülûkun her birisi talebi saltanat ola ben zan itmen ki Melikü'l Eşref Hâlil bin Kalavun'dan sonra Diyâr-ı Mısır'a Sultan Melik Nâsır Ferec'den eşcâ kimesne vâli oldı evvela bu dediğimiz cümlesi Mülûk-ı Türk'de der cemâat-ı kesire ayan-ı memâlik-i zâhiriyyeden ol-memâlik ki ol gün Şeyh yanında olurlardı rivâyet olunur ki ol gün ki Sultan Melik Nâsır geldi Serhâd üzere geldi Şeyh'e haber virdiler Melik Nâsır geldi deyü Şeyh'in levni müteğayir olub kelâm-ı hılt olmağa başladı ve hemândem Serhâd kâl'âsının içine kaçmak istedi dâhi mukâbele ve mukatele itmez süzün andan ba'zı hevâsı Şeyh'i malâmat idüb didiler ki ne işdir fikir itdüğün bu defa' senin üzerine ki bu küllü? ümerâ cemî' oldu ki imdad-ı ihsândan hâricdir ve ol mikdâr 'asâkir cemî' oldu ki tâkrir-i imladan mütecâvizdir devr-i 'âdemden berü bir kimesnenin üzerine ne bu mikdâr ümerâ gelmişdir ve ne bu kadar 'asâkir cemî' olmuştur eger sen bu defa' Melik Nâsır'la muhârebe idemeyesin ya ne zamanda ideceksin didiler ve eger bu kere sen mukatelele etmeyesin bilmiş ana ve agâh ol ki ki min-b'âd senin üzre bir kimesne cemî' olacak değildir didiler andan Nâib-i Şâm Şeyh mezbûr bu kelâmı istimâ' idüb cevâb bu vechle virdi ki sözünüz gerçektir velâkin eger Melik Nâsır atına süvâr olub meydân içinde cevân eylese ol halde anın tenemmürin ve ta esenddün bu kablânluğun ve arslanluğun her kimesne ki görürse bu Sultan Mısır Melik Nâsır'dır deseler ol kimesne firâra kâdir olmazdı bu kande kaldı ki anınla ceng ve cidale istidâat ve harb-ı kıtâle (36-a) kudret yetiştire didi ol didi ki kimesne didi ki çün Melik Nâsır bu vechledir yâ niçün ana 'asi olub saltanata tâlib olursun didi gene Şeyh mezbûr didi ki vallah yâ veledi ben anın saltantına tâlib degilim belki bu eyledigim hurûb ve kıtâl anın şerrinden havf itmedin der zîrâ niçe kerre kudretim sarf itdim ve hıdmetini can-u dille tercih itdim eger Mısır'dadır ve eger Şâm'da a'dâsıyla mukâtele ve muhârebe itdim velâkın fâide itmedi Vallahü'l 'azim ben andan istedim Sultan Zâhir Berkûk'dan dâhi ziyâde havf iderin

velâkin rızâsı yokdur illâ rûhum almak berriyledir ve rûh virmek hûd-ı asan degildir bilirsün elden ne gelür ne vechle ideyen deyü bu ma'nâdan kelimatı başladı andan Tımrâz Nâsır'ı Naibü'l Saltanat ol kelâmdan anı men eyledi ve bunun beyi vaktinde bu minvâl üzre kelâm söylenmez sana bir nefâ' 'aid olur 'amele ikdâm itmek gerek didi andan Şeyh mezkûr ol tarikle kelimet itmeden ferağad itdi andan kendü emr-i tedbirine ve 'askeri tabiyesini mübaşerât idüb andan ol kazıye vâkı' oldu ki sâbıkda tafsil olındı bes bu tarafda Sultan'ı Mısır Melik Nâsır vaktâkim Kal'â-i Serhâd'a gelüb nâzil oldıysa nüvvâb vilâyetine emr eyledi her birisi varub makamı kefâletlerine gideler ümerâ dâhi es-sem ve'l taâ deyüb Sultan'ın hil'âtin giyüb elin öpüp diyârlu diyârına 'azm eylediler emmâ ümerâdan Demirdaş Muhammedî ki Nâib-i Haleb ve Nâib-i Trablus'dur ol gitmedi karındaşı 'oglı Tanrıvedi kendü makamına nâib eyleyüb gönderdi ve kendüsü Sultan'dan mufârakat itmedi tâ görelim Sultan Kal'â-i Serhâd'i ne vechle eyler ve Nâib-i Şâm Şeyh'ine tarikle eyler didi ve Şeyh mezbûrden sonra Nâib-i Şâm olan Bektemûr Calık dâhi Dımaşk'a gitmeyüb Sultan huzurunda kaldı andan ol giden ümerâ gitdikden sonra 'azîmetin (36-a) ana mukarrer eylediği atından inmeye gene bargâhına dönmeye tâ Kâl'â-i Serhâd'ı almayınca ol halde hisâr almağa mücedd iken Sultan'a haber geldi ki hâzretünüze ita'atde dâim hizmetünüze kâim olan cemâat-i Türkmân Nevruz Hâfîzîyla kıtâl eyleyüb hezimet-i kâbihiyle münhezim ve münkesir eyleyüb ol yerden firâr itdirdiler denildi Sultan bu beşâreti istimâ' idüb tabl-ı beşâreti çaldurub 'âlem velleveye geldi ve ol avazdan cihân zelzeleye geldi bundan sonra Sultan Nâib-i Haleb Demirdaş'a emr eylediki elbetde varub makam-ı niyâbetine vara ol dâhi Emr-i Sultan üzere varub Haleb'e gitdi andan Sultan hisârın çerisin ihrâk idüb Şeyh'le anda olanlar hisârın dâhilinde duhûl idib ol halde muzâyaka ve muâkabe üzere meşâta ve muâtebe üzere kaldılar ve Sultan dâhi kendü belyelerinin herbirisini kâl'anın bir makamında koyub mukâbelesinde olan makamdan mukâtele üzere müdâvim ve mülâzım ola Sultan kendüsü çetr-i hümeÿûna nüzûl idüb 'iş-u tarabe meşgûl oldu andan Kâl'â-i Sâbibe ve Safed'de ve Dımaşk'a adamlar salub mukâhil ve müdafî zift ve nefit taleb idüb sâir esbâb muhârebe-i hisâr her ne olursa ol kal'âdan getürülmeye emr eyledi ve mancınıklar getürüb etrâf-ı kal'âya nasb itdirdi ol nasb olan mancınıklarda ritl-ı Dımaşk'ı berle altmış ritl taş atar etraf-ı mancınıklar vardı ve emr ol vechle olındı ki leyl-ü nehhâr ve kıtâl ve cidâldan asla hâli olunmaya tâ hisâr içinde olan kimesne kimesneleri huzur bulunmaya vaktâkim zikr olunan âlat-ı hisâr etrâf-ı hisâra nasb olunduysa ve ol mancık

tamam olub hemân taş atması kaldıysa gene Dımaşk'dan iki yüz cemâl üzere bir evvelkinden azâm mancınık dâhi götürüldüğü rıtl-ı Dımaşk'ı doksan rıtl-ı taş atardı vaktâkim kal'â'dan Şeyh ol mancınıkları (37-a) gördüyse derun ve birûni izrâb ve inkılâbla doldu ve havf ve hazerden hali olub hiras ve hater üzerine vâli oldu zîrâ tahkik bildiki Sultan üzerine müstevli oldu ve olına? gerd? giden sonra artık hılas olacak degildir 'asâkir-i Sultan'ının atabegisi olan Tanrıverdi vesâir ümerâ-i 'ızâm-a peykan tire mektûb bend idüb ol cânibe pertâv eyleyüb ol mektûb bulunub atabegi huzuruna götürdüler eyle yazmış ki Melik-i Mükerrerem Kerim-ü lütf babın bu bendeler üzerine küşâd eyleyüb ihsân eyleye Müselmânların kanların hâke dökmeyesinden gayri varacak ve sığınacak kimesne yokdur bu taş arasında ac susuz kalan dermân delere 'inâyet eyle eger senden çare erüşmezse bizüm emrimiz tamam oldu zîrâ eger Sultan Melik Nâsır'ın eline düşesüz asla hılâs ihtimâli yoktur bilirsin ki bize gazabı ve kini çokdur deyü niçe bu minvâl üzre yanmış yakılmış ol mikdâr ağlamış ki hûn-ı çeşm mektûba dökülmüş ve sâir beylerin dâhi her birisine bu vechle yazılmış el-hâsıl atabegiye nevâbir terâhum geldi ol mikdâr oldu ki Şeyh'in atabegi her saâtde bir niçe mektûbu gelmeye başladı ve her birinde zaman-ı şevkât ve avan-ı merhamet dersin atabegisin ve hem Sultan'ın akrabasındansın ve atası kullarının a'zâm ve ekremin ve hem yanında atası Berkûk makamındasın ve söylediğin gene red olunmaz ve andan murâdın önüne bir nesne sedd olunmaz ve kelâmın yanında makûl ve şefâatin makbuldür ve bil-cümle ol derecede tazarû ve zarî' ve tahannün bi-kararı eylemişki işidenlerin yüregi yanar ve gözü yaşı kana döner mezbûr atabeginin dâhi merhameti ve şefâatini cuş idüb Şeyh'e meyli oldu zîrâ Şeyh'in mezkûr atabegi üzerinde hakkı vardı andan Şeyh Cemâllü'din ustâdar dâhi bu nesk üzere ve katibü's-ser Fetullâh dâhi bunmak? üzere mekatib yazıb sehâmla ol tarafa pertâv itdirdi (37-b) imdi Cemlüd'din-i mezkûrun Melik Nasır yanında kâdri eksilmişti batında zîrâ Sultan'ın razınî' sâbıkda geçen üzere ifşâ itmişdi anın ucundan ol zikr olan beyler Şeyh cânibine gitmişdi hatta Dımaşk'da Sultan atabegi Tanrıverdi ile Sâbikü'l-zikr Cemâlüd'din imsâk itdürüb kaydu bendle hâbse salmak murâd idindi ve lâkin atabegi komadı ana kendü hâli kifâyet ider ferağat eyle Mısır'ı karib varsın anda ahz oluna zîrâ şimdi tutulması sâyirlerin dâhi firârına bâis olur dimişdi ol ecilden diki imsâkından fereğat olunmuşdu yani Şeyh'e fayda itmezdi Sultan yanında Cemalüd'din'in kelâmı kaldı hemân fâyde olacak ancak atabegden olurdu ol eclâdın ana her günde bir kırk elli defa' Şeyh'in mektûbu gelürdü ol cihetden atabeg dâhi Sultan'a

dâima Şeyh husûsunda ve rüfekâsı husûsunda rıfkâ işâret eylerdi ‘avf itmek dâhi gayet görmedi deyü her zaman söylerdi ve kıtâlden Sultan’ı menî’ iderdi ol derecede söylediki âhir Sultan’a merhamet gelüb şuru-ı vafire eyleyüb atabegi mezkûr dâhi süvâr olub Hâlife el-Mûstayin-Billâh alub ve Katibü’s-ser Fetullâh alub sene-i isney işr-u semân-ı Mie’ Rebiü’l Evvel’in yigirmi ikisinde varub Kal’â-i Serhâd’ın handa ki üzere cülûs idüb Şeyh dâhi kâl’âdan dâhil bâb’a hurûc idüb Sultan tarafından gelen atabeg ve hâlife ve katibü’s-serle kelâm etmeye başladı ve atabeg dâhi Şeyh’e tevcihât idüb efâline ve akvâline mezemmete başladı ve bu senin eclinden helâk olan ‘ibâdûllah ve harab olan bilâdûllah husûsunda ne cevâb versen gerekdir dedi asla Şeyh söylemeyüb sakit oldu hatta rivâyet olunur ki Şeyh kal’â kapusundan atabegin yanına hurûc murâd idiniyordu velâkin atabegi göz ucuyla işâret iderdi çıkma deyü ol gene çıkmazdı derler hele her ne olursa Şeyh dâhi atabeg’e igtizâra başladı (38-a) ve her ne cürmü sadr oldıysa hâzretinden ‘avf-ı ricâ ider didi ve lütûf ile beni Sultan huzuruna iletme ben hicâbindan helâk olurun didi emmâ atabegi Durmaz yok elbetde kal’âdan hurûc idüb bizimle Sultan yanına varmak gerek derdi zâhirde emmâ ama bâtında çıkma deyü işâret eylerdi zîrâ Şeyh mezbûrdan bu vechle nakl olındı hele akıbetü’l emr atabegi ve hâlife ve Fetûllah ol makamdan kalkub Sultan yanına ‘ayid oldılar ve Şeyh’in cevâbın haberi virdiler Sultan râzı olmayub elbetde kal’âdan nâzil olub huzuruma gelmen gerek didi ve gene atabeki tazarrû’ idüb Sultan’dan ‘avf ve ihsân ricâsın ider ve bunun ecli çün yüz hâke urur didi Sultan kabul itmedi ol dâhi ebramın terk itmedi âhirü’l emr kalkub Sultan’ın atabegi elin öpüp Şeyh’i dilek itdi ve niçe defa’ elin öpüp ve niçe kerre yer öpdü ve gelmedüğünden i’tizâr itdi âhir Sultan ol özrü kabul itdi gene atabegi ve Fetûllah Şeyh tarafına varub Sultan’ın rızâsı haberin bildirdiler bu defa’ Şeyh dâhi hisârdan hurûc idüb gelüb atabegi ile kendüsü muânaka ve musâfaha eyleyüb ağladı eyle ağladı ki atabegin cigeri dağladı andan müdâbe ve mümâzaha tarîkiyle atabegi Şeyh’e didi ki ölmedik yâ Şeyh tâ biz senin hıdmetinde yürüdük Şeyh dâhi didi ki evvelden ‘adettir ekâbirler esâğırlerin hıdmetinde yürürler didi bu cümle kelimât vakt-u kavf-ı selâmdadır andan cülûs itdiler andan atabegi Sultan’ın rızâsını bildürüb itdüğü şurûtu i’lâm eyleydi Şeyh dâhi ol şurûtu hüsnü kâbul ile kabul itdi ve ayağ üzere kâim olub gene yer öpdü andan Fetullâh tâ’at-i Sultan üzerine and verdi ve gümüşboğa-i cemâli ve Esenboğa aldı zîrâ ol ikisi Şeyh’in hâbsında idi ikisini dâhi ihrâc idüb hil’ât (38-b) giydirüb huzur-ı Sultan’a gönderdi andan sonra Kal’â-i Serhâd’ın barûsundan indir derdi ve andan Şeyh kendünün

veled-i İbrahim'i Kal'â bedeninden aşağı indirdi tâ varub atabegi ile varub Sultan'ın elin öpe vaktâkim burc-ı hisârdan aşağı astı ki henüz sâbi olduğu ecilden çıkarub ağladı düşem sandı bes atabeg merhamet idüb ferağât idek didi ve ben kifâyet iderin didi andan hisâr barûsundan ve Sultan 'askerinden Allah'u yan-surul Sultan'ı avazesini uc-ı asemânâ erişdi ve bu musalâhadan ehl-i kâl'â ve ashab-ı Şeyh ol kadar ferh oldılar ki kâbil-i beyân değildi zîrâ mertebe-i helâke varmışlardı helâkdan hılâs buldular ve 'asker-i Sultan ferh olduğu zîrâ ğalib-i ümerâ-i Melik Nâsır sadakat üzere değildiler kendüye cemî' ümerâsı Şeyh üzere zafer bulmak için devrişerler geldi hatta Sultan'ın kayın atabegi Şeyh'e zafer bulmak murâd idinmezdi zîrâ havf iderdi ki Sultan Şeyh'den ferağât idüb bizi eline aldırđı andan ol gününün yârendesi atabegi ve Fetullâh ve ümerâdan bir cemâat dâhi süvâr olub kalâ'ya varub Şeyh'le mülâkat idüb Şeyh dâhil bâbda ve anlar 'adetleri üzere hendek kenârına cülûs idüb andan Fetullâh Şeyh'in bâki ve ümerâsından kim varsa kâsem itdirmedi tâ Sultan'ın i'tâatinde dâim olalar ve hıdmetinde kâim olalar ol zaman Şeyh'e tâbi olan ümerâ biri Canım Nâib-i Hama ve biri Korkmas ve Demirdaş ve Tımrâz-ı aver bu mezkûr olanlar idi çün ol kaziyeye tamam oldu andan Şeyh hâzreti Sultan'a tekâdim ve hedâya ve tahf ve i'tây bi-haddi ve bi-add ihzâr eyleyüb irsal eyledi ve emîr bunun üzere mukârrar oldu ki Şeyh Nâib-i Trablus olanın üzere teşrif-i Sultan irsal olunub (39-a) giyüb yer öpüb andan hemândem Sultan ol yerden rıhlet idüb Dımaşk'a 'azm itdi andan ba'zı beyleri atabegi kalub Şeyh'e nâsihat eylediler bundan sonra itâat üzere ol deyüb anlar dâhi Sultan 'akâbinden 'azm eylediler Sultan dâhi gelüb üzere 'add yatub sene-i mezbûre Rebiü'l Âhir'inin evvelinde Dımaşk'a dâhil oldu ve 'âdetince gelüb darü'l sa'âdiye nâzil oldu mühnet-i seferden halâs bulub bir mikdâr refâhiyet hâsıl oldu emmâ Şeyh Sultan gitdükden sonra Kal'a-i Serhâd'ın nüzûl idüb Niyâbet-i Trablus'a teşrif-i Sultan'ı giyüb 'adet üzere gene yer öpüb atabeginin dâhi elin öpdü andan veled-i İbrahim'in esbâbın müheyâyâ eyledi tâ varub atabegi mezkûrta Sultan'ın elin öpe andan atabegi vesâir ana tâbi olub anda kalan ümerâ cümle Kal'â-i Serhâd'dan Dımaşk tarafına Sultan 'akâbinde gitdiler bunlar dâhi Rebiü'l Âhir mezkûrın altısında gelüb Dımaşk'a vasıl oldılar ve İbrahim bin Emîr Şeyh'i huzur-ı Sultan'a hâzır eyleyüb Sultan'ın elinden yer öpdü Sultan dâhi fevkâ'l hâd 'izâr ve ikrâm idüb gene hil'ât giydürüb atasına gönderdi ve hem atası Melik Şeyh'e huyûl ve cemâl-i siyâb ve malı akmişe ve isgâl-i irsal eyledi andan Cemaz bin Hibetullah hil'âtlunub Medine emâreti ihsân olındı ve şart olındı ki zabt eyledüğü hâsıl gene hazine-i amireye

teslim eyleye andan Rebiü'l Evvel mezbûrun on dördünde Sultan'la Diyâr-ı Mısır'dan gelen kuzât-ı esbâb ve esgâlle Dımaşk'dan hurûc idüb Diyâr-ı Mısır'a 'ayid oldılar andan hemân ol gün gene kuzât-ı Dımaşk taleb olunub Sultan'ın kerimesi Nâib-i Şâm Bektemûr'a 'akt-ı nikâh olına (39-b) çün Rebiü'l Âhir'in on yedinci günü oldı sâbık el-zikr Bektemûr Calık kerime-i mezkûrenin mihrî muâccelin envâ'-i mehâsin ile arâste ve esnâf-ı mehârif berriyle piraste eyleyüb darü'l sâ'adiye irsal eyledi andan 'akd-ı mezkûr huzur-ı Sultan'dan ve kuzâtda ve ümerâda sabit olub husul bulub tamam oldı Sultan kendü nefsi şerifiyle vâli 'akt olub Bektemûr mezkûrın vekili olan atabegi kabul itdi andan ol 'ake hâzır olan Diyâr-ı Mısırıye kâdılarında bâki kalan kimesneler dâhi Dımaşk'dan hurûc idüb Mısır'a 'azm eylediler ve Hâzreti Sultan ol cumâ' câmi-î' 'ümeyyeye gelüb namazın edâ eyledi andan hurûc idüb hemân darü'l mülk-i Mısır'a 'ayid ve raci' oldı 'asâkiri Mısır cümle huzur-ı saltanat penâhında bile gitdiler ve Dımaşk'dan gitdükleri gün gelüb Kisve denilen makama nüzûl itdiler ve ol menzilde Sultan emirinin bay denilen kimesneye Dımaşk'ın Hâcibü'l Hüccâblığın virülüb hil'ât buyurdı ol dâhi hil'ât giyüb el öpüp makam-ı kefâletine gitdi andan ol ayın on dokuzunda Melik Südûn Celeb'e Niyabet-i Kerek varulub hil'ât giyüb Sultan'ın payitâhtın öpüp mâkam-ı kefâletini 'azm eyledi andan Sultan Kisve'den kalkub Mısır tarafına gitmekde emmâ Bektemûr Calık Dımaşk'a kemâl-i derecede müstevli olub darü'l sâ'adiye dâhil olub virmekde ve olmakda ve Sultan dâhi gelüb ol ayın yigirmi dördünde Remle'ye nâzil olub ata süvâr olub mahfiyen Kûdüs ziyâretine gitdi ve esgâl ve emvâl-ı Gazze'ye gönderdi ve kendüsü gelüb Kudüs'e dâhil olub ziyâret eyledi ve beş bin dinâr ve yigirmi beş bin dirhem anda sadaka eyledi ve fukarâyı Kudüs'ü tasaddukiyle ğani eyledi ve ol gice Kudüs'de olub yârendesi vakit-ı tenessümü nesim (40-a) sahradan kalkub Halilü'l Rahmân'a 'azm eyledi ve bir gice dâhi anda olub andan Gazze'ye geldi ve Rebiü'l Âhir'in yigirmi yedinci günü Gazze'ye oldı ve Cemâziye'l Evvel'in ikinci gününe degin anda kaldı andan ol gün Gazze'den tarafı Mısır'a revân oldı emmâ ahvâl-ı Dımaşk vaktakim Cemâziye'l Evvel'in üçüncü günü oldıysa hâzreti Sultan cânibinden hükmü şerif vârid olub ayan-ı Dımaşk'a vasıl oldı mezmun-ı meymûnında eyle buyurulmuş ki sizlere malûm ola kim ben Şeyh'e Niyâbet-i Trablus inâm idüb dururdım şöyle istimâ' olındı ki ol gene evvel ki hiyânetin ve hasâsetinden ferâğat itmeyüb Dımaşk'a kasd idermiş ve bu mikdâr benim huzurumda kasem-i yâd idüb gene Hısnı ihtiyâr idüb nam-ı namusdan ferağad iderdiler bes lâ-cürm bundan

maksûd oldur ki eger şeyle ki ‘âdet-i kâdimesi üzre ısrar idüb gene kabaht-ı aslisin ısdâr ve izhâr iderse sizler eger kebirdir ve eger sağyir eger şerifdir ve eger vâzî’ cümlenüz itdifak idüb Şeyh’i mesfûrın mukatelelesine ikdâm idüb dâhili Dımaşk’a duhûl itdirmiyesiz ve defa’ ve refâ’ine mücced olasız ve bu benim nihâyet maksudumdır ikdâmda mücced olasız dimiş emmâ bu kazıyyenin sebebi ol vakî’ olmuşdı ki meger ol zaman Şeyh Serhâd’ın geçüb Trablus’a makamı kefâletine giderdi Dımaşk’a karîb gelecek Nâib-i Dımaşk Begtemûr Calık mektûb gönderüb Dımaşk’a duhûl bâbında andan ist’izân eyledi varub anda ba’zı mesâlihın kazâ ideyin didi velâkin Nâib-i Şâm Begtemûr bu hususa râzı olmayub hâzreti Sultan’ın rızâsı degildir hemân geçüb makam-ı niyâbetine gitsün didi ol dâhi gene Begtemûr’e âdem salub benim bunda arzım işâret-i fitne degildir belki hâkikat-i hâl (40-b) ba’zı mesâlihim var anları edâ eyleyüb geçüb Trablus’a gitmek dir dedi gene Begtemûr râzı olmayub varan kâsıdını kelâmında hoşnud eyledi ve gene hıyânetmidir kâsıdı deyü söyledi ve Şeyh dâhi didi ki ben varurum haric-i Dımaşk’a nüzûl idüb musallâhım görüb geçüb gene Trablus’a giderin Dımaşk’a dâhil olmazın didi rivâyet olunur ki bu defa’ Şeyh’in kelâm-ı hakikat üzre idi ‘arzı fitne degildi hele bâri Şeyh dâhi Dımaşk’a dâhil olmak üzre Bektemûr’ın rızâsın siz ol menzilden kalkub gelüb Dımaşk’a karîb Şakça? denilen menzilde nüzûl eyledi emmâ bu taraftan Nâib-i Şâm Bektemûr ‘asâkiri Şâm berriyle Şeyh’in likâsına ve iltikâsına kâsd idüb Dımaşk’dan hurûc itmişdi ve gelüb kubbe-i Yelboğa’da ol dâhi sene-i mezbûre-i Rebiül’l Evvel’inin üçüncü gicesi ki leyle-i cumâ’ idi nâzil oldı andan vakt-ı ı’şâda at yemin kestürüb ‘askeri bend virüb Şeyh’a şeb-i hûn eylemek murâd idindi ve gelüb han-ı züllûnunda Şeyh’in karavuluna buluşub kıtâle mübâşeret eyledi ve bu haber Şeyh’e erişüb derhâl süvâr olub Bektemûr üzerine ‘azm eyledi ve Şeyh gitdügün gün ardından erişüb Şeyh’e karışub gelüb Bektemûr ‘askerine mukâbele idüb müsâdeme idüb kâtl-ü ğarete meşgul aldılar ve Bektemûr ‘askerine mukâbele idüb müsâdeme idüb kıtâl ve ğaret-i meşgûl oldılar ve Bektemûr ‘askerine ateş-i tizine resme-i nistâne dokunursa eyle dokundılar derhâl ‘asâkir-i Bektemûr hezimet bulub müsibete erişdiler ve Bektemûr andan hılâs olub sâyir halâs olanlarla Safed tarafına firâr itdi ve ancak kendüyle yüz mikdârı Faris var idi anların dâhi kimisi mecrûh ve kimisi meşrûh olmuşlardı ve ümerâdan dâhi bir niçe kimesne vardı vesâir ‘asâkiri kendüden müfârakat idüb Dımaşk tarafına (41-a) gitdiler ve Şeyh dâhi ol sabah gelüb Dımaşk’a dâhil olub darü’l-sâade de nâzil oldı ve mez’ahımsız müm’ânasız Dımaşk’a gene malik oldı ve

ayan ve erkân-ı Dımaşk cümlesi gelüb istikbâline geldiler ol dâhi cümlesini bu husus için itizâr idüb kâsem-i yâd eyledi bu kâziyye benden vâkî' olmadı hemân benim maksûdum haric-i Dımaşk'da meydânda nüzûl idüb mesâlihim görüb kendü kefâletim makamına gitmek olmuşdu asla benim kıtâl-ı istidâdım yoğdı ol ecilden olmuşdu ki niçe defâ' ben Bektemûr'e âdem gönderüb isti'zân eyledim ve bu hususda iltimâs-ı târikıyla söyledim emmâ ol ibâ eyledi anınla dâhi olmayub 'asâkiri nâ-mahsûr berriyle gelüb benim üzerime şeb-i hûn eylemek için geldi yolda karavul cemâatine tuş olub bi-mehâbı üzerlerine at salub kimin kâtl ve kimin esir ve kimin mecrûh çıkarulub insâf itmedi bana dâhi feryâcı gelüb cemâati karavul bil-küllüye tamam olub târûmar olmağa yakın oldu zîrâ üzerlerine Begtemûr Beyi afet geldi didiler ben dâhi kalkub ol mazlumları hılâs ideyün deyü geldim ol dâhi ol bâisden münhezim ve münkesir oldu deyüb ehli Dımaşk'ı Şeyh bu vechle ihtizâr eyledi ve hem ayan-ı Dımaşk'dan bir niçesinde iltimâs idüb mektûb gönderüb Sultan'a hakikat halî i'lâm eylen didi ve kendüsü dâhi 'ale tavsil yazub i'tizâr eyleyüb bu bâbda benden günâh yoktur didi kendü mektûbu ve ol ayan-ı Dımaşk'dan yazılan mektûblar tamam oldu velâkin Diyâr-ı Dımaşk'da bir kimesne bulmadı ki ol mektûbları Sultan Mısır Melik Nâsır'a ile de zîrâ satvet ve selâbetinden havf iderlerdi bu tarik üzre Şeyh mezbûr beş on gün Dımaşk'da karar eyledi andan gene (41-b) 'azl ve nasbâ başlayub ne bulursa işledi Emîr Ahmed bin Şehid'e nâzır ceyişlik ve Şemsed'din bin Muhammed'e câmî' 'ümeyye nezâretin ve Mir Ayas' Kerekî'ye Niyâbet-i Kudüs ve Menkliboğa'ya kâşif-i kible ve Muhammed Şerif'e ihtisab-i Dımaşk el-hâsıl gene 'isyanı mukarrer ve tuğyanı bir karar eyledi emmâ bu tarafda Sultan dâhi devlet ve saâdet berriyle gelüb Darü'l mülk-i Mısır'a dâhil olub şevket ve şöhret-i satvet ve selâbet-i cüret ve celâdet berriyle gelüb cemî' 'asâkiri İslâm dâhi cümle ziynet üzre geldiler ayan-ı Mısır ve erkân-ı Mısır cümle Sultan'a istikbâl idüb atı ayağı altına akmeşeler döşendi ve dâr-u Diyâr-ı kudûm-ı Sultan'dan tez'yin olunub helâyık 'iş-u ve 'işrete meşğûl oldılar ve Sultan dâhi gelüb Kala'â-i Cebel'e saûd idüb' izzet ve devletle serir-i saâdetine cülûs idüb ba'zı adâyı devletinden intikâm aldı ol zaman kabz olunub başı kesilen cemâatin gayet 'azamı ve ekberi Cemâlüd'din ustâdar idi ki sâbıkı Sultan Dımaşk'a karîb vardukda anınla ba'zı hususda müşâvere idüb ümerâdan ba'zen kâbz itmek murâd idindi ol dâhi hemân Sultan huzurundan taşra çıkub ol kâbz olunacak ümerâyâ Sultan sizi kâbz ider Şeyh tarafına firâr idek demişdi ve beş bin altun Şeyh'e gönderüb üç bin ol giden beylerin erlûsüne ve ikişer bin sayirine

gönderüb kaçırılmışdı husûsen Sultan andan tarik-i karzla altun taleb idüb yokdur deyü cevâb virmişdi ve Sultan'ın bu hususlar malûmu olmuşdı tâ ol seferden gene tahgâha gelince anın emrinde ihmâl idüb ana bildirmedi tâ gene serir-i izzetine gelecek mezbûr Cemâled'din-i ve cümle akrabasını ve tevâbi-i ve levâhıkını kabz idüb cümle (42-a) başların kesüb emvâl ve esbâbların ve bil-cümle külliye mevcûdların zabd eyledi ve bir dâhi senin beyi nimet-i hâkkın bilmez kimesne veli nimetine 'ak ve 'asi olmasın deyü söyledi ve bundan gayri dâhi bi-günâh bâ'-zı kimesneleri kâtl idüb emvâllerin ihâta itmişdi ol kimesnelerin varisleri dâhi mezbûrun hakkında çok şikâyet idüb hakkından gelmek de vafır-i zîrâat itdiler anlar dâhi bâis oldular Cemâled'din mezkûrun emrin tamam itmekte ve bir dâhi atabeği 'asâkir-i Mısriye'nin ustâdarın öldürmüşdü ol dâhi Sultan'ı hâyli 'iğrâ o tahrîk eyledi hele bar-i mezkûr hakkında esbâba-ı kesire cemî' olub âhz olunub hakkında gelindi ve boynu urulub kellesi taht ayağına salındı vesâir ef'âl-ı hâbisesine muâvenet ve müzahâret idenlerin dâhi ekserine siyâset kılındı anların 'akıbetleri bu vechle olub halayıkâ itdikleri evzâm cezâsın buldılar ve devr-i kıyâmete değin dillerde mezemmet üzre kaldılar andan Sultan Melik Nâsır 'acaba ahvâl-ı Diyâr-ı Şâm'a ne vechle oldu ola nüvvâb-ı vilâyet-i makamlu makamından sakinler ve kadınları ola derken Diyâr-ı Dımaşk'dan kâsid gelüb iş bu vechle haber götürdü ki ey Sultan-ı a'zâm ve ey hakanı muâzzam huzur-ı Saltanat penâhın da 'arz olunur ki sâbıkâ Kalâ'-i Serhâd'a ümerâ-i ı'zâm ve küberâyı fehâm tazarruiyle 'avf buyurub gene Niyâbet-i Trablus enâm buyrulan Şeyh şekâvet ve şîâr gelüb Serhâd'den Trablus'a giderken Dımaşk'a gelmek murâd idünüb Nâib-i Şâm Bektemûr Calık râzı olmayub Dımaşk'da ne müsâlahatın vardır makâm kefâlet ki git didi dâhi ol dâhi elbetde anda mesâlihim var varub anları göreyin didi Bektemûr dâhi ana râzı olmadı ol dâhi gelmek elbetde maksûddur diyüb gelüb şekâcından? nüzûl (42-b) idüb Bektemûr üzerine gelüb kıtâl eylediler âhir Bektemûr hezimet olub Safed tarafından gitdi Şeyh gelüb Dımaşk'a dâhil olub gene evvelki vazında virüb almakda didiler ve Şeyh'in dâhi haberi gelüb ben murâd idindim ki haric-i Dımaşk'da meydân içre nâzil olub bâ'-zı mühimâtım görem Bektemûr râzı olmayub üzerime gelüb kıtâl eyledi ben dâhi nefsimden defî' eyledim dimiş ve bunun üzere muhâsarada ekâbi-i Dımaşk şehâdet itmişler bu halde iken Emîr Bektemûr Calık Kahriye'ye gelüb Sultan istikbâline çıkdı hem Bektemûr'la Nâib-i Hama Bird? Bey ve nıkbâyı hâcib-i Dımaşk ve Tanboğa-i 'Osmanî ve Emîr Yeşbek Musâvî Nâib-i Gazze bu cümle bile geldiler ve Sultan tahtı

'izzetine geldikten sonra ol altıncı gün anlar dâhi Mısır'a geldiler ve Sultan'ın istikbâliyle müşerref oldılar ve Sultan anlarıyla gelüb bâb-ı Nâsra'dan dâhil olub Kâhireye meyânından geçüb bâba-ı züveyleden çıkub Emîr-i Meclisi Melik Tavk? sarayına nüzûl itdiler zîrâ Melik Tavk? mariz olmuştu an-ı iyâdet itmek için andan gene Kal'â-i Cebel'e Üftâb Bey'e tuluğ idüb serir-i saâdet semâtına cülûs eyledi emmâ Sultan atabegi husûsundan feth-i kelâm eyleyüb Şeyh'i dilek eyledü deyü itâb itmedi ve hem ol eyyâm da sâbikü'l-zikr Cemâled'din'in bâ'zı hadm ve haşmetine ukubât-i 'adide ve darbât-ı şedide eyleyüb mezkûrun emvâline itirâf itdürdiler hatta cümle emvâl Cemâlid'din'den Sultan için zabt olunan altun dokuz yüz bin dâhi atlmış dört bin altun olmuştu ve henüz tevabî' mezkûr dâhi 'azab-ı elimde ve ı'kab-ı mevâlimde? idi andan ol târih de gene Nâib-i Haleb Demirdaş Muhammed'den kâsıd gelüb mektûb götürüb mazmûn-ı mektûb (43-a) iş bu vechle idi ki Nevrûz Hâfızî gelüb bana iltica idüb ben dâhi ana istikbâl idüb i'zâz ve ikrâm eyleyüb Sultan eclinden ana kâsem virüb asla şimden sonra benden Sultan'a hıyânet sâdr ve zâhir olmaya deyüb bunun üzerine kâsem yâd eyledi ve cerayim-i mâziyeye çok iktidâr eyleyüb günâhına istiğfâr eyledi demiş ve anınla Yeşbek bin Özdemir bile gelüb ol da ol tarîkiyle nedâmet eyledi ve anınla dâhi sâyir gelen ümerâ cümle kusurlarına ikrâr ve i'tirâf eyleyüb itâatı Sultan'a 'ayid ve râci oldılar imdi hâzreti Sultan'dan tavakkû' olunur ki i'nâyet eyleyüb Nevrûz-ı mefsûrı gene Niyâbet-i Şâm sâdaka oluna ve Yeşbek bin Özdemir'e Niyâbet-i Trablus i'nâyet oluna ve karındaşı 'oğlı Seyidü'l Sağır'i Hama nâibi eylene çün Nâib-i Haleb Demirdaş'ın Sultan'a bu tarikle ziraât nânmesi geldi Sultan dâhi kabul idüb Mukbil Rûmî ile derya yüzünden Haleb'e Nevrûz Hâfızî'ye tâklid ve teşrif irsal eyledi Niyâbet-i Dımaşk için mezburü'l zikr Mukbil Rûmî dâhi sene-i mezkûre-i Şâ'ban'ın dördün de Nevrûz'a vasıl olub hil'ât ve teşrif isâl eyledi ve ol dâhi hil'âti giyüb niçe defa zemin bus idüb tecdid-i kasem idüb itâatin muhkem eyledi ve Sultan'a 'ubûdiyyetin müstahkem eyleyüb şimden sonra beher hâl Sultan'dan yüz döndürmiyem çün ol benim şenayî' mezkûremi 'avf idüb gene bana Niyâbet-i Şâm Beyi merteb-i ihsân eyledi bes benden şimden sonra muhâlefet ve müşâciret-i muhâl ve mümteni oldu deyü tekitler eyledi ve bu bâbda niçe bu minvâl üzre sözler söyledi andan yerağın ve yasağın görüb makam-ı kefâletine gelmeye mübâşeret üzre kaldı (43-b) emmâ bu çün tafada Şeyh istimâ' eylediki kendünün Sultan huzunda gene 'isyân-ı mukerrer olub i'tizarına ve istiğfârına itibar olunmuş ve Niyâbet-i Şâm dâhi Nevrûz'a virilmiş Nevrûz Haleb'den

Dımaşk'a gelmek üzere imiş derhâl yanında olan 'askeri cemî' idüb Nevruz'a istikbâl idüb anınla mukâtele eyleye ve anı Dımaşk'a dâhil olmakdan defî' ide ol halde iken yanında olan ümerâdan bâzı Nevruz tarafına firâr itdiler ve kendüye hali koyub gıtdiler ve gelüb Nevruz'a yetdiler ol beylerin birisi Temûrboğa' 'Alel mastûb ve Canım bin Hasan Şâh Nâib-i Hama ve Südûn Celb ve Cani Bey 'azmi ve Bird? Bey hâcib-i Haleb idi bu mezkûrât Şam'dan Şeyh'den Hâleb'e Nevruz geldiler çün Şeyh mestûr bu emri mesfûrı gördüyse derhâl gene Sultan Melik Nâsır'ıyle Haleb'e gitmeye başladı hemândem gene kudat-ı Dımaşk'ın yanına cemî' idüb ben Sultan'a itâatından çıkmayub durdun benim sizin yanınızda bu husus çün kâsem itdigüm yazık benim kanıma girmesün ben hâzretine mutî ve münkâdim bu sadır olunan kazıye benden değil belki Bektemûr'dan oldu didi ol cemî' olan kuzat dâhi ol vech üzere muhzır yazub İmâm-ı Mescid-i Aksa ile bir cündi dâhi ol kuzat tâhîr itdikleri mektûbı Şeyh cânibinden olub Sultan huzuruna gıtdiler âhir gelüb anda yetdiler ve Sultan'a mektûbla itizar-ı Şeyh'i 'arz itdiler çün bunların kelâmın istimâ' idüb Şeyh'in ne didigün bildi hemândem gazâbından gözleri görmez oldu derhâl buyurdu ol cündi meyânından iki biçirdi ve imam-ı câmi' Aksa darb-ı şedid ve medid ve adidle darb olunub mertebe-i mevte kârib oldu ve beni niçe biraderi nicesi mecnûn-ı tasavvur (44-a) itdi evlâmı didi andan buyurdu ol emâm-ı hâzanete'l şomâyla da hâbs olundu ve gene ol gün ümerâ-i Mısır'dan Emîr Balatay? ve Hâcibü'l Hüccâb kezli? Acemi kaydu bend itdürüb İskenderiy'ye zindanına irsal itdi andan Yelboğa-i Nâsır Hâcibü'l Hüccâb eyleyüb hil'ât emr olındı mezbûr kezli? Acemi makamına andan gene ol gün haber geldi ki Şeyh Şâm'dan hurûc idüb kıtâl-ı Nevruz'a teveccüh eyledi ol kasda ki Hama'da mülâkat olunub mukâtele anda vâki ola hem ol vech üzere olub Nevruz Haleb'den Hama'ya gelmişdi Şeyh dâhi Hama'ya varub Hama hisârında Nevruz'ı muhâsara eyledi ve gene Nâib-i Gazze Yeşbek Musâvî ile Südûn Muhammed ve Melik 'Allân arasında kıtâl vâki' olub cemâat ol kıtâlde maktûl olub ve cemû' kesir-i cerahâtlanub ve Nâib-i Gazze Yeşbek taraf-ı Mısır'a firâr idüb ve Melik 'Allân yüzünden mecrûh olub Medine-i Remle'ye getirilüb anda müteveffa oldu ve Südûn Muhammedî Dımaşk'a Şeyh'e kâsıd salub Niyâbet-i Safed'i andan taleb idüb Şeyh dâhi razı olub Niyâbet-i Safed'i ana virdi didiler bu cümle ahbâr-ı Diyâr-ı Mısır'da Sultan'a bir günde vardı oldu Sultan bu umûrdan nihâyet mertebede mütehayyir ve müteğayyir olub mütefekkir ve mtezâccir olub tâlin istiğrâb ve isti'câb idüb ne ğarib tâlîm varki asla birgün fitneden hâli olmadım Hâzret-i Sultan

Berkûk'un zaman-ı intikâlinden biri didi ve bu hâlde fiki üzre kaldı emmâ bu tarafda çün Şeyh gelüb Nevruz Hisâr-ı Hama'ya düşürüb anda muhâsara idüb bunun üzre zaman tâvil olub ne Şeyh Hisârı Hama'yı feth ide bilüb ve ne Nevruz Şeyhî üzerinden defî' idüb Hama hisârında olanların hâlleri diğeri (44-b) gün olub mertebe-i helâka varid kalırım Nâib-i Haleb Demirdaş Muahammedî istimâ' idüb 'asâkiri Haleb berle Hama üzre 'azm idüb Nevruz'un muâvenetine ve muzaharetine gitdi ol gelmekde bu cânibden Şeyh Hisâr-ı Hama'yı muhâsara üzre olub ne vechle ben bu hisârı feth eyleyem derken Nâib-i Haleb Demirdaş'ın Nevruz muâvenetine gelmesin istimâ' idüb hemân Hima? ve hargâhın ve barû nibegâhın ve emvâl ve esgâlin ve hayul-ı 'arûzın ve 'imtiâ ve akmişesin döküb atına süvâr olub kabayil-i 'Arab içre firâr itdi Demirdaş dâhi gelüb Hama'ya erişüb Şeyh'in herûbun bildi hemândem âlât ve esbâbın cümle ne varsa zabt idüb kâbz eyledi Demirdaş ol halde Şeyh'in esbâbın cemî' itmekte iken hemân Şeyh Demirdaş üzre çika geldi ve 'askeriyle Demirdaş'ın üzerine at saldı ve Demirdaş'ın 'askeri ğarete meşgller iken Demirdaş'ı gafil buldı Demirdaş dâhi karşı yürüyüb kıtâl-ı 'azm ve cidâlı cesim ayağa bindi ve iki taraftan dâhi nâr-ı harb yandı ol kadar âdem maktûl oldu ki ol havalinin suyu kana döndi ve iki taraftan bile eşhâs-ı kesire maktûl olub ve Demirdaş cânibinden efrâd-ı kebire esir olub kaydu bend olındı ol esir olanlardan birisi dâhi Melik Türkmân Muhammed bin Kolu? Bey idi ve Demirdaş'ın Emîr-i Âhûr Faris idi bes Demirdaş cânibini mağlub olub Şeyh tarafı galib oldular ve mehterlerin târûmar tuğ-u sancağın hâke saldılar ve cemî' tecâmmülâtın zabt itdiler ve Demirdaş cemâatinin ekseren helâk itdiler zîrâ anlar gâflet üzre olmuşlardı ve Şeyh'in 'Arab tarafına firârı ve Demirdaş'a hile idi gelsün kendüsün esbâba ursun dimişdi hem vâki hâl ol vechle (45-a) olub anlar kendüleri Şeyh'in emvâli eskâline ermişlerdi ol dâhi ol halde üzerlerine gelüb emirlerin tamam eyledi ve Demirdaş inhâs-ı halet üzre firâr idüb bin belâyla başın hılâs idüb Hama hisârına düşdi ve cemî' âlât ve tecâmmülâtdan bir nesne hılâs olmayub 'askerinin dâhi nicesi maktûl ve nicesi mecrûh ve ekseri esir ve metrûh olub ol derecede müsibete dudaş oldu ki tâhrir ve tâkrir kâbil değildi hele bârî' çün Şeyh Demirdaş emrûn tamam itdiyse kendüsü dâhi ol emvâl-i bi-nihâyeti ve isgâl-i bilâğayeti ve ol esir hezimet sıfatı alub ol makamdan rihlet idüb Humus cânibine gitdi ve bunun üzre bir zaman geçüb gene Şeyh mezbûr Sultan'ı hudâ ve hatre ve hile ve betere başlayub tazarû' name irsal idüb tâ'at-i Sultan üzre bakım ve meclis itâatından sâkım didi andan ol Bektemûr'la vâki' olan vakâyı beyân eyledi ve sonra Nevruz'la

olan kâziyenin lemiyyetin ‘ayan eyledi ve merktebe-i salisede Nâib-i Haleb Demirdaş ile düşen hâletin keyfiyetin söyledi ve bu cümlelerin vukûna ben bâis olmadım ve hakkı ‘ilm-ü ‘alâdır benim bunlarda kâsd varidâtım ve ikdâm ve se’ayetim yokdur emmâ bu mikdâr var ki havf-i helâkdan nefsim muhâfazası için anların mazarratın kendümden defî’ eyledim ve beni hâkikaten kıtâl ider tasâvvfûr ve tahâyâyül eyleyüb hezimet buldılar ne an benim elimden kasden kıt’al ve ceng ve cüdâl sadır ola ve bil-cümle Sultan’ın kemer-i ‘ubudiyeti meyânımda muhkem ve ihlâs ve muhabbeti canımda müstahkem duruşuyla ki sehv ve nisyâdan bir hâlet dâhi vâkî’ oldıysa andan gelen tevellis-i ab-ı inâyetle (45-b) pak eyledim ve yüregim nâr-ı nedâmetle ihrâk eyleyüb çak eyledim ve itizâr ve istiğfar eliyle başımı hak eyledim ve pişmânlık kefenin boynuma saldım ve tebbet ve ricât evrâdım zebana elzem ‘afvu ihsân tevakkûna tersân ve lertzân huzuruna geldim benim mahrûm ve merdûd eylemeyüb elem-i al ve kabulün hil’âtin gene üzerime sal deyüb bu minvâl üzre ol mikdâr temellük ve tevazû’-ı tebasbûs ve tazârrû’ eyledi ki bi-şomâr ve bi-karar idi velâkin cümlesi hudâ ve hile ve fitne ve zılel idi hele bari bu vechle mektûbu gene ‘izze huzur-ı saltanat destgâha irsal eyledi ve gene atabegi ‘asâkiri mansûre dâhi bu tarîk üzre mektûb gönderdi emmâ atabegi asla söylemedi zîrâ sâbıkan Serhâd’a ol kâdr-i kâsem yâd itmişdi ki gene müracâd ihtimali yokdu çün ol yemini riâyet itmedi ma’lum oldu ki mim bâd yemin tutacak değildir ol bâisden atabegi anın hakkında kelâmdan hamuş oldu ve gene Şeyh Sultan’a Nevrûz’dan eşya-i kesiri ve evzâ-ı vâfire zikr idüb ‘arz-ı Sultan’ı ol tarîkle al deyüb Niyâbet-i Şâm’ı Nevrûz’dan gene olub kendüye vire ol vakt Nevrûz için Sultan mektûbunda yazdığı eşyadan bazı bu idi ki dimiş Nevrûz bir hile bâbında kâmil-i dâimen hûdâ berriyle amil mülk kendünün olmağa hâris ve ol hususda ehli telbis ve tedlis ve tâ Sultan Berkûk zamanında birü taleb-i memlekete sâ-i ve her vazîn de ol hukuk-ı dâ-i ve hergiz tâ’ate rızâsı yok mekr-u hilesi çok ve râğbeti rûz-u şeb saltanat da ve endişesi her zaman hükm ve hükümetedir bes eyle olacak layıkımdır ki ben mutî’ ve münâkat ol ehli fesâd ve inât ola dâhi (46-a) gene ol riâyet olunub vilâyet-i ‘Arabistan kabzâ-i tasarrûfunda kılına yani Nâib-i Şâm oluna didi andan gene ‘afv ve ihsân süvâlin tekrar eyledi ol bâbda hâddin hâric ve ‘addın mütecâviz söyledi emmâ bu defa’ Sultan’ı ol deyümedi? ve mektûbuna iltifât ve itibâr etmedi ve ol hususda bu defa’ kimesnenün sözün tutmadı andan daima hergün Sultan râkib ve sayda taleb olırdı ve mevâz-ı şerifde ‘işu ‘işret kılurdu ve bir ayda bir niçe defa’ vechi mezkûr üzre süvâr olurdu âhir sene isneyn-i

‘aşera ve semâne mieh Şevvâl’inin yigirmi üçüncü günü yevmi hâmisde meydân-ı kebir yanında kanatır-ı sebâ kurbunda gelürken hazîne-i dârü’l mülk kardemi kabz eylemek emr eyledi ol kabz olunub andan gene saat İnâl Muhammedî ki Zağzağ biriyle mülakkâb ve hem Emir-i Silâh idi ol dâhi kabz olunmak emr olındı yanına varub âhz ve kabz itmek murâd idince hemân tiğ-i ‘uryân eyleyüb atın didi ve firâr itdi andan ‘akabinden ümerâ at saldılar bir kimesne erişmedi illâ Melik Kaçak Şâ’banî ardından erişdi ve seyfle çaldı eline rast geldi ve cerahat-ı bâliğa ile mecrûh kıldı velâkin imsâkına kudret yetiştürmeyüb nâ-bedid oldu ve Sultan dâhi gelüb Kal’a-i Cebel sâid olub nüzûl itdi velâkin ol derecede sekerân itdiği at üzre oturmağa iktidârı yoğdu hemândem Kahırriye’de nidâ olındı ki İnâl Muhammedî kim görüb tutdıysa hil’ât ve himâyet ‘atiyyet ve riâyet didiler kimesne nam ve nişânından haber ve ayan ve beyânından eser vermedi emmâ kardın? mezkûr kaydu bend olunub İskenderiye’ye irsal olındı emmâ bu tarafda Şeyh sene-i isneyn ‘aşere ve semânı mieh Zilhicce’ sinde (46-b) tamam yedi ay oldu ki Hama’da Nevrûz’la Nâib-i Haleb Demirdaş’ı muhâsara idüb muharebe ve mudârebe iderdi iş bu müddet-i mezkûrede anların mâbeynlerinde ol kadar harub ve darub ve şol mikdâr herub ve hatûb oldu ki ‘adde ve karardan mütebâid ve hâd ve şomârdan müstecâviz idi niçe başlar düşüb eller ayaklar kesildi ve niçeler esir ve hor ve hâkir olub akıbet gene dâr üzre asıldı bil-cümle iki taraftan dâhi helâyık bi-hâd maktûl olub ve bi-‘add mecrûh oldu emmâ Nevrûz ve ashâbı Hama içinde tahâyâyürde halleri harab ciğerleri kebâb idi ve ol derecede şedâide dudaş oldılar ki ihsâ olunur değil ve şol hadde ‘avayide bölüşdüler ki tâhrir ve imlâ olunur değildi zîrâ hisâr içinde mehkûlatdan nesne bulunmaz oldu takatleri tâk olub ceng ve cüdâl dâhi kılınmaz oldu ol halde ‘aciz ve dermandeleri ve bi-takat ve fermandeler olmuşlardı ki kâbil-i ta’bîr ve tâkrir değildi ve hem bu vechle müzâyaka üzerine iken Diyâr-ı Mısır’dan kâsıd gelüb haber bu vechle getürdi ki Sultan’ı Mısır Melik Nâsır gene Mısır’dan bilâd-ı Şamiyye üzre azm eyleyüb sizin kastınıza kat-i menâzil ve tayyi merâhil eyleyüb gelmekde dirdiler andan Nevrûz’la Şeyh nihâyet mertebe de havf idüb sulh itmek üzre oldular ve ikisi dâhi yakinen bilmişlerdi ki Sultan’ın eline girseler ebeden hılâs bulacak değildir ve ol bu diyâra gelürse anların birisi kalacak değildir bes iki cânibinden itdifak idüb musâllaha idüb imanı ğalâz tarafından tekrar ve bi-karar eylediler ve gene birbiryle bu muâhhedei dâhi mukarrer eylediler ki Nevrûz Nâib-i Haleb (47-a) Demirdaş Muhammedî kabz eyleye ve Şeyh Demirdaş’ın karındaşı ‘oğlı Korkmas’ı imsâk eyleye

andan Demirdaş bu kaziyeden mütefettin olub karındaşı ‘oğlına dâhi haber gönderdi ve hemân seni kabz eylediler didi andan Demirdaş Nevrûz’dan firâr idüb kabâyili ‘Arab’dan ‘acelen Nuâyır kâbilesine düşdi ve karındaşı ‘oğlı Korkmas dâhi Şeyh’den herûb idüb Antakya tarafına düşdi ‘aceb küllü’l ‘acibdir ki Korkmas mezbûr Nâib-i Haleb Demirdaş’ın olub ‘oğlı olub ‘ammisin terk idüb Şeyh’in havasından olmuşdı ve bu mikdâr müdeti tavile Şeh’in yolunda can ve baş oynayub Nevrûz’la ve ‘ammisi Demirdaş’la mukâtele iderdi âhir gene Şeyh’in insâfsızlığın ve mürüvetsizliğın gör ki anı tutmak murâd idindi ve Demirdaş’ı gör ki karındaşı ‘oğlu Korkmas bu mikdâr zamandan biri kendünün baş ve canına kasd iderken gene lemmyet-i karâbed komayub seni kâbz iderler gît andan deyü haber gönderdi ve bir dâhi Nevrûz mesfûrun ‘âdem-i mürüvetin gör ki Nâib-i Haleb Demirdaş ana bu derecede riâyetler ve himayetler idüb istikbâl idüb Haleb’e götürüb emvâ’ ihsân ve inâm itdikten ğayri Sultan’a ‘âdem salub ‘afv itdürüb gene Nâib-i Şâm olmak için Sultan’dan tazarrûlar eyleyüb Sultan dâhi iltimâsın kabul idüb Şâm nâibligin ana itâat eyleyüb Trablus niyâbetin bir yoldaşına Hama niyâbetin bir yoldaşına delk idüb âhir gene muâvenâtine gelüb cemî’ emvâl ve esbâb gitdikden ğayri ‘asâkir telef oldıktan ğayri yedi ay dırki Hama hisârında mahsûr olub aç ve susuz gıce ve gündüz Nevrûz yoluna çalışır Nevrûz gene bunu Şeyh (47-b) hatır için el altından tutmak isteyüb ol dâhi haberdar olub nâ-çâr Hama’dan firâr eyledi ol kaçanların mürüvet ve fütüvetlerin gör Nevrûz ile Şeyh’in habâset ve hasâsetlerin gör yani zamanın ahvâli bundan ma’lûmdur ki asla vefâ’ yok velâkin inâ ve cefanın haddi ve hasârı yok iken çok asıl maksûda gelelim çün ol zaman Nâib-i Haleb Demirdaş ‘Arab içine firâr eyledi hemândem Hama’dan Nevrûz hurûc idüb Haleb üzre gidüb varub Haleb’i zabt eyleyüb Sultan tarafından Niyâbet-i Şâm için kendüye teşrif tâklid götürën Mukbil Rûmî Nevrûz’ı görüb hemândem gene Mısır tarafına firâr itdi gelüb Kâhireye’ye gelüb anda Sultan’ı Mısır Melik Nâsır’la mülâki olub Nevrûz’la Şeyh’in eyledikleri ahvâli ‘arz eyledi emmâ Sultan çün Şeyh’le Nevrûz’ın kuzâyaların istimâ’ eyledi derhâl teşhiz-i cüyûşa ibtidâ ve tertib cünûdâ intimâ eyleyüb ol bâbda istigcâl eyledi çün târihi Resuli ‘aleyhü’l selâm sekiz yüz on üçüncü yılın ibtidâsı Muharrem’i tuluğ itdiyse onıncı günü Sultan Melik Karaca’yı düveydâr-ı kebirlik itâ idüb hil’ât-ı has buyurdı zîrâ devâdar-ı kebir kocacık mütevâffa olub ol makamı mahlûl olmuşdı ve gene ol gün mezbûr Karaca makamı Südûn aşkarâ ihsân buyurub ana dâhi hil’ât-ı hâs ihsân eyledi ol dâhi hil’ât-ı padişâhî arkasına giyüb Sultan elin öpüb şarabdar başı oldu ve

gene ol gün Sultan bundan evvel Dımaşk'da Bektemûr Calık'A nikâh itdürdüğü kerimesi nBektemûr'a teslim itmek için 'arûs-ı nefis eyleyüb mezkûr Muharrem'in on birinci gice Bektemûr dâhi kerime-i Sultan'ı (48-a) alub kendü sarayına getürüb ol gice merd ve zen bir araya gelecek vukû' bulan manâ vücuda geldi ol mahdumenin ol vâkt-i sinni yedisinde idi ol maksût tamam olub Sultan esbâ-ı seferi tamam idüb memâlik-i Sultaniye'ye itdifâk için ibtidâ olındı ve her kime nafâka virilirse anlara dâhi kemâgân virilmek buyurdu Sultan kullarının herbirisine yigirmi beşer bin akçe verildi ve atabegi ile Bektemûr Calık'tan gâyri ümerânın her birisine ikişer bin altın buyuruldu ve ol iki emîr-i kebire üçer bin altın buyruldu ve anlardan aşâgâ beylern her birisine beşer yüz altın buyruldu andan fermân Sultan ol vechle oldu ki Bektemûr Calık calişe çıka ol dâhi ümerâ-i Sultaniden bir niçe kimesne bile alub vesâir 'asâkiri mansûreden dâhi birkaç kimesne olub Kahireye'den Ridâniye'ye nüzûl eyledi birkaç gün anda olub gene Şâm tarafına rihlet idüb gitdi andan sonra birkaç gün Sultan dâhi esbâbı seferi tekmi eyleyüb sekiz yüz on üçüncü yılın Rebiü'l Evvel'inin dördüncü günü Kal'â-i Cebel'den sâir ümerâsı ile ve erkânıyla ve küberasıyla ve ayanıyla nüzûl idüb gelüb ol dâhi Ridâniye'ye nüzûl eyledi Sultan'ı Mısır Melik Nâsır'ın seferi sadiyeden gâyri Şâm tarafına seferi bu defa' ile altı olmuşdu çün Sultan Şâm tarafına revân oldu Melik Argun bin Yeşboğa-i Nâib-i Saltanat idüb hil'ât buyurdu ve bâb-ı silsilede sakin ol deyü emr eyledi ve Gümüşboğa'yı Cemâliye Kal'â-i Cebel'de olmak emr olındı ve nefsi Kahiriye'de Emir-i İnâl-el Sasâlanî ki hâcibî sânidir anı koyub gitdi ve anınla sâir ümerâdan dâhi niçe kimesne koyub gitdi ve sâir ümerâsın bile (48-b) Diyâr-ı Dımaşk'a 'azm eyledi Rebiü'l Evvel'in beşinci günü süvâr olub Ridâniye'den atası Sultan Melik Zâhir Berkûk üzerine bina eyledüğü terbiye vardı ve anda nazil olub ol türbenin meşihâtın Sadred'din Ahmet bin Mahmûd 'acemiye tâyin eyleyüb anın yanında kırk sofî tâyin eyledi ki anda olub zikr ve tesbih ve temcid üzre müdâvim olalar ve ol sofiler için hergün lahm-i gâlem ve habz-ı hantâ tâyin eyledi ve Sadred'din mezkûra mihrâb da seccâde deşünülüb yanına Sultan cülûs idib sâir ümerâ ve kuzzât dâhi makamlu makamına oturdu vaktâkim ol meclis tamam oldıysa Sultan gene süvâr olub bargâhına gitdi ve Ridâniye'de Rebiyü'l Evvil'in dokuzuncu gününe degin karar idüb andan rihlet idüb Şâm cânibine gitdi ama Şeyh çün Dımaşk'da sakin olub otururken haber geldi ki ya emîr bilmiş ola ki âzimet-i tam ve satvet-i tamam berriyile 'asâkiri mevfür nâ-mahsûr berle Sultan'ı Mısır Melik Nâsır Ridaniye'den hurûc idüb sürât ve istig'câlle bu tarafa

gelmekte didiler Şeyh bu haberi istimâ' idüb hâyret ve dehşet derununa dâhil olub bir an tevâkuf itmeye kâdir olmayub hemân cümle tevâbî' ve levâhık berriyle havf ve hater ve hirâs ve hezârdan karar idemayüb Dımaşk'dan hurûc idüb Rebiyü'l Evvel'in yigirmi altıncı günü Haleb cânibine firâr eyledi andan Bektemûr Calık Nâib-i Şâm mâni mezâhim gidüb gelüb Dımaşk'a duhûl eyledi ama Bektemûr'un 'arzı Şeyh'i gaflet üzre basmak olmuşdu ol maksûd tamam oldu Şeyh andan bir gün evvel gitdi lâkin Bektemûr Şeyh'in ardına düşüb eşgalinden vâfir-i nesne ğaret (49-a) idüb hayli cemâat dâhi imsâk eyleyüb hâbs eyledi andan Bektemûr gene 'ayid olub darü'l mülk-i Dımaşk'a gelüb karar eyledi Bektemûr geldüğü günün gecedir ki gece Sultan'ı 'azâm ve hakani muâzzam Sultan'ı Mısır Melik Nâsir dâhi vâktî ı'şada gelüb Dımaşk'a dâhil oldu ol gün bâhire-i tâbiriyyeden kalkmışdı bir niçe defa' at deġişüb âhir ol vâkt gelüb erişmişdi 'arzi gâflet üzre Şeyh'e basamak olmuşdı emmâ erişilmedi zîrâ Şeyh Şâm'dan Rebiü'l Evvel'in yigirmi altıncı gün hurûc idüb Bektemûr yigirmi yedinci gün gelüb Sultan yigirmi sekizinci gün gelmişdi Şeyh'in ol zamanı 'aciliyle hurûcına bâis olmuşdu ki libâsı cülûsuyla dârü'l saâde de câlis olub ümerâ ile ahvâlî Sultan'dan kelimât eylerken ol saat kâsıd gelüb uş Bektemûr şehir ucuna geldi didi hemâdem Şeyh'i ol sıfatla at üzre süvâr olub firâr idüb bin belayla hâlas oldu ol şehrin Haleb tarafına çıkmadan Bektemûr Safed cânibinden duhûl itmişdi ol ecilden esbâbdan ve eşhâsdan Şeyh'in vâfir ve mütekâsir nesnesin olmuşdı bes ol icâlden Şeyh'i münferidle firâr üzre ve eshâbını ve memâliki vesâir tevâbî' ve levâhakı her birisi bir diyâra herûb idüb emvâl ve esgâl emtiâ ve akmişleri cümle dökülüb kendüler akbeh sıfat üzre ve enhâs sûret üzre kaçub ancak başların hılâs idebildiler ve anların neleri varsa Bektemûr cemâati aldılar Bektemûr tâifesi refâhiyyetinde olub Şeyh cemâat zilletde kaldılar hele bâri çün leyle-i mezkûrde Sultan gelüb Dımaşk'a (49-b) dâhil olub 'alel sabah münâdiller nidâ idüb el-âmân-li ehli Şem deyü çağırıldılar ve dâhi 'asâkiri Sultaniye'den bir fert şehir halkının birisinin evine dâhil olmaya ve kimesne Şâm halkından bir kimesneye cevri-cefâsı kılmaya ve illâ 'ukâb-ı 'azime ve ğazab-ı elime dudaş olur didiler ve Sultan'dan elinden itdüğü a'mâlin cezâsın bulur didiler ve bey-u ve şerâ itmekte kimesne kimesneye te'âddi ve tecâvüz itmesün dediler ve gene nidâ itdiler ki Nâib-i Şâm Nevrûz Hâfızî'dir didiler andan sene-i mezbûre Rebiü'l Âhirin'in ikinci günü Nâib-i Safed Melik Şâh'ın tekâdüm ve itâ'aya ve tâhf-u hedâya berriyle gelüb Sultan'ın elin öpüb hıdmetinde kaldı ve gene ol târihte Yeşbek Musevî'ye Niyabet-i Trablus virilüb hil'ât giyüb el öpdi ve

Emir Ebû Bekr bin Yağmûrî Nâib-i Bâ'lebek olub hil'ât geyüb el öpdi anın karındaşı Şâ'ban Niyâbet-i Kûdse hil'ât andan çün Rebiü'l Âhir'in altıncı günü oldu ise Karavül Sultan Haric-i Dımaşk'a hurûc itdiler ve Sultan dâhi câmî' ümmeyede cemâatle Cumâ namazı kılub erkân-ı devlet ve ümerâyı hâzret ve 'asâkiri 'izzetle bargâhı hümâyununa gelüb nüzül eyledi ve sâbıkû'l zıkr Nâib-i Safed Melik Şahin'e hil'ât buyrulub Dımaşk'da nâibi Gaybe nisb olındı ol dâhi el öpüb gelüb darü'l saâdeye nüzül eyledi ve Emîr Fâni Bay Muhammedî mizâcına zâaf-ı arız olmak bâisinden Dımaşk'da kaldı ve kuzzât-ı erbâa ve veziri Saâded'din bin Beşir ol cümle Sultan'la bile gitmeyüb Dımaşk'da kaldılar ve hâzreti Sultan dâhi cünûdını karar ve cüyüş (50-a) bi-şomâr berriyle Nevrûz ve Şeyh'i kâsdına Haleb'e 'azm idüb gitdi âhir gelüb andan yetdi andan Haleb'de nüzül itdi fermân-ı Sultan bâ-Şeyh ve Nevrûz bes buyurdı hükmü şerif irsal olunan Nevrûz'la Şeyh'e ve bilelerince olan ümerâyâ mazmûn kitâb-ı hümâyun bu vechle idi ki hükmü şerif vusûl bulduk da yâ memâlik-i 'Arabistan'dan hurûc idesiz bir diyâra dâhi gidesiz yâ budur ki tevâkkûf idüb benimle muharebe idesiz hakkı sübhana ve teâliyi devlet tacın kanımız başında komuş olursa ol bir murâd olub bilad-ı memâlik halâyık-ı fitne ve aşûbden halâs olalar veya budur ki gene tâ'atim kabul idesiz ve illa bilmiş olasız ki sizlere bir derecede azab-ı 'ukâb iderin ki devr-i kıyâmete degin dillerde dastan olur ve şöyle muhâyysel eylemek ki firârla elimden hılâs olasız belki arazın sebânın tahtında mekmûn dâhi olursunuz 'inâyeti sübhân birle sizleri ol mahalden ihrac idüb siyâsetin eliyle sizin teşhir idüb 'âlame 'ibret itdireni dimiş Sultan'ın ol vechle anlara mektûb gönderdüğü Dama? vilâyetine şevkât ve merhamet eylemekden olmuşdı zîrâ kesret-i vedûd-ı 'asâkirden bilâdı harab olmuşdı ve fart-ı musâdaratdan halâyık 'aciz kalmışdı andan sonra eyle bilmiş olasız ki bir niçe yıllar bilâdı Şâm'dan ikâmete niyet idüb dururum ve şöyle değildir ki evvel ki seferlerim beni gene dönüb tahtgâhuma 'azm idem veyâ sizin emriniz bertaraf itmeyince koyub gidem didi çün Nevrûz'la Şeyh'e Sultan'ın bu vechle mektûbı geldi cevâbı fırsattan Şeyh bâ Sultan (50-b) derhâl Şeyh bu tarikle cevâb yazdı ki ey padişah-ı 'âlem seriri a'lây bu bendenin 'arzı oldur ki hiçbir zamanda hâzreti saltanat penâhına itâat ve inkıyâdın ğayri hâtırına bir nesne dâhi hatur itmiş değildir ve 'al-i hâzretine tâ'at-ı kalbimden bir an gitmiş değildir belki her zaman 'ubudiyet kemer-i meyânımda muhkem ve rakkiyet şeceri devhâ-i canumda mustâhkemdür velâkin adâ eksik değildir arsa-i 'izzet destgâhda bunun hilâfın 'arz eyleyüb şehriyârın hatırın bendesi hakkında müteğayyir ve mütezâccir eylerler ve illa

dâima ol asitâneye ihlasum safâ ve ihtisâsım vefâ üzredür ve el'ân dâhi vechi mestûr üzre tâ'atda mukarrer ve ber kararın velâkin hıdmetde kusura bâis oldır ki bundan esbâk sene-i 'ısrû ve semâ mieh hâzreti Sultan Yeşbek Şâ'banı berriyle bu bendesin kâbz eyledü ki hâvfi hatırıma bir derecede müstevli olmuşdur ki ol tarafa bir adım atmağa asla kudret komaz ve ol heybetün hazeri bir mertebe de üzerime vâli olmuşdur ki ol cânibe bir kâdim gitmege hergiz takat komâz deyüb tekrar i'mân-ı 'alâz itmiş mâdemki kaydı hayatla mukâyed olam asla ol tarafla münâzâ' ve muharebe itmeyem ve hem Kal'âyı Serhâd'de kase idelden benden mükâtele zuhûr itmemişdür deyü Bektemûr'la gârb-ı Dımaşk'da vakî' olan Bektemûr'un fesâdudur benim hemân kendümden anların âlât-ı harblerin defa'dan gayrı nesne vâkî' olmuşdır beni asâleten kıtâl ider tevehhüm eyleyüb münhezim oldılar deyü bu bâbda tekrar be-tekrar i'tizârlar itmiş ve son avcı? dimiş ki eger Sultan ben kuluna Niyâbet-i Dımaşk i'nâyet eylemeği cayız görmezse bâri Niyâbet-i Eblistin en'âm buyura ve Nevruz Hâfızî bendesine (51-a) dâhi Niyâbet-i Malatya ihsân buyura ve Yeşbek bin Özdemir'e Niyâbet-i 'Ayıntabı lüft buyurub bu tarafda olan bâki ümerâ bendelerine bu cânibde olan kılâ-u hâsun merâtiblerine mülayim tevzi' buyrula tâ cümlesin Sultan'ın itâat ve inkıyâdı bâbında halisler olub memâliki Sultaniye'den bu muhâmerat müsâdaret mündefi olub müşâcerât ve müsâdemât mürtefi' ola ve reâyayı memâlik-i mahrûse-i asûde-i hatır ve edâmide zâmir olalar dimiş ve hem bu zikr olunan kılâ-u hasûn el'an Türkmânlar ellerindedir ki anlar her birisi ifsâd ve ahen ve inâd ve mihân menbâalarıdır anlardan bu bendeleri evveli ve âhiridir ki tâ zamanı sabâvetden beri her birisi asitân-ı saâdet-i aşiyân-ı hadd-i emandandır dimiş ve Şeyh bu kazayayı ki mektûbında yazub Sultan tarafına ol zaman irsal eyledi cümlesi hâkikat-i hal ve masdukâ-i makâl idi velâkin olacak nesne lâ-bed-vukû' bulacaktır ol ecilden Sultan Şeyh'in kelimâtı mektûbuna i'tibâr ve iltifât itmedi ve ol iltimâs olunan umûrda rızâ' yoluna gitmedi bes tasmim-i 'azm eyledi ki bilâd-ı Şâm'da ikâmet ide ve Şeyh'le Nevruz'un emirlerin tamam idüb andan gide anda Sultan emr eyledi ki ol taraflarda olan 'asâkir bâbı saâdetine geleler Sultan ne diyârda olursa anda olalar eger Tükâmân cemâatindendür ve eger sâir tevâifadendür cümlesine âhkâmı şerif irsal olındı andan Sultan Bilestinden devletle kalkub Haleb'e 'azm eyledi zîrâ ol Şeyh'in mektûbu gelüb dâhi sâir ümeranın tâzarrunâmeleri gelüb cevâb tamam olunca Sultan Belistin denilen hisârda idi (51-b) ol yerden Haleb'e rihlet olundı ve sene-i mezbûre Cemaziye'l Âhirin'in evvelin de Haleb'e gelindi ve bir zaman anda ikâmet

olundu bu halde iken haber geldiki ümerâ-i Nevrûzî'yeden Melik Südü'n Haleb Nevrûz'ı Şeyh'i müfârekat idüb Kerek cânibine teveccüh idüb bir hile ile Kerek'i olub zabt itmiş ve üzerine müstevli olub maksûdı bitmiş denildi eğer Sultan'dır ve eğer gayrı bu kâziyeyi 'acebledi hele görelüm rüzgârına ne gösterir didiler ve bir mikdâr Kerek'den el yudular bes Sultan ol zaman ki Haleb'e duhûl eyledi Korkmas bin âhi Demirdaş ki Seydü'l Kebir dimekle marûfdır ve Melik Canım bin Hasan Şâh ki Nâib-i Hama olmağla meşhûrdır ol ikisi gelüb Sultan'a peşkeş çeküb el öpüb hıdmetinde kaldılar Sultan dâhi anlara kemâl derede riâyetler ve himâyetler idüb Melik Korkmas için Niyâbet-i Safed ihsân olındı ve Melik Canım'a dâhi Niyâbet-i Trablus inâm olındı ve Melik Çerkes ki Melik-i Atabegi idi ana Dımaşk'ın Hâcübü'l Hüccâblığın ihsân buyurub cümlesine hilâ'tler buyurıldı ve andan gene Bektemûr Calık'a Niyâbet-i Şâm inâm olunub hil'ât giyüb Dımaşk'a 'azm eyledi ve anın iktân Demirdaş Muhammedî Nâib-i Haleb'dir ana inâm olındı ve bir zamandan sonra Melik Korkmas mezbûri Niyâbet-i Safed'den Niyâbet-i Haleb'e götürdü ammisi Demirdaş'dan 'avz ve anın kiçi karındaşına gene Niyâbeti Safed ihsân olındı bes Sultan bu vechle alub virmekte iken kâsıd gelüb haber götürdü ki salifü'l zikr Şeyh'le Nevrûz 'Ayıntab'a vardılar ve andan geçüb beriyyeden tarafı Şâm'a (52-a) gitdiler didi çün Sultan bu haberi istimâ' idüb mütehâyyir ve mütefekkir olub hemân rihlet-i emr olunub istih'câlle Dımaşk tarafına hurûc idüb gitdi ve Receb'in yigirmi üçünde bazı 'asâkiriyle gelüb Dımaşk'a dâhil oldı Haleb'den Dımaşk'a dört günde geldi çün Sultan sürâtle gelüb nüzûl eyledi birkaç günden sonra sâir 'asâkirle atabeyi geldi erişdi ve andan sonra Şâ'ban'ın üçüncü gününde Melik Tımraz Nâsır'ı elli atluyla gelüb Sultan'ın itâatine geldi bu ol Tımraz Nâsır'ıdır ki ümerâyı ızâmdandır hatta Diyâr-ı Mısır'da Nâib-i Saltanat dâhi olmuşdı Cemâled'din ustâdâr fitnesinde Sultan'ın bundan evvel Serhâd üzre geldüğü seferinde makam-ı besanda nüzûl itdüğü gece Şeyh tarafına firâr itmişdi ve bir niçe beyleriyle Sultan'ı koyub getmişdi sâbıkan mufâssalan tâhrir olunmuşdur bu defa' Nevrûz'la Şeyh'den müfârekat idüb gene Sultan'ın tâatına geldi ve geldüğü Sultan'a haber olub kendü nefsiyle istikbâline çıkub 'izâz ve ikrâmında hadden hâric ve icâl ve ihtiramında 'adden mütecâviz eyledi ve andan Sultan ashâbı Şeyh'den altı nefer kimesne meyanlarından iki niçe dirdi emmâ Şeyh'le Nevrûz ol zaman ki Sultan'ı Bilistin üzerinden Haleb'e rihlet eyledi anlar dâhi Kaysâriye'den gelüb Bilistin'e geldiler ve ol zaman anda Dulkâdir 'ogıllarından iki kimesne vardı Nevrûz'la Şeyh'i anda gelmekden

men' idüb gene bir 'azm-ı mukâtele olub âhir Nevrûz'la Şeyh münhezim olub 'Ayıntab üzerine firâr itdiler ve çün 'Ayıntab'a yakın geldilerse bâşa depesi denilen (52-b) tebesi denilen mevzîde bunlar birbirinden mütemmezik olub her birisi bir tarafa gtdiler bir gürûh Haleb'e düşüb bir gürûh gene Dımaşk'a geldiler ve ol Haleb'e ve Dımaşk'a gelen cemâatin ekseri şehrin mezbûrinde muhtefi ve nâ-bedid oldılar ve ol hâl üzre anda kaldılar ve Şeyh'le Nevrûz'un kendülere tâbi olan hadm ve haşimleri berriyle Beriyye cânibinden mirûr idüb Tedmür'e vardılar ve Tedmür'de dâhi karar itmeyüb firâriyla geçüb Serhâd'a vardılar ve anda dâhi havflarından karâr idemiyüb geçüb Diyâr-ı Belkay'a? varub andan Kudüs'e dâhil idüb anda nüzûl itdiler ve andan dâhi kalkub Gazze'ye velâkin dâhi Kûdüs'den gitmeden anlara refik olan ümerâdan bazı metûn olub ferv oldılar ve medfûn olub anda kaldılar ol mütevefi olan ümerâdan birisi Temürboğa'yı Mastûb ki Nâib-i Haleb olmuşdı ve birisi dâhi Emîr İnâl Minkâr idi ve andan sonra sâbıkü'l zikr olunan Südûn-ı Haleb ki bunlardan Kaysâriye'de firâr idüb gelüb Kerek'i bir hîle ile zabt itmişdi gene gelüb bunlara mülâkat itdi andan gelüb Gazze'de olan hayul-ı cemâl ve furus-u bigal ve 'aruz-ı mal 'umûmen buldukların ğaret itdiler ve anda sakin ve kâtin oldılar hatta Sultan Dımaşk'dan 'asâkir-i vâfire? ve cünûd-ı mütekâsire berriyle Bektemûr Calık ki Nâib-i Şâm'dır ihrac idüb tarafı Mısır'a irsal itdi andan Bektemûr gelüb 'azre-â denilen makamda nüzûl idüb gene Sultan'dan yardım ecli çün çeri taleb eyledi andan Sultan dâhi 'asâkiri Dımaşk'ı ve ümerâ-i Mısıriye'den bazı ve Memâlik'i Sultaniye'den bazın bu cümle ihrac idüb reisü'l ümerâ Tımraz Nâsır'ı ol cümle reis eyleyüb (53-a) ol tarafa irsal idüb anlara istik'câl emr eyledi anlar dâhi Dımaşk'dan hurûc idüb sürâtle Bektemûr yanına gtdiler varub ana mülâki olub cümlesinin itdifâkıyla Gazze cânibine 'azm eyleyüb gtdiler ve merâhil ve menâzil kâfi' ve tây idüb ol sene Ramazan'ının üçüncü günü Gazze'ye geldiler emmâ ol gün ki Sultan 'askeri Gazze'ye geldi Nevrûz'la Şeyh ol günün sabahı Gazze'den hurûc idüb Mısır cânibine gitmişlerdi zîrâ Bektemûr 'askerle gelmesinden haber bilmişlerdi çün 'asker gelmesini bildiler Gazze'ye ğarât idüb emvâl-i eskâl hâyul-ı cemâl ve bigâl-u civârı ve ğilmân buldukların nehb eyleyüb Mısır'a 'azm itdiler bu hali Gazze cemâati görüb Nâib-i Gazze Hayır Beg'e feryâd eylediler ol dâhi kendüye tâbi olan kimesneleri alub anların ardlarına düşdi ve Zâfa denilen makama degin bile gitdi ve Nâib-i Gazze'nin ilğarı anlar esir niçe târişe degin bile gitdi velâkin nesne fâyda idemeyüb gene Gazze'ye 'azm eyledi emmâ bu taraftan Bektemûr Calık 'asâkiri Şâm ve ümerâ-i Mısır ve Haleb

vesâir Diyâr-ı ‘Arabistan’ın ecnâd-ı şevket ve şöret ve satvet ve selâbet-i mükemmele ve müsâllah olub gelüb Medine-i Gazze’ye geldiler ve Nevruz’la Şeyh’in haricinden haber aldılar andan hemândem Bektemûr Mısır tarafına iki emîr irsal eyledi tâ varub Kal’â-i Cebel’de ve Kahiriye’de olan ümerâya Nevruz’la Şeyh’in gelmesinden i’lâm eylediler tâ ğâflet üzre olmasunlar ol iki Emîr Bektemûr yanından mufârakat idüb beriyeden Mısır’a ‘azm eylediler ol beylerin birisine Melik Şahin dirlerdi ve birine Esenboğa’yı Zerd Kâş dirlerdi yarar oldukları ecliden Bektemûr ol ikisin göndermişdi (53-b) anlar dâhi Nevruz ve Şeyh’i sebkât idüb gelüb Kal’â-i Cebel’e erişdiler ve anda Emîr-i Ahûr Arġûn’a ve anın yanında olan beylere Şeyh’le Nevruz’un Mısır tarafına geldikleri i’lâm eyleyüb ‘asâkiri Sultan dâhi Nâib-i Şâm Bektemûr’la gelmektedir hemân anlar dâhi Nevruz’la Şeyh’in akâblerinde hele sizler ğâflet üzre olan didiler andan Emîri Ahûr Arġûn dâhi gene Bektemûr Calık’a adam salub i’lâm eyledi ki elhamdülillah kal’â-i muhkem-i muhassan ve ıstabil-i Sultan’ı dâhi mevsûf müstahkem ve medrese-i Sultan Hasan ve Medrese-i Melik Eşref bu cümle müşedded ve müseddedir ve inşâllah anlarıyla mezkûr olan mevâzîn birinde likâ ve iltikâ ide der didi ve sizler dâhi sürât ve istik’câl üzere olun tâ olaki ‘asiyân-ı mezbûrun kendülere tâbi olan sâyir ehli tuġyan berriyile gelüb erişmeden bir makama zararları değmeden sizilere erişmek ardınca olun didi Nâib-i Şâm Bektemûr dâhi bu haberi istimâ’ idüb sürâtle sâ’i beliġ ve cürretde cehd-i bi-diriġ eyleyüb gelmekte emmâ bu tarafdân Şeyh ve Nevruz ve anların sâ’yir ümerâsı ve küberası Gazze’den hurûc idüb Mısır tarafına ‘azm idüb gelüb Ariş’e erişdiler ol makamda Şeyh’in Şahin devâdar-ı anda müteveffi oldu Şeyh bu mikdâr kazaya aylardı (aġlardı) anın sebebiyle (aylardı) aġlardı ve nefsu’l emr kolı ve kanadı idi ve a’zam-ı memâlik idi Şeyh anın intikâlinden ğayetde müteġâyir ve müteġâyir olub mütezâccir ve mütefekkir oldu hele bâri ol mekândan dâhi geçüb Katya’ya geldüler velâkin ol yeri dâhi nehb ve ğaret eylediler ve Katya’dan dâhi gidüb sene-i selâse ‘ısr-ı semân-ı mie Ramazan’ının sekizinci günü gelüb Mısır’a duhûl itdiler (54-a) ve anlarıyla kabâyil-i ‘Arab’dan Kâhireye’ye çok kimesne dâhil oldu husûsen beni vayilden ve ‘Arab-i şarkiyeden ve Melik Sâ’ad Kâşif ki bundan evvel mazûl idi ol dâhi gelüb bunlara mülâkî olub Mısır üzre geldi ve ol zaman Şeyh ve Nevruz’la Mısır’a bile gelen ümerâ-i Yeşbek bin Özdemir ve Melik Südûn Bakca ve Melik Südûn Muhammedî ve Melik Yeşbek ‘Osmanî ve niçe bunların emsâli ümerâ ve kübera vardı ki cümle bile geldilerdi ve bil-cümle çün ol cümle gelüb Mısır’a geldiler

haber aldılar ki Emîr-i Ahûr Melik Arġûn ve anınla bile olan ümerâ Kal'â-i Cebel'i tamam muhkem ve müstâhkem idüb memâliki Sultaniye'de bunlara muâvin olacak kimesneler vardı anlardan haber alub cümlesin Emîr Arġûn kabz eyleyüb hâbse salmış ve bunların geleceklerinden çokdan haber almış ve kemâl derecede istigdât üzre olmuş andan ciheti Mıtriye'den (Mısriye'den) haric-i Kâhriye'den Bulak üzre gelüb andan meydân-ı kebirden salbiye denilen makama erişüb andan Kal'â-i Cebel tahtına gelüb ol mevziden mukatele murâd idindiler andan memâliki Sultaniye kal'â üzerinden anları müdâfa ve nüşâbla ve ahcâr ve eşcârla atub kimin maktûl ve kimin mecruh eyleyüb mukâteleye mecallelerin komadılar ve gene ol halde Emîr İnâl Sasâlanî ki hâcib-i sâni idi Şeyh'le Nevrûz'ın üzerlerine birûn idüb alaylarına at saldı ve bir mikdâr anlarıyla mukâtele eyledi ve anlardan iki Fars hâke saldı anı görüb Şeyh ve Nevrûz cemâati bir yerden mezbûr İnâl Sasâlanî üzerine hücum eyleyüb münhezim itdiler mecal virmeyüb alayın dağıtdılar ve gam ve ğussa nârından yürekin zâğ itidiler andan firâr idüb gelüb kendü ve evine (54 -b) dâhil olub katl ve kabz-u cûr ve hadden halâs buldı ve ümerâ dâhi ol gice Kahireye'de olub vâkti seherde Şeyh bir kimesne yanına çağırdub gönderdiği varıb helâyık-ı Mısır üzerine nidâ eyleyüb emân el-aman men kabl-ı Şeyh fi-heze el-zaman diye cemî' ve turuk da nidâ idüb vadeler idüb defi' mezâlim ilem ve muâhâdeler eyleyüb defi' cerâyim eyleye ve cemî' mekûlat ve meşrûbatın ve habus lahum ve hubâbatın isârında terhis idüb her mübâaya erzân ve rahis eyleye çün ol kimesine gelüb bu vechle nidâ itdiyse avam-ı cemâatinde Şeyh'e cemî' ğafir mâyil olub yanına cemî' oldılar ve itdifâkla gelüb medrese-i Melik Eşref'e mâlik oldılar ve vardıkça ateşi hârb şu'lelendi ve iki cânibden dâhi ol ateşe niçe kimesne yandı ve bunlarıyla ehli kal'â aşikâne ceng itdiler burc ve barudan üzerlerine bi-had taş atdılar el-hâsıl ol gün kıtâlî müstemir ve cidalı muttâsıl olub vâkti ğuruba karîb oldu ki tarafından darb ve harb şiddet de ve şevketde idi âhirü'l emr ümerâ-i Şeyh ve Nevrûz vardıkça galebe idüb medrese-i Sultan Hasan'a dâhi mâlik olub anda olan mukâtele tâifesinden kimesine komayub münhezim ve münkesir ım eyledi ve ol makamdan ol mikdâr kıtal-ı şedid ve 'adid ve medid oldu ki takririnde zebânlar kâsır ve tâhriinde benanları mütekâsır idi bes bi-temâmihe ol havâliye mâlik olub ümerâdan bazısına bir cemâat zam idüb ol makamdan Kal'â-i Cebel üzere tiri bârân ideler hem ol vechle idüb ol gün ol gece tâ vakti sabaha degin muttâsıl kal'â üzere tiri bârân eyleyüb hayli kimesne helâk eylediler el-hâsıl (55-a) gettikce Şeyh ve Nevrûz'un galebeleri zâhir ve zuhûrları bâhir

olmağa başladı bunlar ol halde emmâ kal'a kavminin kudretleri kalmadı ahir istâblı Sultaniye'den Emîr-i Ahûr-ı Kebir Melik Argûn bin Yeşboğa gelüb Kal'â-i Cebel üzerine sâyyid olub ol makamda ki Melik Cerbaş ve Gümüşboğa-i Cemâlüd'din olurlardı anda geldi zîrâ Kal'â-i Cebel'de Sultan ol ikisin kayub getmişdi emîr-i Ahûr Argûn istâbil-i-i Sultanide konulmuşdı ol ecilden Argûn gelüb ol ikisine geldi hemân Argûn'ı yalnız kal'âya idhâl eylediler Argûn'un ashâbı gene istabilde kaldılar ol sebebden ki Kal'â-i Cebel'e ol iki emirden gayrı kimesne duhûl itmesun deyü Sultan emr itmişdi Emîr-i Ahûr Argûn dâhil olması dâhi zarûret eclinden oldu zîrâ Nevrûz'la Şeyh kal'â ya girmeğe mücedd oldılar Argûn gelüb ol iki emîre mülaki olub itdifakla cemâati Nevrûz ve Şeyh'in kîtâline ikdâm idüb kal'a ya dâhilleri red olunub bunlar önlerine sed olalar bunlar ceng ve cüdâl üzre müceddler emmâ bu taraftan cemâat-ı Nevrûz ve Şeyh mukâbelelerinde olan taife-i kesr idüb niçesin katl ve nicesin esir eyeyüb niçesin dâhi mecrûh eyleyüb mukabeleye kudret kalmayub hezimet olunub ol yerden firâr eylediler anlar dâhi Kahiriye'nin dâhiline duhûl idüb ğarate başladılar ve anlarıyla 'avâm tâifesinden bazı cemâat şehre bile duhûl idüb gelüb bâb-ı züveyleyi feth eyleyüb Kahiriye'ye dolmağa başladılar ol zaman vâli-i Kâhiriye Hüsamed'din ahvâl idi ikdam ve ihtimâm idüb tâhsın-ı Medine'de sâyi belîğ ve cezî diriğ eyledi velâkin fâyda itmedi andan vardıkca (55-b) Şeyh ve Nevrûz tarafı ğalabe idüb hazanetü'l şemâil kapusun dâhi kesr idüb anda olanları ihrâc eylediler ve andan gelüb sicin Deylem'i dâhi bozub anın dâhi kapusun kesir eylediler ve Sicn-i-ı Rahbe-i Bâbü'l 'İyd-i dâhi kesr ve kal' eyleyüb anı dâhi harâb idüb tarûmar eylediler andan o baş şehir dâhi bunlara munzâm olub asvak-ı Kahiriyye'yi münteşir oldılar ve Gümüşboğa-i Cemâli'nin evin basub cümle esbâb ve esvâb emvâl ve eskâl-i ve nükûd ve 'arûz-ı imtiâ ve akmişe her ne varsa kâlil ve kesir nekir ve kıdmir-i sağır ve kebir hamle alat ve tecemülât-ı 'umûmen kâbz idüb zapt eylediler ve şehir içinde buldukları ahurlarda biğâl ve cemmâl-i hâyul ve hımâr her ne buldularsa aldılar el-hâsıl eğer istabillarda ve eger sâyir mevâz-i hayulda olan hayvanatdan Kahiriyye'den nesne komadılar cümlesin kâbz eylediler andan beyn'el-kasrın denilen mevzide olan divan-ı müfredin hâsılan feth idüb zapt itdiler ve anda emvâl-ı kesire bulub aldılar andan Şeyh vardıkca ceng ve cidâlın ziyâde eyleyüb gelüb bâb-ı silsileye mâlik oldu andan Kırâk'da calis olub Nevrûz'u dâhi yanına gel deyüb ikisinin itdifakıyla ümerâ kal'â'dan feth taleb itdiler ve bize kal'â yı feth eylen didiler ve ümerâ-i kal'â dâhi bahane idüb mefatih-i kal'â cümle kaffûr ağa yanındadır

didiler andan kafûra âdem gönderüb yalarına taleb idüb dâvet itdiler ol dâhi gelüb perde ardından bunlara cevâb virdi asla ol nesne mümkün değildir ki sizdir siz dedi ol sebebden ki harim-i (56-a) Sultan kal'â içinde dur didi ol anlar gene cevâb ol vechile virdiler ki bizim ğarazımız nehb-i ğarat degildir belki murâdımız Sultan Melik Nâsır Ferec'in 'oğlı Sultan Ferec'dir didiler zîrâ Sultan'ın bir veledi yoğdı andan kendü ismi vermiştir Sultan'ın andan ekber veledi yoğdı andan kafûr bu sözi istimâ' idüb Sultan'a ne oldu ki siz geldiniz bunda hareminden mahdum zâdesi taleb idersiz dedi anlar dâhi cevâb virüb didiler ki eger Sultan hayatda olsaydı biz gelüb bu vechle hâreket eylemezdik deyüb Sultan'ı katl eyledik demek ma'nâsın iş'âr ve işrab eylediler ve Sultan'ın emri tamam olmuşdur hemân veledi Sultan Ferec'i getir ki Sultan nâsb idelim demek sûretin gösterdiler bu kelâm kafûra ve sâirine nâ-makûl ve ne makbûl geldi el-hâsıl kabul itmeyüb bunları ol sözden men ve defî' eylediler ve biz bu sözü kabul itmezsüz ve siz didigün tarîka getmeziz tâ ol hususu-ı hâkikat bilmeyince didiler tekrâr ibrâm ve ilhâh idüb lâ-büd kapuyu acmak gerek ve illâ hemân kapuyu harab ideriz didiler ve andan vâkâ' kapuyu ihrâk-ı mübâşeret itdiler kâfur vesâir ümerâ ol hali görüb havf eyleyüb kafûr didi ki eger hakikât-i hal Sultan'ın mahdûm zâdesin murâd idinüseniz sizden ikinüz bâb-ı serre gelin ve kuzzat-ı Kahireye'ye andan ihzâr eylen ve anların huzurlarında yemin eylen tâ bu husûsda sizden bir hudâ ve hile vakî' olub 'özü itmeyesiz didi ve hârem-i Sultan'a ve mahdûm-ı Sultan'a bir zararunuz olmaya ve bundan ğayri kal'â halkına mazarrât itmeyesiz didi kâfur-i mezbûrun (56-b) bu mikdâr kelimâta ağâz idüb tâtvil eyledigünden maksûdı oldu ki kal'â içinde olan ümerâ demişlerdi ki el'ân ya Sultan veyâhud 'asâkir Sultan gelür erişür demişlerdi kafûr bunları bu tarikle aktardı? ki vâkî' hâl gelüb erişerler hem kal'âdan bir tarikile anlar feryadçı göndermişlerdi yürümekete istik'câl üzere olan Şeyh ve Nevruz tâyife-i tuğât ve buğât mürde mürde ar ve leccâc füccârla kal'â kapusun alub yakın oldu ki hârem-i hassın üzerine dâhil olalar ve dürüstdür ki beru kaht ve fezâhat-ı kılarlar denilmişdi kafûr dâhi râzı olur suretle anlara tevâkkûf eylerdi ve illâ ebeden kal'â kapusun anlara açmak yoğdı çün gördükü mukâtele ve muhâsama ile başa varılmaz bâri müdefâ-i muhâdaâ yüzünden eyledi hele bi-eyyi tarîkikın kâne Emîr Arğûn'dan bu ercel ve eşçâ' oldu zîrâ Arğûn yınında bu mikdâr ümerâ ve ekâbir ve memâliki Sultaniye varken bâb-ı silsileyi hıfz itmeye kâdir olmadı ve ancak iki günde hisâr teslim yanında câyir oldu kafûr anları bu mikdâr muhâsama yüzünden defî' idüb ve bir mikdâr dâhi muhâdaâ

tarîkiyle defî' eyledi ve bil-cümle kafûr anların müdefâsında iken Gazze cânibinden talayi-ı Sultaniye tuluğ idüb ğûbar-ı 'asâkiri ûc-ı âsumane peyvesde oldu ve o gecı gelenler bir gürûh olub tarîki musâbakat üzere gelüb erişdiler ve o gelen şehrin içine gelüb duhûl idüb Şeyh cemâatine katl ve ğarâte başladılar vaktâkim Şeyh bu hali gördüyse asla karar itmeye takat getürmeyüb firâr itdi ve ashâbı dâhi hemân kafaların çevirüb Şeyh'in ardınca (57-a) gitdi ve 'asâkir-i Sultan gelüb bâb-ı silsileye erişüb Şeyh gurâfe cânibini harib olub 'umûmen 'asker ol tarafa tâlib oldılar ve Şeyh ol tarikle kaçarken bâb-ı ğurafe kurbunda atından yıkılıb gene binmeye kâdir olmadı zîrâ havfi hâdden hâric ve adden mütecâviz idi çün ol hâli görüb ümerâsından bazı ki ana Emir-i Cülbân dirlerdi o gene Şeyh'i atına süvâr eyledi Şeyh süvâr olub eshâbının ardından erşidi andan cemî' oldukları emvâlî ve hayûli Kahiri'ye içre döküb gitdiler ve akbeh hâlet üzre firâr itdiler ve Sultan çerisinden bazı erişüb anlardan bâ'-zın atından yakub imsâk itdiler ol tutulan ümerâdan birisi Kara Yeşbek ki karib-i Nevrûz idi ve biri dâhi Bert Bey idi ve anlardan ğâyri yigirmi sekiz kimesne tutmuşlardı ve bir cemâat-ı 'azîme mecrûh eylemişlerdi andan Bektemûr Calık 'asâkir-i Sultan berriyle gelüb erişdi ve Şeyh tarafından imsâk olanların habs itdirüb şehirde dâhi ol taifeden kimesne varsa tetebbû idüb kimin katl itdirüb kimin habs itdirdi andan hemân derhâl nidâ itdirüb şehir ehline sükûn geldi ve andan Sultan 'askeri Şeyh ve Nevrûz 'askerin akabinden erişüb nihâyetsiz hasarat itdiler el-hâsıl ekseri telef olub gitdiler ve şol tâife ki Şeyh ve Nevrûz cemâatinden degildi belki 'Arab tâifesi veyâhud sâyir İzâr cemâatinden olan vâli-i şehre Bektemûr ibrâm ve ilhâh idüb elbetde bulub helâk eyle didi ol dâhi ol bâb da ihtimâm idüb anlardan kim varsa ele getürüb katl eyledi ve niçesinin dâhi ellerin (57-b) ve ayakların kat' eyledi ve niçesine darb-ı şedîd ve 'adîd eyleyüb habs eyledi andan Bektemûr dâhi Diyâr-ı Mısıriye'nin temhid-i 'umurûna mübâşeret ve tedbir-i ahvâline mübâderet eyledi andan ol Ramazan'ın on birinci gün Bektemûr'a haber geldi ki Şeyh mezkûr varub Atfece varub Şâ'ban bin Muhammed bin 'İsâ'ül-Aydi anları olub Tûr tarafına getmiş deyü bu haberi Bektemûr istimâ' idüb Mısır'da ve Kahir'e de münâdiler nidâ itdürüb Şeyh 'askerinden ihtifâ itmiş kimesnelere her kande olursa bulunub bunda benim huzuruma getüreler ve eger getürmezlerse anda helâk iderler eger şöyle ki sonra ol taifeden bir kimesne buluna bir kimesnenin evinde ve odasında mecal virmeyüb ana ideceğim anlara iderin didi andan eger Mısır'dadır ve eger Kahiriye'dedir ol cemâatden buldukların katl eylediler ve gene ol gün haber geldi ki Şeyh mezkûr tevâbi' ve

levâhikla varub söylese varmışlar ve anda olan ‘alâf ve devvâb her ne nesne ki tüccâr için cemî’ olunmuşdu cümlesin almışlar andan Şâ’ban ‘İsâ anlar tarîk-i hüccâcdan olub nâhl denilen mevzû’ iledüb ol yerde olan ‘Arab kâbilelerinin hâyul ve cemâllerin ğâret itmişler ve hem ol zikr olunan Şâ’ban anlara ‘atikden vesâir zâdu zevâde ne varsa idiyormuş andan ol makamdan iki fırka olmuşlar bir fırkanın resileri Nevruz Hâfızî ve Yeşbek bin Özdemir ve Sûdûn Bakca ve bir fırkanın reisleri Şeyh Mahmûdî ve Sûdûn Muhammedî ve Sûdûn Sakla’dır ve her fırka ile cemâat-i kebire ve tâife-i kesire vardır ve eger ümerâdan ve eger memâlikden ve ol makamlardan geçüb şu beye varub (58-a) şu beyin ehl-i anda dâhil olmadan menî’ idüb Kerek cânibine getmişler ve anda Sûdûn Celeb vardı ana tazarruları ve tahnnünler eyleyüb yalvardılar ol dâhi merhamet eyleyüb Kal’â-i Kerek’den nâzil olub anlarıyla mülâkat idüb anları alub Kerek kal’âsına idhâl eyleyüb Kerek’de karar ve anda mukarrerlerdir deyü bu tâvîl üzere Bektemûr Calık’a Mısır’da haber geldi ol dâhi bu haberi istimâ’ idüb altı gün Kahire’de karar eyledi tâ anarlın ol tarafa vârid kulların yakinen bile çün ol vechle olub ol cânibe gitdiklerin muhakâken bildiyse Mısır’dan ol Ramazan’ın on altıncı günü hurûc idüb Şâm tarafına teveccüh itdiler ve Sultan Melik Nâsır deyüb gitdiler zîrâ Sultan Dımaşk’da olurdu ve ümerâ-i Bektemûr’dan ol zaman Kahiriye’de Doğan Hüseyinî ve Yeşbek Müsevî ve Şahin Zerkâş ve Esenboğa-i Zerkâş bahane idüb kalkub sâyiri Bektemûr’la Dımaşk’a ‘azm idüb gelüb Dımaşk’da Sultan’a mülâkat itdiler ve Sultan Melik Nâsır ol zaman Dımaşk’da olurdu Diyâr-ı Mısır’da ne vâkî’ oldıysa mufâssılın huzurunda ‘arz olındı ama Bektemûr Calık ve Doğan Hüseyinî Şeyh’le Nevruz emrinde tâksir itdiler eger kâsd eyleselerdi kabz iderlerdi didiler ol kaziyeden ğayet derecede bi-huzur oldılar eger Sultan’dır ve eger Sultan’a tâbi olan beylerdir rencide hâtır oldılar emmâ Sultan bu hususu nefsinde sakladı eger fırsât bulursam görem didi hâkikât-i hâl ol Sultan’a denilen bâid degildi zîrâ ol cengde hazır olanlardan (58-b) niçe hikâyet eyledi ki ol zaman Şeyh ve Nevruz zayıflar idiler ümerâ-i Mısır’dan anların akablerince getmediler didiler emmâ Sultan hemân hayr-ı sükûtdandır deyü anlara i’tâbdan feragât itdi andan Sultan ve sene-i mezbûre Zilkâdde’sinin on yedinci günü Kubbe-i Yelboğa’ya hurûc eyleyüb on sekizinci gün ‘asâkir ve ümerâsıyla andan rihlet idüb Kerek’e ‘azm eyledi zîrâ Şeyh’le Nevruz’un Kerek’de sâkin olmaları muhakkâk bildi zîrâ bunun üzere niçe defa’ haber geldi emmâ bu tarafda Şeyh ve Nevruz vesâir ‘askerleri Kerek’de niçe zaman sâkin olub her tarafın mûhkem idüb Sultan gelmesine muntazır kaldılar âhir

birkaç günden sonra Şeyh ve anıyla Melik Südü'n Bakca ve Kâni Bâ'y Muhammedî Kal'â-i Kerek'den nâzil olub kal'âdan hâric-i Hamam vardı Hamam'a duhûl-ı murâd idinirler el-hâsıl gelüb ol cümle Hamam'a dâhil oldılar anlar Hamam'da bu cânibden hâcib-i Kerek bunların Hammâm'a duhûlün isitmâ' idüb kendü rüfekasın cemî' idüb ve şeh'r ehlerinden dâhi cemâat vâfire berriyle Hamam'da olan ümerâ Şeyh-i Basmak kâsdın idüb Hamam üzre âzm eylediler emmâ Şeyh'in kullarından ba'zı bu haberi istimâ' idüb sabku'z-zikr hâcib cemâatinden evvel gelüb Şeyh'e bildirdi Şeyh dâhi derhâl Hammâm'dan hurûc idüb libâsın giydi ve eline yerak alub anlar gelmege göydi ve yoldaşları dâhi cümle yerak üzre olub hâcib-i mezkûr cemâatine tevâkuf da kaldılar çün hâcib ve rüfekâları Şeyh cemâatinin mütenebbih oldukların bildiler yerak alub üzerlerine geldiler bunlar dâhi anları görüb üzerlerine (59-a) hücûm itdiler ve iki cânibden dâhi kîtâl-ı şedid ve cidâl-ı medid olub hisardan Nevrûz dâhi haber bilüb anlara erişüb Şeyh tarafına muâvenet eyledi hâcib cemâati cengde tâksir itmeyüb duruşdular ol kavm ile kemâl mertebede uruşdılar ve âshab-ı Şeyh'den Südü'n Bakca maktûl olub ve Şeyh mecrûh olub nihâyetsiz kân bedenden revân olub bi-takat yakılıb mertebe-i de mevte karîb olub bi-'akl-ı kâlî' olub gitdiler ve üç gün kal'â da lâyakâl yatub andan 'akl-ı başına geldi ve bu vakâdan ana vecî' mefâsil 'arız olub ta müteveffa olunca çekdi emmâ Nevrûz Südü'n Bakca maktûl olduğun istimâ' itdiyse hâcib tayfasının kîtâlinde baş ortaya koyub duruşdu âhir anları münhezim ve münkesir eyleyüb hayli kimesne helâlin eyledi andan kendüsü dâhi mecrûh ve tevâbî' mecrûh gene Kerek'e 'ayid oldu ve bu haber Sultan'a erişüb nihâyet derecede mesrûr oldu husûsen Südü'n Bakca maktûl olduğuna ferâht-u hâburla toldı zîrâ andan Sultan'a bi-hâd zarar-ı 'ayit olmuşdu ve ekser fiten ve mihen ki Sultan'la ümerâ mâbeynlerinde vâkî' oldu sebab ol olmuşdu ve Sultan anı Trablus nayibi eyleyüb bilâ mucib niyâbeti terk idüb Şeyh'le Nevrûz yanına getmişdi ol bâisden anın mevtine Sultan murâd üzre mesrûr oldu ve andan sonra Şeyh ve Nevrûz'la Kerek sahibi Südü'n Celeb'in aralarından fitne vâkî' olub Südü'n Kerek'i terk (59-b) idüb Fırât'ı ana rû gecdi emmâ Sultan dâhi gelüb Kerek üzre geldü Kerek'i ihâta kıldı ve her tarafına mancınıklar nasb olunub âlât ve esbâb-ı hârble etrâf-ı kal'â-ı pür oldı ve hay-ı huy sayt ve sad ile 'âlem doldı ve ol cemâat cehâlet-i asârın muhâsereden takatları tâk oldu ve Sultan kendüsü şiddet-i gazabı eclinden mukatelele üzre mücced oldu ol dereceye vardılar ki helâka karîb oldular çün Şeyh Nevrûz ol hâli gördiler Sultan ümerâsına mekâtibler yazub tazarrûlar vezâriyer

eyleyüb bizim kânımıza girmen didiler husûsan atabeyi ‘askeri Sultaniye’ye ol mikdâr dar zırâat ve istikânat idüb ağladılar ki kâbil-i beyân degildi âhir mezbûr atabeyi anları tağyir ve tevbih idüb tahkir ve takbih iderdü ve sâbıka Serhâd üzre sana bu mikdâr kâsem itdirdim âhir gelüb gene Bektemûr birle Şâm üzre kıtâl eyledi ve anı Dımaşk’dan defî’ idüb sinn-i karar eyledi durdu ve Şeyh dâhi i’ tizârlar idüb imân-ı ğâlaz ve şedâd idüb derdi ki ol kâziyye benden degildi belki Bektemûr’dan olmuşdu elbâd-ı âzlem kaziyesi hud-ı mâlum dur derdi ve hemân benim anla kıtâlîm kendüm korumak ecli çün olmuşdu deyüb bu vecî’ üzre gene nihâyetsiz ayin eyledi ve ben dünyâda Sultan’a itâatden ğayri nesne murâd idinmedim emmâ elimden ne gelür Sultan’ın mâksudun benim kıtâlîm der didi ve ol derecede ağladı ki işidenlerin cigerlerin dağladı ve sen bizi Sultan’la aslâh itmeyecek kim eylese gerektir didi vesâir ümerâ Sultan’dan kim varsa her birine bu minvâl üzre mektûb (60-a) yazub ‘afvu ve ihsân-ı sulh ve inâm deyü ağlaştılar el-hâsıl mezbûr atabeginin bunlara yüregi yandı gene Sultan huzuruna gelüb bunların emrin sildi ve ihsân olunsa bu defa’ dâhi bunlar ‘avf olunsa didi Sultan râzı olmayub illâ kıtal didi ve ol dâhi tekrâr ibrâm eyleyüb âhir Sultan’ı râzı eyleyüb sulh mukarrer oludı ol vechle ki atabegi mezkûr Nâib-i Şâm evvela Şeyh Nâib-i Hâleb ola ve Nevruz Nâib-i Trablus ola zîrâ Şeyh’le Nevruz didiler ki biz râzı degiliz ki Bektemûr Calık Nâib-i Şâm olub biz anın taht-ı hükümetinde olavuz zîrâ ol bizden ednidür biz andan ‘âlâ yüz ol bize hükm itmek ne revâdır didiler imdi atabegi Tenkrivirdi Nâib-i Şâm olsun biz anın emrine muftî’ olduk didiler anın sancağ-ı tahtında olub mühimmât-ı Sultaniye de mücced oluruz didiler emmâ Bektemûr ve Demirdaş’ın emrine itâatimiz yokdur ol ecildendir bu mikdâr ceng-ü cidâl ve muhalefât ve kıtâl didiler eger ol vechle olub atabegi Nâib-i Şâm olursa ebeden bizden muhalefât ve muhâsemet vâkî’ olunmaz didiler andan ümerâ bu kâziyye istimâ’ idüb a’ceblediler velâkin olacak lâ-büd olur Sultan dâhi bu hususa râzı olub atabegi Nâib-i Şâm itmek murâd idindi ve ilk bu mânâyı söyledi atabegi nihâyet mertebede ibâ idüb ne olmaz kâziyyedir bu ki Sultan ben kuluna ibrâm ider didi Sultan dâhi ümerâya şer-u teksire şart idüb anlar dâhi cümlesin kabul eyleyüb velâkin atabegi Nâib-i Şâm olmak üzre andan Sultan defâatle (60-b) ibrâm idüb râzı olmadı âhir kılıcın merâren Sultan huzurunda bıraktı tâ ben Şâm’dan sonra kılıç kuşanman varayın Kûdüs’e gideydin betâlen didi ve Niyâbet-i Dımaşk’ı kabul itmek yokdur mevti kabul itmek vardır didi ve her bâr kim atabegi imtinâ’-ı ibâ iderdi Sultan ibrâmı dâhi ziyâde eylerdi âhir her taraftan ümerâ dâhi ibrâm idüb söylediler kerim ile

kabul eyle didiler ol dâhi ‘adem-i kabul de muzır oldu âhir Sultan yerinden kalkub boynun öpdü ve arkasına ol inhas-ıl hil’ât virdi ol dâhi rızâyı Sultan’dan geçmeyüb kabul eyleyüb Bektemûr Calık’dan ‘azv-ı Nâib-i Şâm olub Şeyh Nâib-i Haleb ve Nevrûz Nâib-i Trablus oldu andan Sultan Şeyh ve Nevrûz şart eyledi ki kimesneye vâzife ve emîrlik vesâir menâsıb vermeyeler illâ Sultan emriyle ola ve hem Kal’â-i Kerek ve Serhâd ve sahyun gene Sultan’ın ola ol cümleyi kabul eylediler ve Sultan’ı mutî’ ve münkâd olmak üzere anda içüb hil’ât giydiler ve Sultan anlara ziyafet eyleyüb yedürüb içürüb tamam hâtırların riâyat eyleyüb andan Kûdüs’e gitdi ve Kûdüs’de beş gün olub andan Diyâr-ı Mısır’a ‘azm eyledi emmâ Nâib-i Şâm atabegi de Kerek’den Sultan gitdikden sonra kalkub mâkam-ı kefâletine yani Dımaşk’a gitdi sene-i erbâ işrû semân-ı mie Muharrem’inin altıncı günü gelüb Dımaşk’a dâhil oldu ve dârü’l sâadiye de dâhil olub fitne ve ızdırab-ı fesât ve iltihâb-ı halâyıktan mündefî’ ve münkâli oldu ve andan sonra Şeyh ve Nevrûz dâhi Kerek’de hurûc idüb mevzî’ eyâletlerine gitdiler ve kendilerle olan ümerâ ve küberâ ile gelüb Dımaşk’a (61-a) geldiler ve Nâib-i Şâm atabegi dâhi anların geldiklerin istimâ’ idüb libâsın cülûsla anları istikbâle çıkıdı ve yanında ancak havâsı vardı çün anları gözi gördi atımızdan nâzil olman deyü and virdi anlar dâhi râzı olmayub gördüklerinlen atlarından inüb dest busına yürüdüler ol dâhi anlara tâzimen atdan inüb birbiriyle musâfaha ve muâneka eyleyüb görüşdüler hâl ve hâtır suruşdular andan Dımaşk’a geldiler atabegi atlara indürüb dârü’l sâadeye nüzûl itmek teklif eylediler anlar dâhi dârü’l sâadeye nüzûlden ibâ eyleyüb âhir makamlara nüzûl itmek murâd idinüb Şeyh’i tevâbı ve levâhıkı ile bir makama ve Nevrûz’ı erbâbı ashâbıyla bir mekâna kondurub ‘izâz ve ikrâmlarında fevkâl hâd el eyleyüb iclâl ve ihtirâmlarda haric-i add eyledi anların dâhi Nâib-i Şâm huzurunda daima gelüb gitmeleri günde bu niçe defâ’ vâkî’ olurdu ol ecilden ehli Şâm sever-u hâburla dolub neşât-u inbisâtla mali oldular andan bir niçe günden sonra her birisi makamlı makamlarına gitdiler ol zaman ki gitmek sevdâsın itdiler Nâib-i Şâm Şeyh’e ve Nevrûz’a biner dinâr itâ eyleyüb birer dâhi âlât ve esbâb-ı zeru ziverle araste ve pirâste atlar çeküb sâyir akmişe ve emtiâdan bi-karaz-ı şomâr esbâb gönderdi anlar dâhi ol esbâbları alub ol atlara süvâr olub diyârlu diyârlarına gitdiler ve Nâib-i Şâm dâhi Dımaşk’da kalub tertib-i ahur-u reâyaya müdâvim oldu emmâ bu taraftan ki Sultan Kudüs’ten gidüb gelüb haric-i Kâhiriye’de sahra da validenin türbesine nüzûl idüb Halife el-Müstayin Billâh hil’ât giydirüb vesâir kuzzâta ve ümerâyâ ve erbâb devlete

‘umûmen hil’ât buyurub ‘asâkiri Mısıriye’ye Demirdaş Muhammedî atabegi olub hil’ât giyüb el öpüp makamında firâr eyledi ve târih-i resulün sekiz yüz on dördüncü yılın Muharrem’inin ol altıncı günü ol menzilden kalkub Kal’â-i Cebel’e tulû iyledi ve kudûm-ı Sultan ecli çün Kâhiriye (61-b) tezyin olundu andan Sultan geldikten sonra on iki gün sonra Niyâbet-i Şâm’dan mâzül olan Bektemûr Calık gelüb Sultan istikbâline hurûc idüb hil’ât-ı hâs giydirdi andan Sultan Kâhiriye meyanından geçüb beynel kâsreyn denilen mevzide valid-i Sultan medresesine nüzûl idüb andan Kal’â-i Cebel’de ‘saüd eyledi andan sene-i mezbûrı surânın on ikinci günü ümerâ-i battal’ın yigirmi iki kimesne tâyyin olunub Diyâr-ı Şâm’da her birine hâs tâyyin eyleyüb ol tarafa gönderildi ve anlardan ğayri iki yüz kul dâhi irsal eyledi tâ bu cümle Niyâbet-i Şâm’a muâvin ve müzâhir olalar andan Sultan tarafına Nâib-i Şâm kâsıd irsal idüb Diyâr-ı Dımaşk’dan taûn refî’ oldunduğun ‘arz eyledi ve nefsi Dımaşk’da taûndan fevt olanlar ‘add olunub malûm olmayanlardan ğayri elli kimesne metbûun olub olmuş dimiş andan ol yılın Rebiü’l Evvel’de Emîr İnâl Muhammedî zindânı İskenderiyye’yeden tâleb-i Sultan berriyle getürölüb Kâhire’de battal yürümek emr olundu andan sonra Melik Çeribaşlı Tımrâz Nâsır’ı dâhi Dimyâd’a varub andan battal olmak emr olundu andan sonra Sultan Zâhir Berkûk kullarından cemâat-ı kesire kabz olunub burc-ı kal’â da hâbs oldular ve andan sonra haber geldi ki Şeyh’le Nevrûz şart-ı sâbikiye muhalafet idüb menşur-ı Sultan’la varanlara itibâr itmeyüb ol diyârların timârların Sultan’dan varanlara demeyüb kendü adamlarına tâyyin itmişler ve Nâib-i Haleb Şeyh’i kendü ümerâsından bâ-zın kal’âyı Bire üzre ve bâ-zın dâhi Kal’â-i Rûm üzre irsal eyleyüb ol kal’âları muhâsara itdirdi el-hâsıl tâat-ı Sultan üzre mukarrer olmaları yokdur eyle mâlum oluna denilmiş bes ol zaman Sultan bildi ki Şeyh’le Nevrûz ‘isyân üzre tahrîk idüb tâ’atden ihrâcî bâis olanlar kendü hıdmetinde olan Sultan Zâhir Berkûk kullarıdır bu mânâyı ümerâsına i’lâm idüb anların dâhi râyiler Sultan fikrine muvâfık düşüb anların kabzında Sultan’a ibrâm eylediler ve bundan evvel Sultan bu kâziyye-i (62-a) fikr eylerdi emmâ Nâib-i Şâm atabeyi manî’ eylerdi eger anlar kabz olunursa zevâl-ı memlekete dâ-i der deyü bu vechle sözler söylerdi ve Sultan’dan ol emr-i menî’ eylerdi vaktâkim ol Nâib-i Şâm olduysa Sultan kendü murâdı üzre olub ne dilerse eyle ider oldu ve kendünün zevâl-ı mülküne ve ruhuna bâis olur turûka gider oldu bes anlardan cemî’ ğafir kabz olub Kal’â-i Cebel burcında habs eyledi ve bir ay mahbûs olub andan sonra katl eyledi ve andan Nâib-i Gazze Hayır Bek’i habs eyledi ol zaman Diyâr-ı Mısır’da ümerâ-i

elventden idi andan sonra gene Sultan'a haber geldiki Nevrûz'un 'askeri hısn-ı ekrâdı muhâsara eyleyüb zabt eylemek karîb kaldı didiler bu haberi dâhi istimâ' idüb Sultan ğayetde mütehayyir oldu ve âlem gözüne karanu olub ne idüb ne kalacağın bilmez oldu andan buyurdu ki Şeyh'le Nevrûz'a fermân kaza ceryân yazılıub tehdidat ve tevidat eyleyüb eyle tehâyyül eylemek ki bu defâ' almaya girüb gene evvel ki gibi halâs olasız ve tâ'atim üzre ber karar olasız ve illâ hemân vardım bilmiş olasız bu defâ' sizin nam-ı nişanınuz rüzgâr-ı sahifesinden hak eyleyen bir dâhi siz asıl bi-asıllar kendü veli nimetlerine 'ak ve 'asi olmalar didi andan Cemâziye'l Evvel evvelling de Sultan emr eyledi ki medrese-i Melik-i Eşref-i hedim idelre hem ol vechle olub hedm olundu mehâsin-i devrâdan ve acube-i zamandandı bu zamanda ol medresenin makamında bimâristân olur ve andan sonra bâb-ı ğurâfta olan maslây-ı müğmini kurbunda olan miyâdına meydâna mülâsık olan büyü-t-ı hedm - emr olunub cümlesi hedm olunub harab olundu ve andan sonra Cemâled'din ustâdarın akrabasın kabz itdirüb 'ukûbat-ı kesire emr olundu andan 'oğlı Ahmed ve kız kârındaşı Ahmed ve kârdaşı 'oğlı Hâmza sene-i mezkûra Cemâzie'l Evvel'in on altıncı gicesi ihlâk olunub emirleri tamam olundu andan gene Sultan Şeyh'le Nevrûz'a mektûb yazub tehdidler ve vâ'idler eyleyüb Yeşbek 'Osmanî ve Bört Bek Kânî Bay ol cümle-i bu tarafa irsal eyleyüb Südün Celeb'i Dımaşk'a isrâl idin didi bu mektûb gönderildikden sonra ahbâr-ı mütevâtır ve müterâdîf vârid oldu ki Şeyh'le Nevrûz tâ'atden hurûc idüb Hama'yı almağa itdifâk idüb üzerine 'azm eylediler bes Sultan bu haberi istimâ' (62-b) itdükden sonra kararı kalmayub şûr-ı seferde istimâ' üzre oldu andan sonra ustâdar Fâhred'din bin Ebû Ferec Sultan huzuruna vezir ibn-i Beşirî ve nâzır-ı hâsı kabz itmeke ilkâ eyledi ve ol hussuda hayli yıldı çün ol bu vechle söyledi ol 'azm olanlar dâhi bu haberi istimâ' eylediler Sultan'a mâl ve ifrâ? virüb kendüleri hılâs itmeden ğayri ol ğammâz iden kimesneyi dâhi kabz itdirdiler ve ol kazduğı kuyuya kendüyü itdirdiler ol sene Cemâzie'l Evvel'in âhirin ahirinde de Fâhred'din Ebû Ferec kabz idüb ve vezir ibn-i Beşir'e teslim itdiler ibn-i Beşir dâhi 'ukûbat-ı cinsinden bir nesne terk eylemedi illâ Fahred'din mezbrûra eyledi sen bizi günâh kimesne-i Sultan'a ğammâz eyler misin deyü ana 'itâb eyledi muâzzeb mezkûra itirâf eylemedi altı bin dinârdan ğayri onda dâhi nesne bulunmadı illâ bu mikdâr var ki vâfir vesikâlar bulunub hâmirle memlû ve meşhûn bulundu ve eyyam-ı kesire 'ızâb ve 'ıkâb üzre İbn-i Ebi Ferec müstemir oldu andan ol yılın Receb'in de Sultan Kal'â-i Cebel'den nâzil olub saydu şikâre tâlib oldu ve anda bir gice kaldı emmâ ümerâdan bir

tâife ittifâk idüb Sultan'ı katl itmeke kâsd eylediler Sultan bu mânâdan haberdar olub istîg'câllerle gene Kâhiriye'ye 'avdet eyledi bu haberi söyleyen kimesneleri tettebbû eyleyüb iki memlûk bulub anlara işkence itdirdi âhir ol iki kavlı ikrâr idüb kendülerden bir varaka çıkardılar ol varaka da hâtut-ı kesire vardı ol hatları yazan kimesnelerin 'azâm-ı Nâib-i Trablus'un Canım idi emmâ Trablus'a nâib bu târihten evvel olmuşdu ol zamanın ki hat yazdı Emîr-i Meclis idi ol zaman meniye-i beni selsile tarafına getmişdi zîrâ cümle timârının birisi dâhi ol idi Sultan bu haberi istimâ' idüb Bektemûr Calık ve Melik Doğan Hüseyinî devadâr ol ikisin cân-ı mezbûru ihzâr için irsal eyledi ve sene-i mezbûrda Receb'inde yigirminci günü Mısır'dan hurûc itdiler Bektemûr mezkûr berden ve Doğan mezbûr nehirden gitdiler beher takdir-i ne tarikden gelirse birisine rast gelüb kabz olunub huzur-u Sultan Melik Nâsır'a getüre çün anlar gitdiler gene Sultan ümerâdan memâlik-i tahiriyeden cemâat (63-a) kesire imsâk eyledi emmâ çün sâbıkü'l zikr Doğan derya yüzünden gidüb Canıma rast geldi evvel karude? kıtâl-i 'azim ve cidâl-ı cesim eylediler andan Canım sefineye düşüb bir mikdâr dâhi cenk olub âhir Doğan Devadâr Canım'a ğalebe idüb canım dâhi kendüsün halâs itmek için getirüb suya pertev eyledi Doğan ashâbı üzre tir-i bârân itdiler ve tir-u gümânı olmayan üzerine taş ve ağaç itdiler ol mikdâr mecruh oldu ki kanın suya katdı âhirü'l emr su içine helâk itdiler ve başın kesüb Sultan'a altdılar ve Doğan birle Canım cenk eyledi ki sekiz yüz on dördüncü yılın Receb'inin yigirmi ikinci gün idi ve yigirmi dördüncü gün Doğan gene Sultan'a gelüb sercanımı 'arz eyledi emmâ ol ki Receb'in yigirmi ikinci gündür Sultan dâhi Mısır'da Emîr İnâl Sasalanî hâcibi ve Melik Ergazi ve Südü'n Zârifî ve Sultan Zâhir kullarından bir cemâat dâhi imsâl itdirüb habs itdürdü ve Receb-i mezbûr yigirmi üçüncü günü ümerâ-i ulûfdan Emîr Südü'n Esendemir'i ve emir-i ahur-ı sani ve resü'l Nevbe çeri başı 'Ömerîr ol beyler dâhi kabz itdürüb habse saldurdı ve gene ol Receb'in yigirmi beşinci günü Sultan Zâhir Berkûk kullarından ana birler neden himâyet kabz itdürüb beş neferin meyânlarından ikişer mücced dedi vesâirlerin hâbse saldurdı bes Sultan Melik Nâsır çün bu mezkûrat üzre evzâî' nâ-makûl ısdâr ve izhâr eylediyse andan halâyıkın kalanını nefret tutdu ve Şeyh ve Nevrûz üzre hurûc bu mezkûratı bâis itdi ve anınla mukâtele bu tarîkden itdiler andan Sultan Nâib-i Şâm'a kâsıd salub Dımaşk'ın atabegisi Yeşbek bin Özdemir'i imsâk itmek emr eyledi ve İnâl hazînedâr ve bir bey hazînedâr ve bir Bâred Bey Âhi Tolu ve Südü'n bin Âhi atabegi Yeşbek ol cümleyi kâbz itmek ve zindana atmak emr eyledi ve nikbây-ı? hacibi dâhi teftiş idüb

göresün eger anlarınla bile (63-b) itdifâkı olursa anı dâhi kabz eyleyüb anlarınla hâbse salunsun deyü bu vechle hükm-i şerif yazulub hecin süvâr gönderildi tâ Nâib-i Şâm'a bu haberi aldurub ol mezkûr olan beyler hâbs itdüre emmâ çün bu tarikle kasıd irsal eyledi Receb ayı tamam olub Şâ'ban tulû itdiyse ol gice kendü eliyle Sultan Zâhir kullarının yigirmisin dâhi eyledi ve ol kâbz olunan ümerâdan anın dâhi taht-el kal'â da ortasından biçirdi ve gene ol gice atası kullarından yüzden ziyâde dâhi çerâkes tayfasından Kal'â-i Cebel'de katl itdirdi ol sabah sayda süvâr olub Kâhiriye su başısına emr eyledi ki atası kullarının öndün depeleye ol 'illetden kendüyle sâyda süvâr olmadılar ol dâhi emr-i padişâh'ı üzre ol on kimesneyi katl eyledi ve Sultan gene şikârdan 'avdet idüb siyâb-ı cülûs ile mest ve lâ-yâ'kal Kâhiriyye'nin ortasından geçüb Kal'â-i Cebel'e sâid oldu emmâ şiddet-i sekerândan at üzre oturmazdı ve hem yanın da ancak yüz kimesne vardı ve ol Şâ'ban'da Nâib-i Şâm atabegi marz-ı mevti ibtidâ eyledi ve dârü'l sâade-i Dımaşk'da Ferâş Mirzâ düşdü ve hâlayık tevehhüm eylediler ki Sultan zehirledi zîrâ Şeyh Nevrûz Dımaşk'a gelüb kendüyle müsâhabet idüb anlar benim düşmanım olalar ol anları imsâk eylemeye derdi ve hem sâbika kabz eyle deyü kâsıd gönderdi ki ümerânın bâ'-zın kabz idüb habs itdi ve bazına haber idüb kaçurdu deyü ve ol haber idüb kaçurduğu Yeşbek bin Özdemir'i ki kaçub Şeyh Nevrûz yanına gitdi ve niçe bunun emsâli kâziyyeler isnâd eylemişdi ve derler el-ilmü 'indellah emmâ bu isnâdın hilâfidır ki mezbûr atabeginin veledi Seydi Yusuf'dan rivâyet olunur ki Sultan Melik Nâsır'ın hatunu ki Seydi Yusuf'un kız karındaşı idi andan rivâyet iderdi vaktâkim Nâib-i Şâm atabegi marîz olduysa Sultan-ı ğam ve ğussâ berriyle doldı tâ (64-a) ve bana didi ki eger atan müteveffî olursa benim memleketim harab oldı derdi ve her bâri ki 'afiyet-i haberi gelirdi mesrûr olurdu ve her bâri ki marzının eşdâd idi haberi gelürdi ğam ve ğussâ cemî' cevânibin alırdı ve hem ol sefer ki Sultan anın zaman-ı marz da Şâm diyârına gitdi hâkikât-i hâl anın hâlin sormağa gitdi deyü hatunu kârındaşı Seydi Yusuf'a haber virdi amerdi ol zehirle Melik Nâsır öldirdi denilen haberi cümle gidüb ve iftirâdır hele bâri çün sene-i 'erbeâ 'ışr-u emâne mie Ramazan'ın evvelinde Sultan nidâ etdirüb Kal'â-i Cebel'de olsun ve Kâhiriyye'de olsun halâyık bu şehir mübârek âhirine değin ittikâ-i rahmân-ı hürmete şehr-i Ramazan olsunlar denildi emmâ hemân emân tamam oldukdan sonra gene teşbih idüb cemâat vâfire imsâk idüb hâbse saldu hatta ol Ramazan tamam olunca dört yüzden ziyâde kimesne hâbs eyledi ve Kal'â-i Cebel'de hıfz olundılar ve Ramazan-ı mezkûrun dördünde sâlif-ü zikr Nâib-i Şâm marâzdan ifâkat

buldu ol ecilden Dımaşk ziyânet olunub tabl-ı beşâretler çalındı cemî' bilâd-ı Şâm'da tabl ve dehli beşâret avâzesi 'âlemi velveleye götürüb raks ve çenk ve çağane zemini zelzele getürdü hatta Melik Şeyh Haleb'i tezyin ve Nevrûz Trablus'u ziyinet eyleyüb Nâib-i Şâm tehnit için kâsıdlar dâhi irsal eylediler Sultan Melik Nâsır anların ol vâzından dâhi nihâyetde bi-huzur olub Nevrûz'la Şeyh'in tâ'atden hurûclarına cazim velâkim kimesneye izhâr itmeyüb hazım oldu ve katında anların hâklarından gelemge 'azim oldu ve gene Nâib-i Trablus Nevrûz Aksungur Hacibi depelediği istimâ' olunub 'isyanına tahakkûk ve teyakkûn vardı andan sonra Şevvâl'in üçüncü gicesi Kal'â-i Cebel'de mahbûs olan Sultan Melik Zâhir Berkûk kullarından yüz neferden ziyâdesin katl eyledi andan kal'â surundan zeminine pertav itdirdi andan civâr-ı ğurâfede bir kör kuyuya saldular ol kuyuda anlar devr-i kıyâmete degin (64-b) kaldılar andan Şevvâl'in onuncu gün Sultan tahtgâh-ı 'izzetinden kalkub deryâyı Nil'i ana ru tarafına geçüb bir gice anda olub vâkt-ı seherden 'asâkirle İskenderiyye cânibinden rihlet idüb gitdi emmâ ol gün ki ol menzilden kaldığı andan nidâ itdirdi ki Sultan kullarından Kahiriyye'de kimesne kalmaya belki cümle berri ceziyye geçeler memâliki Sultaniye'yeden bir kimesne bâki kalmayub ol işâret olunan makama gecdiler andan sonra bağzına sefer emr olundu ve bağzına gene ikâmet emr olundu andan sonra Sultan Melik Doğan Hüseyinî Câni Bek Sûfiyle ve Südûn Aşkâr'la ve Yelboğa Nasırî ile Sultan kullarından bir tâife ile etrâfi vilâyete münteşir eyledi ve eger ağnâmdır eger hâyul ve eger bakırdır eger cemâl ve bil-cümle mâl-u menâl her ne bulurlarsa ve koyun ve sığır ve deve ve at ve katur her kimin olursa cemî' idüb götüreler ol ümerâ-i a'mâk-ı memâlike dağulub her canibi ğaret itdiler ve bir kimesne hürmet ve bir ferde 'izzet itmediler ve kimesne 'afu ayet itmediler hem buldukları emvâli askâli ağnâm-ı ve hayulı arûzı ve nekûdu cümle cemî' idüb getürmekde Sultan dâhi sâyir 'asâkiriyle İskenderiyye'ye gitdü sene-i mezbûri Şevvâl'inin on sekizinde gelüb İskenderiyye'ye dâhil oldı anda meşâyih-i hayra tekâdim ve hedâye birle Sultan'a gelüb el öpüp hil'ât giyüb gene sonra cümlesin imsâk idüb zincire düzüb cemî' emvâllerin aldı ve kendüleri 'ıkâb ve 'azâb kıldı ve bir tâifesi ele girmeyüb firâr idüb nâ-bedid oldı Sultan dâhi ol hâlde gene Mısır'a getmek tedarikinde iken ol ğaret-i ğanem ve bakar bi-nihâyet ve hayul ve cemâl fevkâ'l ğayet nevâhi vilâyetden getürölüb Sultan huzuruna yetirüldü andan Sultan emr eyledi ki sürüb Kahiriyye tarafına gideler andan kendüsü dâhi İskenderiyye'den hurûc idüb gene Kahiriyye teveccü eyledi henüz serir-i saâdetine gelmedin Nevrûz Hâfizi'ye'den

mektûb gelüb kendüsü tâ'at-i Sultan üzre mukarrer ve evvel ne vechle mutî' ve münkâd isem (65-a) gene anın üzre ber kararım demiş ve hem bir mahzâr-ı âhzâr eyledi ol mektûb götüren kimesnelerin ol mahzâr da ayan-ı Trablus'dan otuz üç kimesne şehâdet itmişlerdi ki dâhi Nevrûz Sultan'ın mutî' ve münkâdidir tâ'atden hurûc itdi deyin iftirâ ider belki ahlâs muhlis padişâhdandır ve âhz-ı mütehassıs âlem-i pendandır ve dârü'l mülk-i Trablus'a geldim lütûf ve ihsandan ğayri nesne zâhir olmadı ve kemer-i itâat bilende muhkem ve virdi tâ'at dilinde müstahkem ve merâsim-i 'ubûdiyetde sâi ve hukuk-ı rakiyeti râidir bir dâhi budur ki eyyam-ı canımda anın teâddi ve tecâvüzünden terk-i diyâr idenler Nevrûz zamanında gene Trablus'a geldiler zîrâ reâya bâbında riâyetden haberder oldılar ve Nevrûz'un Trablus'a gelmesiyle bu vilâyet ol mikdâr mâmur oldı ki kâbil-i ta'bîr degildir ve evvelden harab olan mevâzî' i' mârete münkâlib olub civrû zâlim 'adl-ı bezle münceleb oldı dimişler el-hâsıl ol gelen mâhzarda ayân ve erkân-ı Trablus Nevrûz hususunda bir derecede şükrân 'arz eylemişler ki zebân-ı tâkririnde kâsır-ı benân tâhririnde mütekâsir idi ve her bâri ki hükm-ü şerif Sultan'ı vârid olan defâatle zemin bûs idüb yüz yere sürer dimişler ve niçe bu kelimât-ı emsâli sözler yazmışlar velâkin Sultan o mektûbun mâzmununa aslen itibâr itmeyüb ve mefhûmuna iltifât itmedi ve benim huzurumda eger Nevrûz'un ve eger Şeyh'in 'isyanları mûhakkâk olmuşdur didi mektûb ve mâhzar-ı ihzâr iden kimesneleri zecr-ü kahırla sürdüler ve niçe defâ' darb-ı şedidle urdılar vâkî' hâl ol vechle idi ki Sultan 'al-i şân tasavvûr itmişdi zîrâ ol imân-ı mûğallaza vâkâ' mutâbık degildi ve ol kelimât-ı mümevvehe nefsü'l emre muvâffık degildi ol bâisden idi ki ol imân anları 'umûmen helâk cümlesin ondurmağan eyledi zîrâ imânları (65-b) kizb-i mahzâr ve dürûğ-ı hâlis idi ol ecilden esr-i müddetle bil-küllüye bâd-ı fenâ anları târumar idüb kendü ferâşî üzre fevt olmuş kimesnesi yoğdu belki envâ-i muhtelife üzre mâktûl olub cümlesi fenâ buldular ve gâh oldur ki Sultan Melik Nâsır'ın üzerine hurûc eyldiler su-i tedbirinden ve sired-i seyyiesinden ve gâh oldu ki gene tâ'atine mürâcâat itdiler ve istimrâr-ı itâ'atına envâ-i imân ğalaz ve şedâyid itdiler velâkin müddet-i kâlile mürûr itmedin gene isyân tarîkine gitdiler ve bil-cümle anların meyanlarında gâh tâ'at ve gâh masiyet ve muhalefât 'adet oldı ol ecilden bâri-i teâlla bâ-zın bâ-zından üzerlerine musallât eyleyüb haru haşak resminde bunlar etrâf ve ağmakâ mütefârik olub şiddet-i kuvvete kudretleri ve fârt-ı şecâat ve meknetleri fâyda itmedi ve kendünlerden sonra vilâyetine vâli olanlar mertebede kendülere müdâni degillerdi ve cümle memâlik anlara mutî' ve münkâd olub

mümân-i ve müzâhim kalmadı ve kudret-i husumetinden ‘âlem sâfî oldu ki ve men yetekillehû yecalihû mihrâcen ve yernekhû min hâysul lâ yâhtesib ve min yetevekel ‘al-
lלהי fehûve hasbihu inâllâhe baliği emri kâd cealellâhu liküllü şeyin kaderin bes şunlar
ki kuvvet ve kudret sahibidir inâyetûllah olmazsa bir mur-ı zâife takat yetiştirmezler ve
şunlar ki âcz ve zillet istediler? hidâyet olursa Rüstem-i dasıtânlar cevâb virüb ‘acz ve
hor-ı zelil eyler imdi ol cemâat cehâlet şîâr dâhi bu derecede şevket ve şöhret ve şecâat
ve şiddet-i melikini mâlikler olub kâhr-u ğalabe tarikine salıklar iken bari tealli hazret-i
birbirine helâk itdirüb getdi ve bu diyâra sığmaz iken bir mikdâr hâke kânâat itdi
fesûbhanallâhi el-vâhidül kâhhar çün ol zaman Nevrûz Hâfîzî’nin Melik Nâsır’a
mektûbu gelüb imân (66-a) ğalat ve şedât itmesi malûm olub ve otuz üç kimesne dâhi
mahzâr irsal idüb Nevrûz’un tâ’at ve itâat üzre olmasına şehâdet itdiler velâkin Sultan
Melik Nâsır ol mahzârün mazmûnuna itikâd itmeyüb mefhûmuna itimâd itmedi ve
gelen kasudların bazarı kâsid olub iltifât olunmadı ve hemândem emr-i Sultan ol vechle
sadr oldu ki sefer-i hümâyün bâbında istig’câl olunub umur-ı tahsil ve tekmil oluna ol
vechi üzre ümerâya fermân olunub kendüsü Nil-i Mısır’ı ana rû tarafına seyân ecli çün
geçüb hemân ol gün gene bazı kimesne ile serir-i saâdetine a’vdet eyleyüb çeri bâşı
‘umur-ı? katlini emr eyledi ve bir dâhi Melik Hoşgeldi’nin katline işâret eyledi ol zaman
ol ikisi dâhi zindân-ı İskenderiye’de mâhbuslar idi vâkî’ hâl cellâd gelüb gene ol
makamda katl eyleyüb hem anda defn olundular andan Sultan sene-i mezbûrî
Zilkâdde’sinin on dördüncü gün memâlik-i Sultaniyenin her birisine sefer-i ecli çün
yetmiş dinâr nâsırî ihsân buyurdu ve Emir-i Kebir Demirdaş Muhammedîye’ye üç bin
dinâr vesâir ümerânın her birisine ikişer bin dinâr ve mehterân-ı Sultan’ının her birine
yedişer yüz dinâr ve ednilerine beş yüz dinâr inâm eyledi ve andan Zilkâde-i
mezbûrunun yigirmi beşinci gicesi Sultan Emîr Şehâbed’din Ahmed bin Muhammed
Tavlabî huzur dâvet eyleyüb kendü eliyle boynın urdu kendü mutallâkasını ol gice
depeledikten sonra ol hatun ki mutallâkasıydı Melik Sarıkgazi? idi mastûr-ı
Şehâbed’din kail olduğu gice anı getirüb tiğ ile pâre pâre idüb akâbince Şehâded’din
dâhi ol yola gönderdi meger bu kissanın aslı oldu ki Sultan Melik Nâsır’ın (66-b) bir
hatunu muâzzaması ve bir banu-i mükerreremesi vardı ikisinin mâbeynlerinde bir vahşet
vâkî’ olub Sultan’un kalbini ol vechinden hayli kedûret vâkî’ oldu bes ol hâlete takat
götürmeyüb talak virdi ol hatun dâhi anası sarkın darına nâzil olub anda kaldı velâkin
Sultan anınla iftirâk vâkî’ olduğundan ğamnâk ve ol cihetden hayli elemnâk oldu zîrâ

ana taâllukı ve irtibâtı vardı egerce talâk virdi velâkin gene nikâh itmek melhuzî idi ol hâlde iken halayık mâbeyninde şayî' ve zâyî' oldu ki mezkûr Tablavî Şehâbed'din birle Sultan'un mutâllakası Sarıkgazi? mâbeyninde ictimâ' vâkî' olub belki cimâ vâkî' oldu denildi ve hem bu ma'nâyâ delâlet eyler bazı kârain dâhi bulundu ol karayinün cümlesinden birisi oldu ki hatun mesfûnunun bir hâtemi mestûr Şehâbed'din'de bulundu ol bâisden her kimesne yanında ol ikâin vukû' bulındı çün Sultan bu kazıye-i kâbihâ-ı istimâ' eyledi can başına sıçrayub hâyrete vardı ve fikre düşüb bir zaman durdu andan âdem salub ol hatunu dâvet eyledi hatun-ı mezbure dâhi dâvetden Sultan'ın 'arz-ı kendüsünü gene kabul itmekdir deyü ifhâr-ı libâs ve eşref-i hulisûn kendüsüne araste ve pirâste eyleyüb envâî' revâyh-ı berriyle kendüsün tâyb-ı asa ve misk-i likâ eyleyüb huzur-ı şehriyâre 'azm eyledi zîrâ Sultan'ın kendüye meylin cezm eyledi hele biri gelüb serir-i 'izzete karîb gelüb Sultan'a haber olundu ki Sarıkgâzi? hatun-ı mükerrerme geldi denildi hemân Sultan makamından kalkub dehliz içinden mülâkat eyleyüb gelüb hatun elin öpdü andan Sultan söyleyüb didi ki pakcâ merâkib (67-a) el-mülûk-ı yürek behâ pilâ? tahiyye-i? yani ey rû-sebî padişâhîler süvâr olduğu merkeblere cimâre râkib olur mu sen Sultan hatunu olasın dâhi cimâreye tasarrûf olasın didi henüz hatun gene cevâb virmeden nemçeyle çaldı ol dâhi elin karşı virdi barmakların kât eyledi barmakları hunâlu idi andan hatun feryâd fiğan eyleyüb kâdem gâhdân tarafa firâr itdi andan Sultan ardınca sürât eyleyüb erişüb gitdiginde bir dâhi çaldı andan sonra hatun üzre düşüb sürünerek giderdi ve ol zaman saray-ı amire içre ol hatun-ı muâzzamat ve civâr-ı mükerreremât bint-i Sarıkgazi üzerinde cemî' olmuşlardı ol kâat-ü selâm denilen mevzide yüzü üzre sürünürdü Sultan tavrımız nemçeyle urduysa âhir kâdemgâh ucunda karılan katlin tamam eyledi ve başın kesdi ve kulaklarından kaldırdı kullağında altundan halkalar vardı lâl ve yakutla murassa ve derrâz? Zehirle? mükellel müzeyyen idi ve suret de ol mikdâr hayle idiki görenler hâyret ve dehşet olub dembeste kalurlar idi ve bâ-tecemmüle ol güşvar henüz bil-since alub kâatül dehşiyeye çıkdı ve önünde vâzî' eyleyüb bir fetv ile setr eyledi andan sâbika ol hatunun töhmetine münşa olan İbn-i Tâblevî dâvet itdürüb huzuruna getürdi ol dâhi gelüb selâmlayun işâret olunub cülûs eyledi andan Sultan ol hatunun başının üzerinde fevta-i keşf idüb iş bu baş gömmekdir didi hemân İbn-i Tâblevî havfundan yüzü üzre düşdü andan ol nemçeke? hatun mezbûrenin başın kesmişdi anınla İbn-i Tâblevî başın kâfî' idüb ikisin bir mehâfe idhâl eyleyüb emr eyledi ki bir kâbre defn olunanlar hem (67-b) ol vechle olub bir kâbre defn

olundular bu kaziyeyi Seydi Yusuf'un kız karındaşı Melik Tenkrivirdi'nin mahdûmesi ve Sultan Melik Nâsır'ın hatun-ı muâzzamesı hikâyet eyleyüb ben anda hâzır idem Sultan ana bu vâzî' eyleyüb ve ikisin bir kabr içinde defn itdirdigindedir hatta Seydi Yusuf şöyle hikâyet eyledi yine kız karındaşında ki ol vâkt ki Sultan bint-i Sark'ın a'zasına Nemçeyle çaldırdı kanları haytan kâade saçılırdı sonra Melik Nâsır'ı dâhi zindan-ı Dımaşk'da cellâdlar kâtle geldikde ben anda dâhi hâzır idim sana kinle her birisi bir yerinde ururdı ol anlar niçe feryâd ve fiğân idüb kaçurdu ve kânı hâytan zindana ol hatun kanın leyn saçılırdı ve haytan burcunda anda kân bint-i Sark'ın kânı mânende oldı 'amel cinsinde cezâ ne vechile oldığına nazar ile ki dar-ı dünya da vukû' buldı kıyâs ile buna ahvâl-i ahireti fesübhanellezi yefâl mâyeşa' ve yahkûm mâyürid ve hûve akrâbü'l? Yekûm? min hâlû? vâribid? ol kazıye bu vechle olub ahara yetişdi emmâ biz geldik ol zaman ki Sultan Melik Nâsır bint-i Sarkla İbn-i Tâblevî'nin emrilerin tamam eyleyüb ikisin bir kâbre defn itdirdi hemân ol sabah bilâd-ı Şâm'a huruc-ı calışı emr eyleyüb anlar dâhi 'azim ve cesim tecemmül birle hurûc idüb esbâb-ı dârb üzerlerinde araste ve alât-ı harb ekenlerinde? pirâste eyleyüb ve memâlikleri dâhi ol namt üzre mükemmel olub huzur-ı Sultan'da mâhrûr eyleyüb her birisi ol makam da 'ubur eylerdi ve Sultan dâhi bunlara nazar eyledi ve i'lâyı kâsırdanı her birisine tâhsili söyledi ol cemâat câliş gelüb ol hâletle Ridâniye'ye nüzûl eyleyüb (68-a) anda karar eylediler ve ol zaman ilğâra tâyin olunan ümerâ evvel sihr-i Sultan Melik Bektemûr Calık merâsimü'l nevvebe ve Emîr-i efrâm ve Emîr-i Silâh ve Doğan Hüseyin devâdar-ı kebir ve Şâhin Zerdkâş bu zıkr olunan mülûk kendi tevâbileri ve livâhıkları ve 'umûmen mesâfatları bile Şâm diyârına ilğâr kâsdına ikdâm idüb gitdiler 'azîm-i gerden Sultan Melik Nâsır be-Diyâr-ı Dımaşk bâ-envâ-i ziyet ve şöhet bâr-ı heftum ve helâk şoden be-Dımaşk muktezâyıl şöhre iffetü'l târihî nübübetinin sekiz yüz on dördün de vâkî' olsan Zilkâdde'nin yigirmi dördüncü günü Kahiriye'den hurûc idüb Ridâniye'den nüzûl eylediler emmâ Sultan henüz bu zıkr olunan emri dâhi Şâm tarafına teveccüh itmeksizin sâbık'üz-zıkr Nevrûz Hâfızî'ye ğayet derecede gadab eylediği ecilden Nevrûz'un hatunu kız karındaşı idi kudât-ı mezâhib-i erbâyı cemî' idüb tâtlikinde istifna idüb anlar dâhi talâk için fetvâ vidiler andan kâdıların fetvâsıyla buşanub Melik Mukbil-i Rumi'ye nikâh olındı ol dâhi nikâha rızâ vormeyüb ibâ eyleyüb eger ehle nikâh eylediler ve hatun ibâ ve intiâ idüb zevci Nevrûz Hâfızî'ye'den müfârâkat istemedi Sultan anı dâhi katl emriyle tahvif ve tehdid eyleyüb beher hâl ikisinde birbirine akd-ı nikâh eyledi hatunun

zevci Nevruz bu haberi isitmâ' idüb ateşi ğayretde yandı ve dehân-ı hâyrete boyandı velâkin sabr eyleyüb izhâr itmedi ve bir âhd bu vâzî' müstehsen görmediler ve her kişi hatırdan bu Emir-i girye girdi hele bâri çün ol zaman-ı mezkûr olan ümerâ çün Ridâniye'ye hurûc eylediler anda ikâmet eylediler târih-i Zilhicce'nin beşinci güne degin bes ol gün (68-b) Şâm tarafına rihlet idüb gitdiler çün anlar ol vechle itdiler bu cânibden Sultan Melik Nâsır dâhi erkân-ı devleti ayan-ı hâzret-i şevket ve şöreti ve sûtût ve salâbet-i ve celdet ve celâdet-i ve şebâat ve şehâmeti ve heybete ve mehâbeti ve 'umûmen ümerâ-i 'azmi cemî' envâ-i âlât-ı hârbi üzerlerine araste ve mecmû esbâb-ı dârbı ekinlerinde? pirâste Zihicce'nin sekizinci gün Kal'â-i Cebel'den ümerâ bi-karar ve 'asâkir bi-şumârı berriyle ihsân-ı ziynet üzre müzeyyenler ve heyet-i hayle ile muâyyenler olub gelüb Ridâniye'ye bârgâh-ı Sultan'da nüzûl idüb ser perde-i hâkaniyete duhûl itdi ve ol zaman ki Sultan Melik Nâsır'ın elinde havas-ı hayuldan üç yüz yedük? çekilirdi ki cümlesinin yerleri zer-i hâlisden mürebba ve gevâhir-ü ve cevâhirden mu'abba idi ve ol zeyn-i müzeyyenler ol esbi kuhtenler üzerinde mücevherler ve müsmenler ve müzerkeşler ve mülenvenler idiler ve ol esb-î kûh peykerlerün lecâmî' mukâvimleri leâl bedhaşaniden râhşan ve yakut-ı remmâniden ve dirahânşân idi ve ol surûc saâdet-i urucun cemî' alât ve esbâbları zir-u zir-yûr ve neal ve dürer idi ve ibâyilleri ziryaft ve dürtaft idi neâl ve mismâr zer-i sim idi ve cinâyep-i mezkûrenin akabinden ser hezâr hayûl-i cişâr ve ğayri mütenâhi a'cele-i ibkâr ve arezlerinde iskâl ve alât-ı hisâr yâni mekâhil ve naft-ı kibâr ve sığar idi müdâfâ-i mühevvele bi-hâddi ve menâcık-ı 'azîm bi-add idi ol cümle mürûr idüb cebe-hâne-i Sultan ve silâh-nâme-i hakanı hezâr-ı esir? kirâm ve fehûl-ı i'zâm üzre tahmil olunub geldi tiĝ ve tir ve tebir (69-a) ve gürz-i çomak ve şeşper ve cevşen cebe-i ve neşâb ve suyûf ve remâh vesâir esbâb-ı cümle ol bin devenün üzerinde mâhmul idi ve ol develerin her birisi fahûl idi ve andan sonra hazane-i âmire ve ğâmire geldi ve ol mikdâr ve fert-u kesret vardı ki ol hevalı mâlı oldu ve sanadık-ı bi-şomar ki hârir-i mülevvene ile müftât ve mestûr idi ve cümle zir-u sim ve mevfûr idi sâir emvâl-i 'ızâm ve iskâl-ı cisâmdan ğayri dört yüz bin surh dinâr vardı vesâir gevâhir ve cevâhirden ğayri ol sanadık cümle hem var idi ve andan sonra hârim-i Sultan-ı 'âlem penâh ve padişâh-ı encüm sipâh hurûc itdi envâ-i mehâsin birle araste olunub yedi mâhfe hârayiri mülevvene ile müfşa ve mütebe idi emmâ hunet-i kebrî ki hatunu 'azmidir anın mâhfesi cümle zir-u ziyur birle tezyin olunmuşdu ve gevâhir ve cevâhiz birle temüye ve tâyin

olunuşdı anın akabinden otuz haml-i esbâb ve esvâr-ı hatun-ı ismet penâh ki her biri harâyir ziyâft birle mestûr ve müfetta ve envâ-i muhassenat birle muabba olub akâbinden gelüb geçti ve andan sonra dâhi Sultan mürûr eyledi bakar ve cemel-i camus sâir hayvanat makûlatdan ğayri yigirmi sekiz bin nefer ğanem hâs çekilirdi ve Sultan'ın ihmâl-ı has için yanınaca çıkan hamalın âdidesi yigirmi üç bindi el-hâsıl ol zaman Sultan'ın tecemmilâtı ve şöret ve şevket selâtin-i Mısır'dan bundan sâbık geçen Sultan'lar da görülmüş degildi andan Sultan bu ziynet berriyle aAhriye'den hurûc idüb Ridâniye'de mescid-i Tebner civârında gelüb nüzûl eyleyüb Şâm tarafına 'azm (69-b) itmek üzre kaldı ve Sultan Melik Nâsır'ın Mısır'dan Şâm tarafına sefer-i tarîkla gitmesi bu defa' yedincisi vâkî' olmuşdı Sadi'ye seferinden ğayri emmâ bu defâ vâkî' olan sefer cân teslimine gitmek oldu akibeti kendüsün oda olmak oldu emmâ Şâm tarafına hurûc-ı Sadi'ye ile sekiz vâkî' olmuşdı emmâ Sadi'ye de ümerâ ile kıtâl idüb andan Melik Nâsır münhezim olub Diyâr-ı Mısır'a 'azm eyledi ve ol kıtâlde Sultan'ın derâhim ve denâniri ve emvâl ve eskâli ve imtâ' ve akmişesi ve esliha ve imtiâsı haddin haric telef ve a'dden birûn itlâf olundu ve Sultan'ın taraf-ı Şâm'a ol hurûcu kıtâl-ı Tenem Hüseyin için oldu ve sekiz yüzüncü yılda vuku buldu kanı hurûc-ı kıtâl Timûr için sekiz yüz üçüncü yılda vâkî' oldu ve üçüncü kıtâl Hakem için sekiz yüz üçüncü yılda vâkî' oldu dördüncüsü sekiz yüz onuncu yılda vâkî' olub anda Nâib-i Şâm Şeyh'le atabek Yeşbek Şâ'ba'ın imsâk olunub Kâl'â-i Dımaşk'da habs olundılar ve beşinci sekiz yüz on ikinci yılda vâkî' olub Kâl'â-i Serhâd'de Nâib-i Şâm Şeyh'le Nevrûz Hâfız muhâsara eyledi ve altını sekiz yüz on üçüncü yılda vâkî' oldub gene Şeyh'le Nevrûz'u Kerek'de muhâsara eyledi ve yedinci iş bu defa' vâkî' olunur ki bunda mâktûl olsa gerek ve ya tecemmüle-i Sultan Melik Nâsır'ın Şâm seferi Sadi'ye ile bile sekiz sefer oldu hele bâri çün Sultan vâzî' sâbık üzre Mısır'dan hurûc idüb Şâm tarafına 'azm eyledi andan hâlife Ebû'l Fâz el-Müstâyin Billâh kûzzâtı erbâ ile yani mezâhib-i erbânın (70-a) kadılarıyla hurûc idüb Sultan 'akâbından revân oldu ve Sultan Ridâniye'de zaman-ı ikâmetinde atası Sultan Melik Zâhirî üzre ihdâs eyledik türbeye dâimen varub gelüb niçe defa' kurbanlar eyleyüb ihsanlar eyledi ve andan Yelboğa-i Nâsırî Kâl'â-i Cebel'de nâyib-i ğayb eyleyüb gitdi ve bâb-ı silsilede Tanboğa-i 'Osmanî koyulub gidildi ve andan sonra Sultan atası türbesinden sekiz yüz on dördüncünün Zilhiccesi'nin on ikinci günün ğurubundan evvel şol saatde ki Şeyh Burhaned'din İbrahim Zerkââ' ihtiyâr eyleyüb andan evvel hurûcun defi' eyleyüb 'asâkir-i intizârda bâki kaldılar tâ ol saat gelince çün

ol saat muhtâr geldi İbn-i Zerkââ' Sultan'a rekûb emr eyledi ve Sultan vesâir 'asâkir ol saatde süvâr olub bilâd-ı Şâm'a 'azm eylediler ve Sultan ol saatde hurûc itdigi ecilden şöyle tasavvur eylerdi ki ümerâ üzre mansûr ve muzaffer ola emmâ ol sefer-i enhâs-ı seferden oldu zîrâ kendü ol seferde oldu acibdir ki bu fennin erbâb-ı bu mesabede ğalat-ı fâhiş eylediler dâhi gene bu fenden kelâm eylerler ve bunun üzre müstemir olurlar ve bu vakâhati ve fezâhatı kabul iderler ve tenbih ve tâllim için ebvâb-ı selâtine girdiler fe-neuzibillâh minşurır-ı enpüsenâ ve min seyyiâtı emâlinâ emmâ Sultan Melik Nâsır henüz gitmezden evvel 'askerine tehdid eyleyüb nefirden evvel kimesne rihlet itmeye ol avazesiz makamından kalkub gitmeye bazı kimesne Ridâniye'de bu avâzı istimâ' idüb gene mürtedî' olmayub gûs-ı nefir avazından sanub rihlet itmişler ve ol vaktinden evvel getmişler deyü istimâ' idüb kendüsü (70-b) süvâr olub bir kaçır ele götürüb ortasından ekser biçerdi ve ol hâlet üzre gene bir dâr ağacına salub indirdi el-hâsıl ğaziyye varmadan bir niçe ğilmân helâk eyledi nefirden evvel recil ittikleri ecilden ve halayık bu seferi bu cihetden nâ-mübârek gördiler hele bâri Sultan gelüb Medine-i Gazze'den nüzûl idüb andan Sultan'ın Melik Zâhir Berkûk kullarından on dokuz nefer kimesne helâk itdirdi ve kendüsü ol hâlde ki mest ve lâ-yakîl ve ol kaziyet-i akâbince hemân haber geldi ki câliş için irsal olunan ümerâ cümlesi bu taraftan ferâğat eyleyüb Şeyh'e ve Nevrûz ayid ve râcî' oldular ve anlarun haberleri ol vechle oldu ki meger anlar gelüb Dımaşk'a geldiler ve Nâib-i Şâm'ın huzuruna dâhil oldular Nâib-i Şâm ol vakt-ı firâş üzre sâkil olmuşdı ve mârzden nihayet de sıklet bulmuşdı ana selâm virüb i'lâm eylediler ki Bektemûr Calık ve Doğan kendülerle olan cemâtle Şeyh ve Nevrûz tarafına getmek isterler denildi Nâib-i Şâm dâhi anları men eyleyüb defi' eyledi ve anlar dâhi azerler beyân idüb Sultan'dan ısdâr ve izhâr eylediler Nâib-i Şâm dâhi ol 'azerleri istimâ' idüb sükût eyledi anlar dâhi anın sükûtun isitimâ' idüb cümlesi Şeyh ve Nevrûz'a teveccüh eylediler emmâ Şahin Zerdkâş gitmekde anlara muvaffâk itmedüğü ecilden anı imsâk eyleyüb kayd-u bend ile bile alub girdiler bu haber çün Sultan Melik Nâsır'a erişdiyse hemân Gazze'den hurûc idüb anlarun talebinde mücedd oldu ve halâyikin kalanu cümle andan nefret eylediler ve Zilhicce'nin Âhirin'de Kisve denilen makama (71-a) gelüb nüzûl eyledi ve 'asâkerine silah giydürüb ziyet virüb tertib-i sâf eyleyüb alâylar bağladı andan ol hâlinle gelüb Dımaşk'a dâhil oldu ve ayân-ı Dımaşk'a gelüb istikbâl eylediler ve kudumi çün Dımaşk'ı tezyin eylediler ve Nâib-i Şâm yanına nüzûl eyleyüb hâlin hatrını sordu andan gelüb Kal'â-i Dımaşk'a dâhil olub anda karar

eyledi velâkin hâtunun ve anasın Nâib-i Şâm yanına da darû' sâade de vazî' eyleyüb anda ikâmet emr eyledi ve andan sonra ba'zı 'ulemâdan kimisinelere kazâ ve tedris sadaka eyleyüb hil'âte buyurdu ve bâ'zî kimisine ki mahbes-i Dımaşk'dan bâ'zî cerime isnâd olunub hâbs olunmuşdı anları gene hâbsden ihrac idüb ihrâc eyledi andan kal'âdan kâlkub kaynâtası Nâib-i Şâm yanına gelüb anda divân olunub bu ümerâ-i 'usatın ahvâlinden müşâvere eyledi ve anlarula gelmeleri ne vechle olur deyü söyledi andan Nâib-i Şâm Sultan'ın evzâ-i sâbıkasından ğayet derecede bi-huzur olmuşdı ve ol halâyık-ı helâk eylemeden ğam ve ğussa ile dolmuşdı kendisün hıfz idemeyüb Sultan'a Rahmn ğüne söyledi ve didiki ba-pâdişâh 'âlem bir ğicede beş yüz kimesne helâk idersen ve ğüsfe-i manende sâyirleri zencirle yedersen ve biriyle birkaç defâ' sefere gidersen pes sana süvâr olduğun atın dâhi 'asi olmazsa acib der didi andan Melik Nâsır itdi el-selâm fil ğayet ellân ne eyleyelüm anı söyle didi yani ğiçen geçer şimdi yine hâlâ ne dirsın didi andan gene Nâib-i Şâm didi ki ey Şâh Cihân biz bendin yanında bir fikr-i sâyib varki eger Sultan ol fikirle 'amil (71-b) olursa memleket halden hâli olur kendünün şânı olur vâhid dâhi gene havf ve hazardan mâli olub mehâbet-i Sultan'ı üzerlerine vâsi ve müstevli olur diyüb Nâib-i Şâm sakit oldı andan gene Sultan suâl idüb ol fikr sayibine nesnedir diyüb kulak urdu nasihat-ı Nâib-i Şâm Melik Tenkrivirdi bi-Sultan Melik Nâsır Nâib-i Şâm dâhi didi ki ey Sultan'ı 'azam elân hâzretine lazım olan oldur ki bu ğünden 'inân-ı azimetin Mısır canibine sarf idüb anda gidersen zîrâ şol tâife ki cenâb-ı saâdet maibine maillerdir huzur-u şerifiyle bile giderler ve şunlar ki hâzretinden havf ve hazar üzerindedir anlar bunda mufarakât iderler varub ol âsi olan koma gibi dirler andan çün devlet ve 'izzetiyle darû'l-mülk-ü Mısır'da dâhil oluna münâdiler kendü rûbı esvâk-ı Kahiriyye'de ve etrâf-ı Mısriyye'de emân nidâsın eylerler ve halayıkı lütûf ihsân birle toylarlar ve Sultan şimden sonra kimesne kâtl itmez deyü söylerler ve 'al-i hâzretiden tevakku ve tazarru oldur ki şimden sonra eger memâlik itandır ve eger sayir kullarıdır kimesne kâtl itmeyub feragât itmeye himmet ve 'inayet buyurasın ve hem reâyâyâya ihsân-ı vâfir inâm-ı kesir idüb ve her birisine isti'mâlet buyurasun eger Sultan bu zikr olunan vech üzre idecek olursa memleketi fitne ve hileden ve fesâd ve zılelden ve zelilden 'ari olub kendü ğam ve ğussâdan beri ola ve sabıkda olan kâtl ki memâlikin Sultan Zâhir'de vesâir-i halayık da vâkû' bulursa anlan dâhi vechi ma'kul üzere i'tizâr ide ve istiğfar eyleye bes tarîk-i mazbûr mastûr üzere olursa cümle umur tamam olub ol 'usât-ı tuğanın dâhi (72-a) halleri perişan olub heybeti

ve salâbetinden girizân olur zîrâ hâzretin de safâvet-i kalbe delâlet eyler karâyın gördükce südde-i saâdetine her kişi mayl olur vardıkça havf ve hazar gönüllerinden zayıll olur ve cenâb-ı devlet-i mâbede eger bin kimesne olub sadâkat-i kemer ‘ubudiyet bellerinde muhkem olursa sayır ‘isyân idenler dâhi cümle hezimet bulub Diyâr-ı İslâm emn-ü emân üzerinde olub ğamdan hılâs olurlar ve niçesi dâhi gene ‘izzu huzura gelüb âb-ı nedâmet ile televvü tan-ı tuğyanı bak eyleyüb ihlâs ve ihtisâsla müzeyyen olur ve huzur-ı şerif de hulusla muğâyyen olur andan sonra bin nefer kimesne ile ne mikdâr düşman olursa haklarından gelürsün ve dâ’ire-i tâ’atden hurûc idenin başun olursun zîrâ şecâat ve ikdâmın zâhir oldu ve cesâret ve ihtimâmın bahir ola vechi mesfûr üzre olunacak ‘adl ve insâfın dâhi şâyî’ olub lütf ve ihsânla insâfın dâhi zâyî’ olur ve kılub ağdâyı ‘azametın karar tutar ve bal-i ehibbâ da muhabbetle istikrâr tutar didi ve bir dâhi budur ki bu ‘isyân iden tâife ğayet de kesret tutub nihâyetinde ve fırkatında bilâd-ı Şâm anları emîrlerine takat getirmez ve ‘avâm ve hemâm anların havacibine kudret yürütmez yâ budur ki buların mabeynlerinde muhâlefet vâki’ olub etrâf-ı vilâyete mufârakat vâki’ ola veyâ budur ki seninle kıtâlde itdifâk idüb Mısır üzerene gelmekden bir berle irtifâk vâki’ ola eger şöyle ki aralarında muhâlefet vâki’ olub mufarakât vâki’ ola hüvel matlub ve şöyle ki içtimâ’ idüb üzerine geleler yanında olan ‘asâker-i hâs-ı ber ras-i reml de mülâkat eyle ve ehl-i ihtisâsla üzerlerinde mübaderet ile (72-b) ve kıtâlde sâyi belîğ ile ve cidâlden cehdini diriğ eyle şöyle mansûr ve muzaffer olasın ne vechle dilersen öyle kalasın eger bu kazıyyetin hilâfi vâki’ ola hemân Mısır’dan hurûc-ı Diyâr-ı ‘Irâk’a ‘uruc ile ve sahib-i ‘Irâk Kara Yusuf senin muâvenetin de sâydir ve sana mutî’ olub hukukun râ’yidir bes benim yanımda bundan ula ve uhra tarîk görünmez ve bundan ğâyri tarîka murâd üzerinde yürünmez didi ve andan Nâib-i Şâm sakit oldı andan Sultan Melik Nâsır dâhi zaman-ı tavil-i sükût idüb baş kaldırub Nâib-i Şâm’a didi ki ey ata ben ki bu mikdâr halayık kâtl eyledim hürmetüm ‘azamet tutub ‘izzetim heybet tutsun demek ezlinden olmuşdur eger bundan ben müracâat eylesen benim ne vechle hürmetim bâki kalur ve andan sonra benim elimden ne gelür didi ve ben bu ‘isyân iden halayıkın âhvâllerin ğayet ahsen vechle bilirin vallâhi benim yanımda değildir illâ şol bir sayd-ı mecrûh mesabesin de ve anlar benim huzurumdan değildir illâ bir emr-i matrûh derecesindedir ve billâhi’l ‘azîm eger benimle on hizmetkâr kalursa labüd dirki ben anlarıyla mukatelele idem ve ben anlardan murâd idemen illâ sabit olur durub bana mukâbele iderler ol vâzi’ gelüb itmezem ki dağulub gideler aksay-ı murâdım oldur ki

benimle mukatelele ideler tâ anlardan maksûdum makamına getürem ve onların başların gövdelerinden getürem ve anları akıbet-i menziline yetürem didi andan Nâib-i Şâm didi ki tahkik bilesün elân anlar senünle mukatelele iderler öyle tasavvur eyleki münteşir olub giderler didi andan ol hususdan kelâm-ı munkati olub (73-a) bu yüzünden dâhi feth oldu ve Sultan Melik Nâsır Nâib-i Şâm'ın evladın taleb idüb görmek murâd idindü zîrâ kayn atasının 'oğlları idi Nâib-i Şâm Melik Tenkriverdi Sultan Melik Nâsır'un kayn atasıydı ve anın 'oğlancıkları Sultan'ın hatunun kardaşları idi bes huzuruna ihzâr itdirdiler altı 'oğlancığı vardı anlar dâhi gelüb Sultan'ın elin öptüler ve ol dâhi bunların esâmesin teftiş eyledi anlar dâhi her birisinin nâmın i'lâm eylediler andan sonra 'asâkir-i Sultaniye'nin atabegisi Demirdaş ataları Nâib-i Şâm dilinden sildi ve anları Sultan'a vaziyet eyledi ve Sultan dâhi didi ki bunlar benim evlâdım ve ihvânımdır ne ısmârlayacak nesne ver didi emmâ bu hâyinlerde Nâib-i Şâm sakik idi vaktâkim Melik Nâsır ol makamdan kalkdı ise Nâib-i Şâm didi ki ben evladım Allah'a ısmarladım ve emîrlerinden Allah'dan istiânat taleb eylerim senden değil didi Nâib-i Şâm'dan ol kelâm evlâdına nihâyet derecede nafi' düşdi ve cümle mazarrâtı anlardan daft' düşdi husûsen Veledi Seydî Yusuf ki riyâset de ne mertebeye vasıl olub keennehû derece-i 'izzet hâsıl olmuşdı hususân ol zaman Melik Nâsır münhezim olub kavâid-i 'izzeti mündehim oldı anlarda olan emvâlîn hasar-u karar idde-i şumarı yoğdı ol cümle anları kaldı andan sonra kıssa ki Melik Nâsır ve keder için on beşinci yılın Muharrem'inin evveli vâkî' oldı Sultan Melik Nâsır dâhi 'asâkiri ve ümerâsıyla asağır ve ekâbir ile kesiriyle Dımaşk'dan hurûc idüb Hums tarafına ol 'isyân iden ümeranın muhârebesine ve mukatelelesine tâlib olub (73-b) kendi ve gelüb kurb-ı Hums'da hasba denilen makamda nüzûl itdi ve ol menzilde haber geldi ki ol cemâat cehâlet şiâr karalardan Ba'lebek tarafına gıtdiler ve Hums tarafın terk itdiler didiler andan Sultan dâhi bu haberi istimâ' idüb hasba da iskâlin koyub Ba'lebek cânibine onların 'akablarince gitdi ve anları bikâ' denilen makama karib mekânda buldı hemân anları görüb üzerlerine yürüdü anlar ikâmete ikdâm idemeyüb sabibe-i Medine'ye teveccüh itdiler ol dâhi gene üzerlerine yürüyüb anlar bu kerre lahyuna nazil oldılar Sultan dâhi mest velâ yakıl gene kendi üzerlerine sürdü emmâ 'asâkiri şiddet-i sevkinden takat getire bilmeyüb dikülüb kaldılar bir yer? yutmaktan zebûn oldılar hâsıl yanında kalanlar dökülüb kalanlardan kâlil ve 'alil idi ve ol hâlde ki Lecûn da üzerlerine yürümek istedi 'asâkir dökülüb kalduğundan ğayri vakt-ı asr olmuşdı ve sekiz yüz on beşinci yılın Muharrem'in onuncu günü idi bes

gelüb ümerâ-i Lecûn da bulub nâzil olub sarahât olmuşlar gördi ümerâ dâhi gördiler Sultan geldi ve her birisi havf ve mürabla doldı egerçe anlar Sultan çerisinden kesir idi velâkin heybet ve salâbet-i Sultan üzerlerinde düşdi ve cümle bildikleri şaşdı ve öyle fikr eylediler ki ol gice rahat olub vakt-ı seherde cenk ahenin eylene bes eyle ol gice anlar ol makamdan Berri'ye tarafına Remle cânibine firâr ideler ol fikr üzre oldılar zîrâ anların fikirlerinde ebeden Sultan'la mukâbele ve mukâtale itmek yoğdı hemân ol gice Berre'den taraf-ı Haleb'e firâr itmekdi husûsen (74-a) Emîr-i Şeyh Aslan'ın 'azminde Sultan'la mukâbele yoğdı emmâ bir taraftan çün Sultan 'askerle Lecûn üzre geldi ve emnü anda buldı kâsd eyledi ki üzerlerine yürüye atabegi 'asâkiri Sultan Demirdaş Sultan'a söyleyüb KÛN? ki ara gelünsün ve at değlensün bu gice istihrâhat üzre olub inşâllahu 'izz yarın vakt-i seherde ceng-ü henk idevüz didi Sultan cevâb ol vechle virdi ki eger bu gice bunları hâlinde koyasın labüd kaçarlar didiydi andan Demirdaş gene didi ki şimden sonra ne mekâna gideceklerdir göz gözü gördükden sonra didi ve hem ey şâh-ı mükerrerem 'asâkir derdü tâ'büde ve hayûl-ı zecr-u sâbededir konmak lâzımdır tâ bir mikdâr rahat oluna ve hem de gelüb kalanlar dâhi geleler didi emmâ asla Melik Nâsır bunun kelâmın denilmedi hemân tâbl-ı bâz kakub at didi ve kendü ol cemî' ğafrun üzerlerine çapdı ve ardınca kullarından bir cemâat bile at saldılar vekâkin ol mekân da bir balçık vardı ana gelüb kaldılar zîrâ şiddet-i tarikle ğayetde zebûn olmuşlar idi andan henüz kendü at salub dâhi ümerâya mülâki olmadan kendü beyleründen kaçâk nâm bir beyi kendüye 'asi olub ol sâyir 'usât tarafına 'azm eyledi ve kendü 'asâkirin ve memâlikin cümle anub gitdi el-hâsıl ol hâlinde Sultan Melik Zâhir kullarından birin iken hayli kimesne firâr eylediler Sultan canibden sehl kimesne kaldı emmâ Melik Nâsır' Sultan Mısır'a asla bunlara i'tibar ve iltifât itmedi ve yanında bâki kalanları kandırdı ve bunlar (74-b) bölük dağiler ve bağilerdir bunların canları ve kanları helâldir bes bunların birisin öldürmek din bâbında kemâl derecede sâ'yet ve Ehl-i İslâm'ı nihâhet mertebede riâyatdır derdi vechi mezbûr üzre yanında olan 'asâkirine isti'mâlat virüb hemân kendüsün düşman 'asâkirine ordu ve ol cemâat-i kalile dâhi Sultan ardınca at sürdiler ve kendüleri tulına urdılar ol müsâdeme de ümerâ-i kirâmdan birisi ki Mukbil Rûmî dirlerdi maktûl olub andan yakıldı ol Muktil Rûmî'dir ki Sultan Melik Nâsır Nevruz Hâfizi'den olan kız karındaşı Nevruz'un 'isyân ba'isinden kuzata talâk virdirüb ana akd-ı nikâh itmişdi andan Mısır'dan bu tarafa gitmişdi ve ol yakılıb havasdan birisi ki ana Tanboğa Salk dirlerdi ol dâhi maktûl olub düşdi çün Sultan 'askeri ol hâli

gördüler arın arın anların gerü sürdüler ve hemân zaman hezimet olub ‘azm eylediler zîrâ devletleri döndüğüne cezm eylediler bes Sultan kendüsü dâhi çaluşub çâre bulmayub hemân nefis-i nefisin halâs eyleyüb makam-ı manâsa erişdirmek ardınca oldu ve Dımaşk tarafına at sürdü gelüb üç kişiyle Dımaşk’a erdi ve gelüb ol hezimet ve masiyyet ile Kal’â-i Dımaşk’a girdü çün Sultan Lecûn’dan hezimetle Dımaşk tarafına firâr itdi ol cemâat ‘usat-ı hâlîfe-i ve kâtibü’ser ve natîru’l ceşş ve na tâ emrû’l hassı ihâta idüb harib olmalâğlarına mecal komadılar ve andan Sultan’ın cemî’ eskâlin ve emvâlin kabz eylediler ve andan sâyir ümerâsın alât ve esbâbların ve tecemmülât-ı esvâbların ve mâl-i menâllerin (75-a) cümle ihâta itmeğe başladılar ve Sultan tarafında olanlardan kim varsa nehb ve ğareti ve celb-ü hasarete başladılar ve anlara ne murâd idünürse işlediler ve nicelerin esir hor hâkir eylediler ve bil-cümle henüz dâhi şems ğurub itmişlerdi ki ümerâ tarafı Sultan cânibin tamam itdiler ve Sultan yanından kimisin kâtl ve kimisin esir idüb kimisi dâhi kaçub gıtdiler zarur-ı nam-u namûsu yabane itdiler andan vakt-i mağrib olub salât çün ezân okundu ve ümerâ tarafından Melik Şeyh’in imâmı Şehâbed’din Ahmed Ezrâ-i takaddüm idüb anlara ağşam namâzın edâ eyledü ve fatihandan sonra rekât-ı evveli de iş bu ayeti okudu vwzkurû iz entum kalîlun mustad ‘afüne fil ardı tehâfune en yetehattafukumun nâsu fe âvâkum ve eyyedekum bi nasrihî ve rezekekum minet tayyibâti leallekum teşkurûn yâni bu ayet ki ol zaman okundu ğayet mevkiin de vâkî olub nihâyet mevzinde vâkî’ oldu zîrâ vâkî’ hal evvel bunlar killet üzre olub zâaf üzre Şâm diyârında halayıkdan havf iderlerken Allah’û te’âla bunları kâvi eyleyüb nusret virdi ve ol havf eyledikleri kimesnelerin emvâlin bunlar ‘itâ eyledi ta şükr ideler bes çün ol gice ümerâ ol mâreke menziline yatdılar sabah olacak huzuruna müraca’ât idecek bir kimesne yok her birisi da‘vayı riyaset idüb reis-i kavm benim didi hemâdem Şeyh nidâ idüb Emîr-i Kebir benim Cekem hükümet benimdir didi ve Nevrûz bir taraftan haykurub ben varken kim hükm-i hükümet idecek derdi Südûn-ı Muhammedî bir cânibden estâbil-i Sultaniye (75-b) ben hâkimim sâyir hükm dâhi benimdür didi Bektemûr Calık bir yerden el-hâsıl ol günde hazur olan ümerâdan hüküm benim dimez kimesne kalmadı ve emîrleri muhânnel ve müşevveş ve bu kaziye görüb hatırları nar-ı nedâmetden pür ateş oldu ve Şeyh Takiyûd’din Mu’izzed’din rivâyet olunur ki ol zaman Kâtibü’s-ser olunub Fetullah’dan rivâyet ider bana ol zaman Şeyh ile Nevrûz didiler ki bu vakî’ olan kaziye-i Diyâr-ı Mısır’a yaz i’lâm eyle didiler ben didim ki Sultan kimdir mektûbı andan yazam didim her birisi baş eşğâ salub cevâb

virmeğe kadar olmadılar andan gene başların kaldurub didikleri Sultan ‘oğlı bundan değildir ki anı Sultan idüb andan hükm yazıla murâdları Sultan Melik Nâsr’ın ‘oğlı Sultan Ferec idi zîrâ atasınlan ol dâhi Ferec dimişler idi vaktâkim gördüm bir nesne üzerine mukarrer ve ber karar olmadılar ben didim ki iki gözden bile ümerâ-i Mısır’a yazub i’lâm idüb kal’â vesâyir vilâyeti muhâfazat ve maharet üzere olun inşâllâh sizlerün her birünüze hayırlar hâsıl ola din didim bu sözi ikiside mühsin ve müstâhsen ve müvecceh gördiler andan sûret-i hâl yazulub Emîr-i Mısır’a i’lâm olunub hâlîfe dâhi ol vechle yazub i’lâm eyledi mektûblar irsâl olunub Dımaşk tarafına ol ricâl? içünden eylediler emmâ Melik Nâsır ne mekânı ‘azl eylediğünden haberdar olmadılar velâkin Sultan Nâsır’ın ahvâli ana erişdiki vaktâkim Lecûn üzre münhezim olub kavâid-i ‘azebi münhedim oldıysa ol menzilde Dımaşk tarafına (76-a) firâr idüb cân hılâs eylemişdi ve gelüb üç nefer kimesne ile Dımaşk’a dâhil olub Kal’â-i Dımaşk’a nüzûl idüb kayn atası Nâib-i Melik Tenkrivirdi’den istifsâr idüb mirzan’ın? hâli ne yüzdendir didi cevâb virüb hâlet-i mevt de fevttedir didiler vakî’ Sultan Dımaşk’a duhûl eyledi Erbâ’da vâkî’ olmuşdi Nâib-i Şâm dâhi leyle-i hamis de müteveffî olub rihlet-i haka vasıl oldı ve sekiz yüz on beşincinin Muharrem’in on altıncı gün yevm-i hams de intikâl idüb gene ol gün haric-i Dımaşk’dan meydan-ı hasa da türbe-i Tenem Hüseyini’de defn olındı ol Tenem Hüseyini’dir ki sabıkâ Nâib-i Şâm olub davây-ı saltanat idüb salûf’üz-zikr Sultan Melik Nâsır elinden emri tamam olmuşdi anın türbesine defn olındı emmâ Melik Nâsır’a vaktâkim geldi ki gicenün sabahı oldıysa kuzât-ı ayân ve erkân şehr-i Dımaşk’a dâvet idüb her birisine hayır vadeler idüb a’dâsı olan ümerânın kîtaline kandırdı ve anlardan nusret-i muâvenet taleb idüb inâm ve ihsân eyledi anların dâhi her birisi semân ve tâ’aten diyüb emrine inkıyâd gösterdiler ve kendüsü tedbir-i emr-i mübâşeret eyleyeyüb tahsîn-i kal’âya mübâderet eyledi ve Lecûn mağrekesinden münhezim olub etrâfa münteşir olun cünûd ve ceyüş dâhi bir bir gelüb cemî’ olmağa başladı andan sonra atabegi ‘asâkiri Demirdaş gelüb erişdi ve yevm-i hâmis de mestûrun vakt-i ‘asrıda Niyâbet-i Muhammedî Şâm için hil’âtlenyüb Demirdaş dâhi hil’ât geyüb öpüp makamında kefâletinde kfirâr eyledi (76-b) zîrâ Melik Tekriverdi ol gün müteveffî olub niyâbeti maktûl kıldı ve andan Sultan emr ile kıtâl istiğdane sây-i belîğ eyleyüb emvâl-i kesire ihrâc eyledi ve kayn atası Melik Tekriverdi’nin ‘umûmen huyûl ve ‘arûz ve mâl-i menâli ve emfî’ ve işgalin ve cemâl-i biğâlin ve kumâş ve silâh ve mâlın ve hadm ve hatmin cümle ihâta eyleyüb kâbz eyledi zîrâ bir bu ki vasî el-meştî ve bir bu ki

‘avretinin vekil olmuşdı ve ol zaman ihâta eylediği hayul-i merâkib ve çeşâr bin Fers-u memâlikden dâhi binden otuz eksük memlûkûn almışdı zîrâ Melik Tekriverdi’nin veledi müceddisiydi bu safdan? eyle nakl olundu ve ümerânın kimin ‘azl ve kimin nasb eyleyüb gene ‘adet-i kâdime üzre emür-i saltanatı kemâ hüve hâkka tedbir itmek de andan sonra Sultan ol mikdâr-ı emvâl-i mevfure ve nâ-mahsûre ihrâc eyleyüb meyân-ı serâya dökdi ol maksûd üzre ki halâyika tevzi ve taksim idüb defî’ düşman da dürüşe ve kendüsü dâhi hisârdan hurûc idüb uruşa emmâ Demirdaş Muhammedî Nâib-i Şâm Haleb tarafına çekilmek üzere işâret eyledi ve ol canibe gitmekde fâide vardır deyü beşarat eyledi velâkin vâkî’ olacak nesne vardı ol taraftan ibâ ve imtiâ’ eyledi Dımaşk’dan ğayrı makama gitmem deyü söyledi el-hâsıl yanında olan ümerâ nihâyetsüz ikdâm eyledir ve Haleb tarafına gitmekden ihtimâm eylediler ve illâ tekdir-i hak Dımaşk’da ol defâ’ da emir tamâm olmak üzere idi ol ecilden ibrâm idüb (77-a) Dımaşk’dan ihrâcî çâre idemediler eger Mısır’dır ve eger Haleb’dır berisine râzı olmayub hemân kıtâl ve cenge ahenin eyleyüb ol makam da ikâmet üzere mukarrer olub ber karar oldu ve egerci râyi? sevâb yâ Haleb’e veya Mısır’a gitmek idi velâkin tedbir takdir dafi’ rafi’ olmaz eger Haleb’e varsa Dulkâdir ‘oğulları Sultan’a tâbi ve Karaman ‘oğulları dâhi mutî’ ve Diyâr-ı Bekr Beyleri muâvin ve Tebriz ve Bağdâd hâkimleri müzâhir idi hele bâri olacak olub çâr-u nâçâr gerek gönlümü kin tutsun gerek dar-ı vaktâkim ol emvâl-ı ‘ızâm-ı hâzinden ihrâc eylediyse her taraftan gürûh gürûh halâyık gelmeye başladı ve eger Türkmân ve eger Karaman ve eger ‘urbandır ‘Amik’den fevc-ü fevc gelüb isimleri ketb olunub infâk olunurlar idi ve ol mâldan ğayrı silâh dâhi ‘itâ idüb her cihetden tâkviyet eylerdi ve her tâifi bir tarîke tayin idüb kal’â muhâfazası çün emr olunurlardı ve tirendâz olan hezârdan ziyâde idi kimsi süvâr ve kimsi piyâde idi andan hisâr-ı mûhkem olunub müdâfi-i mekhiller ve manâçıklar mütekâller hisârun her cânibi tekmil eyleyüb ‘ağdânın gelmesine intizârda kaldılar ve kal’â üzerinde yer yer ramat-ı sehâm ve neyiller vâzî’ eyleyüb buruç-ı hisârdan her birinin üzerine bir ‘azim mancınık nasb olunub ‘adâ üzre ihcâr ve eşcâr atılırdı ve ol tarafta olan düşman çerisi birbirine kâtılırdı ve hisârun her cânibini tamâmü’l hâkim ve tâhsîn olunub kimesne dâhil olacak tarîk kalmadı bes çün Sultan Melik Nâsır Kal’â-i Dımaşk’ı ol vechle muhkem ve müstahkem eylediyse (77-b) kendiye bir mikdâr sükûn-ı kalb hâsıl olub kendiye tâbi olan ‘askeri kemâl derecede istimâletliyüb muâhedler ve müvâ’deler eyleyüb her birisine rıfk ile eyle seyildi ol derecede seyildi ki kendüden râzı eyledi

andan sonra nükübü'l hâcibe Niyâbet-i Hama sadaka eyleyüb hil'âtleyüb ol tarafa irsal eyledi andan kâdiü'l kûdât Dımaşk Celâled'din Belikîni ve anınla kûzât-ı Mısır cemî' olub cümlesi süvâr olub vesâir kuzât-ı Dımaşk dâhi bile itdifâk idüb ve erbâb-ı devletden dâhi bâzı kimesne bu mezkûr ata süvâr olub esvâk-ı Dımaşk'da mahalat-ı Dımaşk'da kabl-i Sultan'dan emân çağırdılar ve cümle mezâlîm-i muğâyifi refî' eylemek vâdesin bildirdiler ve umûmen bi'dât ve hayfî' defî' eylemek muahedesin şehir içine doldurdılar halâyık-ı Dımaşk bu nidâyı istimâ' idüb Allah'u yensûrul Sultan deyü dûalar ve senâlar idüb cümle vâzî'-i şerif ve kavî' zâif ve semin sâhif cemî' olub muâvenet ve müzâheret itmekde imân-ı ğalâz-u şidâd eyleyüb Sultan yoluna baş can ve mâl ve hanumân terk itmeği mukârrer eylediler ve kebir ve sağır Sultan tarafına mayil olub ve cemâat-i cemî' ğafir ol cânibi 'ayıl oldılar el-hâsıl tâife-i Dımaşk'ın ağleb halâyık Sultan 'askerinden olub ceng ve cidâle kadir olan katl ve kıtâle bel bağlayub ol vâzâ' kadir olmayan esbâb ve âlât getürüb me'lât ve meşrûbat ihsâr itmeğe sây-i belîğ ve cedd bi-dirîğ üzere oldılar ve ana dâhi kudreti olmayan davate zafer üzere mülâzım ve nusret ve fırsata zirâatini müdâvam (78-a) olub cenâb-ı hâkdan isti'ânet taleb eylerdi ve Nevrûz'la Şeyh'in inhizâmıların ve kahr-u intikâmıların hâzret-i 'izzetden tevakkû ve tazarrû' iderlerdi ve ol dâvet için muvâzî' şerifeye giderlerdi el-hâsıl Sultan tarafı vechi mezbûr üzere olub erbâb-ı Dımaşk'ın her birisi bir 'amel üzere olub muâvenet-i Sultan üzere mücced olub müzâheretinde mücced olalar ol hâlet de iken ümerâ-i 'askeri dâhi gelüb sene-i mezkûre Muharrem'in yigirmi sekizinci gün hâric-i Dımaşk'da kubbe-i belîğ'da nüzûl itdiler Sultan geldiklerin görüb üzerlerine 'asker gönderdi ol irsal olunan 'askeri dâhi varub Kablîsbân tarafına teveccüh itdiler ol taraftan dâhi Nevrûz'la Şeyh'i Sultan'ın 'askeri geldiğın bildiler anlar dâhi bir mikdâr 'askeri saldılar ol salunan 'asker gelüb Sultan 'askerinin ilin oldılar ümerâ etrâfdan gelen çeriye serdâr-ı Sûdûn-ı Muhammedî ve Sûdûn Celeb idi ol iki emr bir niçe bin kimesne ile Sultan 'askerine mukâbil olub mukâteleye mübâşeret eylediler ve Sultan 'askerinin serdârları dâhi kendü 'askerilerine işâret eylediler iki taraftan cenge ahenk ve bir birine akıbetinin eylediler ve çomak ve kılıca iş gösterdiler ve yeter-ü betere yumuş gösterdiler ve remâh tâifesi başların sâdra geçürdiler ve cebe ve cevşen cemâati bir kelek kestürüb niçesin ol menzilden kaçurdular ve ol meydanda gürzi güreşçi niçeler başlar urub kanlar sıçradılar veya âlâyı kanlık idüb avucundan odlar uçurdular el-hâsıl bir derecede ceng ve nebret oldu ki kellelerden kıllar ve küştelerden beşteler oldu (78-b) ahir Sultan 'askerinin

yüzleridendi zîrâ ol zamândı ki Sultan'un şem-i devlet sonıydı ve bil-cümle ana defî' Sultan'iyün yüzündendür deyüb gene ikdâm eylediler ahir üçüncü defa' da iki taraftan dâhi cengden ferağat idüb menzilü menzillerine 'ayid olub gıtdiler ve gelüb cemâatlı cemâatine olan cengin ahvâlin hikâyet itdiler ve niceler birbirinden şikâyet itdiler ve Muharrem mezbûrun on dokuzuncu gün ümerâ kubbe-i belîğadan kalkub Dımaşık'ın taraf-ı garbisine nüzûl itdiler ve meydan-ı cânibi cümle tuttular andan kal'â cânibine gelüb haric-i şehirden durdılar ve şehir halkına tir-i bârân idüb biyut ve sükûfa ve esvâk ve etrâfa neft urdılar ve bâb-ı Firâdis de sokaklar cümle ihrâk olub şehrin ekseri harab-ı beyâb oldı vaktâkim Muharrem'in yigirmisi vâki' olduysa ümerâ itdifâk idüb şehrin taraf-ı şarkisinden cânib-i kıbleden hisâra beçum eylediler ve anlar haricden Sultan 'askeri dâhilden kıtâl-ı şedid ve medid ayak üzre kalkub bir niçe gün müstemir ve muttasıl oldı bir tâif Kanvâd tarafına nazil olub ol mâkamdan kıtâl eylediler ve bir tâife dâr-ı tâ'am denilen mevzide olub anlara Nevruz serdâr olub andan cidâl eylediler ve bir gürûh dâhi sâlihiye cânibine nüzûl idüb darb-ı harbe andan ikdâm itdiler ve Şeyh dâhi câmi' kerim mukâbelesinde ustâdâr Nâib-i Şâm oldı yanında nüzûl idüb anınla hâlife ve katübü'l seriyle nüzûl itmişlerdi ve Begtemûr Calık ve Korkmas anlar dâhi bir cemâat-ı kesire eyleye cânib-i vesâbetin muinü-dünya nüzûl olub andan cenge yürüdiler (79-a) ve bu zikr olunan tevâbiğın her birisi bir yerden yürüyüb şehri ihata eylediler ve şehre gelen matûmât ve meşrûbatdan şehir içine bir habbe gitdirmediler ve içerüde olanlara meyletdirmediler ve andan sonra Şehr-i Dımaşık'a gelen enharı cümle katî' idüb şehir halkı susuz helâka garib olub cemî' hâmamlar kurudu ve dakâkin açılmaz oldı ve Dımaşık'ın dâhilinin hâlleri harâb olub şedâid ve 'avaid-i başlarına geldiler ve mecruhin berriyle cevânilberi doldı bes çün hal bu vechle oldı Dımaşık cemâati cümle cemî' olub şikâyet idüb hallerin hikâyet eylediler çün ol şiddet ve nimet şehir halkının başlarına geldi her birisi cân ve başlardan geçüb düşmân tevâbi' ile kıtâle ve ceng ve cidâle ikdâm ve ihtimâm eyleyüb burçlardan kim oklar ve kim neftler ve kim taşlar atub dürüşdüler ol vechle gice gündüz ol sûret üzre uruşdılar ve dâhiller hâriclerin sinci? neftle yakdu ve nicesin taşla kanın hâke dökdi ve haric de olanlar dâhi neft itdürüb şehrin ekser dükkânların harab itdiler ve niçeleri dâhi ateşle ihrâk eylediler ve şehir içünde olanların ekseri mecrûh ve meşrûh olub ve niçeleri dâhi maktûl ve metrûh oldılar emmâ ümerâ 'asâkirin de cerâhat-ı mevfûr ve nâ-mahsûr idi ahcar-ı menâçık niçesin helâk idüb ve niçesin dâhi zir-ü zebr idüb indirmeğak itdiler ve niçesinin elleri düşüb niçesinin ayağı

ve niçesin kolu düşüb nicesinin başı el-hâsıl Sultan ‘askeri burç-ı bâru üzerinden (79-b) anlara ol mikdâr hâsarât ve hakâret itdiler ki kabil beyân değildi çün ol derecede şehir kavminin kıtâlin gördi ümerâ tarafından Şeyh’le Nevruz hile ve mekrine el urdılar ve Mısır’ın ve Şâm’ın kûzatın cümle hile birle yanlarına götürdiler tâ’zim ve tekrim idüb anlarıyla bir sebâtıyla? oturdılar ve Sultan dâhi ol kadıların gitdiklerin bilüb makamlarına ahzârlar nasb eyledi velâkin ne fayda devlete denişmedi ve hasmın şemî’ yenüb bunların soyunmuşdı ve bil-cümle ve durdukça ümerâ tarafının kesretleri ve fert tutdı ve cemiyetleri şöhret ve şevket tutdı ve Sultan cemâatinin ekseri ümerâyı kendi ve hileyle Şeyh Sultan’un çerisin dağıttı ve Sultan Melik Nâsır’ın yüreginde dağ itdi andan vaktâkim Muharrem-i mezbûrenin yigirmi beşinci günü olduysa hâlife el-Mûs’tâyın Billâh Sultan-ı saltanatından hâl eyledi ve saltanatından mâ’zûldur deyü söyledi andan sonra ümerâ itdifâk idüb bir makama cemî’ oldılar ve bâb-ı saltanat da söz söylediler velâyet bu Müslümanlar üzre bir hâkim olmak gerekdir didiler ve illâ her kişi kendi hâlinde olmak mümkün olmaz bir kimesne gerek ki cumhur-ı reâyâ üzere hâkim olub cümle halâyık anı Sultan bilüb üzerlerine han-ı palalar ve’l intizâm-ı ‘âlem ihtilâl bulub ‘âlem-i ihtilâfla dolar didiler bes bu devirde saltanata layık hazret-i hilâfet penâh el-Mûs’teyin Billâh’dır zîrâ Sultan olmağa veled-i Sultan’ın liyâkatı yokdır ve kendü ve Sultan’ın hudî aklında ihtilâl oldu sayarlar (80-a) hûd her kişi da’va-ı saltanat ider bes müteâyin oldu ki hâlifeden ğayri kimesne yokdır didiler andan cumhûr cemâat ümerâ kübera kim varsa cemî’ olub kazâ-i vilâyet yanında Sultan Melik Nâsır’ın saltanatından hâlî’ mukarrer olub hâlifenün saltanatına itdifâk eyledi emmâ hâlife ol mânâdan nihâyet mertebe de imtinâ’ eyleyüb ibâ eyledi zîrâ ‘akibet bu emr tamâm olmaya deyü havf eylerdi ve benim helâkım bunda olacaktır deyü söylerdi el-hâsıl kabul itmemek üzere tasmim-i ‘azm eyledi ve bu kaziyet tamâm kalacağına cezm eyledi ve Sultan Melik Nâsır’dan hafv-ı şedid ve hazer-i medid eylerdi ol mikdar ikdâm idüb ümerâ ‘aciz kaldılar kabul itmedi ‘ahir varub bir hileyle tedbir itdiler ve hâlifenün ana bir bir karındaşı vardı ana Nâsired’din Muhammed bin Mübarek Şâh T’âzi dirlerdi tevkî’ eylediler ki eline bir varâka alub süver ola ol varakanın mezmûnu Melik Nâsır’ın misâli ve Mû’ayebi idi ve sâbıka eylediği cerayimi ol varâk da mektûbdı ve hâzreti hâlifeye anı saltanattan hâl’ eyledi andan sonra bir ahde helâl olmaz anın muâveneti bir ferde caiz değildir müzâhereti ve müsaâdeti deyü bu varâkadan okurdu ve her makamda nidâ idüb ol vechle bildirdi kanlara ki giderdi çün bu hâzret-i hâlifeye istimâ’ idüb

kendüsünün gitdiği ve karındaşın davet idüb niçe tân ve tânin itdi ve şemm idüb üzerine melâmet taşın atdı andan sona Melik Nâsır'la kendü mâbeyninde vâkî' olân salah-ı fesâda münkâlib olduğın bildi ve muvaffâkat-ı muhalefete (80-b) müncelib olduğun bildi andan kabul-ı saltanata meyli oldı bes cümle ümerâ cemî' olub bi'ât idüb iman-ı muağazâlara ve 'uhud-ı müekkedeler idüb vefâ üzerine kıyâm idüb nusret ve taâtinde ikdâm idüb ve ihtimâm iderler ve kemer-i u'buviyete bellerinde mûhkem idüb semîna ve etağna virdin dillerinde müstâhkem itdiler andan umur ve ahvâl ol tercümesinde zikr olunan üzere vâkî' oldı inşâllah makamında zikr oluna emmâ Sultan Melik Nâsır'ın ahvâli vaktakim saltanatından 'azl oldıysa yanında olan 'asker yüz döndürüb hâlife cânibine 'azm eylediler zîrâ hâlifeden yüz döndürmek 'azim günâhdır belki kâz ve hurûc tasâvvûr ve tâhayyül idüb Sultan yanından firâr eylediler varub hâlife yanında karar eylediler zîrâ hâlife ile mukatelele itmek Allahû te'âla resulüne 'asi olmaktadır didi ve bir tâife dâhi Melik Nâsır saltanat üzre bâkidir deyü itikât idüb hâlife ile ceng ve cidâl idüb duruşmağı ve uruşmağı vâcib gördiler el-hâsıl Sultan Melik Nâsır'ın ahvâlinde halâyık iki fırka olub bir fırka muâvenetin vacib eyleyüb a'ğdasının üzerine ikdâm itdiler ve bir fırka muzâharetin 'isyân bilüb hâlife yanına gitdiler ve Sultan'ı terk itdiler vardıkça yanına kimse bâki kalmadı ol zamâna değin sekiz yüz on beşincinün Sâfir'inün on altuncu günü yevmü'l şeb de Kal'â-ı Dımaşk'dan bir burç da kâtl olundu bir niçe zemân kal'â da hâbs olunduktan sonra netekim mufassalan tercümeil Mûs'teyyin Billâh'da zikr olunacaktır helâlin? Sultan Melik (81-a) Nâsır'dır Kal'â-i Dımaşk üzre ümerâ-i ceş ve kıssa oldur ki vaktâkim Kal'â-i Dımaşk'da bir nice umurdan sonra hâbs olundu ise ol umurun tafsili el-Mûs'teyyin Billâh saltanatı beyanında gelse gerek ol hâbs de niçe eyyam kalub âhir zikr olunan gice geldiyse ya'ni Sâfir'in onuncu gicesi leyle-i sebt geldiyse üzerine üç kimesne dâhil oldı ol üç neferin birisi sabkû'l zikr Nâsired'din ki hâlifenin ana bir karındaşı ve birisi Şeyh'in mü'temedlerinden ve birisi dâhi vardı Nevruz'un tu'âtından ve ol üç nefer kimesne bile kimesne dâhi vardı iki müşâili? cemâatinden vaktâkim Melik Nâsır ol gelenlerin gördü ise bildi ne murâda geldiklerinden haberdar oldı ve havf ve hazer ve râb-ı hatr ile derûn doldı ileri varub anların nefsinden defî' eylemek istedi ol iki kimesnenin birisinin elinde tob vardı anınla urub ve yüzi üzerinde düşürdi andan ol düşen ricâl makamından gene kalkub anın refîki dâhi böyle kalkub Sultan'un üzerine yüydiler ve ellerine hançerlerin alub Sultan'un ne mevziîn bulsalar darb eylediler gâh hançerlerle gâh sana? kin? kesire

ile harb eyledi ve her ‘uzvın pâre pâre eylediler ve cemî’ civârın pâre pâre eylediler ve ol dâhi elleri ile çalışırdı zîrâ elin de pirâk ve yasaktan bir nesne yoğdı ahirü’l-emr yüzi üzere düşürdiler zîrâ hançer ve bıçak uşurdılar ve bâ’zî cellâd yüreğinden? ve ehl-i fesâd ilerü urub boğdılar âhir Sultan gene hareket eyledi bir dâhi (81-b) varub boğdılar ve i’tikâd eylediler ki temâm olub mütevekkfi oldı bir dâhi hareket idüb bu defâ’ gelüb başın gövdesinden ayırdılar ve üzerinde esbâb-ı ve envâbı? cümle aldılar ve andan ayağına yapuşub sürerken bir mezbeleye saldılar ve cemî’ libâsın alub ‘üryân eylediler hemân üzerinde tumân koydılar ol dâhi hemân ‘avretin ve bâ’zî oylığın setr eylerdi ve ol mezbele üzerinde yatırdı halâyık andan mürûr eylerdi eger emîrdir ve eger fâkirdir efer sağırdır eger kebirdir ol makamından ‘ubur eylerdi ve bir zamân bu dâhi tâc ve taht sâhibi Sultan ve raht ve baht maliki hândı deyü gören söylerdi ve bir zamân defn olunmayub sübyân ve ğılman ve o bâş ve cüdânan gâh bedeniyle ve gâh hayasıyla oynardı hâsıl-ı ol tâ ‘işâ’ya degin gelüb gidene ‘ibret oldı vaktâkim gice oldıysa bâ’zî Dımaşk andan alub ‘ğasl idüb mekâbir-i bâb-ı ferâdiseye defn eyleyüb gitdiler ve anı sâyir fukâra misüllü itdiler ve kârin-i nâ-bedid itdiler ne cenâzesi marûfdur ve ne ğasl-ı olan meşhûrdur bes ‘akıl olan halâyık ile mu’âmele-i sâliha itmek gerek ve mu’âşere-i lâtife tarikına gitmek gerek selâtin-i zevâl-ı ihtirâm ve havâkin-i ehl-i İslâm üzerine lâzım velâbüt oldur ki reâyanun sığıarı evlâdı menzilin de olub kibâr-ı âbâ-ı ecdâd-ı makamında olub veyahûd ihvân-ı imcâdı müsabesinde ola ve anlarunla muâmele ol vech üzere kıla Sultan Melik Nâsır’ın ayağından mezbele içine bırakıldığı reâyaya haşunet üzere olub ümerâyâ ğalazet üzre olduğu idi (82-a) ve niçeleri helâk idüb niçelerün canına cezâ kıldığı idi ol dâhi ol vechle olub ‘umumen hadm ve haşm yüzdendir diler ve ‘akibet cevr-ü cefâ nârıyla yüregın yandırdılar emmâ ol nesne ki Sultan Melik Nâsır’a vakî’ oldı eger katildir eger ezâdır eger cevrdir ve cefâ ve eger ayağından sürüb mezbeleye ilkâ bu cümle halkın killet-i mürüvvetindedir ve merâat-ı hukukun da denâetindedir ve nâm sabikasının hakkın bilmedendir ve atası Sultan Melik Zâhir’in hakkın makamına getürüb farzın kılmamdandır zîrâ farz oluna ki Sultan anla esaet idüb anları kâtl itmek murâd idine veyâhud ‘azl eyleyüb yabana atmak murâd idene ol mukâbilde anlar dâhi kâtl eyleye ve andın mücâzatıdır diyeler ve bu fiile anın fiiline muâveze eyleyeler ya bu kâtliden sonra mezbeleye ilkânesinin cezâsıdır ve ol ‘azâb ne izâsıdır kâtlinden sonra lâyük ol idi ki yine emrin ihfâ iderlerdi zîrâ anlardan evvel gelen mülûkun halleri ol vechle olurdu ve bir padişâh maktûl olsa anınla kalurdun

zîrâ maksûdları kâtliyle hâsıl oldu ve her birisin murâdına vâsıl oldu hatta şol kimesne ki mürted olsa anın boynu urulub defn olunur husûsen mürâat-ı nâmusı saltanat cümle halâyika lâzım ve himâyet-i ahvâl-i memleket her ferd-i lâbûdür zirâ her kişinin memlûki ahir memlûkune muğayerdir ve her birisinin matlubu ahirin matlubuna mukâbilidir her kişi murâdı üzere olmak mümkün değildir bes lâ-cerm bâ'-zen ba'zından intikamın almak vâcibdir hukuk-ı siyâseti hıfz iden yâ Sultan ve yahûd vezir (82-b) veyâ hâcibdir bes ma'lûm oldu ki Sultan Melik Nâsır'ı ol vechle tahfif itdikleri ol cemâat-i cehâlet işârat mürüvetleri olmadığından imiş ve ol tâyife-i lecûhab? şîâr-ı fütunetleri olmadığından imiş ba'zı tevârîh-i İslâm'da Muhammed Hadi'nin tercümesinde gördüm ki huzurunda hâzır olanların bâ'zından Velid bin Abdülmelik Mervan'ın ahvâlinden su'al eyledi cevâb virüb ol kimesne didi ki bâ emirü'l müminin andan suâli ne manâsı vardır ki ol bir racül-i fâsık ve zındık idi didi çün Muhammed-el Hadî bin Harûn 'Abbâsî ol şahsdan ol cevâbı istimâ' eyledi ol şahsı zecr eyleyüb men' eyledi ve ana ve rehm âmiz söz söyledi ve didi fe inne hilâfetullâh-i elcinin inne yecâl fi-zındık didi yâni didi ki sâkit ol o kimesne ki Allah te'âli hilâfeti bir zındığın üzerinde kılmadı ecel ve a'zâmdır anı bir fasıka tefviz itmden ekber ve ethemdür deyüb ol şâhı kahırıyla meclisinden sürdi hâl bu idi ki Velid bin Abdulla'ın ol şahıs didiği üzere idi illâ bu mikdâr var ki Hâdi Mansub hilâfet üzre ğayret eyleyüb ol kimesneye ol sözi söyledi husûsen kendisi dâhi velidün hâlin bilirdi ve bunun berriyle hâlife-i Ben-i Abbâsî bâzı cihetten eşed ve emetdir hulefâ-i ben-i 'Ümeyye bu zikr olunan cemâatin Sultan Melik Nâsır'a bâ'zından emmâ bu mikdâr var ki 'akul mütefavit ve mütefâzıldır ve efâl dâhi failinin mülâhasatına ve kabahatına daldır nazar ile Muhammed Hadi'nin 'aklına ki yanında bâ'zî (83-a) aĝdâsına mezemmet iden kimesneye ne vechle ve rehm eyledi ve Sultan Melik Nâsır'ın cemâatinin 'akıllarına nazar eyle ki bu midâr zamandan berû gâh atası nimetle perver de olub ve gâh kendü n'imetle perver de olmuş iken ve hem kendü padişahları iken ne tarikle tahkir eylediler ve kâtl idüb mezbeledede gelene ve geçene 'ibret-i ve taĝ'yir eylediler ve bu kaziye bunda nihâyet buldı asıl maksûda gelem ol zaman ki Sultan Melik Nâsır bu dar-ı dünyadan kâhr-u zecr ile intikâl idüb cev-r-û cefâ ile irtihal eyledi 'ömrü yigirmi dördünde idi ve sekiz ay birkaç gün ziyâdesi vardı ve müddet-i Melik Nâsır Sultan Melik Zâhir Berkûk müteveffi olduğundan sâbkda zikr olunan üzere karındaşı Melik Masur ile saltanattan 'azl olunacak altı yıl beş ay on bir gündü ve mezbûr karındaşıyla saltanattan yetmiş gün hâl olunub gene saltanata ayet

oldı ve gene saltanata ayet olduğundan hâlife el- Mûs'âtin Billâh ile hâl olunca altı yıl on ay oldu cümle saltanata evvelîsinin müddet-i ve saltanata saniyesinin müddet-i eyyam halinden ğayrı on üçüncü yılın üç ay ve on bir gün oldu bu Melik Nâsır egerçi cevru cefâ ile arasta ve kâtl azâbı ile pirâste idi emmâ evsâf-ı hâmidesine dâhi nihâyet yoğdı ve ahlâk peşindeydi sene dâhi gayet yoğdı evvel bir bu ki eşcâ-ı Selâtin-i İslâm idi ve Ekrem-i vâfresi havâkin-i zü'l ihtirâm idi ve ahbar ve ekser ebedi mütehammil olmağa 'usat-ı ümeranın evâz-ı ve efâllerine ve rivâyet olunur ki Sultan Melik Nâsır atası kullarından ve ğâyırdan kimesne kâtl itmedi tâ üzerine (83-b) binmeyince ve andan yüreği yanmayınca ve niçe sabr ile Sultan şevkâ dinmeyince ve niçe defa' 'afv-u havfi yinmeyince bu mâ'naya şâhid kavidir ki vaktâkim Nâib-i Şâm Şeyh'le Yeşbek Şâbanî sekiz yüz onuncu yılda imsâk eyledi Kal'â-i Dımaşk'da hâbs eylediyse anları kâtl itmedi ve anlar gitdüğü yola gitmedi bunun birle ki ol ikisi niçe defâ' rabt-u? tâ'atten çıkub kendü ile muhârebeler itmişler idi ve niçe 'isyân yolına gitmişler idi husûsen sâ'det de gelüb Sultan'la muharebe idüb Sultan'ı münhezim eyleyüb ol kadr-i emvâl ve eskâlin ve hayûl-ı cemâlin ve eslihâ ve biğalin ve emtâ' ve mal-i menâlin ve akmişe ve şeref-i ihsâlin ihâata itmişler idi ki imkân haşr-u şomâr ve zabt-ı karar yoğdı ol vechle evzâ itmişken ve anları tutmuş iken kâtl itmedi ve andan sonra gelen selâtin bir kimesne bir defaâ' üzerine benden? mecal virmez helâk iderdi eger ecederha olsa dâhi yudardı ve Melik Nâsır'ın muhasenete kararları yokdur velâkin beyân olunsa tedâvil-i kelâm lazım gelür ol bâisden ferağât olundu emmâ evsâf-ı Melik Şebâb-ı Melik Nâsır Şebab-ı mû'tedil ilkâme idi aşkârül levn idi ve zebânın da ve telâfuzusunda leknet vardı ve Mülûk-ı Türk'ün aferisi idi ve Melik Eşref Hâil bin Kalavın'dan sonra Mülûk-ı Türk'den selâbet de ve şeca'atde ana manen de kimesne gelmedi emmâ Şeyh Takiyüyd'din Makrizî anın hakkında müsâvi ve mesâlib ve müzemmet ve muâyıb ol mikdâr itmiş ki hadd-u hasr olmazu 'add ve şomar gelmez velâkin bir mikdâr zikr dâhi lâzım olmağın bir kaçın beyân eyledük evvel kelâmı buna (84-a) dimiş bu Melik Nâsır Mülûk ve İslâm'ın şomî idi sevdâtın? bir ile araz-i Mısır'ı harab idüb vilâyet-i Şâm'ı tarab itdi ve mussıb-ı Nil'den micerr-i Fırat'a varunca mabeyni anın devrinde harâb ve yabâb olub gitdi dimiş ve sekez yüz üçün de Temûr Taği bilâd-ı Şâm'a gelüb Haleb'i ve Hama'yı ve Ba'lebe'ki ve nefsi-i Dımaşk cümle harab itdi hatta Dımaşk'da berdar kalmayub bir tel-i turaba dönmüşdi ve ol zaman Dımaşk hâlkından nâ-mahsûr kimesne kâtl itmişdi ve ğayr-i mâ'dûd dâhi olub gitmişdi ve anın devrinde sekiz yüz altıncı yıl

bir kat-ı ‘azim ve bir ğala-i elimin vâkî’ oldu ki halâyıkın ekseri helâk olub ümerâ-i devleti sâ-i beliğ idüb nazrh-ı rûzî kaldılar tâ mâhzun ve medfûn olan hububâtların sâr-ı kesire bey’ ideler bu kaziye-i Melik Nâsır isitmâ’ idüb sükût eyledi ve Diyâr-ı Mısır’da galâtlar hâdis olub ‘azim meşâkat virdiler hatda seke-i İslâmiye ol nukûd fâside birriyle ibtâl olunub muâmele dinârı efrençiyeye münhâsır oldu ve narh-ı zerrun miskâli iki yüz kırfe? vardı anın devrinden evvel her miskâl yigirmi dirhem idi ve her ‘amel-i selâtin müteâllıktır anda ihmâr idüb halayıkı müzâyıka verdi ve bu cümle ki zıkr olındı Sâaded’din bin Ğurâbiyle Cemaleddin bin ustâdâr elinden sadır olurdu ve anlar hak ve bâtıl ne bilirlerse iderlerdi ol söylemezdi ve anlara tenbih eylemezdi ve irtiş? birle halkın emvâlen cemî’ iderlerdi kendüleri tâ’at itmesini men’ iderlerdi ve bil-cümle vilâyet-i İslâm anların ellerinden fesâda varub zulm ve cevriyle malâ mâl oldu ve anların ifsâdları ve inâdları (84-b) ol vechle gene Diyâr-ı Şâm’dan ve Mısır’dan fiten-i müstemir ve mihen-i mutâssıl idi ve bunun birle her yılda ğâh Mısır’dan Şâm’a ve ğâh Şâm’dan Mısır’a niçe kez seferler olurdu ve bir seferi vâkî’ olmazdı illâ emvâl-ı ‘azîme eşşâl-i cesime sarf ve harç olunırdı ve her defâda hezâr bar hezâr dinâr infâr olunur diye ol cümle Mısır zimmetinden cemî’ olunırdı olmıyana eşedd ‘azâb kılınurdu andan Şâm diyârına varulub ol diyâr dâhi harâb olunırdı andan gene ilğarlar irsal olunub esbâb-ı fitne yevmen fe-yevmen mütezayid olurdu ve anın devrinde İskenderiye harâb olub bilâd-ı Bâhire turâb oldu ve ekseri şarkiyede helâk olub eczel-i ğârbiye anlar remğak ve hâk oldu ve bilâd-ı fayyûm tarûmâr olub vilâyet-i Sâ’id zâr ve nazar oldu ve ol kadar zulm-ü cefâ oldu ki Diyâr-ı Sâ’id’den kırk pâre şehr-i ihtilâle varub mesâcid ve menabir emr-i ihtilale verdi ve andan bile üstûvare müddetevir olub eseri medrûsun oldu ve makam-ı beni âdem ‘akâribet ‘akarib doldı a’zâm bilâd-ı Müslümeyn ve etemm-i teğavver-i muvâhidindendi ve Kahiriye Şehri’nin emlâkının nisfından ziyâdesi harâb olub zevâhir ve bu elhânda? ve hoş ve tuyûr doldı ve anın zamanında ehl-i Mısır’dan ğilâyi ve bâ-den sülesi nâs helâk olub anlar rahat oldu ve gene anın eyyam-ı saltanatında fitenden Mısır’ın ol kadar eşhâs-ı maktûl ve maslûb oldu ki kabil-i ihsâ ve şâmil imlâ değildi ve cevri ve fısukı mücâhir idi ve şerb-i hamr da müzâhir idi ve etyân-ı fevâiş de i’lân vardı ve i’lân kabâyıhda ısrâr ve itmihnân (85-a) vardı ve bâri te’ala üzerine güyâ cüret iderdi zîrâ her fesâdın üzerine havf-i hazersüz gördi ve emr-i ‘acibden ve hükmü ğaribedendir ki zaman-ı vilâyetinin Yelboğa-i Nâsır’i ‘asâkir-i Şâm’ı cemî’ eyleyüb atası Sultan Melik Zahir’i Berkûk’ı serir-i ğarandan kâm’ eylemeye ikbâl eyledi ve anı

mülkünden nezî' itmekde istik' câl eyledi bu kazıyye Melik Nâsır'ın şu mülküne delil-i kâviydi ve nâ-meymûnluğuna bûrhân-ı celiyidir vilâyet-i beşâret olundukda ne isimle tesmiye eylersin denildi Sultan Berkûk belağât? diyü cevâb virdi yâni fitne demek olur zîrâ bilâğaz? ziyân terk de fitne dimekdir andan atası Melik Zâhir serir-i saltanatdan kâbz olunub Kerek'de mezcûz olındı ve bu kâziyye veled-i Melik Nâsır şu mülkünden bilindi vaktâkim Sultan Berkûk gene saltanata 'ayid olduysa Melik Nâsır'ı 'arz eylediler veledin budur deyü söylediler ol vâkt Ferec deyü nâm koydı ve andan ğâyır bir ferd belâğak ile tesmiye olunmadı ve 'âlem de ol isimle müsemmi bir ahd bulunmadı zîrâ fil' hakika-i bari tâalanın 'ibâdı üzre fitne-i tâamme ve nimet-i 'ammesi idi imâl-i kabihâlarının bâ'zî cezâların 'idâkât ve evâzî' şenialarının ğarazların erâet eclinden 'âleme götürülmüşdi güyâ bir şecere-i 'inâ ide ki ruy-ı zeminde bitürülmüşdi ve infâk-ı 'acibedendir ki harûf-ı Ferec 'aded iki yüz seksen üçdür bu gene Çerkes isminin 'adıdır buna delildir ki tâife-i Çerkes anın elinde fenâ buldı egerçi ekser halâyık cevr-i cefâsından ı'nâ buldı zîrâ eger isminin harufûn 'adın neylesin hurûf-ı lâfzı Çerkes (85-b) fânî olur bes delil-i celildir ki Allah'û teâla Melik Nâsır'ı cemâati ifnâ-i helâk için irsal itmiş bu makama gelince Melik Nâsır ahvâli zıkr olındı Makrizî kelimatındandır emmâ keşfü'l ğumem sahibidir ki Çerkes tayfasına yüzden fenâ bildi anın elinde ki andan sonra dâhi niçe selâtin-i zû'l kâdr ve havâkin-i ehl-i sadırlar gelüb niçe yıllar hüküm-ü hükümet kaldılar öyle Makrizî anın elinden kâni oldılar didi ki ğalâtdır dimiş emmâ ğalâtdır didigi zîrâ anın murâd-ı zâleme-i Çerkes bil-külliyen anın elinde fenâ bildi ve bâki kalanlar dâhi fil cümle ı'na buldu zîrâ kiminin ecdâdın ve kiminin evlâdın ve kiminin akrâbasın helâk itmişdi eyleye hemân cümlesin helâk itmiş gibi oldu husûsen killetle kesrete nâzır-ı killet mertebe-i i'dde dedir ve bu dâhi ve var ol bâki kalanlar sâbıkların i'mâlın itmeyüb evzâ-ı hasene birle arasta ve berâsta olmağın ol tâifeden olmuş oldılar bes eyle tâife-i Çerâkese külliyyeten mülkü Nâsır elinde fenâ bulmuş oldu ve Çerâkese'den ğayriden dâhi helâk eyledi hemân anlardan değıl didi ki anlardan olmayub fenâ bulanlar egerçi nisbetinde anlardan değıllerse hasb-ü siretde anlardan olduğı bâisden ol cümle Çerkes'den 'add olındı Makrizî yanında ve bil-cümle Makrizî kelimatına ğalât demek anın nazarına göre ğalât düşer egerçi nefis keşfü'l ğumem bu mezkûrat müştemil degildi velâkin tercemede bu kelimat cevâben vâki' olub sadden hurûca bâis (86-a) düşdi gene asl maksûda gelem ve keşfü'l ğumem sahibinle alalum ve Melik Nâsır yigirmi dört yaşında Kal'â-i Dımaşk'da olub ol evlâdın terk idib kendi

ve ol anın üçü zekûr-ı yedisi inas idi ol dünürün birisi Ferec birisi Muhammed ve birisi Hâlil idi ve Nebât birisi Sittiye birisi ‘Ayîşe ve Asiye ve Zeyneb ve Şükra ve Hâcer ve Receb ol civardan mevlûd idi Ayîşe ile Sükrâ’dan gâyri ve bil-cümle çün Sultan Melik Nâsır emrin temâm eylediler hâlifenin saltanatı bâbın da söylediler ol dâhi ol sâbık da zikr olan üzre hîle eyleyüb ana bir karındaşı eline varâka verüb halka nidâ itdirüb hâlife Sultan’ı ‘azl eyledi şimden sonra ana muâvenet iden Allah ve Resul’den yüz döndürmüş olur dedikleri kıssâ istimâ’ idüb Sultan Melik Nâsır’dan havf eyleyüb saltanatı kabul eyledi beyân-ı saltanat el hâlife Mûs’tâyin Billâh be-Diyâr-î Mısır mücellâ? Melik Nâsır Ebu’l Fazl el Abbâs Hâşim ‘oğlı Abdû’l Mûttalib ‘oğlı Abbas ‘oğlı Abdûllah ‘oğlı ‘Ali ‘oğlı Muhammed ‘oğlı Mansûr ‘oğlı Mehdi ‘oğlı Hârun ‘oğlı Mû’tâsim ‘oğlı Mütevekkil ‘oğlı el-Mevkû ‘oğlı Mû’tâsîd ‘oğlı Mûktedir ‘oğlı Muktefî ‘oğlı Kâdir ‘oğlı Kâim ‘oğlı Mûktedî ‘oğlı Mûstâhzâr ‘oğlı Mûsterşid ‘oğlı Râşid ‘oğlı Hüseyin ‘oğlı ‘Ali ‘oğlı ibn-i Bekr ‘oğlı Hasan ‘oğlı Hâkim Emrillâh ‘oğlı Mustâkfî Billâh eb-i Bekr ‘oğlı el-Mütevekkil ‘Alellâh Billâh ‘oğlı el-Mûs’teyin Billâh ki bu mikdâr abâ-u ve ecdad-ı mezkûratdan hâzret-i ‘ammi Resulâllâh ‘Abbâs bin Abdûlmûtâlib bin Haşime Mutsâssıl olur ol (86-b) zamân ümerâ-i İslâm’ın kuzât-ı enâmın irtifâkıyla Sultan Melik Nâsır maktûl olub Sultan nasb olındı ve hilâfete atası el-Mütevekkil olmak eclinden vâkî’ olmuşdı ve ol menzile sene-i mezbûrenin Şa’ban’ın evvel günün de vâkî’ olmuşdı ve vusûli bulmuşdı andan sonra makam-ı hilafet de müstemir oldı tâ Sultan Melik Nâsır ile sefer-i Şâm eyleyüb sekiz yüz on dördüncü yılın evâhirinde Melik Nâsır mezbûrla ümerâ mâbeynlerinde misâkü kıtâl ve hılâf-ı cidâl vâkî’ olub Melik Nâsır’a hezimet erişülüb Dımaşk’a karar idüb ve ümerâ dâhi akâbince Dımaşk’a gelüb ve hâlife-i mestûru Sultan ‘askerinden bile alub geldiler ve ‘azâmet-i tam ve mehâbet-i tam birle gelüb Dımaşk’a Melik Nâsır’ı muhasara kıldılar ol kuzâyadan sonra ki tercümeîf Melik Nâsır’ın evâhirinde tafsil olunmuşdı ve ol mevzu da beyân kılınmışdı ol muhasaradan ‘ğarazları Melik Nâsır’ı götürüb serir-i saltanata hemân el-Mûs’teyin Billâh oturub kelâmları bir yere cemî’ ola ve hâlife kendülerle olmak sebebinden Melik Nâsır ile kıtâle tarîk buldılar ve katübü’l ser Fethullâh halifeye irsâl idüb kabul-i saltanat bâbında sildiler ol dâhi gelüb hâlifeye ümerâ cânibinden sildi ve fevkâl hâd ikdâm ve ibrâm eyledi ol dâhi Melik Nâsır’dan havf eclinden kabul itmedi nihâyet derecede imtina’ ve îbâ itdi ol mertebe temettün? (87-a) ve ‘âdem-i muvaffâkatın gördi ümerâya gelüb i’lâm eyledi ve anlar dâhi bir hîle tedbirin eylediler ve karındaşın dâ’vet idüb söylediler

birâder-i kebirsin evlâsın deyü mü'ahede eylediler çün hâlifenin ana bir karındaşı Nâsred'din Muhammed bin Mübârek Şah Tazî' ol vâde değildi hemân eline bir pare kağıd alub içine muâyeb ve müsâleb-i Melik Nâsır doldırdı ve efâl-ı kabihâsın ve evzâ-i şeniâsın ol mektûbdan halâyıka bildirdi ve hâzret-i hilâfet- penâhü'l Mûs'tâyin Billâh anı saltanatından 'azl ve hâl' eyledi didi ve her kim ki şimden sonra Melik Nâsır'a muâvenet eylerse Allah'dan ve Resul'den berîdür deyü her meclisde söyledi bes nâs bundan istimâ' idüb Sultan Melik Mansûr yanından çekildiler gelüb cümlesi hâlifenin ayağına dikildiler andan hâlife dâhi çün karındaşın eylediği vâzî' istimâ' itdi hemândem kendüden gıtdı bu kaziye kendüye nihâyetde 'asir ve düşvâr oldu ve havf-u hirâsdan bi-karar oldu ve bundan yakına bildi ki şimden sonra eger Melik Nâsır kendüye fırsat bulursa mecal vermez helâk eyler ve 'izzet ve rif'âtın yere depüp hâk eyler ol hâlde fikr-ü fırsat? üzre iken hîle te'sir itdigün bilüb ve hâlifenin tâ şerrinden haber olub Fethüllâh mezbûr gene gelüb kabul-ı saltanat da ibrâm ve ikdâm kılüb söyledi hâlife dâhi şurût-ı kesire zıkr idüb anın üzerine saltanata rızâ' gösterdi ve ümerâ dâhi ol şurûtın (87-b) cümlesine irtizâ' gösterdiler ve cümlesin kabul itdün ve ne tarîk gösterirsun ana gitdün deyü huzurunda yüz yere urdı ayak üzere durdılar iki taraftan kabul ve maksûde vüsûl-i vâkî' oldu bes andan biât idüb cümlesi yer öpdiler ve dâim hizmetde bel bağlayub huzurundan el bağlayub ve gül dersin gülüb ağlan dersin ağlayavüz didiler bunun üzerine imân-ı muğallata ve müekkide eylediler andan Sultan Mûsta'yin Billâh olub halâyık içre nidâlar ve gülbank ve sâdâlar idüb ol dâhi birâste anasta ve pirasta kürsi zav' olunub gelüb üzerinde karar eyledi ve kendünün üzerinde bir hilât sevda peyydâ eyledi andan mülûk-ı vilâyet-i İslâm gelüb selâm kılüb mertebesi mertebesine göre karar itdiler ve dâ'vet isnâyı bi-şomâr itdiler ol vechle itdifâk ve ictimâ' eylediler ki Sultan Melik Nâsır'ın cemîyetin târumâr itdiler ve cümle ümerâ anda hâzır oldu lâkin Nevruz Hâfızî hâzır değildi zîrâ Melik Nâsır'ın muhasarasında vâzî' olduğu taraf-ı muhâfazat ve muhâseret mücâseret üzre idi ol dâhi haberdar olub sürûr ve cevri ile doldı ve fevkâl hâd mahbûr ve mesrûr oldu andan sonra 'adet-i selâtin salife üzre 'umumân ümerâ-i 'ızâm hazûr saltanat penâhında yer öpdiler ol iclâs ve iclâl ki vâkî' oldu sene-i hamse-i de aşr-û semân-i mie Muharrem'in'inin yigirmi beşinci gün yevmü'l sittin uhrâsında (88-a) idi ve talî' dâhi bezh? idi ve çün Emîr-i saltanat temâm oldu Begtemûr Calık ilerü geldi ve Niyâbet-i Şâm için hilât giyüb teşrif oldu zîrâ Sultan Melik Nâsır tarafından Demirdaş Muhammed Melik Tekriverdi müteveffi olmak eclinden Nâib-i

Şâm olmuşdı ve bu vâzî' ümerâ elinden münhezim olub geldikten sonra kılmışdı ve Demirdaş mezkûrun karındaşı Melik Korkmaz ki Seyyidü'l Kebir dimekle mülâkkabdır ana dâhi Niyâbet-i Haleb 'itâ olub Melik Şeyh Mahmudî mâ'zül oldu ve Niyâbet-i Trablus'a Südü'n Haleb'e ihsân buyrulub hil'ât giyüb el öpüp makam kefâletine 'azm itmek üzere kaldı andan Sultanü'l Mûs'tâyin Billâh süvâr oldu ve cumhûr cemâat ümerâ piyâde olub önünce münâdiler nidâ idüb şöyle dirdi yine ey ehl-i şeriât-ı 'izz ve ey 'al-i ümmete beyzâ bilmiş ve agâh olun ki Sultan Melik Nâsır bin Sultan Berkûk saltanatından hâli olunub kavâid-i hükümeti kâl olundu ve makam-ı saltanat ümerâü'l müminin el'Mûst'tâyin Billâh ki cülûs-ı şerifiye müşerref oldu ve min bad' Melik Nâsır'a müsaade muâffâkat ve muâvenet ve müzâheret ehl-i İslâm olundın câiz değildir ve nusret ne kıyâm ve ana iltiyâm cümle hatadır ve her kimesne kim ol vechle eyledi Allâh ve Resulün cezâ ider didiler her kimesne kim Sultan el-Mûs'tâyin Billâh huzuruna ilticâ ide nefesine mâlına ehline ve i'yâline emindir ve beş gün her kişiye mühlet-i tâ cemî' maksûdun tamâm idüb gele ve şeyle ki andan ana rû? tecâvüz olına nefsi malı ehli ve i'yali hâlidir denildi (88-b) andan Sultanü'l Mûs'tâyin Billâh erkân-ı devlet ve ümerâ-i hâzret ve 'ayan-ı 'izzet birle musâlli-i kurbuna degin varub gene menziline ayet ve râci oldu ve gelüb gene anda nüzül idüb bir mikdâr huzura geldi andan gene fermân-ı Sultan ol vechle üzere de varid oldu ki Dımaşk'ın taraf-ı şârkiyesin de dâhi nidâ olunub halk yanında hakikat-i hâl biline hem ol tarîk üzerinde vâkî' olub her cânibe i'lâm ve ifhâm oldıysa Sultan Melik Nâsır yanında kimesne kalmayub cümle inhilâl buldılar ve mecmuî' çekülüb el- Mûsta'yin Billâh yanına geldiler zîrâ muhalefât-ı halifeden havf eyldiler eger dünya da ve eger 'ukbâ da andan el-Mûs'tâyin Billâh tarafından ferman-ı kâder tüvân ol vechle oldu ki darü'l mülk Mısır'da muhafazât eclicün kalan hükmü şerif irsâl olunub el-Mûs'tâyin Billâh saltanat haberi i'lâm oluna ve Melik Nâsır hâl eyleyüb kendünün Sultan oldığı ifhâm olına ve anın Diyâr-ı İslâm'da vâzî' eylediği mehâlif ve mezâlimi refi' idüb ve cevri cefâ-i Muharrem'i defi' eyledi ki beşaret oluna ve tarîk-i hak üzere işâret oluna ve nefsi Mısır'dan ğayri etrâf vilâyete ol vechle i'lâm olunmağa mekâtıb-ı şerife burbuyrıldı andan Mısır'a giden mektubu güzel acemi nâm Melik olub gitdi ve gice gündüze katdı ahir gelüb Mısır'a yetdi ve ümerea-i Mısır'a vech-i meşrûh üzere haber itdi anlar dâhi haber-i saltanata el-Mûs'tâyin Billâh'dan nihâyetde mebrûrü'l hâl ve müreffehü'l hâl oldılar zîrâ Melik (89-a) Nâsır'ın cevri cefâsı hadden tecâvüz itmişdi ve hisâb ve 'adden ziyâde gitmişdi ol

ecilden hâl olunmasın halâyık neşât ve inbisâtla doldular ve şad-i sürûri cümle mâl oldılar andan Sultan el-Mûs'tâyin Billâh Sultan Melik Nâsır nasb itdiklerini 'azl eyleyüb kendüsü murâd itdikleri kimesneleri nasb itmekde emmâ gene iki cânibden dâhi kîtâl-ı müstemirr ve cidâl-ı mûttasıl olub her taraftan mecruh ve maktûl payân yok ve etrâf-ı hisâr da metrûh meslûle uran yoğdı husûsen esvâr-ı hisârdan tevâb-i Melik Nâsır ümerâ canibinden bi-karar şomar kimesne mecruh ve meşrûh eyledler ve niçelerün başların taşlar ile yaraladılar ve niçelerin içlerin ve taşların parelediler ve ümerâ tarafından Melik Sekb devâdar cerâhat-ı sehm ile helâk olub namazı kılunub defn olındı ve Melik Yeşbek 'Osmanî dâhi haric-i Dımaşk'da isabete sehmlle helâk olunub sene-i mezbûre Saferî'nin evvel ki günü yevm-i cumâda Şeyh Mahmudî namazın kılûb defn olındı bunların halleri vech-i mezkûr üzre olub el-Mûs'tâyin Billâh serir-i saltanatında kimin 'azl ve kimin nasb itmek de emmâ bu tarafda Sultan Melik Nâsır ceng ve cidâl üzre mücced olub tefrika emvâl de mücced olurdu ve şehir-i Dımaşk'ın esvâklarında nidâlar itdirüb kendinün muâvenetine âdem-i cemî' itmek üzre idi ve ümerâ tarafına giden ümerânın ve küberanın menâsıbların yanında kalanlara tevzi ve taksim eyleyüb hil'âtlar giydirüb ihsanlar idüb isti'maletler itdürdi bu halde seati? de iken (89-b) etrâf-ı kulağından olan ümerâdan Türkmân begleri muâvenet itmeğe geldiler deyü haric-i Dımaşk'a ümerâya haber oldı andan ümerâ 'askerinde nidâ olunub istîdâd-ı kîtâle ve istikmâl-ı cidâle tenbih olunub her kimesne muhkem yerâkla olsun ve ol gelen Türkemân begleri ile muhabere idüb Emîr'ül-mü'minin el-Mûs'tâyin Billâh için muavenet ve muzaheret olsun didiler andan cümle 'asâkir-i müsliman cemî' olub Sultan Mûsta'yin Billâh baş ve can virmeye imân ğalat ve şedâd itdiler bu gelen Türkmanlar mukaddem cüyûs-ı Timûrlenk'dir ve bu tâifenin kîtâl-i hemân Tatar kesirü'l idbâr kîtâlidür ve bunlar kanları ve bâalleri helâldir diyü bir birin kandırdılar idi ve cengde ı'râz idenlerün yüzlerin gene cengde dururlar idi bes hâlife ne sebeple emîrleri muntazan oldı eger hâlife olmasaydı cemî' emîrleri ihtilale varırdı hâlife bunlara sebep olub Sultan Melik Nâsır'ın kîtâline 'azm eylediler zîrâ Türkmân vesâir avam-ı ana mayiller idi ve ana kâsd idene her birisi hayiller idi çün el-Mûs'tâyin Billâh ecilden müşfik ve mürtefik oldılar ve hezimet ve msasiyyetden halâs buldılar sâbıkda zikr olan vech üzre Nevrûz Hâfızî anda bulunmadı hisârın bir tarafında olub darb-ü harbe müdavim ve mülazım idi ol ezilden huzur-ı el-Mûs'tâyin Billâh gelmedi idi ana dâhi salef'üz zikr Fethûllâh irsal olunub ol beyât idüb anın Sultan olmasına nihâyetde mesrûr ve mebrûr

olub itâate kaseş yâd idüb ve anın çün zemin bus idüb ızhâr-ı ferâh ve ızâ'le-i tarh eyledi ve şimden sonra (90-a) emîrimiz istikâmet tutdı deyü söyledi andan mezbûr Fethullâh kendünden bedel Sultan el-Mûs'tâyin Billâh huzuruna gönderdi tâ vârub pay-ı seriri 'izzine yüz sürüb ve hem elinde hâke yüz ura ve hem dâhi Sultan'dan tedbiri umur-ı saltanatında müstakil olmasın taleb eyledi ve benimle ol husus da ne Şeyh müşârik olan bir ğayrisi didi emmâ bundan hemân 'arz-ı mülk-ü Şeyhî Cekem hükmü hükümetden manî' iylemek için idi bunların halleri ol vechle emmâ Sultan Melik Nâsır ruz-û şeb cengde ve darb-u harba ve ahnek de ve bu hâlife tarafından ol telbisle e ihdâs olunan mahzâr ki anda Melik Nâsır için mesalib meâyib isbât eyleyüb erbâb-ı Şâmî dâhi ana muâvenet için niçe kadh ve zem itmişlerdi ve niçe ahvâl-i ğabise ve evzâ-ı hisse derc olunmuşdu ki Melik Nâsır'ın ve ana ittibâ' iden cemâatin arâkat demleri lazîm labüddür demiş idi beş yüz nefer kimesne mahzarın için de olan sübutian şehadet idüb kâsem-i yâd eylediler andan kadıu'l kudât Nâsired'din bin 'Adimü'l hânîfi ol tâifenün şahâdetlerün kabul idüb Melik Nâsır'ın arâkat demine hüküm eyledi ol hâlde iken Şeyh'e haber geldi ki ne nahiye-i kasr-ı mecâzi Melik Nâsır ihrâk itmeye ikdâm iyledi tâ ol havalide nevb-i fezâ ola andan sonra kendü tevâbiyle süvâr olub ümerâ taifesiyle anda ceng-û henk eyleye ve ol gelen Türkmân cemâatle sâir kendiyeye iktidâ idenler kendüsüyle ceng eyleye didiler çün Şeyh mezbûr ol haberi mezkuri istimâ' itdi hemâdem ol gün cumâ' idi salâvat-ı cumâ' sonra hâlife el-Mûs'tâyin Billâh ve cemî' (90-b) 'asâkir-i İslâm ile at arkasına gelüb kabîbat? tarîkından gelüb arz-ı tabiyye gelüb ol makamda nâzil olub ol gün Melik Nâsır'la kîtâl-ı şedid ve medid eyledi tâ gicenin bir mikdârı geçince ve Melik Nâsır tarafından dâhi 'azim-i bezd olub kal'â surlarından tiri bârân idüb üzerlerine neftler sacdılar ve taşları ile başlarında gözler açdılar ol ateş-i neftle sevk-i hânı Sultan ihrâk olunub Sultan taraf-ı ümerâ- canibine bir hamle-i haile mevâli? bir müsdeme-i elim eyleyüb ol hamle de anları münhezim ve münkesir eylediler ve farik-i kesire üzre ve mütefferik olub her birisi bir cânibe gitdiler ve havf ve herâsılarından her biri bir dyârı tutdılar meger Şeyh dâhi münhezim olduktan sonra bir mikdâr cemâat-ı kalile ile kendülerle cemî' olub gene ma'rekiye geldiler zîrâ kendisi dâhi tâ şu beye karib vardıydı çünkü ol makama geldiler vardıkça Şeyh cemâati ziyade oldılar vesâir etrâfdan olan ümerâ dâhi gelüb ol menzile vusul buldılar çün Şeyh gördü ki yanında muâvinleri kesret tutdı ve mukarinleri ve fert tutdı hemân ât salub kîtâle kendü ahenk itdi ve alay-ı Melik Nâsır'a kendü gitdi ve ol yanın da müzaheret iden

cemâatle bir haöle-i ‘azim idüb evvel emîrden kınıvât denilen makamı Sultan Melik Nâsır çerisinden aldı zîrâ anları kaçub ol makam hâli kaldı ve atabeği ‘asker Sultan Demirdaş Muhammedî mukâbil-i kal’âda bâb-ı meydane nâzil olmuşdı vaktâkim Şeyh’in kanvat-ı Sultan cemâatinden oldıgın istimâ’ itdiyse süvâr olub yine Melik Nâsır canibine (91-a) revân oldı geldi gördi yine bâb-ı Nâsır’da bir kubbe altında elinde calış olmuş güyâ ‘âlem gavgasından hâlis olmuş gelüb Sultan’a selam virüb kendüye bir taife etrâfda zamm eylemek taleb eyledi Sultan kullarından tâ varub Şeyh’le mukâbele idüb mukâtle ide zîrâ Şeyh gelüb taraf-ı kınıvâta geldi didi ve Sultan’ı alması gayet asan oldı didi andan Sultan Melik Nâsır anda olan ‘askeri nidâ eyledi Demirdaş’la Şeyh üzerine varub deyü söyledi eger Sultan kullarıdır eger sâirler bir kimesne Sultan’ın emrine icâbet itmedi ve kabul idüb Demirdaş’la gitmedi ve niçe defâ’ emri tekrar ide gördi fâide itmedi hatta ol halde bazıları cefâ ve haşumetle cevâb virüb tûl-i kıtâlden hicret ve şiddet-i hisârdan kerret-i niçe değin çekeriz didiler Sultan ol hâlinde anların cevâblarından gamnâk ve elemnâk olmuş iken nagâh Sultan ‘askerinde feryadü figân uc-ı asimana erişdi ve sebebinden suâl olunur cevâb ile virdiği ki Nevrûz Hâfizî bunların üzerlerine yürüyüb anları kaçırdı anlar dâhi mecmu-ı Nevrûz önünden firâr idüb bâb-ı Nâsır’dan dâhil-i Dımaşk’a duhûl itdiler ve andan her birisi bir cânibe gitdiler ve Sultan yanında bir kimesne bâki kalmadı güyâ bunlar kavlı-i Melik Nâsır’ın Sultan olmadı andan Melik Demirdaş ol halî görüb gene kendü olduğu makama ‘azm eyledi geldi nazar idüb gördi ki Şeyh kendü ve eshâbıyla meydân ve estâbile mâlik olmuş ve ol mevâzî’ ve menâzil cümle Şeyh’in ‘askeriyle dolmuş ol halî görüb Demirdaş’ın (91-b) can başına sıçradı derhâl Sultan ‘âdem salub didi ki ey Şâh-ı Cihân hâzret ki puşide olunmasın ki kazıyye bir dâhi dürlü dâhi olub emri fevt oldı ve düşmân tarafı kuvvet buldı ve hâzretin devlet-i idbâra yüz tıtdı ve şimden sonra size tâbi anlar izlâle yüz tutub zelil oldılar ve düşmân cânibi celil olub bunlar alil oldılar hemân şimden sonra fikr-i sâyib oldılar ki dâhi emrimizde fiil-cümle ramak varken Haleb’e ‘azm eylemek gerek ve hâlimizde fiil-cümle nizâm nesk varken sevâb anda olduğına cezm eylemek gerek vaktâkim Sultan Melik Nâsır atabeği ‘asâkir-i Mısır’dan bu haber cân-ı çakî istimâ’ eylediyse dehşet ve hayret cemî’ cevânibin olub müteğayir ve mütefekkir kalub âhir meclisinden tavri gelüb sem andan kemâgan durdı kendüsü harimi yanına girdi ve emvâl ve eskâli yanına varub alub gidecek ne varsa görüb anların teçhiz ve tahmiyane mübâşeret idüb tertib ve tâbiyesine mübaderet eyledi velâkin ol tamî’ kendi başdan çıkardı ve atasın ‘oğıldan

kardaşın kardaşdan çıkardı ve emvâl ve eskâl akmişe ve emtî' cemî' eylemek üzerinde gicenün ekseri geçdi ve Demirdaş dâhi ne vâkt çıkar ola deyü tevâkkuf ide gördi ahir çıkmak ihtimali kalmadı ve benim fikrime muvaffâkat kılmadı didi ve kendü hemân havasıyla Haleb tarafına hurûc idüb nefin halas itmek ardınca oldu çün Demirdaş gitdi Sultan'a tavakkûfi terk itdi ol gitdikden sonra Sultan dâhi haremi yanından emvâlen ihrâc (92-a) idüb kullarına emr eyledi tâ ol esbâb ve emvâl-i cemâl ve biğâl üzre de tahmîl ideler tâ bunlar dâhi Haleb tarafına giderler hemândem amir-i âhur-ı kebir Arğûn Şâh Sultan'a muâraza eyleyüb ikâmete terğib eyledi ve andan gayri bâ'zî ümerâ dâhi ana muâvenet idüb söylediler Dımaşk'da ikâmet evveldir didiler ve bu sana hâsım olan cemâatin kullarıdır sana zarar itmezler didiler hîle yüzünden bunu anladılar sabah ol vaktin de Sultan Melik Nâsır süvâr olub anlarıyla sevr-i Medine-i devr eyledi ve kendü vazî' eyledi ki eşhasdan ol mevâzide kimesne bulmadı gene dönüb gelüb bir saat mikdârî ât üzerinde durub tağayyüre vardı andan gene kendüye gelüb Kal'â-i Dımaşk'a vardı ve kendüle olanlarıyla kal'âya ilticâ eyledi ve şehri Dımaşk'ı terk eyleyüb andan feragat eyledi ve bu haberi Sultan Mûs'tâyin Billâh vesâir ümerâya erişüb Şeyh kendüyle olan cünûdla bâb-ı Nâsır'a 'azm eyledi ve Nevruz dâhi yanında olan cüyûşla süvâr olub bâb-ı şumaya? 'azm eyledi ve Şeyh gelüb bâb-ı Nâsır'a gelüb nerdübâblar vâzî' eyleyüb ashabından bâ'zî şehir içine nâzıl oldılar ve bâb-ı Nâsri içüb bâb-ı Nasri cabisini? ihrâk eylediler ve Şeyh mezbûr bâb-ı Nâsır'dan şehri Dımaşk'a dâhil olub şehri zabt eyledi ve gelüb Darus'sa'âdeye nüzûl idüb maksûduna vasıl oldu ve ol gün ki Şeyh Dımaşk'a dâhil oldu sene-i mezbûrenin Sâfer'in dokuzuncu günü idi ve yigirmi gün mikdâr Sultan Melik Nâsır'la kıtâl idüb (92-b) tayifesinden halâyıkla lâ-tahsi maktûl ve mecruh oldukdan sonra idi ve Şeyh cemâat-i emvâl-ı nâsa dest-i dirâz eylediler hiçbir ferdin 'afv ve kavf olunmayub her kimesneden mal-ı menaline ve ehli 'iyâline 'al-i sundılar ve kimesne hâlis olmayub her hurremiye kul sundular andan emîr'ül müminin süvâr olub gelüb tavaher-i Dımaşk'dan bir dâra nüzûl itdi Şeyh Dar'us'sâadeden kalkub gelüb estâbili Sultaniye nâzil olub Daru's-sâadeye Begtemûr Calık nüzûl itdi zîrâ sâbık-ı Sultan Niyâbet-i Dımaşk'ı Begtemür'e virmişdi bunların halleri vech-i meşruh üzre olub 'âlâ-i kal'âdan nüfût sihâm berriyle katâli Şam eylerlerdi ve kânı insâf-ı Sultan'ı bu vechle idersüz deyü söylediler idi ve ol gice ki Safer'in onuncu gicesi idi sabah olunca ol minvâl üzerinde savaş eylediler çün sabah oldu Sultan Melik Nâsır dermânde ve fermânde kaldı andan emir-i âhur Esendemir'i sulh için emr-i etrâfına saldı ve niçe

defa' ol musâllahata varub geldi andan sulh mukarrer oldu ol adavet idüb bu mikdâr zamandan beri ceng ve cidâl iden begler cümlesi sulh üzre itdifâk idüb imân-ı muğallâza ve müekkede idüb nüshâ-i sulh yazıldı ve ol beglerden her birisi ol nüshâya kendü hattın ithâl eyledi ve sulh evlâdır deyü kıyl-u kâl eyledi ve emrû'l müminin El-Mûs'tâyin Billâh dâhi ol sulh üzre mukarrer oldu el-hâsıl aralarında itdifâk gene ber karar oldu andan sabk'û zikr Esendemir ol sulh nâme-i sâid oldu (93-a) ve kendiyile ol sabk'da halk üzere mektûbı müzkâr okıyan ve hâlifeye Melik Nâsır'ı saltanatından 'azl eyledi diyen halifenün ana bir kardaşı Nâsırad'din Muhammed bin Mübârek Şah dâhi bile gitdi zira can başına sıçradu vâ'diyi? satdı ol vecihden ki bunlar musalaha itdi hele bâri çün kal'âya vardılar icâzet olunub Sultan üzerine gerdiler ve 'adet üzere ününde yüz hâk urdılar ve ol varaka-i musalaha eline virdiler ve bir zaman karşısında durdılar mâbeynlerinde kelâm-ı tâvil bilâ tâyil vâkî' olub mürâren Esendemir varub gene geldi velâkin ol varmaklar fâideden hâli oldu Sultan Melik Nâsır gördi ki sözlerin de sebât yokve ne diseler ma'nâ ve halet yok hemân maksûdaları kendüye izâ ve murâdları canına cezâ çün halleri anın üzerinde mukarrer ve derunlarında 'adavet-i mezmûr ve bir karar derhâl eashâbına işaret eyledi nükût ve siham berriyle urun deyü söyledi hemâdem kal'â üzerinden tevâbi-i Sultan mü'dâfi' ve mikâhil birle atdılar üzerlerine tiri bârân itdiler ve hisâra karfîb olanların mağz-u ve hûnların bir biriye katdılar ve ümerâ cânibinden bu vâzî' görüb fil hâl ât üzerine geldiler zîrâ emîrlerin buldılar andan kal'â-i ihâta itdiler ve her cânibinden darb-u harb büründüler andan Melik Nâsır gene 'âdem salub musalahâ taleb itdi anlar dinlemediler ve kal'ânın cemî' cârabetini ihtâ idüb tâzik itdiler zîrâ Sultan firâr ide derler idi ve Haleb tarafına gide derlerdi gene mâbeyinde elçiler (93-b) vardı geldi ve Sultan muzâyaka ve müzahâmeden bi-huzur olub gene sulhâ râzı oldu ve gene anda açtılar ki ana zararları değmeye ve nefesine emân vermeyeler ve hâlife el-Mûsta'yin Billâh saltanat üzre ber kârar ola ve bâ'zîları dâhi yok kal'âdan Sultan nüzûl olunsun saltanat hususunda müşa'vere olunsun eger Sultan kulları kendüsine murâd idünürlerse gene ol Sultan olunsun didiler ve evvel ki halî üzre kalsun didiler ve eger murâd anı idinmezlerse hâlife Sultan ola didiler ve kensüdü hâli olunub bâ'zî kıl'âda sakin ola didiler hâsıl-ı kelâm âhirü'l emr kal'âdan gelüb sene-i mezbûre-i Safer'inin on birinci günü nâzil olub evladın bile getirdi kimin kendüsü ve kimin ahârlar getürdi ve kal'âdan estâbliye degin bayada yürüdü ve halâyık nazâr iderler idi ve zaman-ı tebellûlatından ve tağayyuratından istiğrab ve hâzer eylerler idi çün ol

makama geldi Şeyh mezkure-ı miranları vaktâkim Şeyh gördüyse fil-hâl ayâk üzre kalkub selâmına segirdüb ilinde zemin bus itdi ve sadra geçürüb ‘adet üzre kendü hıdmetine durdı andan yer pare-i Melik Nâsır’ın rû’i ve ızdırabı sakın oldı andan bir saatden sonra Şeyh ol makamdan gitdi anı ol menzil de tenhâ terk itdi ol dahî iki gün anda kaldu andan erkân ve ‘ayan-ı ümerâ ve küberâ ulemâ ve fûkaha Mısıriyun ve Şamiyun dar’us’ sadeye emriü’l-müminin El- Mûs’tâyin Billâh huzuruna cemî’ oldılar (94-a) ve cümle sağır ve kebir ve nakır ve kıtmir anda geldiler zîrâ hâlîfe el- Mus’tâin Billâh darü’l seâ’deye gelmişdi çün ‘umûmen halâyık ol meclise hâzır oldularsa Melik Nâsır’ın ahvâli ortaya gelüb hayli gelen olındı ve ol varaka ki anın hakkında yazub hâlifenin ana bir karındaşı andan halâyık üzre meâ’yib mesalibin okımışdı anın hususi dâhi ol meclis de zikr olunub ulemâdan bâ’zî arakate demine fetvâ virdiler ve şer’an demî’ mübâhdır deyü didiler ve gene ıstabıldan olub getürüb anda habs itdiler ve bir muzâyaka da ten-ü تنها koyub gitdiler ve hadm ve hışmından kimesne vamasın menî’ itdiler ve üç gün üç gece aç ve susuz ve تنها ve zâr-u giryan-ı hayran ve lertzân anda kaldu ve harem-i şerifinden âh-û efgân eflaka peyveste oldı ve niçeler ol kaziyeden fermânde ve dil haste oldı ve ümerâ mâbeynde ihtilafat-ı kesire ve münazâ’at vafire ve vâkî’ olub kim kâtline fâil olub kim dâhi ibkâsına mayil oldı ve Şeyh’in rey-i İskenderiyye’de mahbus olub kalmakdı ve Nevrûz’ın rayî’ maktûl olub anda halâs bulmak idi ve Begtemûr Calık dâhi Nevrûz’a muâvin ve maktûl olunmasında ‘ana müzahir ve mukarrin idi emmâ Melik Yeşbek bin Özdemir dâhi katlinden imtinâ’ idüb ol dâhi Şeyh tarîkine gidendendi ve Nevrûz’ın kâtl olsun dediğine teşni’ ve takbih idüb kanı ol imân-ı ğalaz ki eyledün didi ve kanı ol sana eyledi ki inâm ve ihsân ve kanı sana gösterdiği lütf-i bi-payan (94-b) didi el-hâsıl Melik Nâsır hususun da iki fırka olub bir taife ölmesine mücced olub bir taife dâhi ibkâsında sâ’y-i mücced iderlerdi emmâ Nevrûz tarafı kuvvet tutdı zîrâ hâlîfe dâhi ol taraf da idi ol dâhi katl olmasına sâyi idi ol ecilden ki ol maktûl olacak kendü Sultan olurdu ve kitâbü’l-ser Fetullâh dâhi katlinde sâyi belîğ ve bi-dirîğ eylerdi kuzât ve fûkahanın arâkat deminde fetvâ virdiklerine sebeb ol ikisi vâkî’ olub ibramlar ve ikdâmlar eylediler ve anlar dâhi niçe zaman tavekkûf itdiklerinden sonra fetvâ da itdifâk itdiler hatta evvel kadîü’l-kuzât Nâsired-din Muhammed bin ‘Adim fetvâ da istiklâl üzre idi sâir ‘ulemâ ve fûkaha ana kâdeh ve kâdehler idi ve ana manî’ ve dafilet idiler ahirü’l emr hâlîfe ve kitâbü’l ser ibrâm tâm idüb anları dâhi ibn-i ‘Adime müvaffâk eylediler ve Melik Nâsır’a şehadet itdirdiler ki

şerân kâtline hükm olındı deyü andan sonra imzâ olunub kâtl olundu ve Şeyh'in maksûdu maktül olması idi velâkin Nevrûz'a muhalefât idemedi andan havf eyledi kâtle razî' olmadığı bir bu ki bir mikdâr zaman Sultan olub üzerlerine hükm-ü hükümet eyler idi vech görmedi helâkın ve bir buna atasının kulu idi atâsı getürüb bu mikdâr merattib-i 'aliyeye erişdirüb ümerâ-i 'ızâmdan eyledi bes lâyıık görmedi ki anın veledin kâtl eyleye ve bir dâhi bunu anın devrinde dâhi menâzıl-ı şerifelere ve mevâzı-ı latifeler hâkim olub inâmt-ı vâfirelerin ve ihsanar mütekâsirelerin (95-a) görmişdi ve dâhi Sultan Melik Nâsranî niçe defâ' imsak kadar olub ve niçe kere zafer bulub gene 'avf eyledi ol ecilden olmuşdi ki Şeyh Nevrûz'a didi ol bize niçe defa' zâfer bulub gene 'afv eyledi muâhede ol Sultan idi ve kerre zaffer buldık hemân kâtline kâsd itmek layıkmıdır bunun berriyle biz anın atası kulları ve yüz kâni kâni insâf didi ve mülk-ı etrâf bu kazıyye istimâ' idüb nihâyet bizleri nihâyet mertebede teşni' idüb gayet derecede takbih iderler dendi Şeyh'in ol insâfsızından vâkî' olmuşdur ki kendüyü Sultan idüb ol zaman kendiyeye muhalefât idenler hân eyleyüb üzerlerine hâkim oldı ve ol cümle anın seyfinden fenâ buldı ve anın teğ-ı kahrından yüreklerine kan kan doldı ve isrâ' vâkin de de helâk oldılar ve ekal müddette hâk oldılar bes ve ma rabbuke bi zallamin lil abid ve çün Sultan Mısır Sultan Melik Nâsır tâbe serah? ve câll-i cennet-i misvâh? bu dâr-ı ğururdan ol mâkam servere irtihal eyledi ve makam-ı zahmetden ol makam rahmete intikâl eyledi etrâf vilâyetde nidâlar itdirdiler ve il gün Sultan el-Mus'tayin Billâh'ındır deyü her tarafda sâdâ itdirdiler ve andan sonra ahvâli ne vechle olır ve Sultan'la kim gider Şâm mükün de kim kâlur anı tedârik itmeğe başladılar emr bunun üzerinde mukarrer oldı ki Şeyh ve Nevrûz Sultan el-Mûs'tâyin Billâh huzurda darü'l mülk Mısır'a gideler ve daim hizmetin iderler ve Şeyh atabegi 'asâkir-i sultaniye olub (95-b) Nevrûz'ı reisü'l nevbe ola ve ikisinin timarları müsavi ola ve Şeyh bâb-ı silsilede sakin olub bâb-ı silsilede kosun? evlerinde sakin ola bu kavlin üzerine mukarrer olub Nevrûz Mısır'a 'âdem salub salifü'l-zik evleri ta'mir eylemek emr eyledi andan sonra Nevrûz her gün olduğu evden süvâr olub Dımaşk'ın taht- kal'âsına varub sâir ümerâ dâhi cümle hizmetinde bile varub andan Şeyh ve Nevrûz ikisi bile 'azamet ve iclâl birle daru's-sade emrü'l müminin huzuruna gelürler idi Şeyh sağ yanuna calis olırdı ve Doğan Hüseyin 'adet-i kadime üzre hizmetinde dururdu ve cümle ümerâ merâtiblü merâtibine göre kim sağa ve kim sola oturdılar idi ve mevkeb-i? Sultan'ı kanun-i kadim üzre kaim olub ol ahvâli cüyüş okunub andan sonra kâtibü's ser kasas okırdı andan semâd çekilüb mevkeb-i? Sultan

gene dağılırdı emmâ Şeyh'le Nevruz meyanlarında münafet olub kalbleri birbirine muhas ve münaf idi ve nâs vukû' fitneye müterakkıblar müterassıtlar idi ta ol zamana değin ki Şeyh mezbur Nevruz'un tavrı hudâ idüb didi ki ya Melikü'l zaman bilmiş ol ki benim 'arzum Dımaşık'da olub 'Arabistan'dan Fırat'a değin olan memâlikin benim taht-ı tasarrufum da olub benim haslarımdan olusun hâzret-i hilafet penâhla Diyâr-ı Mısır'a gidüb 'asâkir-i Sultaniyenin atabegisi olusun ve Begtemûr Calık dâhi seninle bile vesâir ümerâ cümle seninle bile giderler ve Sultan'a ve sana hizmet ideler didi Şeyh'in (96-a) sözi hakikât değildi hemân Nevruz'a hîle itmek idi tâ Nevruz diye ki yok Mısır'ın sen git ben Nâib-i Şâm olurum ve bu diyârlârda ben kalırım diyâ hem vâkî' hâl dâhim ol vechle olub Nevruz Şeyh'in murâdı üzre söyleyüb bu diyârda ben kalun didi bunun emsâli kudâyayâ emr-i umur-ı makûse ve sa'yi mablûbe dirler bes Nevruz çün ol kelâm söyledi Nâib-i Şâm ben olırım deyü söyledi Şeyh'in murâdı hâsil olub maksûdına vasıl olub andan Nevruz'ı kendü? ve ashabıyla müşâvere ve ahbâbıyla muhâvare eyleyüb Niyâbet-i Şâm hususın anlarımla danışdı ve ol emrin evvelin ve âhıran sanışdı anlar cümle didiler ki senin Diyâr-ı Mısır'a teveccühün evveli ve âhiridir egerce reisü'l nevbe dâhi olursun husûsen 'asâkiri sultan'yenin emir-i kebiri ve atabegi olusun cümle memâlik-i Mısır tasarrufunda olur didiler andan Nevruz anlara cevâb virüb didi ki eger Şeyh Diyâr-ı Şâm'da kalub bu mikdâr memâlike hüküm kılub şevket-i 'azîm ve şöret-i cesimesi olacak bana itâat idecek değildir ve eger Mısır'da haber varmasa ol Mısır'ı terk eyleyüb diyârda kalmak murâd idinmezdi imdi maslahat budur ki ol Mısır'a gide beb bu vilâyetlere 'Ariş'den tâ Fırat'a değin hâkim olub kalam ol takdirce benim salâbet ve satvetim ve celâdetim 'azâmetim ikâsı vilâyetlere münâvil ve mütedavil olur her kimesne râib ve hâif olur didi ve kavmi kabilesi menî' idüb kâbil olmadı zîrâ iradetullâh ne nesneye varid oldıysa vâkî' (96-b) olacak oldır ve bil-cümle vaktakim sekiz üz on beşinci yılın Sâfer'inin yigirmi beşinci günü 'adet üzre ümerâ gene hizmetine geldiler hemândem Şeyh ayâk üzre kalkub vech-i iemeşrûh üzre kelâmat-ı sâbıkaya ağâz eydi ve ben Nâib-i Şâm olan deyü söyledi hemândem Nevruz cevâb virüb sen Mısır'a var ben de Naib-i Şâm olırım didi anın hûd-ı evvel de arzı Nevruz'a ana didirmektî Şeyh sakit oldı hâlife hemân niyâbet-i Şâm üzre Nevruz hil'ât buyurdı vesâir bilâda dâhi kimi murâd idünürsek nasb eyle didi ve bu vilâyetlerde ne vechle dilersen ol vechle öyle didi andan divan-ı Sultan'î tamam olub her kimesne makamlu makamına gitdiler ve Şeyh bu huddâ' hilesiyle oldı 'arzına vasıl olub mümânaâsız ve müşariksiz bir memâlik

kendüsünün oldu ve dâmen-i murâdı müdâafasız eline geldi ve Nevrûz ile tasavvur eylerdi ki Şeyh'in emri Mısır'da istikâmet tutmaya zîrâ Begtemûr Calık ve Yelboğa-i Nasırı ve Doğan Hüseyinî her birisi emr-i kebîrdir Şeyh'e itâat itmezler der didi ve Şâm diyârından kalanlar dâhi mecmu-ı Şeyh'e tâbileri idi. haberi bu ki emîr kendü zan itdüğüne hilâfi idi çün ol Diyâr-ı Şâm'da kalmak emri tamam oldu andan Sultan Mus'tâyin cemî' Diyâr-ı Şâm'ın kefâletini ana tevfiz eyledi yâni Dımaşk ve Haleb ve Trablûs ve Hamâ ve Hums ve Safed ve Gazze bu cümlelerin tasarrufâtı senin elinde olsun ve bu zikr olan vilâyetlerin iktaâtı ve timarlarının tevzi'atı 'umûmen senin elinde olsun ve Diyâr-ı Şâm'da vâkî' olan (97-a) kılâ-i ve hasunun nüvvâb-ı nasîbi sana mufavvâz olsun ve sen kimi ihtiyar eylersen ana virmekde ve dilediğinden azl itmek külliyyen senin elinde olsun ve bize müracaât imek lâzım değil didi emmâ bu mikdâr var ki her kimi nasb eylersen anın ismin bâb-ı saadete dâhi i'lâm eyle tâ adına göre teşerrûf irsal oluna andan Begtemûr Calık Dımaşk'dan 'azl olunub Diyâr-ı Mısır'da 'emir-i Mâye? mukâddem elelfü? olub hil'ât geyğb el öpdü ve andan sonra Nevrûz'ın mevkinde Diyâr-ı Şâm'ın katübü'l'ser olması mertebesin ı'ta eyleyüb hil'ât buyurdı ve andan sonra hâzret-i hilafet penâh ve saltanat-ı destgâh Emîrû'l müminin el-Mûs'tâyin Billâh emr eyledi cümle Diyâr-ı Şâm'a ve 'umûmen Türkmâna ve 'urbana vesâir etrâf Vilâyet-i İslâm'a hükm-ü şerif tahrir olunub serir-i saltanata cülûs-ı i'lâm oluna bes fermân-ı kadr-i tüvân üzre münşiyân-ı hâzret-i hilafet maâb 'ahkâm-ı şerifeler irsal inşâ eyleyüb her tarafa irsal eylediler sûret-i hükmü şerif el-Mûs'tâyin Billâh bi-emri vilâyet-i İslâm ol zaman irsal olunan hükm-ü şerifin ibtidâsı iş bu vechle idi min Abdullah veliyyü'l 'imâm el-Mûs'tâyin Billâh Emîrû'l-mü'minin ve hilâfe-i rabbü'l 'alemin ve ibn-i 'um seyyidü'l mürselin el-mufrâz-ı? tâatü'l 'alel Halik-ı ecmain 'eûz-ı Billâh bi-beka id'din bilmiş ve agâh oluna ki hak sübhana ve teala memâlik-i İslâm'dan mehâif ve mezâlîmi refî' idüb 'adl-i nübüvullah? mâmurlar ve ğadây-ı İslâm darb-ü harble methûr ve erbâb-ı din-i mübini mebrûr ve mesrûr eylemek için serir-i saltanatı ben kuluna i'nayet eyleyüb taht-ı mülûk-ı cülûs-ı şerfile meşerref oldım (97-b) lâbüd ve lâzım olan oldır ki zat-ı meymunül teâmmer ol tarafda sizlerin her birinize Sultan bilüb hân bilesiz ve riâyeti reaya her biriniz mücced olub defî' cevri-i cefâ secd olasız ve şöyle ki sizden kangınız târik-i müstâkinden hurûc idesiz enva-i 'akâba mazhâr olursuz ve siyâset ve 'ukubât benden bulursuz deyü bu vechle tekid ve teyid eyledi ve andan Diyâr-ı Mısır'a bu vechle yazıldığı bâri teala çün bin kuluna darü'l mülkü İslâm'ı i'nayet eyledi benim

dâhi ikdâm ve ihtimâm oldur ki lütfü ihsanım cümle cemâat' 'âm olub 'adl ve bezlim her ferde 'âm-ı tam ola ol bâisden dir ki buyurdum sicn-i İskenderiye'de mahbus olân ümerâ habsden itlâk idüb kaydu bendlerin olasız ve her birine lütf ve mürüvvet kılasız ve andan Kal'â-ı Cebel'den Esenboğâ-i Zerdkâş nâzil olub Kal'â-i Beligâ-i Nâsır'ı teslim eyleye çün ol vechle hâlifenin mektûbu Mısır'a geldi istibgâ-i mezbûr kal'â-i mezkûr Beligâ-i Nâsır'ı mestûre teslim eyledi ve ol İskenderiye zindanından ihrac olunan İnâl Sasalanî ve Südûn emr-i ahûr-ı sanı ve Gümüşboğâ-i İsâ ve Cani Beg Sûfi ve Abdülrezzâk bin Hisâm neşat birle ve far-ı inbisât birle gelüb Mısır'a geldiler ve tevâibleri istikbâl idüb serm? ve cevirle oldılar ve andan sonra hâzret-i Sultan el-Mûs'tâyin Billâh dâhi Diyâr-ı Mısır'a 'azm eyleyüb cümle 'asâkir-i İslâm Şeyh ile bile Sultan hıdmetinde Diyâr-ı Mısır'a 'azm idüb sene-i mezbûre Rebiü'l Evvel'inin sekizinci günü darü'l-mülk-ü Dımaşk'dan hurûc idüb Mısır tarafına gitdiler çün anlar ol cânibe rihlet (98-a) eylemeyüb kat-i münâzil tayyı mühazil idüb Mısır'a gelmekte bu tâ'afda Nevruz Hâfizî dâhi Sultan gitdikden sonra şehri mezbûrun on altıncu günü Dımaşk'dan hurûc idüb Haleb'de dârü'l mülküne teveccüh eyledi tâ varub Haleb'in cemî' umurun temhid idüb mecmû' ahvâlen tertib eyleye çün ol tarafa gitdi velâkin erbâb-ı darbhâneleri taleb idüb emr itdi tâ Dımaşk'da nısfı keziyye-i tağfi? nühâs olunub derahim kesile ve halâyık derâhim-i mezbure ile teâmül eyleyüb tenâvül eyleyeler anların halleri ol vechle emmâ bu cânibde emrül müminin çün gelüb Rebiü'l Âhirin onuncu günü Mısır'ın ortasında geçüb Kal'â-i Cebel'e sâid olub bâb-ı züveyleden duhûl idüb kasr-ı Sultani'de 'adet-i selâtin üzere nüzûl itdi ve Sultan'ın kudumuna Diyâr-ı Mısır ihsân-ı ziyet üzere tezyin olındı ve her vilâyete kudum-ı şehriyâr i'lâm ve ta'lin olındı ve Melik Şeyh dâhi gelüb bâb-ı silsileden stabil-i Sultanide nâzil oldı ve hâlife 'adet-i selâtin üzere 'amil olub kimesneye hil'ât virmedi ve 'adet üzere ol maslahat görmedi ve gene Melik Şeyh zân iderdi ki hâlife meşhed-i nefsi karinde darî' kurbundan geçecek darâ' nüzûl edeydi çün nüzûl itmedi Cebel'e degin gitdi Şeyh muhakkak bildi ki kânun-ı selâtin üzere yürümek ister resm-i hulefâca degil andan hemân Şeyh mekr ve hile ve ve kidd? ve hudâ üzere olub saltanat kendüye 'aid olmak murâd edindi ve evvel hîlesinden birisi divân-ı (98-b) Sultaniye varmayub mevkib hakani ibtâl eyledi ve divân kendü huzurunda kalmağa başladı ve umur-ı şehriyârilikden her ne bilürse işledi ve ihmâl-ı divanda i'taz idüb kavm-i alan seferden gelidiler takat ve kudret yokdur ve lüzum-ı mevâkibe 'adet-i kâdime üzere kuvvet yokdur İnşâllâh zahmet-i seferden bir

mikdâr halas bulsınlar ve fil-cümle kendülere gelsünler ol zamanda her gün divan-ı padişahiye mülâzemet ve hizmet-i şahiye müdavemet iderlerdi hâlife cabnibine cevâb bu vechle olub iskât olındı cmmâ cümle erkan-ı devlet ve ümerâ-i hâzret divan-ı padişahiye ne resm-i müdavemet idenlerse Şeyh'in hizmetine ol vechle mülazım ve müdavimler hâlife yanına hiç bir ferd varmaz oldu ve hizmetinde kimesne turmaz oldu merhum Sultan Melik Nâsır'ın katl-i hususunda eylediği kendüğe geldi ve saat-i seride itdüğün bildü bes cümle emr-i muhtal oldu bu taraftan Şeyh Cekem hükümet de ve ahvâl-i saltanatı kema yen beği riâyetler hâlifenin zaman-ı hilâfetindeki mikdâr mertebesi kalmadı ve ol Melik Nâsır hakkın da eylediğinden fâide bulmadı hele bâri ol hallet de narı nedâmetle cigerim yakmakda ve benim hâlim ne vechle olur diyü ol yana bu yana bakmada emmâ bu taraftan Şeyh Esenboğa-i Zerdkaşı melik idüb kâtlın de istiğna eyledi 'ulema dâhi kâtlıne fetvâ virdiler zîrâ ol dâhi Melik Nâsır'ın gıybetinde bir Kâni Beg dirlerdi ümerâ Melik Nâsır'dan bir kimesne kâtl itmişdi ve gene Emîr-i Şeyh hattat beglemiş (99-a) ve sarğıtmış ı'tâ? ve imsâk eyledi ikiside ümerâ-i 'aşerâtden olurlardı ve andan sonra Emîr 'Argün bin Yeşboğa ki Emîr-i Ahûr-ı Kebir idi ve Südûn Esendemir-i Gümüşboğa 'İsâ ol cümle kabz eyledi ve Südûn Esendemir-i Gümüşboğa ve ol ikisi henüz habsden gelmişlerdi mukaddemâ zikr olunmuşdı ve hâlife zindan-ı İskenderiyye'den azâd eylemişdi Gümüşboğa'yı Dimyât'a gönderdi bu vilâyetde ölüme? varan da gitdiydi ve Melik Hâil Tebriziye Niyâbet-i İskenderiyye i'tâ eyleyüb hil'ât buyurdı Kutluboğa Hâil'den 'avz-ı zîrâ ol müteveffî olub niyâbet mahlûl kalmışdı andan sonra Rebiü'l Âhir'in mezkûrın sekizinde henüz hâlife'den divân-ı Sultan'ı olunub Melik Şeyh ve cemî' ümerâ emrî olub divanâ geldiler ve 'adet-i kadime üzre Kal'â-i Cebel'de kasr-ı Sultaniye de cemî' oldılar andan hâlife-i Şeyh mezbûre-i 'asâkir-i Sultaniye atabegi olmak için hil'ât buyurub ol dâhi giyüb hâlifenin elin öpdü zîrâ Melik Nâsır kâtl oldıkta atabegi Demirdaş Muhammedi Haleb canibine firâr idüb ol zamandan beri atabeglik mahlûl durırdı andan sonra hâlife cümle Emîr-i Melik Şeyh'e tevfiz eyledi eger 'azl ve eger nasb senin elinde olsun deyü söyledi ve hiçbir emîrde bana müracâat ve muâvedet eylemesin deyü söyledi kavlı üzre eşhâd olındı zîrâ hâlife gördü ki eger râ'zı olmasa dâhi rağmına eyle eyler ve andan hâlife Melik Şahin akrâme emir-i silâhlık i'ta eyledi ve Yelboğa-i Nâsiriye emir-i meclislik ve İnâl Sasalanî'ye (99-b) Hâcibü'l Hüccâblık ve südûn-ı aşkâra-i reisü'l nevelik ve Tanboğa-i 'Osmaniye de niyâbet-i 'izze verilüb cümlesi hil'ât geyüb el öpdiler ve cemî' zikr olan ve zikr

olunmayan Şeyh'le bâb-ı silsileye degin bile gelüb kendü evlerine gitdiler andan ol günün yarendesi Şeyh Melik Nâsır taifesinden hâli kalân manâsıbları Sultan kullarından münasib ve muhâl olan kimesnelere bildirdi ve andan sonra Şeyh kendü ve devâdarı Çakmak'a hâlifenin devâdarlığın virdi zîrâ hâlife hiçbir nesneye kadir değil eger 'azldir ve eger nasbdır bundan evvel hâlifenin ana bir karındaşı Nâsired'din bin Muhammed idi ve Çakmak mezkûr ana devâdar-ı sâni beyi oldu emmâ hakikat de Çakmak anın üzerine çıkmak anın üzerine hâkim idi zîrâ ol Şeyh tarafından ve Nâsired'din hâlife canibinden idi Şeyh'e müte'âllik olan kuvvet de idi ve bundan sonra hâlife de hemân saltanatın ismi ve resm-i kaldı vesâir umur cümle Şeyh'le müte'âllik oldu ve hâlife Kal'â-i Cebel'de vâkî' olan kasur-ı 'aliyelerde vahşetden bi-huzur olub i'yaliyle kendü yalanlukdan? bi-huzurlar idi zîrâ kimesne gelüb gitmezdi ve hâlifenin gelüb gitmeklerinden rencide hatırlar ve haraşıbde? zamirler iderler bes andan sonra hâlife nihâyet mertebede nâdim oldu saltanata duhûlüne ve lekn-i nedâmetden fâyda yok ve ğâm ve ğussayla doldı ve kimesneye halin 'arz eylemeye kudret yok ve kendüye nusret itmeğe kimesne de kuvvet yok sükûtdan ğayri çare yok gördi hemân ağzın yumub yudunub durdı ve andan sonra Şeyh ümerâdan bâzîna hil'ât (100-a) rızâ' virüb ve bâ'zîna mertebe virüb hil'atları ol virdiğiümerâdan birisi tac şu beyi ve kazanı idi kahır şu beyi ve ol eylemişti 'ayan-ı devleti ol kadıya nâ-makul geldi zîrâ o tac-ı mezbûrun mertebe-i mezkûrede liyakâtı yokdı andan sene-i mezbûre Rebiü'l Âhir'inin sekizinde Şeyh mezkûr Melik Nâsır atası üzerinde vakıf eyledi ki karadan birinci güyâ ihrac eyledi vesâir o kafdan ifraz eyledi evvelçe bizde bulâk mukâbelesinde kariye-i mâbeyne zabt itdirdi ve bir dâhi nâhiyeden yılı hıfz itdirdi ve dâhi niçe nesnelere ki Sultan Melik Nâsır atası türbesine vakıf ve halas olmuşdı ve andan sonra Şeyh Kûzata erbâ' hil'atleri münasıbları üzerinde müstemir olmak icâlinden vesâir ümerâ dâhi muratıbları üzerinde mukarrer olmak için hil'atlendi eger kadıdır eger bey her birisi hil'at giyüb makamlu makamlarında bir karar oldılar ve Şeyh'in hâli vechi meşrûh üzere de varub olmak da ama Nevrûz Hâfızî ol zaman ki Dımaşk'dan kâsıdına haric itmişti gelüb mütevellî olub Demirdaş Muhammedî Haleb'den taraf Türkmâna firâr idüb gitdi çün Haleb hâli' niyâbet hâli Yeşbek bin Özdemir'de bildürüb Niyâbet-i Trablus tevâhi virdi ve ol diyârların timarların kendü maksûdun da ki eşhası tevzî' ve taksim eyledi ve bil-cümle mânî' ve müdâafi kimesne olmayub ne vechle murâd idünürse ol vechle eyledi emmâ Diyâr-ı Mısır'da Şeyh'in istiklâli haberin istimâ' idüb nârında ümmet yandı husûsen (100-b) ol zaman ki Şeyh'in

taklidi hükmün okuyub gördi ki demiş el-Emîrû'l kübera Nizmaü'l Mülk Şeyh dinlemiş ve bir bir hilafetden ğayri her ne varsa varub ana tevfiz itmiş ve Şeyh Diyâr-ı Mısır'ı tutmuş andan Şeyh stabil Sultan'idan hırkâ denilen makamda cülûs idüb kuzât müzâhib erbâa' ve erkân-ı devlet ve 'ayân-ı hâzret vesâir ümerâ mübaşirin ve ğayri hem menehl-i İslâm ve'l müminin huzuruna cemî' olub kim otırdı ve kim durdı kim aldı ve kim virdi sâir selâtin-i selefte resmince divan-ı 'âli ve ilcası samiye sanûb katibüs'ser huzurunda Sultan'da nevâzî' üzerede olırsa kısas okıdı ve andan sonra hâlifenin emri mütâlaası olub 'adet-i sabkası mertebesine vardı o nedamet yüreğine âteşa virdi ve daima bu emr benim neme gerekdirdidi ve andan sonra Şeyh kendü devâdarı Çakmak taklidi nüvvâbla vilâyet-i Şâm irsal eyledi ve her birisi 'adet-i kadimleri üzerede Nevruz ihtiyar eyledi ki vechîle muratıblarında bir karar sabk olub ahvâl ne aydasa'yi belîğ ve bi-deriğ eylesünler didi çün ol kendi andan sene-i mezbûrede Cemâziye'l Âhir'inin sekizinci günü Begtemûr Calık müteveffî oldu zîrâ iki ay mikdârı vardı andan sonra ğâh bir mevzu düşüb ğâh birine düşüb ahvâl mütefeyyir olub âhz ol zamanda emri tamam oldu ve Şeyh stabil saltanatı ...

SONUÇ

Siyasi, idarî ve askeri yapısıyla önemli bir yere sahip olan ve yönetim şekliyle diğer Türk devletlerinden ayrılan Memlûkler, hüküm sürdüğü 1250-1517 yılları arasında üstlendiği roller bakımından da oldukça önemlidir. İlk kez Abbasî devletinde (750-1258) varlıklarını gösteren Memlûkler, devlet kademelerinin Arap ve Fars egemenliği altına girmesini önlemek için buralara tayin edildi. Devletin zayıf olduğu dönemlerde, vali olarak tayin edildikleri bölgelerde, bağımsızlıklarını ilan ederek çeşitli devletler kurarlarken, askeri teşkilat noktasında eğitimini aldıkları ve kendilerinin de yetiştiği memlûk sistemini, kurdukları devlet sistemlerine başarıyla uyguladılar.

Memlûk sisteminin bu denli gelişip sistemleşmesi, köle teminine olan bağılılık idi. Deşt-i Kıpçak ve Kafkasya kölelerin temin edildiği başlıca bölgelerdi. Memlûkler köken olarak asker kökenli olduklarından dolayı ordu teşkilatının devlet dâhilinde mühim bir rolü bulunmaktaydı. Tibâk denilen askeri okullar, gerek idari kadrolara bürokrat yetiştirmek gerekse ordu teşkilatının asker ihtiyacını karşılamaktaydı. Devletin siyasi, idari ve ekonomik yapısı askeri teşkilatına bir zincir gibi bağılıydı. İdari ve askeri kadroların maaşları iktâ gelirlerinden temin ediliyordu. Evlâd-ı nâs dışında, devlet ümerasası alt kademedden üst kademeye kadar ağırlıklı olarak asker kökenli, yani memlûk çıkışlı olmasının yanında istisnalar haricinde ekseriyetle sultanların da bu ümera arasından olması Memlûk Türk devletini hususi kılan özelliklerin başında gelmektedir.

Memlûk (çoğulu: Memâlik ve Memlûkûn) kelime anlamı sahip olunan, tasarruf edilen, hizmetçi, hizmetli ve beyaz köle olup Arapça ism-i mef'ûl fiil kökünden türemektedir. Fakat bu abd (kulluk ve itaat) teriminden ayrılarak hür anne babadan dünyaya gelen esirler için kullanılmaktadır. Abd genellikle siyahileri memlûk ise beyaz insanları ifade etmektedir. Abdler ev işleri gibi farklı hizmetler görürken memlûkler başta halife olmak üzere hükümdar ve Emîrlerin özel muhafız birliklerinde görev alarak çeşitli hukuki haklara sahip olup ücretli askerlik yapmaktadır. Bu köleler güç ve başarılarının karşılığında sultan olma yüceliğine kavuşmaktaydı.

Memlûk saltanat geleneği diğer Türk devletlerinde olduğu gibi hükümdarlık bir aileye yahut hanedana bağlı değildi. Köklü bir aileye mensup olmayan memlûkler güçlerini kendileri oluşturmak zorundaydı. Askeri ve saray hizmetlerinde yetişip Emîrliğe çıkan en nüfuzlu kişi diğer güçlü Emîrler tarafından hükümdar ilan edilirdi. Hükümdarın ölümüyle birlikte önde gelen Emîrler tahta hükümdarın oğlunu tayin ederler fakat bu gelenek olmayıp en güçlü Emîrin rakiplerini etkisiz hala getirip hükümdar oluncaya kadar ki geçen sürede geçici olarak buldukları bir çözümdür. Yani güç kimdeyse hükümdarda o olur.

İslam toplumunda ilk memlûk satın alımı Fars nüfuzunun artmasına karşı kendilerini güçlendirmek amacıyla Abbâsî Devletiyle başlamıştır. Abbasi halifesi el-Me'mun (812-833) Fars nüfuzun etkisini kırmak için askeri ve idari kademelere Türkleri yerleştirdi. Me'mun'un ölümünden sonra yerine gelen kardeşi Mu'tasım (833-842) Türk askerlerinden oluşan birliklere daha fazla önem vermeye başladı. Mu'tasım özel Türk birliklerini kendine has sadece Türklere özgü kıyafetlerle Horasan ve Maverâünnehir bölgelerinde toplamaktaydı. Halifenin birlikleri tamamen buradaki Türklerden oluşmaktaydı. Türk askerlerinin diğer milletlerle karışmasını önlemek için Samarra şehrini kurup buraya yerleştirip, Arap ve Fars kızlarıyla evlenip bozulmamaları için çeşitli Türk ülkelerinden kızlar getirdiler.

Abbâsî halifeleri nüfuzlarını güçlendirmek sürekli memlûk satın aldılar bu şekilde memlûkler devletin her yanına yayılıp güçlendi. Göstermiş oldukları başarılar üzerine belirli valiliklere tayin edilen memlûkler yabancı sahalara memlûk sistemini tatbik ettiler. Bu girişimler ilk olarak kendini Mısır' da gösterdi ve Mısır tarihi açısından yeni bir sürecin başlamasını sağladı.

İlk olarak 868 yılında Türk memlûkü olan Tolun'un oğlu Ahmet memlûklerin desteğini alarak Tolun-oğulları adında, ikinci olarak da diğer bir Türk memlûkü Muhammed b. Toğaç aynı şekilde destek alarak Mısır'da Türk-Müslüman sülalesini kurdu.

969 yılında Mısırı istila eden Fatimî devleti Sünni rakipleri ile mücadelelerinde Berberi ve Zencilerden ayrı olarak sadece Türlerden oluşan memlûk sınıfı kurdu. Bu sınıf Fatimîleri uzun müddet Mısır ve Suriye'de Cekemiyeti devam etmesinde etkili oldu. Daha sonraki süreçlerde bu durum

Fatımî halifelerinin Türk memlûkler, Zenciler ve Berberîlere karşı giriştikleri mücadelelerde zayıflayıp çökmesine neden oldu. (1171). Fatımîlerin yıkılışını fırsat bilen Eyyûbiler (1171-1250) Mısır'ı kolayca ele geçirip Fatımî ordusunda bulunan Zenci ve diğer grupları tasfiye ederek yerine Türkmenleri ve kendi memlûklerini yerleştirdi. Moğol istilasının korkusuyla Eyyûbi Hükümdarı el-Melikü's-Salîh Necmeddin Eyyûb (1205-1249) tarafından cesaretleri, binicilikleri, ok atmaları ve savaşçılık gibi üstün meziyetleri ile öne çıkan pek çok Kıpçak satın alındı. Çoğunluğunu Kıpçak ve Harezimlilerin oluşturduğu bu memlûk grubu Nil nehri içindeki Ravza Adası'nın kara ile bağlantısı kesilip müstahkem bir hal aldıktan sonra buraya yerleştirildiler. Nisbetle Mamâlik al-Bahriyya ismini alan bu teşekkül Fatımîler'in olduğu gibi Eyyûbilerin de sonunu getirdi.

El-Melikü's-Salîh Necmeddin Eyyûb'ün ölümünden sonra yerine geçen oğlu Tûranşah, kendileri karşı pek bir bağlılıkları kalmayan Bahri Memlûkler tarafından El-Melikü's-Salîh Necmeddin Eyyûb'ün Türk asıllı karısı Şecerü'd-Dürr'ün tahrikiyle de öldürüldü.(1250) ve Mısır tamamen Mamâlik al-Bahriyya ile Oğuz-Türkmenlerin eline geçti.

Tûranşah'ın ölümüyle birlikte Bahri Memlûkler, Şecerü'd-Dürr'ü sultan olarak seçip onun memlûklerinden İzzeddin Aybek et-Türkmânî'yi de atabek yaptılar. Şecerü'd-Dürr'ün başarılarına rağmen kadın olmasından dolayı Eyyubi Emîrleri ve Bağdat Abbasi Halifesinin tepkileri sonucu Atabekü'l-Asâkir İzzeddin Aybek et-Türkmânî ile evlenerek saltanatı ona devretti.(1250) Böylelikle Memlûk Devleti resmen kuruldu.

1250'den 1382 yılına kadar geçen zamanda Bahri Memlûkler, 1382'den yıkılışa kadar ki olan zaman da el-Mansur Seyfeddin Kalavun'un memlûkler arasından seçtiği ve özel olarak yaptırdığı Kala'tu'-Cebel'deki burçlara yerleştirdiği el-Memâlikü'ül- Burciye Cekemiyet kurmuştur.

Suriye ve Filistin'e yakın bölgelerinde verdirdikleri mücaelerle Ermeni Krallığı ve Haçlı kontluklarıyla mücadele etti. Memlûkler Haçlıların o bölgedeki son şehri olan Akka'yı ele geçirerek haçlıları burada tamamen yok ettiler. Aynı minvalde Kıbrıs'ı fethederek oluşabilecek fanatik dini ve askeri problemleri

engelledi. 1260'da Hülâgü komutasında ki Moğol ordusunu Ayn-ı Culut'ta hezimete uğratarak Moğol tehdidini Orta-Doğu üzerinden kaldırdı.

Memlûk devrinde Mısır ve Suriye ekonomi, kültür ve sanatta oldukça gelişti. Kahire ve Dımaşk olmak üzere ülkenin pek çok yerine dini, içtimai eserler verdiler. Arapça ve Farsça eserleri Türkçeye tercüme edip kütüphaneler kurdular. Türk kültürünü en üst seviyeye çıkardılar.

Memlûkler, Osmanlılara karşı Dulkadir beyliğini tampon devlet olarak korudu ve Osmanlıya sürekli karşı olan Karamanoğullarını destekledi fakat 1517'de Yavuz Sultan Selim Mısır ve Suriye'yi fethederek bu bölgeyi Osmanlıya kattı.

KAYNAKÇA

- Abdülaziz el-Alevi, “*İbn-i Fazlullah el-Ömeri*,” **DİA XIX**. İstanbul 2009.
- AFYONCU, Erhan, “*Osmanlı Siyasi Tarihinin Ana Kaynakları: Kronikler*”, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi I, İstanbul 2003.
- AFYONCU, Erhan, **Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi ve Araştırma Rehberi**, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2007.
- AKBULUT, Uğur, “*Kuruluş Dönemi Osmanlı Tarihçiliği ve Tarih Yazma Gereksinimleri*,” KKEFD XV, Erzurum 2007.
- ARIKER, Samet, “*Osmanlı Tarih Yazıcılığı*”, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi VIII, Ekim Iğdır 2015.
- BABİNGER, Franz, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, nşr. Coşkun Üçok, Ankara 1992.
- CENGİZ, Tomar, “**Nuaymî**”, **DİA XXXIII**, İstanbul 2007.
- CENGİZ, Tomar, “**Şehâvî Şemseddin**”, **DİA XXXVI**. İstanbul 2009.
- EMECEN, Feridun M., “Osmanlı Kronikleri ve Biyografisi”, **İslâm Araştırmaları Dergisi III**, İstanbul 1999.
- GÖKSU, Erkan, *İbn Tağrıberdi ve Tarihçiliği*, Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi XXVI, Ankara 2008.
- GÜNALTAY, Şemseddin, **İslâm Tarihinin Kaynakları**, İstanbul 1991.
- HİTTİ, Philip, **Siyasi ve Kültürel İslâm Tarihi**, çev. Salih Tuğ, IV, İstanbul 1995.
- KAZAN, Ramazan, “*el-Kalkaşandi'nin Subhu'l-a 'şa Adlı Eseri ve Edebi Özellikleri*”, Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi III/VIII. Ankara 2003.
- KOÇKUZU, Ali Osman, “**Aynî Bedreddin**”, **DİA IV**. İstanbul 1991.
- KÖPRÜLÜ, Fuat **Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu**, Ankara 1884.
- KURAT, Akdes, “*Bizânsın Son ve Osmanlıların İlk Tarihçileri*”, **TM III**, İstanbul 1935.
- KUT, Günay, “**Ahmedî**,” **DİA II**. İstanbul 2007.

V. L. Menage, "*Osmanlı Tarihçiliğinin Başlangıcı*", Tarih Enstitüsü Dergisi IX. İstanbul 1978.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, "**Karamani Mehmed Paşa**", DİA XXIV. İstanbul 2001.

Mustafa Çuhadar, İsmail Yiğit, "**İbn Tağrıberdi**", DİA XX. İstanbul 1999.

ÖZ, Mustafa, "**Nüveyrî Ahmed b. Abdülvehhâb**", DİA XXXIII. İstanbul 2007.

ÖZAYDIN, Abdülkerim, "**Ebü'l Fidâ**", DİA X. İstanbul 1994.

ÖZAYDIN, Abdülkerim, "**İbn Kesir, Ebü'l-Fidâ**", DİA XX.

ÖZCAN, Abdülkadir, "**Âşıkpaşazâde**", DİA IV. İstanbul 1996.

ÖZCAN, Abdülkadir, "**Düstûrnâme-i Enverî**", DİA X. İstanbul 1994.

ÖZCAN, Abdülkadir, "**Fatih Devri Tarih Yazıcılığı ve Literatürü**", Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi XIV, 2003.

ÖZCAN, Abdülkadir, "**II. Bayezid Devri Tarihçiliği ve İlk Standart Osmanlı Tarihleri**", FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi II, 2013 Güz.

ÖZCAN, Abdülkadir, "**Neşrî**", DİA XXXIII. İstanbul 2007.

ÖZCAN, Abdülkadir, "**Oruç b. Âdil**", DİA XXXIII. İstanbul 2007.

ÖZCAN, Abdülkadir, "**Osmanlı Tarihçiliğine ve Tarih kaynaklarına Genel Bir Bakış**", FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi I, İstanbul 2013.

RAZÛK, Muhammed, "**İbn İyâs**", DİA XX. İstanbul

SEYYİD, Eymen Fuat, "**Makrîzî**", DİA XXVII. İstanbul 2003.

ŞAHİN, Haşim, "**Yahşi Fakih**", DİA XLIII, İstanbul 2013.

ŞEŞEN, Ramazan, "**Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı**", İsar Vakfı Yayınları, İstanbul 1998.

TULUM, Mertol, "**Dursun Bey**", DİA X.

ULUDAĞ, Süleyman, "**İbn Haldûn**", DİA XX. İstanbul 2009.

YİĞİT, İsmail, "**Memlûkler**", Kayıhan Yayınevi, İstanbul 2008.

<http://bgc.org.tr/ansiklopedi/p%C3%8Er-ahmet-celebi-mevl%C3%A2n%C3%A2-.html>

EKLER

Ek.1

Ek.2

Ek.3

Ek.4

اوردند و در اينه كز ديب اول كيه مردوزن بر اوليه حكيات وقوع بون
 مشا وجود كاهدي اول عدد سنك اول وقت سق سده ايده اوله مشر
 تمام اولويه سلطان انباب سرق تمام ايدوب ممالك سلطانيته
 انان ليون ابتدا اولدي و هر كيه فقه و سرورسه انزه دوقا كان اولدي
 بيروي سلطان اولديك هر پيسته كرم شريك ايقه ميرايد و انا
 كج ايله كنه چلتن فيرنا او را انك هر پيسته ايكزيات الفون بيورده
 اول ايك ايسير كره او چريك التون بيورده و انرون اشده بگرله هر
 پيسته هيش روز الفون بيوردي انان فرما ن سلطان اول وجهاله
 اولدي كنه چلتن چا لشه چقه اول و خوار و ماره سلطانيته ندين بر يده كنه
 ايله اوب قشاعت كنه تصويره دن دخي بر قاچ كنه اوب قاهره
 دن و دا نيته نزول ايله تر قاچ كونه اولوب كنه شام طرفه حلسه
 ايدوب كنه انون سكره بر قاچ كونه سلطان دخا شاپ سرق كيه
 ايدوب سكره بوزون ايجو بيلك ربيع اولونك در دخي كوني قلعه
 جيلدن شاپر و ماسيله و انان ايله و كراسيله و اچا ايله نزول ايله
 كلوب اول دخي انان ايله نزول ايله سلطان مسه لك نامر ليه
 سجدت دن فيرنا تمام طرفه سرفر يورده انه ايله الفون ايشده چتون
 سلطان تمام طرفه روزان اولدي ملكت ارغون بن يشاي تايپ
 سلطنت ايدوب شامت بيوردي و تايپ سلسله ده سكران اولوب
 اسرايله و كنه شاپر ايجو بيلك قلعه جيلده اوله اسراوندي و قنن
 قاهره آيسر انا انان ايشده ك شاپر تايپه را في تريب كنه اوله
 شاپر او مزار دن دخي چقه كنه سرق كنه و شاپر او مزارن بيله

اورد

دياره مشتقه مدم ايلدي و تيسيع اوله كنه كوني سزار اولوب و انا
 انا سوس سلطان ملكه نما هر بوقه اوز سر نه بنا ايلدي تريبه و اوده
 و انزه نازل اولوب اوله تريبه نك مشختن صدر الفون احمد بن عمي
 جيره به تعيين ايلوب اوله انا تانبه سرق تريبه تعيين ايلدي انزه
 اولوب و كنه و تيسيع و تيسيع اوزوه ملازم اوله ايلوب اوله سرق ايلوب
 هر كنه لم فتم و خيز حمله تيسير ايلدي و سدر الفون مكنوره نما
 نجاهه دشلوب انا ننه سلطان جلوس ايدوب شاپر او مزاره
 دخي مفا مالمقا مسه او فوري و تقا كيم اوله چلتن تمام اولديه
 سلطان انا كنه سزار اولوب انا كنه كنه كنه كنه كنه ايله ربيع اوزك
 طرفه چي كونه دن تزار ايدوب انون رحلت ايدوب شام چا نيته
 كنه انا شخ چون دمشقه ساكن اولوب او فوري كنه خي كنه
 يا ايب بلسه اوله عظمت تام و سلطنت تمام بيله هر كنه ايدوب
 نامر و بره سلطان مسه لك نامر و انون خوي ايدوب
 سرت و اشعيا ايلوب طرفه مسكه و راييل شخ بوشه شام ايله
 سيرت و هفت درونه اكل اولوب بران تو قنن ايله كانه و
 ايلوب هتان جمله قاچ و لواحق و ايله خوي و خطره اسر و فقه
 تزار ايدوب و دمشق خوي ايدوب و سيع اوله كنه كرام الفون
 كوني حلب چا نيته و ايلدي انون بگره چان تايپ تمام مانع
 مرام كيدوب و مشقه دخول ايله انا بگره كنه فون شخ نك
 اوزده بيش ايشده اوله مشهور تمام اولدي شخ انون سكران
 ايله كنه كنه بگره شخ اوزه در و شب انان ندين و اوزده نانه

عویله ایلی نه داخل اولدین مع ایویب کولک شاه شه کنشله اول
 سوزون سلب وارده افاضتله و تقنیر ایویب یلواره یل اولدی
 مریخت ایویب لیسکه کورن تار اولویب انکرکه ملاقات
 ایویب انری اویب کولک فلسه کنه ادهال ایویب کرکه
 قرار و این مقنیرله قره یوز بونیسله اوزره کجیز چله ممره چنبر
 کلاری اولدی عی بر خیر سلیم ایویب انقون قاهرین قرار
 ایلیه قانلریک اول طرفه وارده کلون یوز کابله چون اولدی
 اولویب اول جا بکنه کلون عقیقا بلدیسه ممره ن اول رمضانک
 کون انقی کوی خسر و ایویب شام طرفه قریبه اندیلر
 ملک تار مریب کندر یل قریلا سلیمان دمشق اولور دی ولدی
 کجیز اول زمان قاهرین کون حسی و قشک موشا وی
 و کتا عین زده طاش و آسینا و زده طاش چشانه ایویب قانین
 شاری کجیزله دمشق مزم ایویب کلور دمشق سلیمان
 ملاقات اندیلر و سلیمان ملک ناصر اول زمان دمشق
 اولور دی دتا ممره نه زای اولدیسه مقنیر حضورین مزم
 اولدیسه اما کجیزین و طوقان حسی قشکه نوز و زایه نفسیر
 اندیلر که قسدا ایسه لوی قش ایویب دی و دیلر اول قشیکه
 دن طاعت درجه و حضور اولدیله اگر سلیمان نه و اگر سلیمان
 تابع اولدی بکلر درجه و خامل اولدیله اما سلیمان بوخصوی
 نفس سلیدی اگر بیست برلیم کوزم دیف تحقیق خال
 اول سلیمان نه دنلن صید کلدی زرا اولجیکه حاضر اولون

حکایت ایلیه ک اول زمان شیخ و مؤلفه نصیر ایلیه اولور
 انکرک مقنیر کله کله یلر دیلر اما سلیمان حسان غیب کون
 درو اولور مقنیردن قرائت انقد آتدن سلیمان شته مریب
 ذی القدر سنک اون بیخی قری قشک بلسا به مزج ایویب کون
 سکری کون عسکر یلره سیله آتدن صحت ایویب کولک
 ایلیه زرا شعله نوز اولدی کرکه سلیمان اولون عقیق بلدیله
 یوزک اوزره عقیقه دغه خیر کلدی اما بوطون شیخ و نوز
 و سار مسک لری کرکه غنه زمان سلیمان اولویب هر طرف تحکم ایلیه
 سلیمان کلست منتظر قانلیر آخر قاج کونده سکرم شیخ و انظر
 ملک شوه دن یقی و قانی نای عقیقه قلده کولک تار اولویب
 قلده دن خارج حتام وارده حتامه دخول مراد ایویب ایلیه اصل
 کلوب اول جمله حکما مه داخل اولدیله انقون مزم بو جا نوز
 کرکه یوزلر حکما مه دخول استماع ایویب کنه و قنایه
 ایویب و شمه اهل دن دخی حکما مت اوزره بریلر حکما مه
 اولور شیخی یاصت قصدن ایویب حتام اوزره مزم ایلیه ایلیه
 قشک قولدین یعنی بوخبره یلر استماع ایویب شایق انکرکه
 حمان عقندن اول کلوب شیخ بلدی شیخ دخی دخی حال حمان
 خسر و ایویب لاس کیده تار نوز ایویب انکرکه کوزی
 یوزلر انقون دخی جمله مرآت اوزره اولویب حاجب مکره ما غنه
 نوز قنن قانلیر یوزن حاجب و نغزلی شیخ حمان عقندن اولدی
 بلد یلر زرا ایویب اوزره بریلر کله یلر قانلری کوزی اولدی

ناصر د قعه دمشق از مناسبت جشن وقعه اولدر که وقتا کم
 قوه د مشفق بر بجه اموردن صکر حیدر و آند کمانده اولد
 امورک تقوی المسمین با بقه سلطنته بیانده کلسه کرکته اولد
 حبسین بجه آبا به فالوگ آخرد صکر او نشان بجه کلد بیده
یون جوقوش او نشان بجه کجسی باده سبت کلد بیه اوزرت اوج
 کستنه داخل اولدی اول اوج نوقوش بر بیه سابق البصکر ناصر
 الذین که طایفه نمت اباریز نایبی و بر بیه بیخبات معتمد لر ندن
 بر بیه بیخی نوقوش قفا نندن اول اوج نوقوشه باده کوستنه
 بی واریدی ایکنه مشا علیه جا نندن وقتا کم مالک ناصر اولد
 کلد بری کورده ایسه بادی به مراده کلد کلدن خبردار اولد
 وخوف و مذر و رعیت خطر باده درون طویلدی البرو وارو بانه
 نفعسن دفع ابلت استه اول ایکنه کلسه ناک بر بیه اند
 طوب واریدی اکنه اوردی اوزرت در شردی اندت
 اول دشمن ریل غامد کلسه قاقور اناک دشمن بییه
 قاقوب سلطان اوس اوزرت لورد بادی والدرنه خنجر بر بیه
 الوب سلطان لسته ندموشین یوسلر ضرب ایلد باره کاشخیز
 کاه سکا کین کین ایه سر بادی و هر عشقون باره باره ایلد بار
 و بیج جویو عین بانه یان ایلد بار اول دشمن آگری ایلد چالغوز
 زبانه نایب و بیساقه ن بر بیه یوغد چالغوز ایلد یوزم اوزرت
 دشمن بیه زبانه چیر و چان اوزرت بیه و بقیه چالغوز ایلد حاصل
 فساد ایلد واروب یوغد بلیا حسن سلطان کلسه سرکت ایلد بر بیه

واروب یوغد بلیا ایلد بلیا نام ایلد بلیا اولدی بر دق حرکت
 ایوب یوغد قعه کلوب باش کورده سندن نایب ایلد وارون
 اسباب و افواج جماله ایلدی و آند نا با غنه با غنوب سویرک
 برمن بلیه حاله بلیا و جمیع با سز لو ب غریبان ایلد بلیا اوزرت
 طان قود بلی اولد قی همان عورتین و بعضی و یلو غن ستر ایلدی
 اولد مزبله اوزرتک شوروی خلافت ایلد مر و ایلدی اکر ایلدی
 و اکر قتره راکه غیره اکر کیرد راول مقامدن عبور ایلدی
 و بر زمان بودی خی نایب و تحت صاحبی سلطان و تحت و تحت مالکی
 خاندی دیو کورن سبیلدی و بر زمان دفن او نوب حیدر
 عثمان و او باش و جلدانای کلد بلیه و کالجیه سبیله اندر
 خاصرا اول تا غشایه کن کلوب کین ندمرت اولدی وقتا کدر
 کچیه اولد بیه بعضی مشق ایلدن اولوب غل ایوب مقاراب
 فراد بیه دفن ایوب کلد بلی و اناک سار فخر منقلد ایلد بلی و بلی
 نایدید ایلد بلی نه جزئی هر یوغد و نه فاسل اولان مشهور
بیر عاق اولان خلافت ایلد معامله صلح ایلد اناک کینت و عاقبت
 لطیفه هر بقیه کینت کینت سلاطین ذوالا حترام و جوارین اصل
 اسلام اوزرت لایم ولاد ایلد کلسه رعایانک صفار ک اولدی
 منزلهت اولوب کجا کجا اناک ایلد کلسه ایلد ایلد ایلد ایلد
 اخوان اتحادی مناسبت اولد ایلد و کله معامله اولد و بیه
 اوزرت قلا سلطان ملات ناصر کلسه ایلد نمن بلیه بلیه بر قلد
 رعایا بر خنقوت اوزرت اولوب سار کلسه خنقوت اوزرت اولد و خنقوت

درجه صغير و كبر و بقدر انكه كاد بلرزه زيرا خلقه السعير
 بالله دار السعاده كاشدى چون عموما خلايق اول مجلسه
 حاضر اول بلرزه ملك ناصر لى ساحولما و زيارت كجوب خول كاد
 اولدى و اول و روزه كه انك حقه بازوب خليفه لك نا
 برقر نياخى اندن خلايق و زرك معاييب مسالها قوم شدى لك
 خصوى و حق اول مجلسه ذكر اولشوب علا دن بعضى اراقرز و منه
 فتوى و درلر و شعر عا دى مباحدر ديدلر و كنده اسطيرل
 دن الوب كى روب انك حيس اندلر و بر مضيقه ن و بهما
 قيوب كده بلر و خدج و خشنيدن كسسته و ارسن لمع انك
 و اوج كون اوج كچه آج و صوسن و تنها و زارو كريان سريان
 و ر ناه انك قادي و صرم شريفندن آه و افغان افلكه بوسته
 اولدى و عيجه لرا اول قضيون نرومانه و خلفته اولدى
 و اول ما ايند اختلاف فات كثير و متا زيات و اوج الوب
 كيم قلنده فايلا و الوب كه در تخا رسنه مابل و لو و خشك
 راى سگنده ران حيس و الوب فالمدى و نور و زولند
 راى مقول او لو بيانك خلاص بولوايدى و كنه چوق دى فو
 روزن معاون و بقول اولسنك اكا مظهر و معارن ايدى
 اما ملك يثيك نازدمه و قى قلند ن امتنام ايد و بيا اول دى
 شيخ طر بته كيدندى و فو و زولند قتل و بسون و ريد كه نفع
 و قضيها ايد و ب فاني اول امان هلاطه كه ابلد و نسد ديدى و قبا
 اول سكا ايد و قبا نعام و احسان و فاني سكا كتر حكى لطف و قبا

و بدي للملك ناصر خصوصه انكه فقه او لب برطايفه
 اركنه حقه او لب برطايفه دى افسانه سويك ايد و ايدى
 انكه و نظريه قوت طننى زيرا خليفه دى اول طر و طر
 اول دى قتل و كسسه ساى ايدى اول جلدن كه اول قتل و ليق
 كسند و سلطان او اوردى و كاشا ستر نجه انك دى قلند
 سويك و فقه ايدى فضاه و قضا انك اراقت دمنه فتوى
 و رده كسبه سب اول ايكه واقم او بيا برام فوا و ابلر ابلر
 و ابلر دى بجه زمان تو قوت ايند كلر دى نصكره فوا و افغان ابلر
 اول قاضى الفتشاه ناصر لى ن محمد بن عديم فوا و استقلال
 او زرك ايدى ساير علما و قضاها اكا كا دى و قاض ايدى و آن
 مانع و جا فضل ايدى بلى ستر الامر خليفه و كاتب السرايم نام ايدى
 ايدى دى اين عد به موافق ابلر و ملك ناصر شهادت
 ايدى در بلر كه شعره اقبانه كيم اولدى ديو اندن صدر اعضا
 او لب قتل او ايدى و شيخان مقصودى مقبول و ستر
 و لكن نوزون سخا الفتشاه مدي اندن خوش ابلدى قله راى
 اولدى و بى بر بوقه بر مقدار زمان سلطان او لب او زولر نه كيم
 حكومت ابلر ايدى و بجه كورمدي هلاكن و بوقه انك استنك
 فوا ايدى انا سويك روب بوقه دار مرلت عا بيه به ارشاد ريب
 اصل اعطام دن ابلدى و لايق كورمدي كه انك و ليدن قتل ابلر
 و بدي بوقه انك دوزك دى متنازل شريفه لى و مواضع لطيفه
 لى حاكم او بيا انعامات و افرزون و احسانات مكارن تربيت

و بعد غش و طما و بی سالت ایدی آسده امر آشتوات او نور
 لرا بدی و آندن صکره امر آشتوات بن بیضا که امر آشتوات کبر ایدی
 و سوزون اسنده ری و کتبا عت اول جرمه و جن ایدی و
 سوزون اسنده ری و کتبا اول ایکی هتوز عتسد ن کاشلرا ایدی
 مقدما فکر اولتدی ری و خلیفه زیدان اسنده زیدان آزاد المشرقی
 و کتبا اولی دیباطه کند ری بو ولایت اوله و از آن کند ایدی
 و ملت تایلر یزید به نیابت اسنده زید عطا ایدی و خات بو ری
 قطا و یفا جلوز ن عوض زرا اول مشرف اویوب نیابت بحولت
 قالمش ری آندن صکره ربع آتم لیب مدکور عت سکوز حضور
 خلیفه دیوان اسطافی اویوب ملک شیخ و صبح امر آتج اویوب
 دیوانه کتبا ایدی و عادت قدیمه اولوز قاعد جلد قصه اسطافی
 صبح اولدی آندن خلیفه شیخ مد بوره عت اسطافی زید نا
 بقی اولق ایچون خلیفه بیوروب اول دت کویب خلیفه نکت
 ان ایدی زرا ملت ناصر قتل اولد نکت اناکی دمر داش محمد پ
 صاحب جانبی غمرا ایدیوب اول زمانه بری اناکی لکت محمول
 طور دت آندن صکره خلیفه محمد اموری نکت شیخه فقیه
 ایدی اگر عت و آرتصب سنک آتکه اولون دیوسید ک
 و صبح بر ایدی و یکا مراجعت و معاودت ابلیه سن دیوبوقولانه
 انقا داوندی زرا خلیفه کوردیکه آرت راجی و کسه د جی
 دغنده ایما ایدی و آندن خلیفه مالک شاهین ازمده امر صلاح
 لکت عطا ایدی و ایلیما ناصیر امیر مجلسات و آتال مسالانه

حاجب لک و سوزون اسنده ری و کتبا اولی دیباطه کند
 نیابت عت و لویب تمامه سیخعت کویب لرا ایدی و صبح ذکر
 اولان و ذکر اولتدی ان شیخاه باب سلسله ذکر ایدی کتبا کند
 اولرینه کند بلر آندن اول کونک باره سی شیخ ملک اصحاب
 شدن خلی قان مشاهیر اسطافی قوراندن عتاس و محال اولن
 کسینه لره بلدردی و آندن صکره شیخ کند و و آدر ایچینه
 خلیفه نکت دوادار لکت وردی زرا خلیفه صبح بر سینه قادر
 دکلی اگر عت در و آرتصب در بویدن اول خلیفه نکت انا زرا نا
 ناصر الدین بن محمد ایدی و صبح مدکور اکا د و انا زرا نا و لادی
 اما حقیقتن جعفر نکت و زره حکم ایدی زرا اول شیخه طریقت
 و ناهار الدین خلیفه جانی نکت ایدی شیخه ستمون اولن قوت ایدی
 امور جماعه شیخه ستمون اولدی و خلیفه قاعد جلد امر آتج
 اولان حضور عالیله لره و خشتن ن حضور اولو عت ایدی کند
 یا لکن لکت ن حضور لرا ایدی زرا کسینه کویب کتبا
 و خلیفه نکت کویب کتبا کلر نکت زیدت خاطر و خراش نکت
 ایدی ایدی آندن صکره خلیفه نیابت مرتبه ایدی اولدی اسطافی
 دخوانده و کتبا نکت مند فایده حق و حق و خلیفه طوادی و کسله
 یه حالن برضال لکت قدرت یق و کتبا و بر نصرت آتکه کتبا
 قوت بق سکوت ن غیری ما رو یق کوردی هان آرتن یوسب
 یودوب طوادی و آندن صکره شیخ آتد ن بعقده خات